

**KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsünce

Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : / /

Tezin Savunma Tarihi : / /

Tez Danışmanı :

Trabzon

**KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**Harita Mühendisliği Anabilim Dalında
Tugay TOLUDAN tarafından hazırlanan**

**GAYRİMENKUL DAVALARINA ESAS NESNE TABANLI BİR VERİ MODELİ
GELİŞTİRİLMESİ**

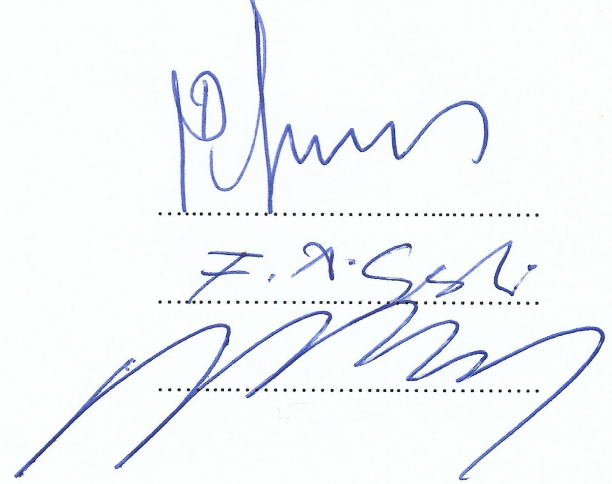
**başlıklı bu çalışma, Enstitü Yönetim Kurulunun 28 / 05 / 2019 gün ve 1806 sayılı
kararıyla oluşturulan jüri tarafından yapılan sınavda
YÜKSEK LİSANS TEZİ
olarak kabul edilmiştir.**

Jüri Üyeleri

Başkan : Prof. Dr. Bayram UZUN

Üye : Prof. Dr. Faik Ahmet SESLİ

Üye : Doç. Dr. Yakup Emre ÇORUHLU

Prof. Dr. Asim KADIOĞLU

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Anayasal olarak tanımlanmış mülkiyet hakkı ve dava açma hakkı, taşınmaz tabanlı davalarda ortaya çıkmaktadır. Bazen farklı kişiler bu haklarına dayanarak davacı ve davalı olabilmekte, bazen de bu iki hakkı elinde bulunduran malik davacı veya davalı olabilmektedir. Son yıllarda e-Türkiye Dönüşüm Projesi içinde çok sayıda iş kalemi dâhil edilmiştir. Bunların mallara yönelik önde gelenleri TAKBİS ve MEGSİS sistemleridir. Hukuk sistemi içinse UYAP olarak bilinmektedir.

Gayrimenkul davaları, adli mahkemeler başta olmak üzere yargının önemli konu alanlarından birini teşkil etmektedir. Birçok davada olduğu gibi bu davaların çözümünde de bilirkişilik müessesesine önemli ölçüde ihtiyaç duyulmaktadır. Çalışma esasında iki temel bölümde ele alınmıştır. İlk bölümde taşınmaz tabanlı davalarda bilirkişilerin seçimi ve atanmasının daha sağlıklı bir süreç üzerinden yürütülmesi adına anket verileri üzerinden değerlendirmeler yapılmıştır. Daha sonarda Arazi İdaresi Temel Modeline uygun şekilde nesne tabanlı bir coğrafi veri modeli tasarımı gerçekleştirilmiştir.

“Gayrimenkul Davalarına Esas Nesne Tabanlı Bir Veri Modeli Tasarımı Geliştirilmesi” adı altında yürüttüğüm yüksek lisans tez çalışması boyunca danışmanlığımı üstlenen, zorlu süreçte zaman ve mekân ayırımı gözetmeksizin desteklerini esirgemeyen kıymetli hocam Sn. Doç. Dr. Yakup Emre ÇORUHLU’ya, şükranlarımı sunarım. Tez savunma sınavı jüri üyesi olarak görev yapan ve değerli fikirleri ile katkı sunan kıymetli hocalarım Prof. Dr. Bayram UZUN ve Dr. Öğr.Üyesi Okan YILDIZ’a teşekkür ederim.

Çalışma kapsamında geliştirilen çevrimiçi anket formuna değerli vakitlerinden feragat edip katkı sunan Türkiye genelinde ilgili bölüm ve fakültelerdeki değerli akademisyenlere ve çalışmaya konu meslek disiplinlerinin kıymetli Oda üyelerine teşekkürü bir borç bilirim. Zorlu çalışma dönemimde maddi ve manevi destekleri ile her daim ayakta kalmam konusunda bana güç veren aileme, sıkıntılı günlerde yanımda olan yakın arkadaşlarıma teşekkür ederim.

TEZ ETİK BEYANNAMESİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Gayrimenkul Davalarına Esas Nesne Tabanlı Bir Veri Modeli Geliştirilmesi” başlıklı bu çalışmayı baştan sona kadar danışmanım Doç. Dr. Yakup Emre ÇORUHLU’nun sorumluluğunda tamamladığımı, verileri/örnekleri kendim topladığımı, deneyleri/analizleri ilgili laboratuvarlarda yaptığımı/yaptırdığımı, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallara uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim. 12/06/2019.

Tugay TOLUDAN

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
ÖNSÖZ.....	III
TEZ ETİK BEYANNAMESİ.....	IV
ÖZET	VII
SUMMARY	VIII
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	IX
TABLolar DİZİNİ.....	X
KISALTMALAR DİZİNİ	XIII
1. GENEL BİLGİLER.....	1
1.1. Giriş	1
1.1.1. Problemin Tanımı	3
1.1.2. Çalışmanın Amacı	3
1.1.3. Metodoloji ve Çalışma Planı	4
1.2. Marjinal Toprakların Arsa ve Araziye Dönüşümü	5
1.3. Arazi Yönetimi	7
1.3.1. Birleşik Modelleme Dili-UML.....	11
1.4. Mülkiyet Hakkı Kavramı.....	14
1.4.1. Ulusal ve Uluslararası Mevzuatta Mülkiyet Hakkının Korunması ve Sınırlandırılması.....	15
1.5. Bilirkişilik Müessesesi.....	19
1.5.1. Bilirkişiliğin Kavramsal İzahatı	21
1.5.2. Bilirkişilik Kavramının Ortaya Çıkışı ve Gelişim Süreci.....	22
1.5.3. Bilirkişilerin Yetki, Görev ve Sorumlulukları	24
1.5.4. 6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu ile Kurumsallaşan Bilirkişilik	26
1.6. Türk Yargı Sisteminin İşleyişi ve Genel Özellikleri	29
1.6.1. Adli Yargı	29
1.6.1.1. Adli Yargıda İlk Derece Hukuk Mahkemeleri.....	30
1.6.1.2. Bölge Adliye Mahkemeleri.....	35
1.6.1.3. Adli Mahkemelerde Temyiz Organı: Yargıtay.....	36
1.7. E-Devlet.....	42
1.7.1. E-Devlet Kavramı.....	42
1.7.2. Türkiye’ de E-Devletin Gelişim Süreci	43

1.7.3.	E- Devletin Amaçları.....	45
1.7.4.	E-Devlet Modeli ile Elde Edilen Kazanımlar.....	46
1.8.	Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP).....	47
1.8.1.	UYAP Bilgi Sistemleri	48
1.8.2.	UYAP' ın Hedefleri ve Yararları	49
1.9.	Gayrimenkul Davalar	51
1.9.1.	El Atmanın Önlenmesi Davaları.....	51
1.9.2.	Kadastro Davaları	53
1.9.3.	Kamulaştırma Davaları.....	55
1.9.4.	Kat Mülkiyeti Davaları	59
1.9.5.	Tapu İptali ve Tescil Davaları	62
2.	YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	65
3.	BULGULAR VE İRDELEMELER	71
3.1.	Türkiye’de Gayrimenkul Davalarında Yetkili İlk ve Üst Derece Adli Mahkemelerin Analizi	71
3.2.	Gayrimenkul Davaları Kapsamında Hazırlanan Bilirkişi Raporlarının Analizi.....	78
3.3.	Aktif Bilirkişilik Yapmış/Yapabilecek Çalışanlar ile Dava Konularının İlişkilerinin İrdelenmesi.....	81
3.4.	Lisans Düzeyinde Okutulan Dersler ile Dava Konularının İlişkilendirilmesi.....	100
3.5.	Nesne Tabanlı Veri Modeli Geliştirilmesi	135
4.	SONUÇ VE ÖNERİLER	142
5.	KAYNAKLAR.....	146

ÖZGEÇMİŞ

Yüksek Lisans Tezi

ÖZET

GAYRİMENKUL DAVALARINA ESAS NESNE TABANLI BİR VERİ MODELİ GELİŞTİRİLMESİ

Tugay TOLUDAN

Karadeniz Teknik Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü

Harita Mühendisliği Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Yakup Emre ÇORUHLU

2019, 160 Sayfa.

Anayasal olarak güvence altına alınmış mülkiyet hakkı ve dava açma hakkı, taşınmaz tabanlı davalarda birlikte ortaya çıkmaktadır. Bu tip davalarda gerek bilirkişilerin seçimi ve gerekse de bilirkişi raporunun özenle hazırlanması son derece önem arz etmektedir. Zira gayrimenkul davalarının çoğu özel ve teknik bilgi gerektiren davalar olarak bilinmektedir. Mülkiyete yönelik bu özel ve teknik bilgi; başta mülkiyet hakları, kadastro tekniği, imar hakları ve mülkiyet üzerindeki her türlü sınırlı ayni haklar ile diğer bileşenleri içermektedir. Bilirkişi marifeti ile bu tip özel ve teknik bilgilere sağlıklı bir şekilde eriştikten sonra hukuk normlarına uygun kararlar verilebilir. Bu sürecin en kısa zamanda ve etkin bir şekilde yürütülmesi son derece önemlidir. Özellikle uygun bilirkişilerin seçimi ve konuya ilişkin doğru verilere erişim sürecin kısılmasına katkı sunar. Bilirkişiler mesleki özelliklerine göre davaya konu taşınmaz malın ve davanın niteliği göz önüne alınarak belirlenmelidir. Bu çalışmada gayrimenkul davalarında; dava türü, davaya konu taşınmazın özelliği ve meslek ilişkisi ile bilirkişi raporu hazırlama sıklığı üzerine online anket çalışması yürütülmüştür. Bilirkişi raporlarına esas verilerin temini aşamasında ise grafik ve sözel veriler, veriyi üreten kurumlardan sağlanmalıdır. Taşınmaz mallara ilişkin grafik ve sözel veriler Arazi İdaresi sistemleri içinde ele alınmaktadır. Özellikle LADM'nin ISO standardına dönüşmesinden sonra ülkemizde yürütülen TUCBS çalışmaları ve birçok akademik çalışma LADM'ye uygun şekilde UML diyagramları ile modellenmiştir. Çalışma kapsamında gayrimenkul dava süreçlerinin yer aldığı işlemler için ayrı ayrı UML diyagramları hazırlanmıştır. Çalışmadan elde edilen en önemli sonuçlardan biri, taşınmaz mallara ilişkin davaların daha hızlı bir şekilde sonuçlandırılması için tüm verilerin ortak bir veri tabanından sağlanması ve mesleki eğitimine uygun bilirkişilerin seçimi olarak öne çıkmaktadır. Bu konu ile ilgili araştırma yapanlara, farklı taşınmaz tabanlı uyuşmazlıklara yönelik davalar için gereken bilgi ve belgeleri de içerecek şekilde, ortaya konulan modelin geliştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyet Hakkı, Bilirkişilik, UML, e-devlet, UYAP, Adli Yargı.

Master Thesis

SUMMARY

DEVELOPMENT OF AN OBJECT-BASED DATA MODEL FOR REAL ESTATE CASES

Tugay TOLUDAN

Karadeniz Technical University
The Graduate School of Natural and Applied Sciences
Geodesy Graduate Program
Supervisor: Assoc. Prof. Yakup Emre ÇORUHLU
2019, 160 Pages.

The right of property and the right to sue are constitutional guaranteed and coexist in lawsuits based on real property. In such cases, both the selection of expertise and the elaboration of the expert report is quite important. Because most real estate lawsuits require special and technical information. Specific and technical knowledge related to property includes property rights, cadastral technique, zoning rights, and all limited same rights and other components on property. Special and technical information is accessed in a healthy way by expertise and then decisions can be made in accordance with legal norms. It is extremely important that this process is carried out as soon as possible and effectively. In particular, the selection of appropriate expertise and access to accurate data on the subject contribute to the reducing of the process. The experts should be determined according to their professional features considering the real estate subject to the case and the quality of the case. In the real estate lawsuits, an online survey was conducted on the type of case, the relationship of the feature of the real property subject to the case and the professional disciplines, and the frequency of preparing an expert report. Graphical and verbal data should be provided from the institutions that produce the data during the procurement phase of the expert reports. Graphical and verbal data related to real estates are handled in Land Administration systems. In particular, after the conversion of LADM into International Organization for Standardization (ISO), Turkish National Geographic Information System and many academic studies conducted in accordance with LADM with UML diagrams in Turkey. In the study, separate UML diagrams have been prepared for the proceedings in the case process. One of the most important results of the study is the obtaining of all data from a common database and the selection of expertise in accordance with professional education in order to finalize the concerning lawsuits more quickly. It is recommended to develop the model, including the information and documents required for the cases related to different real property-based disputes, to the researchers studying on this subject.

Key Words : Property right, expertiseness, UML, e-government, UYAP, , judicial justice.

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa No

Şekil 1. Eşyanın unsurları.....	6
Şekil 2. Kadastronun Evrim Süreci.	7
Şekil 3. Mülkiyet hakkının getirdiği haklar.....	15
Şekil 4. 2017 yılında sulh hukuk mahkemesine açılan ilk 5 davanın sayısal verileri	31
Şekil 5. 2017 yılında sulh hukuk mahkemesine açılan ilk 5 davanın yüzdesel verileri	32
Şekil 6. 2017 yılında asliye hukuk mahkemesine açılan ilk 5 davanın sayısal verileri.....	33
Şekil 7. 2017 yılında asliye hukuk mahkemesine açılan ilk 5 davanın yüzdesel verileri..	33
Şekil 8. 2017 yılında kadastro mahkemesine açılan ilk 5 davanın sayısal verileri	35
Şekil 9. UYAP vatandaş portalında mahkeme türüne göre dava konuları	65
Şekil 10. UML iş akış diyagramı ile gayrimenkul dava sürecinin görselleştirilmesi.....	70
Şekil 11. ‘Arazi’ nitelikli davalarda meslek disiplinlerinin dağılımı	93
Şekil 12. ‘Arsa’ nitelikli davaların meslek disiplinlerinin dağılımı	94
Şekil 13. ‘Bina’ nitelikli davaların meslek disiplinlerine göre dağılımı.....	94
Şekil 14. UML use case diyagramı ile gayrimenkul dava sürecinin görselleştirilmesi....	136
Şekil 15. UML activity diyagramı ile gayrimenkul dava sürecinin görselleştirilmesi.....	138
Şekil 16. UML sequence diyagramı ile gayrimenkul dava sürecinin görselleştirilmesi ..	139
Şekil 17. UML paket diyagramı ile UYAP’ın e-devletin diğer paydaşları ile ilişkisinin görselleştirilmesi.....	140
Şekil 18. UML class diyagramı ile gayrimenkul dava sürecinin görselleştirilmesi	141

TABLolar DİZİNİ

Sayfa No

Tablo 1.	UML diyagramlarının sınıflandırılması	13
Tablo 2.	Yargıtay hukuk daireleri ve görevleri	37
Tablo 3.	2010-2017 yılları arasında bazı adli mahkemelerde davaların ortalama görülme süreleri (gün).....	40
Tablo 4.	2010-2017 yılları arasında bazı adli mahkemelerde görülen ve karara dava sayıları.....	41
Tablo 5.	El atmanın önlenmesi davalarında yetkili adli mahkemeler	72
Tablo 6.	Kadastro davalarında yetkili adli mahkemeler.....	73
Tablo 7.	Kamulaştırma davalarının görüldüğü adli mahkemeler	73
Tablo 8.	Kat mülkiyeti davalarının görüldüğü adli mahkemeler.....	75
Tablo 9.	Tapu iptal ve tescil davalarının görüldüğü adli mahkemeler	76
Tablo 10.	Tapu kaydında düzeltim davalarının görüldüğü adli mahkemeler.....	78
Tablo 11.	Gayrimenkul davalarında bilirkişi raporlarında yer alan belgeler	80
Tablo 12.	Katılımcıların cinsiyetlerine göre dağılımı	81
Tablo 13.	Katılımcıların meslek disiplinlerine göre dağılımı.....	82
Tablo 14.	Katılımcıların unvanlarına göre dağılımı	83
Tablo 15.	Katılımcı unvanlarının mezun olunan fakülte ve bölümlere göre dağılımı	85
Tablo 16.	Katılımcıların çalıştıkları kurumlara göre dağılımı.....	86
Tablo 17.	Katılımcıların mesleki deneyimlerine göre dağılımı.....	87
Tablo 18.	Katılımcıların eğitim durumlarına göre dağılımı	87
Tablo 19.	Katılımcıların uzmanlık belgelerine göre dağılımı	88
Tablo 20.	Katılımcıların taşınmaz tabanlı davalarda bilirkişi olarak görev alma ve rapor düzenleme durumuna göre dağılımı.....	88
Tablo 21.	Katılımcıların taşınmaz tabanlı davalarda bilirkişi raporu düzenleme sıklığına göre dağılımı.....	89
Tablo 22.	Katılımcıların meslek disiplinlerine göre hangi gayrimenkul davalarında görev alabileceğinin dağılımı.....	90
Tablo 23.	Meslek disiplinlerinin dava niteliğine göre dağılımı.....	92
Tablo 24.	Katılımcı yanıtlarının meslek disiplinleri açısından analiz tablosu.....	97

Tablo 25.	Harita/Geomatik mühendisliği bölümüne sahip, çalışmaya konu üniversiteler	100
Tablo 26.	Ankete katılan harita mühendisliği akademisyenlerinin çalıştıkları üniversiteye göre dağılımı.....	101
Tablo 27.	Ankete katılan harita mühendisliği akademisyenlerinin unvana göre dağılımı.....	101
Tablo 28.	Harita mühendisliği bölümü lisans dersleri-gayrimenkul dava konuları ilişkisi.....	102
Tablo 29.	İnşaat mühendisliği bölümüne sahip, çalışmaya konu üniversiteler	104
Tablo 30.	Ankete katılan inşaat mühendisliği akademisyenlerinin çalıştıkları üniversiteye göre dağılımı.....	105
Tablo 31.	Ankete katılan inşaat mühendisliği akademisyenlerinin unvana göre dağılımı.....	106
Tablo 32.	İnşaat mühendisliği bölümü lisans dersleri-gayrimenkul dava konuları ilişkisi.....	107
Tablo 33.	Çevre mühendisliği bölümüne sahip, çalışmaya konu üniversiteler	109
Tablo 34.	Ankete katılan çevre mühendisliği akademisyenlerinin çalıştıkları üniversiteye göre dağılımı.....	110
Tablo 35.	Ankete katılan çevre mühendisliği akademisyenlerinin unvana göre dağılımı.....	111
Tablo 36.	Çevre mühendisliği bölümü lisans dersleri-gayrimenkul dava konuları ilişkisi.....	112
Tablo 37.	Mimarlık bölümüne sahip, çalışmaya konu üniversiteler	113
Tablo 38.	Ankete katılan mimarlık bölümü akademisyenlerinin çalıştıkları üniversiteye göre dağılımı.....	114
Tablo 39.	Ankete katılan mimarlık bölümü akademisyenlerinin unvana göre dağılımı .	114
Tablo 40.	Mimarlık bölümü lisans dersleri-gayrimenkul dava konuları ilişkisi	115
Tablo 41.	Jeoloji mühendisliği bölümüne sahip, çalışmaya konu üniversiteler	117
Tablo 42.	Ankete katılan jeoloji mühendisliği akademisyenlerinin çalıştıkları üniversiteye göre dağılımı.....	118
Tablo 43.	Ankete katılan jeoloji mühendisliği akademisyenlerinin unvana göre dağılımı.....	118
Tablo 44.	Jeoloji mühendisliği bölümü lisans dersleri-gayrimenkul dava konuları ilişkisi.....	119
Tablo 45.	Jeofizik mühendisliği bölümüne sahip, çalışmaya konu üniversiteler	120
Tablo 46.	Ankete katılan jeofizik mühendisliği akademisyenlerinin çalıştıkları üniversiteye göre dağılımı.....	120
Tablo 47.	Ankete katılan jeofizik mühendisliği akademisyenlerinin unvana	

	göre dağılımı.....	120
Tablo 48.	Jeofizik mühendisliği bölümü lisans dersleri-gayrimenkul dava konuları ilişkisi.....	122
Tablo 49.	Orman mühendisliği bölümüne sahip, çalışmaya konu üniversiteler	123
Tablo 50.	Ankete katılan orman mühendisliği akademisyenlerinin çalıştıkları üniversiteye göre dağılımı.....	123
Tablo 51.	Ankete katılan orman mühendisliği akademisyenlerinin unvana göre dağılımı.....	124
Tablo 52.	Orman mühendisliği bölümü lisans dersleri-gayrimenkul dava konuları ilişkisi.....	125
Tablo 53.	Şehir ve bölge planlama bölümüne sahip, çalışmaya konu üniversiteler.....	126
Tablo 54.	Ankete katılan şehir ve bölge planlama bölümü akademisyenlerinin çalıştıkları üniversiteye göre dağılımı.....	127
Tablo 55.	Ankete katılan şehir ve bölge planlama bölümü akademisyenlerinin unvana göre dağılımı.....	127
Tablo 56.	Şehir ve bölge planlama bölümü lisans dersleri-gayrimenkul dava konuları ilişkisi.....	128
Tablo 57.	Ziraat fakültesine sahip, çalışmaya konu üniversiteler	129
Tablo 58.	Ankete katılan ziraat fakültesi akademisyenlerinin çalıştıkları üniversiteye göre dağılımı.....	130
Tablo 59.	Ankete katılan ziraat fakültesi akademisyenlerinin unvana göre dağılımı	130
Tablo 60.	Ziraat fakültesi lisans dersleri-gayrimenkul dava konuları ilişkisi	131
Tablo 61.	Hukuk fakültesine sahip, çalışmaya konu üniversiteler	133
Tablo 62.	Ankete katılan hukuk fakültesi akademisyenlerinin çalıştıkları üniversiteye göre dağılımı.....	133
Tablo 63.	Ankete katılan hukuk fakültesi akademisyenlerinin unvana göre dağılımı	134
Tablo 64.	Hukuk fakültesi lisans dersleri-gayrimenkul dava konuları ilişkisi.....	135

KISALTMALAR DİZİNİ

LADM	: Land Administration Domain Model
ISO	: International Organization for Standardization
INSPIRE	: Infrastructure for Spatial Information in Europe
TUCBS	: Türkiye Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemleri
UML	: Unified Modelling Language
TKGM	: Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü
MERNİS	: Merkezi Nüfus İdare Sistemi
MERSİS	: Merkezi Sicil Kayıt Sistemi
HUMK	: Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
HMK	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
UYAP	: Ulusal Yargı Ağı Projesi
TÜBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
AİHS	: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
TBD	: Türkiye Bilişim Derneği
TÜSİAD	: Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği
IDC	: International Data Corporation
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TBK	: Türk Borçlar Kanunu
md.	: Madde
H.D.	: Hukuk Dairesi
KMK	: Kat Mülkiyeti Kanunu

TMK	: Türk Medeni Kanunu
CBS	: Coğrafi Bilgi Sistemleri
İİBF	: İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
AFAD	: Afet ve Acil Durum
DOKAP	: Doğu Karadeniz Projesi
Prof.	: Profesör
Doç.	: Doçent
Arş. Gör.	: Araştırma Görevlisi
Dr.	: Doktor
Öğr.	: Öğretim

1. GENEL BİLGİLER

1.1. Giriş

İki ya da daha fazla taraf arasında fikir ayrılıkları veya menfaat çatışmalarından doğan uyuşmazlıkları, devlet adına çözüme kavuşturma ve yargılama faaliyetlerini eda etme mercii olarak mahkemeler ön plana çıkmaktadır. Mahkemeler, uyuşmazlıkların çözümü noktasında maddi hukuk ve usul kurallarına sadakat göstermeleri gerekmektedir. Bu kuralların sebep olduğu bürokrasi, uyuşmazlıkların çözüme kavuşturulması sürecini karmaşık hale getirmektedir (Türk, 2005). Hukuki uyuşmazlıkların karmaşıklığı, dava konuları özelinde uzmanlık sahibi kişilere olan ihtiyacı fazlaştırmaktadır. Dava hakiminin hukuki unsurlar etrafında çözümleyemediği, çözümü özel veya teknik bilgi gerektiren konularda uzman kişilere başvurulması, davanın seyri açısından önemli bir öge haline gelmektedir (Akil, 2011).

Türk Medeni Kanununun (Resmi Gazete, 2001) 2.maddesi uyarınca hâkimler tarafından davaya ilişkin kararları alırken var olan kanunlara bağlı kalınmalı, konu özelinde uygulanabilecek bir kanun maddesi olmaması halinde örf ve adet hukukuna bağlı kalınarak, bununla ilgili bir veriye rastlanılmaması durumunda ise hâkimin kanun koyucu görevinde olması halinde ne tür bir karar vereceği üzerinden sonuç alınmalıdır. Hâkimler, karar alma sürecinde bilimsel görüş ve yargı kararlarından da istifade edebilmektedir. Aynı kanunun 4. maddesinde ise hâkimin takdir yetkisine bırakılan kararlarda hâkimin hakkaniyete ve hukuka bağlılık içerisinde karar alması gerekliliğine işaret edilmektedir.

Hâkimlerin yargıya intikal etmiş vakalarda uyuşmazlıkları çözüme kavuşturma zorunluluğu, özellikle hukuki bilgi ve tecrübe ile çözümü mümkün olmayan konularda zor bir sürece işaret etmektedir, zira hâkimin önüne gelen uyuşmazlıktan yasadaki yazılı haller dışında çekilme hakkı bulunmamaktadır. İşte bu noktada bilirkişilik müessesesi, hâkimin hukuk dışı ve çözümü özel veya teknik bilgi gerektiren uyuşmazlık konusunda uzman olan bireylerden yardım almasını mümkün hale getirmektedir (Güler ve Karaca, 2017). Bilirkişilik, yargılama sırasında hakim karar verme sürecinde yardımcı rol üstlenen ve uzmanlık alanlarının belirlenmesi ile etkinliği giderek artan bir kurum olarak dikkat çekerken (Meriç vd., 2016) bilirkişilik kurumunun görev sahası 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu (Resmi Gazete, 2011) ile belirli bir çerçeveye alınmak istenmiş

hukuk bilimi ile çözümleri mümkün olan uyuşmazlıklarda bilirkişiyeye müracaat edilmesinin önüne geçilmiştir (Papakçı, 2016). Çözümleri uzmanlık gerektiren konularda bilirkişilerin görüşlerine başvurulma yöntemi, yargılamanın seyrini pozitif yönde etkilemektedir, zira yargıçların kendi uzmanlık alanları dışındaki konulara hâkim olmaları her zaman mümkün olmamaktadır. Alınacak karar noktasında tavsiye niteliği taşıyan bilirkişi görüş ve raporlarının çeşitli nedenlerle dava sürelerini kısaltma noktasında aynı etkinliği gösterdiğini söylemek ise şu aşamada mümkün görünmemektedir.

E-devlet, ülkemizde bilişim teknolojilerinin en mühim örneklerinden birisi olup kamusal hizmetlerin bilişim teknolojileri üzerinden yürütülmesini sağlayan bir modeli ifade etmektedir. E-devlet, veri alış verişine imkân tanıma ve iş süreçlerini elektronik ortama taşıma misyonunu üstlenmektedir (Odabaş ve Polat, 2008). Hizmetlerin elektronik ortama taşınması ile hizmetlerin en hızlı ve güvenilir bir biçimde sunumu hedeflenmektedir. Bunun yanında e-devlet içerisinde sunulan hizmetlerle bürokratik süreçlerin ortadan kalktığı, nihayetinde zaman ve maddi unsurlardan ciddi bir tasarrufun sağlandığı bir ortam hazırlanmaktadır (Kaya ve Mursül, 2017). Bürokratik işlemler arttıkça kamuda sunulan hizmetlerin kalitesinde de düşüşler meydana gelmektedir. Bu manada bürokratik engellerin yarattığı zaman ve ekonomik kayıpların önüne geçilmesi adına alternatif çözüm yolları geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu doğrultuda özel sektörün bilişim araçları ile sunduğu modern hizmetlerin kamu eliyle verilmesi süreci hızlandırmaktadır. Sürecin en önemli misyon üstlenicilerinden birisi, elektronik hizmetlerin sunulmasına öncülük eden e-devlet kapısı olmaktadır. Bu sayede vatandaş ile kurumlar arası bilgi ve belge alış verişleri geleneksel metottan modern elektronik boyuta taşınmaktadır (Taş vd., 2017).

Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP), yargısal süreçlerin yargıya ait tüm kurum ve kuruluşların entegre olduğu ortak bir sistem üzerinden yürütülmesi amacıyla hayata geçirilmiş bir bilgi sistemi olarak ifade edilebilmektedir. Yargısal faaliyetlerin hızlı, etkin ve şeffaf yürütülmesini ilke edinen bu otomasyon projesi, bürokrasiden kaynaklı problemlerin ortadan kaldırılması noktasında da büyük bir potansiyel barındırmaktadır. UYAP ile birlikte geleneksel yargı anlayışının baştan sona değiştiği bir sürece tanıklık edilmektedir (Kilim, 2009).

1.1.1. Problemin Tanımı

Anayasal olarak güvence altına alınmış mülkiyet hakkı ve dava açma hakkı, taşınmaz tabanlı davalarda birlikte ortaya çıkmaktadır. Bu tip davalarda gerek bilirkişilerin seçimi ve gerekse de bilirkişi raporunun gerekli verileri içerecek şekilde ve özenle hazırlanması son derece önem arz etmektedir. Zira gayrimenkul davalarının çoğu özel ve teknik bilgi gerektiren davalar olarak bilinmektedir. Mülkiyete yönelik bu özel ve teknik bilgi; başta mülkiyet hakları, kadastro tekniği, imar hakları ve mülkiyet üzerindeki her türlü sınırlı ayrı haklar ile diğer bileşenleri, eş bir söyleyişle arazi idaresi bileşenlerini, içermektedir. Arazi İdaresi kavramı, taşınmaz yönetimi altında esasında taşınmazlara yönelik tüm grafik ve sözel verilerin ele alındığı bir yönetim sistemini ifade etmektedir. Arazi idare sisteminde olması beklenen taşınmazlara yönelik özel ve teknik bilgilere bilirkişi marifeti ile sağlıklı bir şekilde erişildikten sonra hukuk normlarına uygun kararlar hızlı bir şekilde verilebilmektedir. Yargılama sırasında konuya has özel ve teknik bilgiye sahip bilirkişilerin belirlenmesi ve bilirkişi raporlarına esas verilerin temini noktasındaki sorunlar, bu çalışma kapsamında ele alınmıştır.

1.1.2. Çalışmanın Amacı

Problem durumunda ortaya konulan sorunsalın çözümü adına önce mevcut durumun analiz edilmesi ve elde edilecek verilerin göz önüne alınması önem taşımaktadır. Bu şüphesiz veri toplama araçları ile sağlanabilmektedir. Anket yöntemi, sahada veri toplama aracı olarak sıklıkla kullanılmaktadır. Anket yöntemi ile, meslek disiplinlerinde lisans düzeyinde verilen derslerin dava konularıyla ilişkisi, çalışmaya konu meslek disiplinlerinin taşınmaz tabanlı davaların hangilerinde, ne kadar sıklıkla görev aldığı ve ne kadar rapor hazırlandığı gibi bilgilere erişmek ilk aşamada hedeflenmiştir; zira dersler taşınmaz davalarına ilişkin konuları da içerdiğinden dolaylı olarak dava konuları ile dersler ve mesleki disiplinlerin ilişkilendirilmesi de sağlanabilmektedir. Daha sonra Arazi idare sistemi içindeki taşınmazlardan davaya konu olanlarının, davaya ilişkin grafik ve sözel verilerini ele alan, bu verileri e-devlet içindeki sorumlu kurumlar üzerinden sağlamaya imkân veren nesne tabanlı bir veri tabanı tasarımı gerçekleştirilmesi bu çalışma ile amaçlanmıştır.

1.1.3. Metodoloji ve Çalışma Planı

Çalışmanın bütününde izlenen işlem aşamaları aşağıda sunulmuştur:

- Bilirkişilik, e-devlet, UYAP ve gayrimenkul davaları ile ilişkili lisansüstü tez çalışmaları, bilimsel makaleler, ulusal ve uluslararası düzeyde gerçekleştirilen sempozyum, kongreler vb. sonucu yayımlanan bildiri kitapları ile internet kaynaklarını kapsayan geniş tabanlı literatür taraması yapılmıştır.
- Bilirkişilik temel ve alt uzmanlık bilgilerini içeren tablolar temin edilmiştir.
- İlk derece adli mahkemelerde gayrimenkul davaların payını gösteren grafikler hazırlanmıştır.
- Adli mercide nihai karar verici organ olan Yargıtay'ın hukuk daireleri bölümünün görev tanımlarını gösteren tablo hazırlanmış, böylece gayrimenkul davalarda görev alabilecek hukuk daireleri netleştirilmiştir.
- Gayrimenkul dava konularının tespiti yapılmış, bu davaların görülmesinde yetkili ilk ve üst derece adli mercileri gösteren tablolar düzenlenmiştir.
- Adli mahkemelerde davaların ortalama görülme süreleri ve tamamlanma yüzdelerini gösteren tablolar hazırlanarak yargıda iş yüküne dair ipuçları sunan verilere ulaşılmıştır.
- Gayrimenkul davalarda görev alan bilirkişilerin düzenledikleri raporlarda yer alması gereken belgeler, dava konularına göre sınıflandırılmıştır.
- Gayrimenkul dava konularında bilirkişi olarak görev yapan bireylerin hangi davalarda ne kadar görev aldığına saptamasına olanak verecek çevrimiçi anket hazırlanmıştır. Bu anket, KTÜ bünyesindeki Harita Mühendisliği, İnşaat Mühendisliği, Mimarlık, Şehir ve Bölge Planlama, Orman Mühendisliği, Orman Endüstri Mühendisliği, Jeoloji Mühendisliği, Jeofizik Mühendisliği bölümleri, Çevre Bilimleri Anabilim dalı ve İİBF; Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi ve Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi akademisyenlerini kapsayan 260 öğretim üyesi ve öğretim elemanına; meslek disiplinlerinin Oda ve Türkiye Değerleme Uzmanları Birliği'ni (TDUB) içine alan 24 kuruluşa elektronik posta yoluyla gönderilmiştir.
- Meslek disiplinlerinde lisans düzeyinde verilen tüm dersler mercek altına alınmış, bu derslerden arazi yönetimi ile ilişkilendirilebilecek dersler, zorunlu ve seçmeli olarak kategorize edilmiş, derslerin dava konularıyla ilişkisine dair veriler sunmaya uygun anketler, her bir meslek disiplini için ayrı ayrı hazırlanmıştır. Bu kapsamda Türkiye

genelinde çalışmaya konu bölüm ve fakültelerden akademisyenlere e-posta yoluyla anket gönderimi sağlanmıştır. Harita Mühendisliği bölümlerine 292, İnşaat Mühendisliği bölümlerine 1569, Mimarlık bölümüne 820, Şehir ve Bölge Planlama bölümlerine 310, Orman Mühendisliği bölümlerine 286, Jeoloji Mühendisliği bölümlerine 493, Jeofizik Mühendisliği bölümlerine 93, Çevre Mühendisliği bölümlerine 512, Hukuk Fakültesinin ilgili bölümlerine 587 ve Ziraat Fakültesinin ilgili bölümlerine 681 adet elektronik posta gönderilerek her bir meslek disiplini için uygun sonuçlar elde edilmeye çalışılmıştır.

- LADM'ye uygun şekilde geliştirilen TUCBS veri temaları dikkate alınarak, arazi idaresi sistemlerinde mevcut olan ve olmayan bilgilerin ele alındığı, UML diyagramları ile modellenen ve UYAP entegrasyonu ile uygulama imkânı bulabilecek bir nesne tabanlı veri modeli tasarımı gerçekleştirilmiştir.
- Elde edilen anket verileri ve ulaşılan diğer bilgiler ile geliştirilen veri modeli rehberliğinde etkin bir bilirkişilik müessesesine ilişkin çözüm yaklaşımlarında bulunulmuştur.

1.2. Marjinal Toprakların Arsa ve Araziye Dönüşümü

5403 sayılı 'Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu'nda toprak; "mineral ve organik maddelerin parçalanarak ayrışması sonucu oluşan, yeryüzünü ince bir tabaka halinde kaplayan, canlı ve doğal kaynağı"; arazi ise; "toprak, iklim, topografya, ana materyal, hidroloji ve canlıların değişik oranda etkisi altında bulunan yeryüzü parçası" olarak tanımlanmaktadır (Resmi Gazete, 2005). Arazi; fiziksel çevre, yöresel iklim, topoğrafya, toprak, hidroloji ve bitki örtüsü gibi unsurların tamamının bileşiminden oluşan bir sistem olması itibariyle topraktan daha geniş bir kavramı ifade etmekte iken ham arazi ve toprağın eşya niteliği kazanması, ancak sınırlandırılıp üzerinde fiili hakimiyet kurulması ile mümkün olmaktadır (Çoruhlu, 2019).

Şekil 1. Eşyanın unsurları (Çoruhlu, 2019'dan uyarlandı).

Ham marjinal toprak ve arazinin sınırlandırılarak taşınmaz mal statüsü kazanması, geçmişten günümüze farklı mevzuat hükümleri etrafında gerçekleştirilmektedir:

11 Haziran 1945 tarihinde kabul edilen ‘Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu’ ile arazisi olmayan veya yetmeyen çiftçileri veya çiftçilik yapmak isteyen kişileri, aileleri ile birlikte geçimlerini sağlayacak ve iş yapabilme kabiliyetlerini kullanabilecekleri araziye sahip kılmak ve toprakların sürekli olarak işlenmesini sağlamak amaçlanmıştır (Resmi Gazete, 1945).

12 Temmuz 1966 tarihli Resmi Gazete ile yürürlüğe giren ‘Tapulama Kanunu’, tapulamaya başlangıç tarihi itibariyle il ve ilçelerin merkez belediye sınırları dışında kalan gayrimenkullerden tapusuz olanlarını, bu kanun hükümlerine göre tapulamak ve tapulu olanların da kayıtlarını bu kanun hükümlerine göre yenilemek suretiyle kadastro plânlarının tanzimi ve tapu sicilleri tesis olunmasını, nihayetinde kadastro plânlarının düzenlenmesi, hak sahiplerinin doğru olarak belirlenmesi ve tescile tabi gayrimenkullerin tescil dışı bırakılmasının önüne geçilmesini ilke edinmiştir (Resmi Gazete, 1966).

5403 sayılı ‘Toprak Koruma Ve Arazi Kullanımı Kanunu’, “toprağın korunması, geliştirilmesi, tarım arazilerinin sınıflandırılması, asgari tarımsal arazi ve yeter gelirli tarımsal arazi büyüklüklerinin belirlenmesi ve bölünmelerinin önlenmesi, tarımsal arazi ve yeter gelirli tarımsal arazilerin çevre öncelikli sürdürülebilir kalkınma ilkesine uygun olarak planlı kullanımını sağlayacak usul ve esasları belirleme”yi hedeflerken (Resmi Gazete, 2005, md.1) aynı kanunun 2. maddesi ile kanunun kapsamı şöyle ifade edilmiştir: “Kanunun arazi ve toprak kaynaklarının bilimsel esaslara uygun olarak sınıflandırılması, tarımsal arazi ve yeter gelirli tarımsal arazilerin asgari büyüklüklerinin belirlenmesi ve bölünmelerinin önlenmesi, arazi kullanım planlarının hazırlanması, koruma ve geliştirme sürecinde

toplumsal, ekonomik ve çevresel boyutlarının katılımcı yöntemlerle değerlendirilmesi, amaç dışı ve yanlış kullanımların önlenmesi, korumayı sağlayacak yöntemlerin oluşturulması ile görev, yetki ve sorumluluklara ilişkin usul ve esasları kapsar.” (Resmi Gazete, 2005).

1.3. Arazi Yönetimi

Geçmiş dönemlerde zenginlik ve alınıp satılan bir malın temsili olarak görülen toprak, 1970’lerden sonra artan nüfusun ihtiyacına karşılık verilmesi için iyi yönetilmeye muhtaç bir kaynak halini almıştır. Toprağın toplumsal beklentilere karşılık verecek şekilde geliştirilmesi etkin bir arazi idare sistemine duyulan ihtiyacı ön plana çıkarmıştır. Öyle ki geliştirilecek arazi idare sistemi, bir yandan günün şartlarına uygun bir işleyiş sağlayacak diğer yandan dinamik yapısı sayesinde gerekli görülen değişimlere ayak uydurabilecek niteliklere haiz olmalıdır. Arazi idare sistemi, temelde kadastro ve taşınmaz değerlendirme ile temsil edilirken harita yapımı faaliyetlerini de kadastro sınıfında değerlendirmek mümkün olmaktadır (Çete ve Yomralıoğlu, 2009).

Şekil 2. Kadastronun Evrim Süreci (Çete, 2008’den uyarlandı).

Henssen, kadastroyu, “bir ölçüye dayalı olarak sınırları belirlenmiş bir ülke ya da bölgenin mülkiyetle ilgili verilerinin sistematik olarak düzenlenmiş kamu envanterleri” olarak tanımlarken her bir parselin mülkiyet yapısı, büyüklüğü, değeri vb. kayıtları ile uyumlu olarak hazırlanan büyük ölçekli haritalar sayesinde parsellerin konumu ve yüzölçümü hakkındaki sorulara yanıt bulunabileceğine işaret etmiştir (Kaufmann ve Steudler, 1998). Kadastro, bir arazi üzerinde yer alan yatırımların kaydını içermekte ve arazi

idare sistemine esas teşkil etmektedir. Kadastro, parselde ait geometrik bir tanım içermekte, bu sayede parsel ve üzerindeki yatırımları, parselin gelişim ve değerini tanımlayan başka kayıtlar ile bütünleştirebilmektedir (Uslu ve Sesli, 2011).

Sürekli değişimi ve yenilenmeyi zorunlu kılan küresel çaptaki gelişmelerin klasik kadastro anlayışında değişimler meydana getirmesi bir gereklilik halini almış, kadastroda reform niteliğindeki çalışmalara zemin hazırlamıştır. Bu bağlamda 1994 yılında FIG Kongresinde FIG'in 7. Komisyonu tarafından oluşturulan 3 çalışma grubundan biri olan 'Çalışma Grubu 7.1', kadastro nun gelecek 20 yılının planlayıcısı olarak görev alırken bu doğrultuda hazırlamış olduğu anket formlarına gelen yanıtlar doğrultusunda 6 temel konu üzerinde durmuş ve bu konulara bağlı olarak 'Kadastro 2014' terimini türetmiştir (Kaufmann ve Steudler, 1998).

'Kadastro 2014' raporunda çalışmanın ana hatlarını çizen 6 ifadeyi “ (i) kamusal hak ve kısıtlamalar da dâhil olmak üzere arazinin bütün yasal durumu gösterilecek, (ii) haritalar ve kayıtlar arasındaki ayırım ortadan kalkacak, (iii) kadastral haritalamanın yerini kadastral modelleme alacak, (iv) kâğıt ve kalem kadastro su yerini temel veri modeline bırakacak, (v) kadastro önemli ölçüde özelleşecek, kamu sektörüyle özel sektör yakın bir işbirliği içinde çalışacak ve (vi) kadastro, maliyet geri kazanımlı olacaktır” ifadeleri almıştır. Bunların dışında arazi nesnesi için “Sınırları içinde homojen durumların bulunduğu bir arazi parçası” tanımı yapılmış, yasal bir arazi nesnesinin bir hak veya kısıtlamanın nerede başlayıp nerede bittiğinin ve bu hak ve kısıtlamaların hangi sınırlar içerisinde kaldığı vurgulanmıştır (Çete, 2008).

'Kadastro 2014' raporu, raporun yayımlanma tarihi olan 1994 yılı ile 2014 yılı arasındaki 20 yıllık süre zarfında küresel çapta kastroya dair tespit edilen sorunlara dair geliştirilen çözüm önerilerinin uygulamada büyük ölçüde yer alması gerekliliğine işaret etmiştir. Bu bağlamda, 2014 vizyonunun ülkelerin kadastral faaliyetleri içerisinde ne ölçüde uygulama alanı bulduğunu, kadastral sistemlerin tesisinde Arazi İdaresi Temel Modelinin rolünün ne olduğunu ve öngörülerin ülkelerin arazi idare sistemlerine ne derece entegre olduğunu tespit etmek maksadıyla, 'Kadastro 2014 ve Sonrası' başlığı altında yeni bir rapor yayımlanmıştır. Kaufmann 'a (2014) göre bu raporda Kadastro 2014'ün ana çerçevesini belirleyen 6 ifadenin 2014 yılı itibariyle uygulanabilirliği aşağıda özetlenmiştir:

- Kadastro 2014'ün 1. ifadesi kapsamında kadastro nun içeriğinin kamu hukuku kısıtlamaları ile genişletilmesinin önemi fark edilmişse de bu durumun uygulanması, ancak geleneksel kastro su tamamlamış bazı gelişmiş ülkelerde

gerçekleştirilmiştir. Birçok ülkede kadastral faaliyetler, hâlihazırda ulusal ekonominin önemli bir parçası ve mekânsal veri altyapılarının temel bileşeni olarak görülen mülkiyet kadastrosu çerçevesinde yürütülmektedir.

- Kadastro 2014'ün 2. ifadesi kapsamında kadastral ölçümler ile tapu kayıtlarının tutulmasındaki eş zamanlılığın yanına topografik harita üretimi ilave edilmiş, bilgi teknolojisi ile entegrasyonunu tamamlamış ülkelerde kadastral harita ve tapu kayıtları için ortak hizmet sunan web tabanlı servisler devreye alınmıştır. Böylece kadastral sistemlerin tapu ve kadastro bileşenlerinin biraraya getirilmesi, genellikle Kadastro 2014 önerisi temelinde gerçekleştirilmiştir.
- Kadastro 2014'ün 3. ifadesi kapsamında kadastral modelleme konusundaki öngörüler, birkaç istisna dışında uygulama sahası bulamamıştır. Veri modellerinin bütünleşik modelleme dili olan UML diyagramları ile tanımlanması gerçekleştirilse de otomatik format ve veri tabanı oluşturma konusunda istenilen düzeye gelinememiştir.
- Kadastro 2014'ün 4. ifadesi kapsamında geçmişte bilişim teknolojilerine ilişkin sunulan çözüm önerileri, genellikle metinsel ve grafik kadastral verinin birbirinden bağımsız işlendiği bir kadastral haritayı ifade ederken günümüzde kadastral nesnelerin şekil ve konumunu tanımlayan mekânsal veri kavramının ortaya çıkışına zemin hazırlanmıştır.
- Kadastro 2014'ün 5. ifadesi kapsamında kadastral verinin uzun süreli ve güvenilir bir biçimde muhafaza edilmesinden bir kurumun sorumlu olması, buna karşın kadastral faaliyetlerin gerçekleştirilmesi hususunda özel sektörün de etkin bir biçimde rol alması fikrinin siyasi otoriteler tarafından kabul edilebilir bir hal aldığı görülmüştür.
- Kadastro 2014'ün 6. ifadesi kapsamında maliyet geri kazanımlı bir sistem oluşturma çabası, devletlerin politika ve ekonomik ihtiyaçları doğrultusunda ciddi bir biçimde tartışılan konular arasında yerini almıştır. Özellikle ekonomik açmaz içerisindeki bazı ülkeler, işletme maliyetlerinin tamamı ve mümkünse yatırım maliyetlerinin küçük bir kısmını ekonomiye döndürmenin çabası içerisine girmiştir. Kadastro 2014, maliyet geri kazanımı konusunun daha iyi kavranmasının önünü açmıştır (Çete, 2015).

Stuedler'e (2004) göre, arazi idaresi kavramı, ilk olarak 1990'lı yıllarda Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu tarafından anılmaya başlanan yeni bir kavram

olarak kabul edilmiş ve bu komisyon tarafından “arazi yönetimi politikalarının uygulanması sırasında, araziye ilişkin haklar, arazi değeri ve arazi kullanımı hususlarında tespitlerin yapılması, kaydedilmesi ve bu bilgilerin paylaşılması süreci” olarak tanımlanmıştır (İnan ve Yomralıoğlu, 2011).

Arazi idare sisteminin ortak özelliklerinin küresel boyutta standardizasyonun sağlanması amacıyla ilk çalışmalar 2002 yılında başlamış ve 2007 yılından sonraki dönemde bu çalışmalar ‘Arazi İdaresi Temel Modeli (İngilizcesi, Land Administration Domain Model-LADM)’ adı altında FIG bünyesinde devam ettirilmiştir. Arazi İdaresi Temel Modeli ile amaçlanan tasarlanacak bir model sayesinde tekrarlı çalışmaların önüne geçmek ve arazi idare sistemini etkin bir işleyişe kavuşturmak (İnan ve Yomralıoğlu, 2011).

Lemmen ve Van Oosterom’a (2014) göre Arazi İdaresi Temel Modeli sayesinde arazi idaresi ve yönetimi alanında veri modellemeye dayalı bir sisteme geçişin ne denli önemli olduğu daha iyi kavranmıştır. Arazi İdaresi Temel Modeli, Kadastro 2014 raporunda birinci ifade olarak yer alan kadastral faaliyetlerde kamusal hak ve kısıtlamalar dâhil araziye ait tüm yasal durumların gösterilmesi öngörüsüne uygun bir model olarak karşımıza çıkmaktadır. Model, kadastral veri değişiminin hızlandırabilecek yapıda tasarlanırken adresler, kişiler, arazi örtüsü, arazi kullanımı gibi veri tabanı linkleri çıkarmaya elverişli olarak tasarlanmıştır. Arazi İdaresi Temel Modeli ile hâlihazırdaki gereksiz veri tabanlarının ortadan kaldırılması, veri kalitesinin iyileştirilmesi, kurumlar arasında üretilen ve güncellenen veriler arasındaki uyumsuzlukların giderilmesi olanaklı hale getirilmiştir (Çete, 2015).

LADM, başlangıçta Temel Kadastro Alan Modeli (Core Cadastre Domain Model-CCDM) olarak geliştirilmiş ve bu modelin çeşitli versiyonları yayınlanmıştır. 2008 yılının başlarında FIG tarafından LADM’ye, uluslararası bir standart olarak ISO / TC 211 sunulmuştur. Bu çalışmalara ek olarak LADM’yi uluslararası standarttaki ISO 19152 kavuşturma çabaları sonuç vermiş ve LADM, 2012 yılından itibaren ISO 19152 standartlarında bir düzeye getirilmiştir (İnan ve Yomralıoğlu, 2011).

ISO 19152 standartlarına sahip LADM, taraflara 3 paketli soyut ve kavramsal bir model sunmaktadır. Bu paketler, temel idari birimler (i), mülkiyet hakkına ilişkin haklar, sorumluluklar ve kısıtlamalar (ii) ile ölçme ve temsil gibi alt paketler içeren mekânsal birimler (iii) olarak sınıflandırılmaktadır (Lemmen and Oosterom, 2013).

LADM, şablonlar arasında bağlantı kuran, ve haklar, kısıtlamalar ve sorumluluklar (right, responsibility, restriction-RRR) ve bunların geometrik bileşenlerinden oluşan temel bir modeli ifade etmektedir (Oosterom vd., 2006). LADM üzerinden gerçekleştirilecek modellemede, her bir sınıf için arazi idaresinin baş harflerini temsil eden ‘Aİ_’ simgesi ortak olarak kullanılmaktadır. Uluslararası ölçekte yapılan çalışmalarda ise ‘Land Administration’ kelime grubunu simgeleyen ‘LA_’ simgesi tercih edilmektedir. Temelde ‘Aİ_Taraflar’, ‘Aİ_SSS’ (Sahiplik, Sorumluluk, Sınırlamalar) ile ‘Aİ_Konumsal Birim’ simgeleri ile temsil edilen ana sınıflar mevcut iken bu sınıflar arasındaki ilişki kurulabilecek alt sınıfları, modelleme içerisine dahil etmek mümkün olmaktadır (İnan ve Yomralıoğlu, 2011; Lemmen vd., 2015).

Kadastro 2014 vizyonundan sonra parselle ilgili iki boyutlu nesne anlayışı, yerini hacimsel alanı da barındıran farklı bir boyutta bir nesne algısına bırakmış ve parsel tabanlı bir modellemeye olan gereksinim belirlemiştir. Bu amaçla Türkiye’de ISO 19152 Geographic Information-LADM standartları ve Avrupa ülkeleri için standart bir konumsal bilgi altyapısı sunmayı amaç edinen INSPIRE (Infrastructure for Spatial Information in Europe) normlarına uygun ve bu sayede uluslararası ölçekte kolaylıkla kavranabilecek bir coğrafi veri modeli geliştirme çalışmaları başlamıştır (Aydınoğlu, 2009; İnan, 2010). Bu amaçla, Türkiye’de uluslararası standartlarda yürütülen model kurma çalışmaları sonucunda Türkiye modeli olarak TUCBS (Türkiye Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemleri) ortaya konulmuştur (Çoruhlu vd., 2015).

Kadastro 2014’e uygun şekilde ISO standartlarında altyapısı hazırlanan Türkiye Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemleri Projesi (TUCBS) sayesinde metaveriye sahip tapu ve kadastro verilerinin LADM ve INSPIRE’a uyumlu bir şekilde elde edilmesi adına önemli bir aşama kaydedildiği görülmektedir. TUCBS Kavramsal Model Bileşenleri ile Adres, Bina, Tapu/Kadastro, İdari Birim ve Ulaşım gibi veri temalarına ait ulusaldan yerel düzeye kullanılabilir ve birlikte çalışabilir coğrafi veri modelleri üretilmesi amaçlanmaktadır (URL-1, 2019).

1.3.1. Birleşik Modelleme Dili-UML

Modelleme, yazılım uygulamalarının tasarlanması ve yazılıma ait verilerin görselleştirilmesi sürecini ifade etmektedir. Modelleme, soyut kavramların görsel hale

getirilmesini sağlamaktadır. Bu sayede detaylı verilere sahip iş süreçlerinin basit biçimde ifade edilmesine olanak tanınmaktadır (URL-2, 2019).

Birleşik modelleme dili (İngilizcesi: Unified Modelling Language-UML), OMG (Object Management Group) tarafından sıklıkla kullanılan, uygulama yapısı, mimarisi yanında iş süreçleri ve veri yapılarını modelleme özelliğiyle kullanışlı bir hal alan modelleme yöntemi olup (URL- 2, 2019) LADM ile uyumlu verilerin modellenmesi amacıyla UML başta olmak üzere çeşitli akademik çalışmalar (Çoruhlu vd., 2015; Çoruhlu ve Yıldız, 2017; Saralioğlu vd., 2017; Aydınoglu ve Bovkır, 2017; Çoruhlu vd., 2018; Polat ve Alkan, 2018; Polat vd., 2018; Alkan ve Polat, 2018; Bovkır ve Aydınoglu, 2018; Çoruhlu ve Toludan, 2019) yürütülmüştür.

Modelleme dili, farklı meslek disiplinleri tarafından kullanılan, veri yapılarına uygun bir yazılım geliştirmenin ön basamağı olarak tasarlanmış bir unsur olarak ifade edilebilmektedir (Akadal, 2013; İnan vd., 2010).

İnan'ın (2010) aktardığına göre günümüzde nesne yönelimli veri modellerinin sundukları imkânları ve buna bağlı olarak bu veri modellerine duyulan gereksinimleri, aşağıdaki gibi özetlemek mümkün görünmektedir:

- Nesne tabanlı modellemenin yaşanan yeryüzünün geometrisini temsil edebilme kabiliyeti,
- Aynı verinin farklı kavramsal düzeylerde farklı detaylar ile gösterim imkânı,
- Nesnelerin geçmiş durumlarının ve güncel versiyonlarının yönetilme olanağı,
- Farklı hassasiyet ve doğruluk üzerinden elde edilen verilerin aynı çatı altında toplanıp idare edilebilmesi (Çoruhlu vd., 2015).

Nesneler, yazılım içerisinde verilen komutlara ortak cevap verebilme durumlarına göre sınıflandırmaya tabi tutulurken (Egenhofer ve Frank, 1992) ulusal ve uluslararası düzeyde yoğun biçimde kullanılan nesne yönelimli modelleme içerisinde de sınıflandırma yöntemi üzerinden bir model tasarımı gerçekleştirilmektedir (Aydınoglu, 2009; İnan, 2010). Worboys vd.'ye (1990) göre nesne-yönelimli veri modellemede, sınıflama (classification), genelleme/özelme (generalisation/specialization), ilişki (association), toplama (aggregation) olmak üzere dört temel soyutlama kavramının varlığından bahsedilebilmektedir (Çoruhlu vd., 2015; Çoruhlu ve Toludan, 2019).

UML diyagramları, üç başlık altında kategorize edilirken toplam 14 ayrı diyagram kullanılabilir (Tablo 1).

Tablo 1. UML diyagramlarının sınıflandırılması (Yeşilbudak vd., 2011; Uymaz ve Kahramanlı, 2016).

YAPI DİYAGRAMLARI	DAVRANIŞ DİYAGRAMLARI	ETKİLEŞİM DİYAGRAMLARI
Sınıf *	Etkinlik(Aktivite-Faaliyet)*	Sıralama(Silsile)*
Nesne	Kullanım Durum*	İletişim
Bileşen	Durum Makinesi	Zaman Akış
Bileşik Yapı		Etkileşime Genel Bakış
Dağılım(Yayıma)		
Profil		
Paket *		

*Çalışma Kapsamında Kullanılan UML Diyagramları.

Etkinlik diyagramları, sistem içerisindeki iş akışlarını ve kullanım durumlarını göstermektedir (Kaya, 2014; Sağ, 2014). Etkinlik diyagramları, paralel ve dallanan akışlarla ifade edilmektedir (Kaya, 2014). Bu diyagramlar, nesne kulvarlarından oluşmaktadır. Nesne kulvarları, nesnelerin faaliyetlerine ilişkin bilgiler sunmaktadır (URL-3, 2019).

Sınıf diyagramları, durağan iş sürecini ifade etmek için tercih edilmektedir (Sağ, 2014). Sınıf diyagramlarının komplike yapısını çözümlmek için diyagram içerisinde yer alan figürlerin anlamlarını bilmek gerekmektedir. Diyagramlardaki sınıflar, dikdörtgen ile temsil edilmekte ve dikdörtgenler, ihtiyaç doğrultusunda iki veya üç parça halinde sunulmaktadır. Birinci kısım sınıf isimlerini, ikinci kısım sınıflara dair nitelikleri ve son kısım işlemleri ifade etmektedir. Sınıflar arası ilişkilerin gösteriminde düz çizgi ile ucunda üçgen, baklava dilimi bulunan çizgiler kullanılmaktadır. Bu çizgilerden düz çizgi, sınıflar arasındaki iş birliğine vurgu yapmaktadır. Ucunda üçgen bulunan okun gösterdiği sınıf, ana sınıf konumundadır olup bağlı olduğu sınıfları oluşturmaktadır. Ucunda baklava bulunan okun gösterdiği sınıf ise diğer sınıfları içermektedir. Sınıflar arasındaki ilişkiye çokluk ifadeleri (0,1, 0..1, *, 0..*, 1..*) ile vurgu yapılmaktadır. Çokluk ifadelerinden * simgesi, sınırsızlığı ifade ederken ardışık nokta işareti ‘veya’ anlamı taşımaktadır (URL-4, 2019; URL-5, 2019).

Sıralama diyagramları, etkileşim diyagramları arasında sıklıkla kullanılmaktadır ve nesnelere arasındaki ilişkiyi zamana bağlı olarak ele almaktadır (Kendi, 2011). Sıralama diyagramları, nesnelerin işlevlerin gerçekleştirilme zamanını ve süresini sunmaktadır. Zaman uyumlu iletiler, içi dolu oklarla sembolize edilmektedir. Zaman uyumlu iletiler,

başlayan bir işlem bitmeden başka bir iletinin gönderilmeyeceğini ifade etmektedir (URL-6, 2019).

Kullanım durum diyagramları, işlevlerin kullanıcılar (aktörler) vasıtasıyla şematize edilmesini ifade etmektedir. Bu diyagramda birden fazla kullanıcı ve kullanım durumu bir arada sunulmaktadır (URL-7, 2019; URL-8, 2019). İlişkiler genellikle basit bir biçimde sunulurken ayrıntılardan kaçınılmaktadır. Diyagramda aktörler ile kullanım durum öğeleri arasındaki ilişki, genellikle düz çizgi veya üçgen şeklindeki oklarla kurulmaktadır (URL-9, 2019).

1.4. Mülkiyet Hakkı Kavramı

Mülkiyet, Eren'e (1974) göre, 'hukuk düzeninin eşya üzerinde kurulmasına izin verdiği hâkimiyet haklarının en geniş'; Umur'a (1985) göre, 'bir kimsenin mal üzerindeki en geniş hâkimiyeti'; Oğuzman ve Seliçi'ne (1998) göre, 'eşya üzerinde en geniş yetkiler sağlayan aynı hak' olarak ifade edilmektedir (Özel, 2013).

Türk Dil Kurumu (TDK) Sözlüğünde mülkiyet; 'sahiplik' olarak, sahiplik ise 'kendisinin olan bir şeyi yasa çerçevesinde istediği gibi kullanabilme hakkı, iyelik' olarak tanımlanmaktadır. Harita Genel Komutanlığı (HGK)'nın Haritacılık Sözlüğü ise mülkiyet kavramını; 'herhangi bir malı, eşyayı veya gayrimenkülü, yasaların gösterdiği çerçevede kullanma hakkı' olarak açıklamaktadır (Çoruhlu ve Demir, 2014).

Mülkiyet hakkı, günümüzde eşya üzerinde en geniş yetkileri sağlayan aynı bir hak olarak değerlendirilmektedir (Özdemir, 2018; Özel, 2013). Mülkiyet hakkı, mülkiyete konu eşyanın kullanımı, yararlanılması ve eşya üzerindeki tasarruf edilmesi hususunda hak sahibine yetkiler sunarken bu hakların ihlali durumunda hakkın korunması ve yeniden tesisi için hak sahibine yasal yollara başvuru hakkı tanınmaktadır. (Özdemir, 2018).

Şekil 3. Mülkiyet hakkının getirdiği haklar (Çoruhlu, 2019'dan uyarlandı).

Bruce'a (1998) göre mülkiyet, elinde bulundurmanın özelliğine göre özel ve kamu mülkiyeti olmak üzere ikiye ayrılırken özel mülkiyeti, şirketler veya ortaklıklar gibi tüzel kişiler de dâhil olmak üzere özel şahısların mülkiyeti; kamu mülkiyetini ise, devletin ve diğer kamu tüzel kişilerinin elinde bulundurduğu mülkiyet teşkil etmektedir (Çoruhlu vd., 2016).

Mülkiyet hakkını birincil olarak hakkın içeriği ve kapsamı boyutunda, daha sonra ise bu hakkın koruma mekanizması üzerinden değerlendirmek gerekmektedir. Kişinin mülk üzerindeki sahiplik ilişkisinden doğan yetkileri, mülkiyet hakkının içeriğine; bu yetkilerin toplumsal ve kamusal müdahalelere karşı korunmasını garanti alan yasal güvenceler ise hakkın korunma mekanizmasını oluşturmaktadır. (Özel, 2013).

1.4.1. Ulusal ve Uluslararası Mevzuatta Mülkiyet Hakkının Korunması ve Sınırlandırılması

Türkiye Cumhuriyeti 1982 Anayasasının 35'inci maddesi ile 4721 TMK' nın 683'üncü maddesi, mülkiyet hakkını doğrudan anayasal güvence altına alırken (Çoruhlu vd., 2016) 1982 Anayasasının başlangıç kısmının 6'ncı fıkrası, 2'nci maddesi ile 5'nci maddesinde ise mülkiyet hakkının varlığı ve korunmasına ilişkin dolaylı ifadelerle rastlanmaktadır (Özel, 2013).

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 35. maddesi: "Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir. Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir. Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz." ; TMK'nın 683. maddesi "Bir şeye

malik olan kimse, hukuk düzeninin sınırları içinde, o şey üzerinde dilediği gibi kullanma, yararlanma ve tasarrufta bulunma yetkisine sahiptir.” hükümleri ile mülkiyet hakkına yasal dayanak oluşturmaktadır (Çoruhlu vd., 2016; Ünğan, 2018).

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın başlangıç kısmının 6'ncı fıkrası, 'her Türk vatandaşının temel hak ve hürriyetlerden adil bir biçimde sürdürme ve hukuk düzeni içerisinde hayatını idame ettirme hakkını doğuştan elde ettiği' ne işaret etmektedir. 1982 Anayasasında Cumhuriyetin niteliklerinin sayıldığı 2'nci maddede geçen “insan haklarına saygılı olma” ibaresi temel hakların korunmasını da kapsayacak nitelikte değerlendirilmektedir. Devletin amaç ve ödevlerine yer verilen Anayasa 5'inci madde, ‘temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılmasının sosyal hukuk devleti ve adalet ilkelerine aykırı olmaması gerekliliği’ ne vurgu yapmaktadır (Özel, 2013).

Toroslu'ya (2012) ve Özbek vd'ye (2014) göre., TCK 141'inci maddeden itibaren düzenlenen “Malvarlığına Karşı Suçlar” bölümünün malvarlığı ile mülkiyet arasındaki ilişkiye istinaden mülkiyet hakkının dolaylı korunmasına katkı sunduğunu belirtilmiştir (Özdemir, 2018). TBK'da “Sebepsiz Zenginleşmeden Doğan Borç İlişkileri” başlığı altında düzenlenen 77. madde hükümleri ile malvarlığı-mülkiyet arasındaki ilişkiye istinaden mülkiyet hakkının korunması dolaylı olarak ele alınmakta, kamu hukuku kaynaklı özel kanun statüsünde olan “Taşınmaz Mal Zilyetliğine Yapılan Tecavüzlerin Önlenmesi Hakkında Kanun” ise, hem zilyetliği hem mülkiyeti koruyucu bir kanun niteliği taşımaktadır (Özdemir, 2018).

Turhan'a (2003) göre temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılmasında temel alınacak ölçütler bulunmaktadır. Bu kapsamda temel hak ve hürriyetlerin özlerine dokunulmadan Anayasanın demokratik toplum düzeni ve Cumhuriyet ilkeleri ile bağdaşık, ölçülülük ilkesine bağlı kalınarak, ancak kanunlarla ve Anayasanın ilgili maddeleri ile sınırlandırılabilceği vurgulanmaktadır (Özel, 2013).

Anayasa'nın Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler bölümü altında, kıyılardan yararlanmaya ilişkin düzenleme ile de mülkiyet hakkına müdahaleye yer verilmiştir. Bu maddeye göre, Kıyılar, Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Deniz, göl ve akarsu kıyılarıyla, deniz ve göllerin kıyılarını çevreleyen sahil şeritlerinden yararlanmada öncelikle kamu yararı gözetilmektedir. Anayasa'nın 44. maddesi ile toprak mülkiyeti, 45. maddesi ile tarım arazilerinin amaç dışı kullanılması yasağı, 46. maddesi ile Kamulaştırma, 47. maddesi ile Devletleştirme, 168. maddesi ile tabii servet ve kaynaklar sebebiyle mülkiyet hakkına

getirilen sınırlamalar ve son olarak 169. maddesi ile ormanlar Anayasa'da mülkiyet hakkını sınırlayan diğer hükümler olarak ifade edilebilir (Ünğan, 2018).

Mülkiyet hakkını da içine alan temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılmasına bu kriterler penceresinden bakıldığında, mülkiyetin Anayasa'nın 35'inci maddesinde belirtilen kamu yararı sebebiyle sınırlandırılabilmesine ilişkin hükmünü de biraz açmak gerekmektedir. Kamu yararı kavramının kesin bir tanımının yapılamaması ve bu kavramın sınırlarının tespit edilememesi, yorumlama açısından bazı sıkıntılara yol açmaktadır. Anayasa Mahkemesi, bu belirsizliği gidermek adına söz konusu kavramı "Günümüzde kamu yararı, toplum yararı, ortak çıkar, genel yarar gibi birbirinin yerine kullanılan kavramlarla anlatılmak istenen, bireysel çıkarlardan farklı ve onun üstünde ortak bir yararadır." şeklinde tanımlama ihtiyacı hissetmiştir (Özel, 2013).

1982 Anayasasının 90. maddesinin 5. fıkrasına, 2004 yılında eklenen hüküm ile normlar hiyerarşisinde usulüne göre yürürlüğe girmiş antlaşmalara kanunlara göre üstünlük tanınmış buna göre temel hak ve özgürlüklere ilişkin uluslararası antlaşmalardaki hükümlerle kanunlar arasında çıkacak ihtilaflarda uluslararası antlaşma hükümlerinin esas alınacağı belirtilmiştir (Tuna, 2012).

Türkiye'de mülkiyet hakkını koruma altına alan ve yukarıda ifade edilen yasal düzenlemeler, beraberinde mülkiyete dayalı davaların açılması hususunda kişilere belirli haklar sunmuştur. Çalışmanın ilerleyen bölümlerinde değinilecek el atmanın önlenmesi, kadastro, kamulaştırma, kat mülkiyeti, tapu iptali ve tescil gibi davaların açılmasının temelinde yasal olarak güvence altına alınan mülkiyet hakkına karşı işlenen ihlallerin ortadan kaldırılması yatmaktadır.

Gemalmaz'a (1997) göre 1215 tarihli Magna Carta belgesinin modern anayasacılık çalışmalarının ilk örneği kabul edilmiştir. Bu belgede dönemin asillerinin İngiltere kralından mülkiyet hakkına saygı göstermesini talep etmesi, mülkiyet hakkının korunması noktasında atılmış önemli bir adım olarak zikredilmiştir. İngiltere' de 1628 tarihli Haklar Dilekçesi, 1679 tarihli Habeas Corpus Act ve 1689 tarihli Haklar Bildirgesinde de mülkiyet hakkının dair bulgular olduğunu da işaret edilmiştir (Tuna, 2012).

Mülkiyet hakkının tarihi izlerine Fransız devrimi sırasında hazırlanan 1789 Tarihli Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesi'nde rastlanılmıştır. Bildirinin 2. maddesi, özgürlük, güvenlik, baskı ve mülkiyet hakların zamanaşımından bağımsız daima korunması öngörmektedir. 17. maddede doğrudan mülkiyet hakkına gönderme yapılmakta, söz konusu madde ile mülkiyet hakkının dokunulmaz ve kutsal bir hak olduğundan bahsedilmekte, bu

haktan hiç kimsenin kamusal bir ihtiyaç olmaksızın mahrum bırakılamayacağı vurgulanmaktadır (Tuna, 2012).

27 Mayıs 1949 tarihli İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 17. maddesinde; "Her şahıs tek başına veya başkalarıyla birlikte mal ve mülk sahibi olmak hakkını haizdir. Hiç kimse keyfi olarak mal ve mülkünden mahrum edilemez." hükmü ile mülkiyet hakkının önemi vurgulanmıştır (Yavuz, 2018).

20 Mart 1952'de imzalanan "İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya İlişkin Ek Protokol" ile, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde mülkiyet hakkı konusundaki eksikliğin giderilmesi amaçlanmıştır. 18 Mayıs 1954'te yürürlüğe giren protokolü, Türkiye, 19 Mart 1954 tarihinde AİHS ile birlikte onaylamıştır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 1 numaralı Ek Protokol'ünün 1.maddesinde; "Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Herhangi bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir. Yukarıdaki hükümler, devletlerin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka katkıların veya para cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördükleri yasaları uygulama konusunda sahip oldukları hakka hanel getirmez." ifadesi yer almaktadır (Yavuz, 2018).

AİHS Ek-1 Protokol 1. madde kapsamında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), mülkiyet hakkı ihlalini değerlendirirken üç kural yöntemini uygulamaktadır. Doğru'ya (2003) göre "Her gerçek ve tüzel kişinin mal mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır." ifadesinden çıkarılan kural, herkesin mülkiyet hakkından barışçıl biçimde yararlanma ve mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesi ilkesi olarak tanımlanmaktadır. Başpınar'a (2009) göre, ölçüt alınan ikinci kural için söz konusu maddede geçen "Herhangi bir kimse ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir." ifadesinin dikkate alındığına işaret etmektedir. Buna göre bir kimsenin mal ve mülkten yoksun bırakılması için gerekli şartlarının ortaya koyulması gerekmektedir (Özdemir, 2018).

Değerlendirmenin üçüncü unsurunu ise "Yukarıdaki hükümler, devletlerin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka katkıların veya para cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördükleri yasaları uygulamak konusunda sahip oldukları hakka hanel getirmez." ifadesiyle devletlerin mülkiyet hakkının kullanımını denetleme mekanizması oluşturmaktadır (Özdemir, 2018).

1.5. Bilirkişilik Müessesesi

Yargısal faaliyetin gerçekleştirilmesi sırasında, çözümü uzmanlık, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hukuki uyuşmazlıklar meydana gelmektedir. Dava hâkimi, söz konusu uyuşmazlık konusunda sağlıklı ve doğru bir karar verebilmek adına yargılama hukukunun önemli bir unsuru olan bilirkişiye başvurmak durumunda kalmaktadır (Kök, 2017).

Hâkimin çözümü özel ve teknik bilgiyi gerektirmeyen, mesleği nedeniyle bilmesi gereken hukuki meselelerle ilgili olarak bilirkişiye başvuramayacağı, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu (HUMK) (Resmi Gazete, 1927) un 275. maddesinde “Hakimlik mesleğinin gerektirdiği genel ve hukuki bilgi ile çözümlenmesi mümkün olan konularda bilirkişi dinlenemez.” hükmüyle yerini almaktadır. Bilirkişilik, hakimin önüne gelen uyuşmazlığı çözmek için yeterli özel ve teknik bilgiye sahip olmadığı durumlarda uygulanması gereken yargılama araçlarından biri olarak ortaya çıkmaktadır. Mahkemece çözüme muhtaç uyuşmazlık özel ve teknik bilgiyi gerektiriyor ise hakim bilirkişi olarak o özel ve teknik bilgiye sahip uzmanlardan görüş alarak davayı çözümleme yoluna gitmektedir (Yıldırım vd., 2011).

Görülmekte olan bir davanın sonuçlandırılması gereği ve hâkimin teknik ve özel bilgi gerektiren durumlarda bir takım kişi veya kişilerden destek alabilirliği, bilirkişilik müessesesinin çıkışının temelini oluşturmaktadır. Burada görev alan bilirkişiler, yargının kararını etkileyecek yorum ve değerlendirmelerden uzak, teknik bilgiye dayalı bir rapor hazırlamak suretiyle uyuşmazlığın çözümü konusunda hakime yardımcı olabilmektedir; fakat bilirkişi raporlarının hakim karar verme sürecinde bağlayıcı nitelikte olmamaktadır (Güler ve Karaca, 2017).

Bilirkişilik kurumu, hukuki bilgi ve değerlendirmeyi aşan teknik ve mesleki meselelere açıklık kazandırmak amacıyla uzman kişiler tarafından yapılan incelemeler sonucu mahkemede takdiri delil olarak kullanılan raporun sunulması için gerçekleştirilen organizasyon olarak izah edilebilir (Organ ve Sevinç, 2016).

Davalarda ortaya çıkan uyuşmazlıkların çözümüne ilişkin bilirkişi incelemesi kararlarını almak, bazı durumlarda hakimlerin tasarrufuna bırakılırken kimi davalarda bu durum, bir yasa hükmü ile zorunlu kılınmıştır. Kamulaştırma Kanunu’nun (Resmi Gazete, 1983) 10. maddesinde taşınmaz malın değerinin tespiti konusunda, Türk Medeni Kanununun (Resmi Gazete, 2001) 165. maddesinde akıl hastalığı nedeniyle açılan boşanma davasında davalının akıl hastası olup olmadığı konusunda, yine aynı kanunun 409. maddesinde akıl

hastalığı nedeniyle hacir kararı verilmesinde veya böyle bir kararın kaldırılmasında, Türk Borçlar Kanununun (TBK) (Resmi Gazete, 2011) 199. maddesinde hayvan alım satımında hayvanın ayıplı olup olmadığı konusunda, Orman Kanununun (Resmi Gazete, 1956) 9. maddesinde orman kadastrosu konusunda bilirkişi incelemesi yapılması gerektiği düzenlenmiştir (Yıldırım vd., 2011).

Doktrinde farklı kabuller bulunmakla birlikte, Yargıtay 1. Ceza Dairesi, 1991 tarihinde almış olduğu bir kararında bilirkişi düşüncesinin delil niteliği taşımadığını, sadece delillerin değerlendirilmesi açısından bir araç olduğunu, bilirkişilerin asli görevlerinin dava hakimini söz konusu uyuşmazlık konusunda teknik ve bilimsel manada aydınlatmak olduğunu vurgulamıştır. Bunun yanı sıra Yargıtay Ceza Genel Kurulunda 24/05/2016 tarihli (2015/12-276 E, 2016/263 sayılı) kararında bilirkişi raporlarının bağlayıcılığı hususunda bilirkişiye başvurmanın amacının çözümü uzmanlık, özel veya teknik bilgi gerektiren hallerde görüş alınması olduğu, bununla birlikte ceza muhakemesinde bilirkişi kendiliğinden bir rol edinmeyeceği izah edilmiştir (Karaburun, 2017).

Şahıslar veya kurumlar arasında ortaya çıkmış ve mahkemeye intikal etmiş olan ve sadece genel/hukuki bilgiyle çözümlenmesi mümkün olmayan her türlü davada hâkimler bilirkişi olarak adlandırılan uzmanlara başvurabilmektedir. Bilirkişilik başlı başına bir meslek olmayıp çeşitli meslek mensuplarının ilgili davanın konusuna göre mahkemeye sağladıkları bir teknik destek faaliyetidir (Yazarkan ve Kaygın, 2016).

Bilirkişilik uygulamalarına dair özel bir kanun olmayıp, bu konu HUMK (Resmi Gazete, 1927) m.275-286, Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK) (Resmi Gazete, 2004) m.62-72 ve Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK) (Resmi Gazete, 2011) m.266-287'de düzenlenmiştir. (Yazarkan ve Kaygın, 2016).

Bilirkişilik, HMK (Resmi Gazete, 2011) nın ilgili maddelerinde, 'bilirkişiye başvurulmasını gerektiren haller (m.266)', 'bilirkişi sayısının belirlenmesi (md.267)', 'bilirkişilerin görevlendirilmesi (md.268)', 'bilirkişilik görevinin kapsamı (m.269)', 'bilirkişilik görevini kabulle yükümlü olanlar (md.270)', 'bilirkişiye yemin verdirilmesi (md.271)', 'bilirkişinin görevini yapmaktan yasaklı olması ve reddi (md.272)', 'bilirkişinin görev alanının belirlenmesi (md.273)', 'bilirkişinin görev süresi (md.274)', 'bilirkişinin haber verme yükümlülüğü (md.275)', 'bilirkişinin görevini bizzat yerine getirme yükümlülüğü (md.276)', 'bilirkişinin sır saklama yükümlülüğü (md.277)', 'bilirkişinin yetkileri (md.278)', 'bilirkişi açıklamalarının tespiti ve rapor (md.279)', 'bilirkişi raporunun verilmesi (md.280)', 'bilirkişi raporuna itiraz (md.281)', 'bilirkişinin oy ve görüşünün

değerlendirilmesi (md.282)', 'bilirkişi gider ve ücreti (md.283)', 'bilirkişinin ceza hukuku bakımından durumu (md.284)', 'bilirkişinin hukuki sorumluluğu (m.285)', 'davaların açılacağı mahkeme (md.286)', 'rücu davasında zamanaşımı (md.287)' konuları üzerinde düzenlenmiştir (Soydan ve Biyan, 2016).

Öntan' a (2014) göre uyuşmazlığın çözümü için gerekli özel ve teknik bilginin hangi alana ait olduğu tespit edildikten sonra bu alanda uzmanlığa sahip kişilerden kimin bilirkişi olarak seçileceği sorunu karşımıza çıkmaktadır. Bilirkişinin mesleki yeterlilik ve uzmanlığı, uyuşmazlık konusunda bilirkişi tayininde en çok önem verilmesi gereken özelliklerdir. Somut olayda karşılaşılan sorun hakkında daha önce özel çalışma veya incelemede bulunmuş olunması, bilirkişilerin seçiminde etkin rol oynamaktadır. Bir kimsenin sahip olduğu diploma, sertifika, ruhsatname gibi belgeler, o kişinin hangi sahada bilgi ve tecrübesinin olduğu, ayrıca belirli bir uzmanlık bilgisine ve teknik donanıma sahip olduğu hususundaki karine teşkil edebilmektedir (Durmaz, 2015).

Deryal' e (2012) göre özellikle ülkemizdeki uygulama bakımından uyuşmazlığın çözümündeki önemi dikkate alındığında bilirkişilerin ortalamanın üstünde ayrıcalıklı ve özel bir bilgi birikimine ve tecrübeye sahip olması şarttır. Akademik unvanların da bilirkişinin belirlenmesinde etkili olduğu söylenebilir. Yargıtay'ın da kararların da bilirkişinin görevlendirilmesinde akademik uzmanlığa önem verildiği görülmektedir (Durmaz, 2015). Aynı zamanda Yargıtay da kararları ile somut uyuşmazlığı çözmeye en liyakatli bilirkişinin belirlenmesi ve ondan görüş alınması konusunda özen gösterilmesi gerekliliğinin ifade ettiğinden bahsetmektedir (Dönmez, 2007).

1.5.1. Bilirkişiliğin Kavramsal İzahatı

Bilirkişilik üzerine yapılan birçok akademik çalışma, bilirkişilik teriminin çeşitli şekillerde tanımlanmasına olanak tanımıştır. Bilirkişilik üzerine yapılan tanımlamalardan bazılarına değinmek faydalı olacaktır.

Bilirkişi, ispata ilişkin karşılaşılan bir sorunun çözümünde, sahip olduğu uzmanlık bilgisiyle mahkemeye, hâkime ve savcıya yardımcı olan kişi (Yıldız, 2006); bir yargılama faaliyeti sırasında, hâkimin uzmanlık alanına girmeyen bir konuda, hâkimi ve diğer yargılama sùjelerini aydınlatan ve bu vesileyle yargılamanın seyrini etkileyen, kendisine başvurulmuş alanda uzman ve bilgi sahibi olan kişi (Ersoy, 2000); bir sorunun çözümünde uzmanlığından yararlanan kişi (Dönmez, 2007); hâkimlerin sağlıklı bir karar vermeleri için

uzman kişilerin profesyonel yardımına olan bu ihtiyaçları dolayısıyla görüş ve bilgisine başvuru, özel ve teknik bilgiye sahip kişi (Yenisey, 2007); muhakeme makamlarının özel bilgi ve ihtisası gerektiren teknik bir hususta bilgisinden yararlanan kişi (Soyaslan, 2001); ceza muhakemesine konu olan olayın çözüme kavuşturulması bakımından önem taşıyan, özel ve teknik bilgiyi gerektiren hususlarda hâkim, mahkeme ve Cumhuriyet Savcısı tarafından görüşüne başvuru kişi (Sevük, 2006) olarak tanımlanmaktadır.

Bilirkişi, Şener' e (2001) göre çözümlü özel veya teknik bir bilgiyi gerektiren hallerde oy ve görüşüne başvuru kişi; Develioğlu' na (2003) göre ehli vukuf, iyi bilgisi olan kişi; Hancı' ya (2003) göre adli olaylarda bilgisinden yararlanan kimse; Deryal' e (2012) göre yargılama sürecinde özel ve teknik bilgiyi gerektiren konularda, hâkim tarafından bilgi ve görüşüne başvuru uzman kişi; Centel ve Zafer' e (2008) göre belli bir konuda uzmanlığa sahip olan ve kural olarak hâkim veya mahkeme tarafından atanan kişi; Özbek' e (2006) göre çözümlü uzmanlığı veya teknik ya da özel bilgiyi gerektiren hususlarda görüşüne başvurulmak üzere hâkim veya savcı tarafından görevlendirilen tarafsız kişi; Ünver ve Hakeri' ye (2010) göre bir ispat sorununun çözümünde uzmanlığından yararlanan ve mahkemeye yardımcı olan kişi şeklinde izah edilmektedir (Mecek, 2011). Kuru vd. (2005) göre davada hâkimin uzmanlık alanı dışında olan özel bilgi ve teknik gerektiren durumlarda görüşü alınan üçüncü kişiler; Kunter vd.'ye (2008) göre delillerin değerlendirilmesi ve karar veren hâkime bu konuda görüş bildirilmesi hususunda teknik konularda uzman kimseler şeklinde de tanımlamalar da mevcut bulunmaktadır (Güler ve Karaca, 2017).

HUMK' da bilirkişilik üzerine bir tanımlama yapılmamış olmasına karşın kanunun 275. maddesinde mahkemelerin çözümlü özel ve teknik bilgi gerektiren durumlarda bilirkişinin oy ve görüşüne başvurusu gerekliliğine değinilmesi, tanımlama yapabilme konusunda ipuçları içermektedir. Buna göre bilirkişi, çözümlü özel ve teknik bir bilgiyi gerektiren davada, bu özel ve teknik konuda bilgisine ve desteğine başvuru olacak kişi şeklinde izahı mümkün olmaktadır (Yıldırım vd., 2011).

1.5.2. Bilirkişilik Kavramının Ortaya Çıkışı ve Gelişim Süreci

Bozkurt' a (2006) göre bilirkişiliğin varlığı mitolojik çağlara kadar dayanmaktadır. Antik Yunan mitolojisinde Hekate tanrıçasının yargıçlara davalar hususunda fikir beyan eden tanrıça olduğuna inanılırdı. Soydan' a (2010) göre ise gerçek uzman ve bilirkişiler, tarihte bilinen ilk kanun olan Hammurabi Kanunları döneminde ortaya çıkmıştır. Bu

dönemde, tabiplerin bilirkişi olarak dinlendiğine dair kaynaklara rastlanılmıştır (Organ ve Sevinç, 2016). M.Ö. 44 yılında 23 bıçak darbesi ile öldürülen Julius Caesar'ın göğüs boşluğuna giren bıçak yarası ile öldüğüne dair rapor ise ilk bilirkişi rapordur (Bilge, 2018). Milattan sonraki ilk dönemlerde ise, bilirkişi ve hâkim sıfatı aynı kişide birleşmiştir. Bunun nedeni, hâkimlik görevini üstlenen din adamlarının dönemin en yetkin bilim adamları arasından seçilmesidir (Çınar, 2009).

Roma Hukuku Dönemi'nde günümüzdeki gibi işlev gören bir bilirkişilik kurumu olmamasına karşın ceza mahkemeleri yanında oluşturulan bir danışma heyeti (consilium), bilirkişi ihtiyacı olduğunda hâkimlere yardım etmiştir. Akıl hastalığı ve yaralama gibi konularda ise resmi olarak görevlendirilmiş doktorlar (artiber) bilirkişilik görevini üstlenmiştir (Mecek, 2011). Roma Hukuku Dönemi, ispat hukuku ve özel hukuk alanında yapılan uygulamalar bakımından günümüz yargı sisteminden farklı bir fonksiyona sahip olmuştur. Bu dönemde her durum için taraflarca ayrı bir hâkim seçilmesi nedeniyle bilirkişilik konusunda herhangi bir yasal düzenlemeye gereksinim duyulmamıştır. Uzmanlık bilgisinin gerektiği davalarda hâkimlerin, bu bilgiye sahip senatörler ya da iyi eğitim almış kişiler arasından seçilmesi sonucunda yargılamanın hâkim-bilirkişiler tarafından yürütülmesi sağlanmıştır (Çınar, 2009).

İslam Hukuku'nda hâkim, davada tanık bulunmaması durumunda dava konusu yerde tespit edilebilen diğer delillere göre sonuç çıkarmıştır. Hâkimin bilgi sahibi olmadığı konularla ilgili uyuşmazlıklarda uzman kişilerin görüşleri alınmıştır. Hendek Savaşı sırasında barış anlaşmasını ihlal eden Yahudilerle ilgili olarak Tevrat hükümlerinin tespiti konusunda Sa'd Bin Muaz bilirkişi olarak atanmıştır (Mecek, 2011).

Osmanlı döneminde bilirkişilerin söyledikleri, hâkimin kararı niteliğini taşımıştır ve bu yönüyle günümüz bilirkişilik kurumundan farklılık göstermiştir, zira günümüz hukuk sisteminde bilirkişi rapor ve beyanları, takdiri delil niteliği taşımaktadır. Osmanlı döneminde bilirkişilik kurumunun atanmış bilirkişiler (i) ve fiili bilirkişiler (ii) olarak iki temel kategoriye ayrıldığı görülmüştür. Atanmış bilirkişiler, tarih terminolojisinde ehl-i hibre olarak adlandırılmaktadır. Lonca üyelerinin kendi aralarından seçtiği ehl-i hibre, merkezden berat alması ile resmen göreve başlamıştır. Atanmış bilirkişi olan ehl-i hibre'nin görev kapsamı, loncalar ile ilgili yapılan uygulamaların yargı boyutuna indirgenmiştir. Resmi bilirkişi konumundaki ehl-i hibre, sorunları çözemediği takdirde rahatlıkla merkezin yardımını isteyebilmektedir. Fiili bilirkişiler, lonca uygulamaları çerçevesinde ehl-i vukuf olarak adlandırılmaktadır. Ehl-i vukuf, resmen atanmış kişiler olmaması sebebiyle sürekli

görevli statüsünde bulunmamış, buna rağmen kendilerine başvurulduğunda bilirkişi olarak görev alabilmiştir. Ehl-i vukuflar, üretim dalının önde gelen ustaları olarak nitelendirilebilir (Abacı, 2002).

1.5.3. Bilirkişilerin Yetki, Görev ve Sorumlulukları

Bilirkişinin, bilirkişiliği kabul etme (i), çağrıya uyma (ii), yemin etme (iii), görevini objektif bir şekilde yerine getirme (iv), kendisini atayan merci ile ilişki içinde olma (v), incelenecek eşyaları tutanağa bağlama (vi) ve görevini bizzat yerine getirme (vii) yükümlülükleri vardır. Bilirkişinin yükümlülüklerinin yanında sahip olduğu yetkileri vardır. Bunlar, aydınlatma ve bilgi alma yetkisi (i), soru yöneltme yetkisi (ii), tedbir alınmasını talep etme yetkisi (iii), üçüncü kişilerin bilgisine başvurabilme yetkisi (iv), diğer uzman kişilerle bir araya gelme yetkisi (v) ve ücret talep etme yetkisidir (vi) (Durmaz, 2015).

Bilirkişinin kendisini görevlendiren merciin belirttiği gün ve saatte, çağrıda belirtilen yerde bulunma zorunluluğu, çağrıya uyma yükümlülüğünün esasını oluşturmaktadır. Bilirkişiler görevlerini yerine getirirken subjektif değerlendirmelerden uzak durup tarafsızlığını korumak durumundadır. Hazırlanan bilirkişi raporu, şahsi düşünce ve inançlardan arındırılmış olmalı, raporda söz konusu uyuşmazlıkla ilgili inceleme sonuçları, makul gerekçelere dayandırılmalı ve bu şekilde raporun tarafsızlık ilkesine uygun biçimde hazırlanıp hazırlanmadığına ilişkin oluşabilecek soru işaretlerinin önüne geçilmelidir.

Bilirkişinin görevlendirilmesi kararında bilirkişinin hangi konularda görev alacağı, hangi analizlerde bulunup davaya konu uyuşmazlıkla ilgili hangi saptamalarda bulunacağı izah edilmelidir. Bilirkişinin ana hatlarıyla davaya konu olay ve davanın geneli hakkında bilgilenmesinin sağlanması, bilirkişinin kendisini atayan merci ile ilişki içerisinde olma kuralının da bir gereğidir. Bilirkişiler, sahip olduğu mesleki bilgi ve tecrübesi göz önüne alınarak görevlendirilmekte ve görevini bizzat yerine getiren kişilerdir. Bilirkişilerin görevini kısmen ya da tamamen başkasına devretmesi ya da yaptırması mümkün olmamaktadır (Yıldız, 2006).

CMK 66. madde 6. Fıkraya göre bilirkişinin görevini sağlıklı bir biçimde ifa etmesi adına mağdur, şüpheli veya sanığa mahkeme başkanı, hâkim veya Cumhuriyet savcısı aracılığı ile soru sorabilme yetkisi tanınmaktadır. Donay' a (2009) göre bu yetkinin bilirkişilerin sadece görevlendirildiği konularla sınırlandırılmasına dikkat edilmeli ve

böylece bilirkişilerin yargı görevi görmesine sebebiyet verecek bir durumun oluşmasının önüne geçilmelidir (Durmaz, 2015).

CMK 66. madde 3. Fıkrası uyarınca bilirkişiler, görevini yerine getirirken sorumluluk alanı ile ilgili maddi gerçeğin tespiti için gerekli tedbirlerin alınmasını ilgili mercilerden isteyebilmektedir. Delillerin muhafazası ve güvenlik altına alınması, davanın taraflarının baskısı altında kalınmış ise bu konuda önlem alınmasının talebi, bu hak kapsamında değerlendirilmektedir (Dönmez, 2007).

Yılmaz' a (2010) göre yargı organlarının ihtiyacı halinde yardımcı olmak ve bilirkişilik yapmak üzere kanunla görevlendirilmiş kişi veya kişilere resmi bilirkişi denilmektedir. Resmi bilirkişilerin bilirkişilik görevini yerine getirmesi zorunlu bir durumdur. Bilirkişi incelemesinin yapılması için bilinmesi gerekli fen ve sanatla işigali meslek edinenler veya meslek edinmeye resmen mezun olanlar ile önceden adliyeye başvurarak bilirkişilik görevini yapmaya hazır olduklarını bildirmiş olan kişilerin bilirkişilik yapmaları zorunludur (Çınar, 2009).

Bilirkişiler, uyuşmazlığa konu olayı değerlendirirken, çalışmasında belirlediği olguları, bunları hangi teknik ve bilimsel yöntemlere ve kurallara göre belirlediğini açıklayarak değerlendirme yapmalıdır. Bazı durumlarda bilirkişiden sadece olgunun saptanması istenebilir, bu durumda bilirkişi, saptamada kullanılan özel ve teknik kuralların neler olduğunu açıklayarak olguyu belirlemelidir (Aşçıoğlu, 2001).

HMK ve CMK' daki düzenlemeler, 6754 sayılı Bilirkişilik Kanununda (Resmi Gazete, 2016) ve Bilirkişilik Yönetmeliğinde (Resmi Gazete, 2017) belirlenen temel ilkeler çerçevesinde bilirkişi raporu düzenlemesi sırasında bilirkişiye yüklenen ödevler ve görev sınırları genel olarak şu şekilde değerlendirilebilir:

- Bilirkişi mesleki ve teknik bilgisini somut olaya uygulamalı, konuya dair bilimsel ve maddi sonuçları saptamalıdır.
- Uyuşmazlık konusunda her bir olasılığı değerlendirmeye almalı, her bir seçenikle ilgili gerekçeleri, kullandığı teknik terimleri ve ulaştığı sonuçları, raporu sunacağı merciinin rahat bir biçimde anlayacağı sadelikte raporuna yansıtmalıdır.
- Bilirkişi, davaya konu uyuşmazlıkla alacağı görevin kapsamına vakıf olmalı, kendisini bilirkişi olarak atayan merciden istemin ve verilen görevin sınırlarının açık ve kesin biçimde belirlenmesini istemelidir.

- Bilirkişinin hukuksal konularda bilgi verme ve hukuksal değerlendirme yapına yetkisi olmadığından hukuksal konuda görüş içeren bilirkişilik görevleri reddedilmelidir.
- Bilirkişinin yetkisi, kural olarak kendisine verilen görevle sınırlandırılmıştır. Hukuk fakat inceleme sırasında konunun olağan kapsamı ve uzantısı içinde bulunan bir durum ortaya çıktığında bunu da inceleyip raporunda açıklamalıdır.
- Bilirkişi yalnızca yanıtını bildiği soruları cevaplamalı, kendi alanı ve bilgisiyle açıklayamayacağı konularda yorum yapmamalıdır. Kendi alanında tartışmalı olan konularda ise konuyu tüm boyutlarıyla ele aldıktan sonra kendi görüşünü rapora yazmalıdır (Karaburun, 2017).

1.5.4. 6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu ile Kurumsallaşan Bilirkişilik

Hâkimlik mesleğinin gerektirdiği genel ve hukuki bilgiyle çözümlenemeyen, bilimsel ve teknik bilgi gerektiren konularda bilirkişi incelemesine müracaat edilmesi, uygulamada oldukça sık başvurulanan bir delil değerlendirme vasıtasıdır (Türkay, 2017).

Ülkemizde bilirkişiliğin kurumsal bir yapıya kavuşturulamaması, bilirkişilerin seçimi, atanması, eğitimi ve denetimi, bu niteliklerin kaybedilip kaybedilmediği konularında etkin bir işleyişin oluşması hususunda engel teşkil etmekteydi (Canbolat, 2016). 6754 sayılı Bilirkişilik Kanunu ile bilirkişilik müessesesine yapılan eleştiri ve eksiklikler giderilmeye çalışılmıştır. Bu yasa ile bilirkişiliğin kurumsal bir kimlik kazanması, oluşturan başkanlık ve kurulların görev ve yetkilerinin belirlenmesi, bilirkişiliğin tanımı, niteliği ve denetlenmesi ile bu müessesenin etkin ve verimli kullanılması amaçlanmıştır (Güler ve Karaca, 2017).

Ersoy' a (2000) göre Bilirkişilik Kanunu ile getirilen düzenlemelerin esası, mahkemelerin önüne gelen uyuşmazlıklarda yargının ihtiyacı olabilecek temel ve alt uzmanlık alanlarını belirlemek, nitelikli ve yeterli sayıda bilirkişi temin etmek, bunun sonucunda etkin ve verimli bilirkişilik yapısının kurulmasını sağlamaktır (Kök, 2017). Söz konusu yapının oluşturulması amacı ile 3 Kasım 2016 tarihinde kabul edilen 6754 sayılı Bilirkişilik Kanunu, istisnasız tüm yargı yollarında ve muhakeme usullerinde aynı şekilde uygulanacak bir sistemin hayata geçirilmesini öngörmektedir. Bilirkişilik Kanunu ile birlikte nitelikli bilirkişilerin seçilerek sisteme dâhil edilmesi amaçlanmaktadır. Aynı zamanda bilirkişilik faaliyetlerinin belirlenen etik ilkelere uygun, bağımsız ve tarafsız bir şekilde yürütülmesi hedeflenmektedir (Kök, 2017).

Yasanın genel gerekçesinde bilirkişilik kurumuna, bilirkişilere ve bu konudaki yargı uygulamalarına yönelik eleştiriler göz önüne alınarak bilirkişilik uygulamalarında aksayan yönleri ve ihtilaf yaratan hususları azaltmak amaç edinilmiştir. Yasa kapsamında bilirkişilik faaliyetlerinin belirli bir standarda oturtulması, âdil yargılanma hakkı bağlamında kanuni eksikliklerin yarattığı uyuşmazlık ve problemlerin yok edilmesi ve bilirkişiliğin bir meslek olarak görülmeye başlanması nedeniyle ortaya çıkan sorunların giderilmesi yoluna gidilmiştir. Neticede bilirkişilik müessesesinin kurumsallaşmasının temeli, bu kanun aracılığı ile atılmıştır (Soydan ve Biyan, 2016).

6754 sayılı Bilirkişilik Kanunu ve Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanan Bilirkişilik Yönetmeliğinde (Resmi Gazete, 2017) bilirkişinin özellikleri ile görevlerini ifa sırasındaki ödev ve haklarına ilişkin temel ve etik ilkeler belirlenmiştir. Bilirkişilik Kanunu ve ilgili yönetmelik hükümlerine göre bilirkişilerin sahip olması gereken nitelikleri ve verilecek bilirkişilik temel eğitiminin usul ile esaslarını belirlemek, Bilirkişilik Daire Başkanlığının görevleri arasında gösterilmektedir. Bilirkişiler tarafından hazırlanan raporların mevzuata uygunluk bakımından denetimini ise bilirkişilik bölge kurulları üstlenmektedir. Böylece kanun ile beraber bilirkişilerin yetkinliği konusunda ayrı bir denetim mekanizmasının getirilmiş olduğu anlaşılmaktadır (Karaburun, 2017).

6754 sayılı Kanunda bilirkişilik uygulamasının temel ilkeleri şöyle belirlenmiştir:

- Bilirkişi, görevini dürüstlük kuralları çerçevesinde bağımsız, tarafsız ve objektif olarak yerine getirir.
- Bilirkişi, raporunda çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hususlar dışında açıklama yapamaz, hukuki nitelendirme ve değerlendirmelerde bulunamaz.
- Genel bilgi veya tecrübeyle ya da hâkimlik mesleğinin gerektirdiği hukuki bilgiyle çözümlenmesi mümkün olan konularda bilirkişiye başvurulamaz.
- Bilirkişi, kendisine tevdi olunan görevi bizzat yerine getirmekle yükümlü olup, görevinin icrasını kısmen yahut tamamen başka bir kimseye devredemez.
- Bilirkişi görevi sebebiyle kendisine tevdi edilen bilgi ve belgelerin veya öğrendiği sırların gizliliğini sağlamakla yükümlüdür. Bu yükümlülük, bilirkişilik görevi sona erdikten sonra da devam eder.
- Çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren sorun açıkça belirtilmeden ve inceleme yaptırılacak konunun kapsamı ile sınırları açıkça gösterilmeden bilirkişi görevlendirilemez.

- Aynı konuda bir kez rapor alınması esastır ancak rapordaki eksiklik veya belirsizliğin giderilmesi için ek rapor istenebilir.
- Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi ile bu sisteme entegre bilişim sistemleri veya yazılımlar vasıtasıyla ulaşılabilen bilgiler veya çözülebilen sorunlar için bilirkişiye başvurulamaz (Resmi Gazete, 2016):

Yeni Bilirkişilik Kanununda bilirkişilik faaliyetinde bulunacak gerçek kişilerde aranacak şartlar şöyledir:

- ✓ 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun (TCK) 53' üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıldan fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık, gerçeğe aykırı bilirkişilik veya tercümanlık yapma, yalan tanıklık ve yalan yere yemin suçlarından mahkum olmamak.
- ✓ Terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı olmamak
- ✓ Daha önce kendi isteği dışında bilirkişilik sicilinden çıkarılmamış olmak.
- ✓ Disiplin yönünden meslekten veya memuriyetten çıkarılmamış ya da sanat icrasından veya mesleki faaliyetten geçici ya da sürekli olarak yasaklanmamış olmak.
- ✓ Başka bir bölge kurulunun listesine kayıtlı olmamak.
- ✓ Bilirkişilik temel eğitimini tamamlamak.
- ✓ Bilirkişilik yapacağı uzmanlık alanında en az beş yıl fiilen çalışmış olmak ya da daha fazla çalışma süresi belirlenmiş ise bu süre kadar fiilen çalışmış olmak.
- ✓ Meslek mensubu olarak görev yapabilmek için mevzuat tarafından aranan şartları haiz olmak ve mesleğini yapabilmek için gerekli olan uzmanlık alanını gösteren diploma, mesleki yeterlilik belgesi, uzmanlık belgesi veya benzeri belgeye sahip olmak.
- ✓ Bilirkişilik temel ve alt uzmanlık alanlarına göre belirlenen yeterlilik koşullarını taşımak (Resmi Gazete, 2016).

1.6. Türk Yargı Sisteminin İşleyişi ve Genel Özellikleri

Pekcanitez vd.'ye (2005) göre yargı, kanunla verilen ve mahkemelerin gerçekleştirdiği tüm işler ve devletin hukuk düzeninin devam etmesi, kişilerin sübjektif haklarının korunması amacını güden faaliyetlerin tamamını ifade etmektedir (Benli, 2015).

Anayasa'nın 9. maddesi gereğince yargı yetkisi Türk milleti adına bağımsız ve tarafsız mahkemelerce kullanılmaktadır (Resmi Gazete, 1982).

Hukuki nitelikleri bakımından bütünlük arz eden yargısal işlerde yargı koluna özgü yargılama usulü uygulanmaktadır. Anayasa yargısı, idari yargı, adli yargı ve askeri yargı ayrı ayrı yargı kollarını temsil etmekte ve kendilerine özgü yargılama usullerine sahip bulunmaktadır (Küçükyağcı, 2012).

Türk Yargı sistemi, Anayasa yargısı (i), İdari yargı (ii), Askeri Ceza yargısı (iii), Adli yargı (iv) ve Uyuşmazlık yargısı (v) olmak üzere beş grupta toplanmaktadır (Görgülü, 2005, s.4; Küçükyağcı, 2012, s.99; Benli, 2015).

Anayasanın 142. Maddesi, 'mahkemelerin kuruluş, görev, yetki, işleyiş, yargılama usullerinin kanunlarla düzenleneceğine vurgu yapmaktadır, bununla beraber yine Anayasanın 138 ila 165. Maddelerini kapsayan "Yargı" başlığı altında Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay, Askerî Yargıtay, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi ve Uyuşmazlık Mahkemesi üst derece mahkemeler olarak yer alırken bu mahkemeler hakkında detaylı bilgilere rastlanmaktadır (Yeşil, 2015).

Çalışmanın bu bölümünde çalışmaya konu gayrimenkul davalarda geniş bir yetki ve görev alanı olan adli yargıdaki ilk derece ve üst derece hukuk mahkemeleri ile adli temyiz organı olan Yargıtay hakkında genel bilgiler verilecektir.

1.6.1. Adli Yargı

Kuru vd.'e (2005) göre adli yargının geniş kapsamlı bir yargı kolu olup, diğer yargı kollarının görev ve yetkisi dâhilinde olmayan uyuşmazlıkları gidermekle yükümlü pozisyonda bulunmaktadır. Adli yargının görev kapsamına giren davalar, ilk ve üst derece adli yargı mahkemeleri ile adli yargının yüksek mahkemesi hüviyetini taşıyan Yargıtay' da görülmektedir (Benli, 2015).

Özaykut'a (2004) ve Aksel'e (2010) göre adli yargının diğer yargı kollarının görev kapsamı dışında kalan ve genellikle özel hukukun konusu olan davaların görülmektedir.

Aynı zamanda ceza kanunları uyarınca devletin cezalandırma yetkisini kullanabileceği dava konularının da adli yargının görev sahasında olduğu ifade edilmektedir (Yeşil, 2012).

Adli yargıyı ceza yargısı ve hukuk (medeni) yargısı olmak üzere sınıflandırmak mümkün olacaktır (Benli, 2015; Yeşil, 2012; Küçükyağcı, 2012). Hukuk yargısı, sulh ve asliye hukuk mahkemeleri ile özel kanunlarca kurulan diğer mahkemelerden oluşmaktadır (Yeşil, 2012; Küçükyağcı, 2012).

1.6.1.1. Adli Yargıda İlk Derece Hukuk Mahkemeleri

Aksel'e (2010) göre ilk derece mahkemeleri, bir davayı ilk evrede gören ve karara bağlayan yargı yerleri; mahkemelerin yapılanmasını düzenleyen, kanunlarda doğrudan ilk kararı veren mahkemeler olarak tanımlanmaktadır. Adli yargıda ilk derece mahkemeleri, 5235 sayılı 'Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun'(Resmi Gazete, 2004) ile düzenlenmiştir (Küçükyağcı, 2012).

İlk derece mahkemeler, hüküm (bidayet) mahkemeleri olarak da ifade edilmektedir, bu mahkemeler, hukuk ve ceza mahkemeleri olmak üzere iki kola ayrılmaktadır (Benli, 2015).

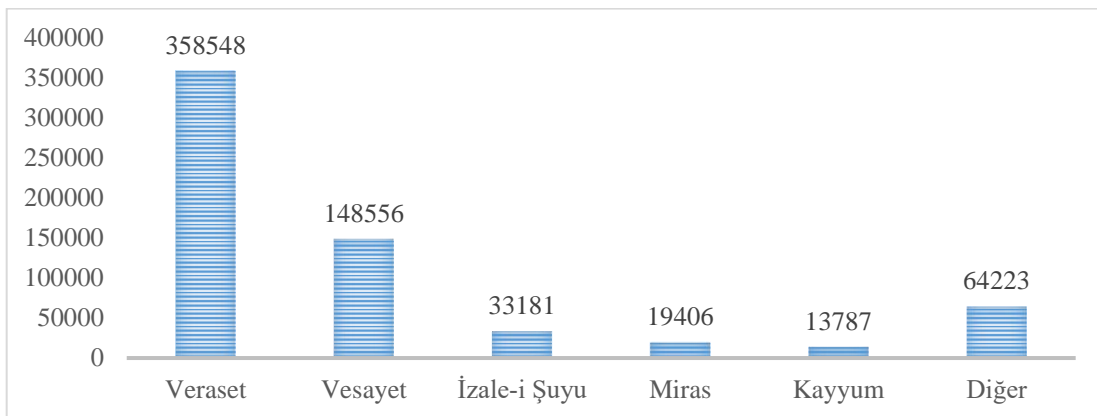
Genel mahkemeler, aynı yargılama hukuku disiplininin uğraş alanına giren tüm uyuşmazlıkları karara bağlamak üzere oluşturulan mahkemeler olarak tanımlanırken belirli ya da meslek mensupları arasındaki uyuşmazlık ile belirli türdeki uyuşmazlıkları çözüme kavuşturmak amacıyla oluşturulan yargı yerleri özel (ihtisas) mahkemeler olarak isimlendirilmektedir (Küçükyağcı, 2012).

Kuru vd.'ye (2005) göre ilk derece hukuk mahkemeleri, genel ve özel hukuk mahkemeleri olmak üzere iki kola ayrılmaktadır. İlk derece hukuk mahkemelerinin medeni usul hukuku alanına giren işlerin tümüne bakmakla yükümlü olduğu, özel hukuk mahkemelerinin ise, belirli kişiler arasında ortaya çıkan ihtilaf veya uyuşmazlıkların çözülmesi amacıyla özel kanunlarla kurulmuş mahkemeleri temsil ettiği vurgulanmaktadır. Genel hukuk mahkemeleri sulh hukuk mahkemesi ve asliye hukuk mahkemesi olmak üzere iki kola ayrılmaktadır. Pekcanitez vd. 'ye (2005) göre tüketici mahkemeleri, icra mahkemeleri, iş mahkemeleri, kadastro mahkemeleri, fikri ve sınai haklar hukuk mahkemeleri, aile mahkemeleri ve deniz ihtisas mahkemeleri, özel hukuk mahkemeleri kapsamında mahkeme türleri olarak sınıflandırılmaktadır (Benli, 2015).

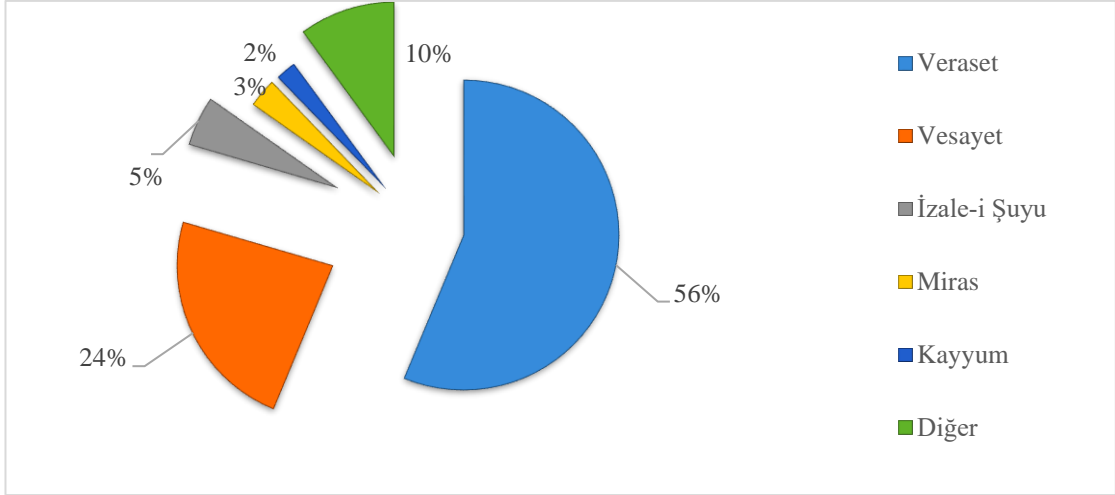
Sulh hukuk mahkemeleri, tek hâkimli mahkemelerden olup tahkikat yapma ve hüküm verme işleri, bu hâkim tarafından yürütülmektedir. Sulh hukuk mahkemeleri, her ilçede bir mahkeme olarak teşkilatlanmıştır; fakat başta büyükşehirler olmak üzere mahkemelerin iş yükünün fazla olduğu yerlerde kurulan Sulh Hukuk Mahkemeleri adedi artırılabilir (Görgülü, 2005).

Alangoya vd.' ye (2011) ve Muşul' a (2012) göre sulh hukuk mahkemeleri, HMK 4. maddesi ile 383. Maddesi kapsamında hükme bağlanan işleri ve diğer kanunlarda sulh hukuk mahkemeleri için tanımlanmış görevleri yerine getirmekle yükümlü kılınmıştır. Buna göre sulh hukuk mahkemesi, dava konusunun değer veya tutarına bakılmaksızın kiralanın taşınmazların ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununa (Resmi Gazete, 1932) göre ilamsız icra yoluyla tahliyesine ilişkin hükümler saklı olmak üzere kira ilişkisinden doğan davalar ile taşınır ve taşınmaz mal veya hakkın paylaşılmasına, ortaklığın giderilmesine ilişkin davalara, taşınır ve taşınmaz mallarda sadece zilyetliğin korunmasına yönelik olan davalara (HMK md. 4); aksine bir düzenleme bulunmadığı sürece çekişmesiz yargı işlerinin tamamına (HMK, md. 383) bakmakla görevli kılınmıştır (Yeşil, 2015).

Sulh hukuk mahkemesine 2017 yılında açılan ilk 5 davanın sayısal verileri (Şekil 1) ve yüzdesel verileri (Şekil 2) aşağıda sunulmaktadır. Sulh hukuk mahkemelerine açılan dava konuları incelendiğinde veraset, izale-i şuyu, miras ve kayyum gibi mülkiyet hakkı ile doğrudan veya dolaylı olarak ilişkilendirilebilecek davaların büyük ağırlığı dikkat çekmektedir. Bu çalışmanın temel taşlarından birini de mülkiyet hakkı ve bu bağlamda açılan davaların oluşturduğu düşünülürse çalışmanın önemi bir kat daha artmaktadır.

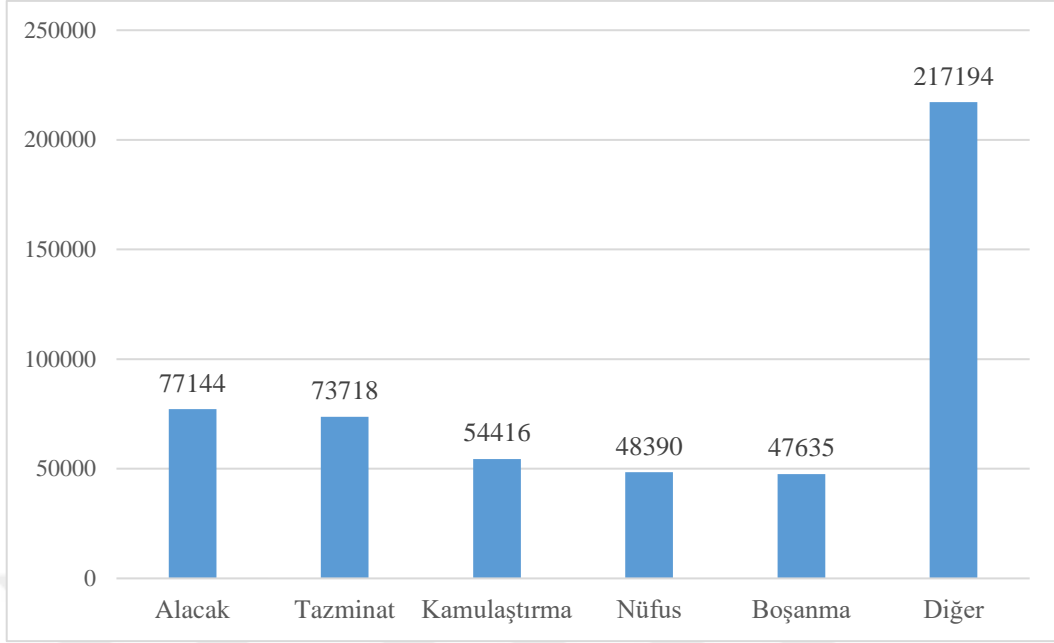
Şekil 4. 2017 yılında sulh hukuk mahkemesine açılan ilk 5 davanın sayısal verileri

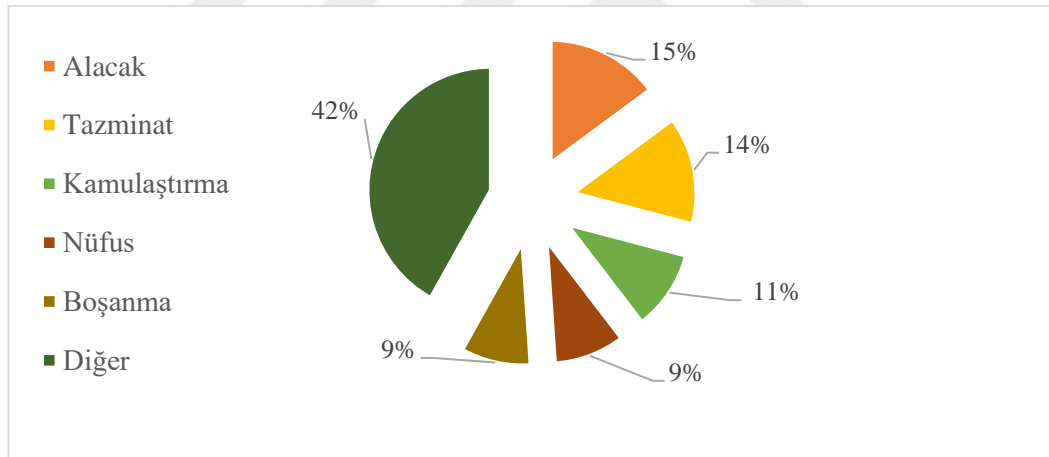
Şekil 5. 2017 yılında sulh hukuk mahkemesine açılan ilk 5 davanın yüzdesel verileri

Asliye hukuk mahkemeleri de sulh hukuk mahkemeleri gibi tek hâkimli mahkemeler olup bu mahkemeler, dava konusunun değer ve miktarına bakılmaksızın malvarlığı ve şahıs haklarına ilişkin davaların aksine bir durum bulunmadıkça görevlisi şahıs varlığına ilişkin davalarda görev almaktadır (Benli, 2015). Asliye hukuk mahkemelerinin görevi, genel olarak malvarlığı üzerindeki haklardan doğan dava ve işler ile şahıs varlığı üzerindeki haklardan doğan dava ve işler olmak üzere ikili bir ayrım tabi tutulmaktadır (Görgülü, 2005).

Asliye hukuk mahkemelerine 2017 yılında açılan davaların sayısal ve yüzdesel verileri, sırasıyla Şekil 3 ve Şekil 4' te yer almaktadır. Grafikler incelendiğinde mülkiyet hakkı ile doğrudan ilişki kurulabilecek kamulaştırma işlemleri ile ilgili açılan davaların tüm açılan davalardaki oransal dilimi %11 gibi hatırı sayılır bir orana tekabül etmektedir. Ayrıca %14' lük dilimi teşkil eden tazminat davalarının içeriği bilinmemekle beraber maddi zarardan doğan zararın tazmini noktasında açılan davaların da mülkiyet hakkı ihlali ile ilişkisi olabileceği düşünülmektedir.

Şekil 6. 2017 yılında asliye hukuk mahkemesine açılan ilk 5 davanın sayısal verileri

Şekil 7. 2017 yılında asliye hukuk mahkemesine açılan ilk 5 davanın yüzdesel verileri

Kadastro Mahkemelerine duyulan ihtiyaç, ülkemizde önemli dava konuları arasında yer alan Kadastro davalarının etkin ve süratli bir biçimde sonuçlanması amacıyla paralellik göstermektedir. Hüküm mahkemeleri, genel mahkemeler ve özel mahkemeler olmak üzere iki kola ayrılırken Kadastro Mahkemelerinin kurulmasına ilişkin hüküm, 3402 sayılı Kadastro Kanununun 6. Maddesi ile düzenlenmiş olup bu mahkemelerin Tapulama

Kanununun (Resmi Gazete, 1966) 6. Maddesi ile düzenlenen Tapulama Mahkemeleri gibi özel mahkeme statüsünü icra edeceği belirtilmiştir (Akkaya, 2011).

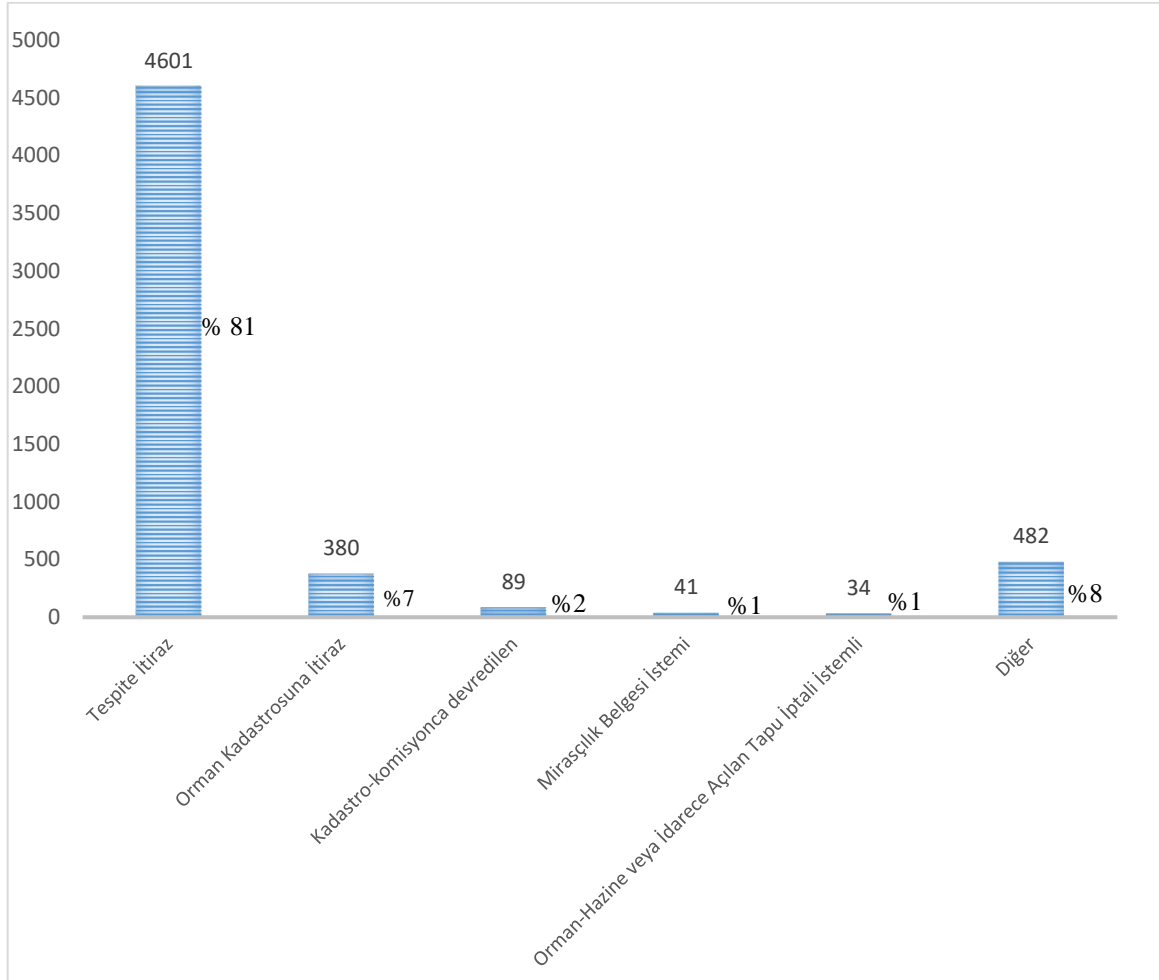
Kadastro Mahkemelerinin kuruluşunu düzenleyen 3402 sayılı Kadastro Kanununun 24. Maddesi: “Genel mahkemelere ait olup da bu kanunun uygulanması ile ilgili dava ve işlere, belirlenen usul ve esaslara göre bakmak üzere her kadastro bölgesinde tek hakimli ve Asliye Mahkemesi sıfatına haiz yeter sayıda kadastro mahkemesi kurulur.” Aynı kanunun geçici 1. Maddesi ile Kadastro Mahkemelerinin kuruluşu ile birlikte ilk derece adli mahkemeler arasındaki görev ve yetki paylaşımına ilişkin hususlar ele alınmıştır. Buna göre ‘ Kadastro Kanununun yürürlüğe girmesinden önce kurulan Tapulama Mahkemelerinin Kadastro Mahkemesi ismi altında faaliyetlerini sürdüreceği, Tapulama hakimlerinin yeniden bir atamaya ihtiyaç duyulmaksızın kadastro hakimi olarak görevlendirileceği, yine bu kanunun yürürlüğe girmesinden önce 2613 sayılı Kadastro ve Tapu Tahriri Kanunu uyarınca Asliye Hukuk Mahkemesine açılan davaların ise Kadastro Mahkemelerine devrolunacağı’ hükme bağlanmıştır (Ayan, 1999).

Kadastro Mahkemesinin görev kapsamı, Kadastro Kanununun uygulanmasına dair dava ve işlerde taşınmazlar üzerindeki mülkiyet haklarına ilişkin ortaya çıkan uyuşmazlıkları gidermek olarak çizilmektedir. Kadastro Kanununun 25. Maddesinin 1. Fıkrası ile Kadastro Mahkemelerinin görev tanımı daha kesin çizgilerle belirlenmektedir. Söz konusu maddede ‘Kadastro Mahkemelerinin taşınmaz mal mülkiyetine ve sınırlı aynı haklara, tapuya tescil veya şerh edilecek ya da beyanlar hanesinde gösterilecek sair haklara, sınır ve ölçü uyuşmazlıklarına, kadastro ve tapu sicil haklarını ilgilendiren benzeri davalara ve özel kanunlarca kendisine verilen işlere bakacağı, ayrıca mahkemenin kadastroyu ilgilendiren veraset uyuşmazlıkları il ilgili sorunları çözüme kavuşturacağı, isteğe bağlı olarak veraset belgesi verebileceği’ belirtilmektedir (Ayan, 1999).

Durman’a (2002) göre kadastro mahkemelerinin bizzat kanun koyucu tarafından bir özel hukuk mahkemesi olarak düzenlenmiş oluşu, bu mahkemelere adli bir nitelik; kadastro işleminin bizatihi bir idari işlem olması ve bu işlemde doğan davaların idare mahkemelerinde görülmesi gerekliliği, bu mahkemelere idari bir nitelik kazandırmaktadır (Akkaya, 2011).

Kadastro mahkemelerine 2017 yılında açılan davaların sayısal Şekil 5’ te sunulmaktadır. Kadastro Mahkemelerinin görev tanımının Kadastro Kanununun uygulanmasına dair dava ve işlerde taşınmazlar üzerindeki mülkiyet haklarına ilişkin ortaya çıkan uyuşmazlıkları gidermek (Ayan, 1999) şeklinde ifade edildiği düşünüldüğünde

Kadastro Mahkemelerine açılan tüm davaların mülkiyet hakkıyla ilişkili olduğu sonucuna varılabilmektedir. Grafik incelendiğinde Kadastro Tespitine İtiraz konusunda mahkemelere çok yoğun bir biçimde dava açıldığı görülmektedir.

Şekil 8. 2017 yılında kadastro mahkemesine açılan ilk 5 davanın sayısal verileri

1.6.1.2. Bölge Adliye Mahkemeleri

Türkiye’de adli yargı, ilk derece (bidayet), ikinci derece (istinaf) ve üst derece (temyiz) mahkemelerinden oluşan üç dereceli bir yargılama sistemine sahip iken (Küçükyağcı, 2012) Yılmaz’a (2005) göre adli yargının ikinci basamağını Bölge Adliye Mahkemeleri teşkil etmektedir (Yeşil, 2015).

Üst derece mahkemeleri olarak da adlandırılan istinaf mahkemeleri, ilk derece hukuk mahkemelerinin almış olduğu kararların zaman zaman hem hukuka hem vakaya uygunluk

zaman zaman ise sadece vakaya uygunluk yönünden denetlendiği adli yargı mercileri olarak görev yapmaktadır (Küçükyağcı, 2012).

Türkiye’ de ikinci derece mahkemeleri ifade eden istinaf mahkemelerinin kuruluş, görev ve yetkileri, 7 Ekim 2004 tarihi itibariyle yürürlüğe giren 5235 sayılı ‘Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun’ (Resmi Gazete, 2004) ile hüküm altına alınmıştır (Küçükyağcı, 2012). Buna göre Adli yargı ilk derece mahkemelerince verilen ve kesin olmayan hüküm ve kararlara karşı yapılacak başvuruları inceleyip karara bağlamak ve kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak (Resmi Gazete, 2004, md.33), Bölge Adliye Mahkemelerinin görev tanımları içerisinde yer almaktadır.

1.6.1.3. Adli Mahkemelerde Temyiz Organı: Yargıtay

Adli mahkemelerin en üst organı olan Yargıtay’ın görev ve yetkilerininin 2797 sayılı Yargıtay Kanunu (Resmi Gazete, 1983) ile düzenlenmektedir. Kanunun 13. Maddesi uyarınca Yargıtay, “Adliye mahkemelerince verilen ve kanunun başka bir adli yargı merciine bırakmadığı karar ve hükümleri ilk ve son merci olarak inceleyip karara bağlamak, Yargıtay Başkan ve üyeleri ile Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcı vekili ve özel kanunlarında belirtilen kimseler aleyhindeki görevden doğan tazminat davalarına ve bunların kişisel suçlarına ait ceza davalarına ve kanunlarda gösterilen diğer davalara ilk ve son derece mahkemesi olarak bakmak, kanunlarla verilen diğer işleri görmek” görevlerini yerine getirmekle yükümlüdür (Benli, 2015).

1982 Anayasasınının 154. Maddesinde Yargıtay’ ın görev tanımı; “Yargıtay, adliye mahkemelerince verilen ve kanunun başka bir adli yargı merciine bırakmadığı karar ve hükümlerin son inceleme merciidir. Kanunla gösterilen belli davalara da ilk ve son derece mahkemesi olarak bakar” hükmü ile belirlenmiştir (Yeşil, 2015).

Yargıtay’ ın görev tanımlarına ilişkin hükümler göz önüne alındığında Yargıtay’ın adli yargı mercileri arasında nihai karar verici konumunda olduğu görülmektedir. Yargıtay, karar düzeltme taleplerine ilişkin itirazları inceleyip karara bağlarken söz konusu uyuşmazlığa ilişkin ilk derece mahkeme tarafından alınan kararın usule uygun olup olmadığını, vaka üzerinde kanunların doğru bir şekilde uygulanıp uygulanmadığını denetlemektedir. Yani Yargıtay’ın davaya konu uyuşmazlığa ait ayrıca bir tahkikat yürütme veya yargılama yapma gibi bir misyonu bulunmamaktadır (Görgülü, 2005).

Yargıtay Büyük Genel Kurulunun 30.01.2019 tarihli ve 1 sayılı kararı (Resmi Gazete, 2013) ile Daire başkanlarının işbölümüne ilişkin istek ve teklifleri değerlendirilip, dairelere yıl içinde gelen, yıl içinde çıkan ve devredilen dosya sayıları ile Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığında bulunan dosya sayısı nazara alınarak Yargıtay bünyesindeki 23 Hukuk ve 20 Ceza dairesine ait işbölümü belirlenmiştir. Yargıtay Hukuk Dairelerinin ihtisas alanı ve temel görevleri, Tablo 2 ile sunulmuştur.

Tablo 2. Yargıtay hukuk daireleri ve görevleri

Hukuk Daireleri	İhtisas Alanı	Temel Görevler
1.Hukuk Dairesi *	Gayrimenkul Hukuku	Gayrimenkul Mülkiyeti – Tapu Sicili
2.Hukuk Dairesi *	Medeni Hukuk	Aile Hukuku (Evlilik Hukuku)
3. Hukuk Dairesi	Borçlar-Ticaret Hukuku	Sebepsiz Zenginleşme, Kusursuz Sorumluluk, Abonelik Sözleşmeleri, Adi Ortaklık, Aile Hukuku (Nafaka, tazminat)
4. Hukuk Dairesi	Gayrimenkul Hukuku	Haksız Fiil Tazminatı
5. Hukuk Dairesi *	Borçlar-Ticaret Hukuku	Kamulaştırma, Devlet Tarafından Mülkiyet Hakkının İhlalinden Kaynaklanan Tazminat
6. Hukuk Dairesi *	Borçlar-Ticaret Hukuku	Kira Hukuku

Tablo 2'nin Devamı

7. Hukuk Dairesi *	Gayrimenkul Hukuku, İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku	Kadastro Hukuku, İş Hukuku
8. Hukuk Dairesi *	Gayrimenkul Hukuku, Medeni Hukuk	Zilyetlik Hukuku, Miras Hukuku, İcra ve İflas Hukuku
9. Hukuk Dairesi	İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku	İş Hukuku
10. Hukuk Dairesi	İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku	Sosyal Güvenlik Hukuku
11. Hukuk Dairesi	Borçlar-Ticaret Hukuku	Ticaret Hukuku / Sigorta Hukuku
12. Hukuk Dairesi *	Borçlar-Ticaret Hukuku	İcra ve İflas Hukuku
13. Hukuk Dairesi	Borçlar-Ticaret Hukuku	Sözleşme Hukuku, Tüketici Hukuku
14. Hukuk Dairesi *	Gayrimenkul Hukuku-Medeni Hukuk	Şahsi Haklar, Sınırlı Ayni Haklar, Kamu Orta Malları, Gayrimenkul Mülkiyetinin sınırları, Ortaklığın Giderilmesi, Miras
15. Hukuk Dairesi	Borçlar-Ticaret Hukuku	Eser Sözleşmeleri
16. Hukuk Dairesi *	Gayrimenkul Hukuku	Kadastro Hukuku
17. Hukuk Dairesi	Borçlar-Ticaret Hukuku	Trafik Kazalarından Kaynaklanan Tazminat, Sigorta Hukuku

Tablo 2'nin Devamı

18. Hukuk Dairesi *	Gayrimenkul Hukuku, Medeni Hukuk	Kat Mülkiyeti, Kamulaştırma, Kişiler Hukuku, Hısımlık, Vesayet
19. Hukuk Dairesi	Borçlar-Ticaret Hukuku	Ticaret Hukuku, Bankalar Hukuku
20. Hukuk Dairesi *	Gayrimenkul Hukuku	Orman Hukuku, Hakimin Reddi, Merci Tayini
21. Hukuk Dairesi	İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku	Sosyal Güvenlik Hukuku
22. Hukuk Dairesi	İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku	İş Hukuku
23. Hukuk Dairesi *	Borçlar-Ticaret Hukuku	Ticaret Hukuku, Kooperatifler Hukuku

*Çalışma kapsamında görev tanımı olan Yargıtay hukuk daireleri

2010-2017 yılları arasında ilk derece adli mahkemeler ile Yargıtay'da davaların ortalama görülme süreleri (Tablo 3) analiz edildiğinde 8 yıllık süreçte davaların Asliye Hukuk Mahkemelerinde ortalama 1 yıla, Kadastro Mahkemelerinde ise ortalama 2 yıla yakın sürelerde tamamlanabildiği görülmektedir. 2017 yılı özelinde bakıldığında sürelerin kısalmasına dair bir eğilime rastlanılmadığı gibi mevcut yıllar içerisinde bu mahkemelerde dava görülme sürelerinde en yüksek rakamların 2017 yılında kayıt altına alındığı anlaşılmaktadır. Yargıtay'da ortalama süreler, 7 aya yaklaşırken mevcut adli birimler arasında nispeten makul sürelerle Sulh Hukuk Mahkemelerinde rastlanılmakta, bu mahkemelerde davaların ortalama 3 aylık bir sürede tamamlanabildiği bilgisine erişilmektedir.

Tablo 3. 2010-2017 yılları arasında bazı adli mahkemelerde davaların ortalama görülme süreleri (gün) (URL-10, 2018).

Mahkemeler Yıllar	Asliye Hukuk	Sulh Hukuk	Kadastro	Yargıtay
	2010	299	109	578
2011	315	106	828	160
2012	330	117	755	131
2013	303	99	472	117
2014	278	91	586	122
2015	282	90	545	165
2016	350	93	678	286
2017	419	105	992	451
ORTALAMA	322	101	679	199

Adli mahkemelerde toplam iş yükü, bir önceki seneden devreden, yıl içerisinde gelen toplam dava sayıları ve bu davaların yıl içerisinde karara bağlanma yüzdeleri, Tablo 4 ile sunulmuştur. Asliye Hukuk ve Kadastro Mahkemeleri özelinde bakıldığında davaların her yıl neredeyse yarısı veya yarısından fazlasının karara bağlanamadığı görülmektedir. Bilhassa Kadastro Mahkemelerinde 2016 ve 2017 yıllarında her 3 davadan yalnızca 1 tanesinin karara bağlanabildiği dikkat çekmektedir. Yargıtay’da 2016 yılına kadar davaların yüksek oranda karara bağlanmasına karşın 2016 ve 2017 yıllarında oranın %50 seviyelerine indiği

gözlenmektedir. Sulh Hukuk Mahkemelerinde ise ortalama her 4 davadan 3'ünün karara bağlanabildiği bir durum söz konusudur.

Tablo 4. 2010-2017 yılları arasında bazı adli mahkemelerde görülen ve karara bağlanan dava sayıları (URL-10, 2018).

		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
ASLİYE HUKUK	Toplam	770923	830513	868927	943301	1042396	1098001	1068884	1073466
	Karara Bağlanan	398312	427170	441282	509044	573238	602676	510661	477285
	Karara Bağ./ Toplam (%)	52	50	51	54	55	55	48	44
SULH HUKUK	Toplam	937345	935623	730342	687274	701939	709079	762531	806469
	Karara Bağlanan	715737	731321	576120	544351	562502	565281	592970	612363
	Karara Bağ./ Toplam (%)	76	78	79	79	80	80	78	76
KADASTRO	Toplam	115226	89959	71208	68290	49118	36036	28734	25290
	Karara Bağlanan	44107	35649	28993	33043	23460	18196	9047	7859
	Karara Bağ./ Toplam (%)	38	40	41	48	48	50	32	31
YARGITAY	Toplam	524829	582565	659810	672061	725664	751543	785609	674471
	Karara Bağlanan	352997	395586	494230	507521	522884	482621	358522	351562
	Karara Bağ./ Toplam (%)	67	68	75	76	72	64	46	52

1.7. E-Devlet

1.7.1. E-Devlet Kavramı

E-devlet üzerine yapılan çeşitli akademik çalışmalar, e-devletin kavramsal tanımının fazlalaşmasının önünü açmaktadır. Literatürde e-devlet üzerine yapılmış bazı tanımlara aşağıda yer verilmektedir.

E-devlet, Arifoğlu vd.'ye (2002) göre devletin günlük idari faaliyetlerinin kolaylaştırılmasında iletişim ve enformasyon teknolojilerinin kullanılması, çağdaş toplumlarda devlet ve birey ilişkilerinde, devletin vatandaşa karşı yerine getirmekle yükümlü olduğu görev ve hizmetler ile vatandaşların devlete karşı olan görev ve hizmetlerinin karşılıklı olarak elektronik iletişim ve işlem ortamlarında kesintisiz ve güvenli olarak yürütülmesi; Bilen ve Şanver'e (2002) göre temelde kamu kurumları tarafından sunulan hizmetlerin bilgi ve iletişim teknolojileri kullanılarak daha şeffaf, vatandaşa daha yakın ve daha ucuz bir imkân sunan idari sistem; Pamukoğlu ve Ocak'a (2007) göre birey ve kurumların açık ağ ortamında veya sınırlı sayıda kullanıcı tarafından ulaşılabilen kapalı ağ ortamlarında yazı, ses ve görüntü gibi sayısal bilgilerin işlenmesi, iletilmesi, saklanması temeline dayanan ve bir değer yaratmayı amaçlayan kamu hizmetlerinin tümü; Çevikbaş' a (2009) göre kamusal hizmetlerin, hizmetlerden yararlanacak olan vatandaşlara, çeşitli kurum ve kuruluşlara bilgi teknolojileri kullanılarak sağlayan yapılar ve bu yapıların etkin ve verimli kullanılması sonucunda mümkün olan en yüksek yararların elde edilmesini sağlayan sistemler bütünü; Karagülmez' e (2010) göre internet ve diğer bilgi teknolojilerinin kullanılmak suretiyle yönetimin daha etkin hale getirilmesi; şeklinde tanımlanmaktadır (Ölmez, 2016).

Parlak ve Sobacı'ya (2005) göre e-devlet, kamu kurum ve kuruluşları, vatandaşlar ve ticari kurumlar arasındaki bilgi, hizmet ve mal alışverişlerinde teknolojinin kullanılmasıyla ortaya çıkan hız, performans ve verimlilik artışının yanı sıra maliyetlerin azalmasının en üst düzeyde sağlanmasının amaçlandığı bir devlet modeli olarak tanımlanmaktadır. İnce'ye (2001) göre ise e-devlet, temelde kamunun hizmet verdiği alanlarda bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılması yoluyla daha şeffaf, vatandaşa daha yakın, daha ucuz ve daha iyi çalışan bir idari yapıyı ifade etmektedir (Batır, 2013).

Kırçova'ya (2003) göre e-devlet, vatandaş-devlet ilişkilerinin karşılıklı olarak ağ ortamında gerçekleştirdiği, devlet hizmetlerinin ağ ortamında zaman ve mekân ayrımı gözetmeksizin sunulduğu, buna karşın vatandaşların da vatandaşlık görev ve

yükümlülüklerini ağ üzerinde yerine getirdikleri sistem olarak izah edilebilmektedir. Kuran'a (2005) göre bilişim teknolojilerinin stratejik kullanımı sayesinde bilgi toplumunun ihtiyaçlarına cevap verebilecek, vatandaşı ve kurumların elektronik ortamda iletişimde bulunacakları, verimliliği, şeffaflığı ve kalkınmayı sağlayacak bir yeniden yapılanma modeli olarak açıklanan e-devlet, Balcı ve Kırılmaz' a (2009) göre daha etkin, verimli ve kaliteli kamu hizmeti için bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılması olarak ifade edilmektedir (Songur, 2015).

1.7.2. Türkiye' de E-Devletin Gelişim Süreci

E-devletin gelişim sürecini; internetin bilgi paylaşımı amacıyla kullanılması (erişim ve iletişimin gelişimi 1993-1998) (i), çevrimiçi olarak işlem yapılması ve hizmet sunulması (Proje Odaklı Dönem) (ii), süreçlerin otomasyonu, iş süreçlerinin ve organizasyonunun değişimi ile birlikte web sitelerinin bütünleştirilmesi (iii) ve gelecek nesil teknolojik devlet (iv) olarak dört periyodik dönem üzerinde değerlendirmek mümkündür (Güreler, 2011).

Günümüz e-devlet modelinin oluşturulması, belirli eşiklerin başarılı bir şekilde aşılması ile mümkün olmuştur. İlk aşamada e-devlet projesi kapsamındaki devlet kurumları, vatandaşlar ve diğer kurumlar ile entegrasyon sağlayacak web sayfalarını oluşturmuş ve dışarıdan erişime açık hale gelmiştir. İkinci aşamayı kamu kurumlarında bilgi almak isteyen vatandaşların web sayfası aracılığı ile arama yapabilmesi veya iletişim kurabilmesi oluşturmuştur. Üçüncü aşama, ikinci aşamanın devamı niteliğinde olup kurumların geliştirdiği yazılımlar Nihayetinde son evreyi mevzuat dâhilinde kurumların ellerindeki bilgi ve belgeleri diğer kişi veya kurumlarla paylaşması ve uygulamaya sunması oluşturmuş ve günümüz e-devlet modeli gelişimi tamamlanmıştır (Batır, 2013).

Türkiye, geniş yüzey alanı, yoğun nüfus, düşük personel verimliliği ve yoğun bürokrasi sebebiyle kamu hizmetlerinin sunumunu yüksek maliyetle sunmak durumunda kalmaktadır. Türkiye gibi gelişmekte olan ekonomiler açısından kamu hizmetlerini maliyetleri e-devlet yoluyla sunma ile sağlanacak mali tasarruf çok önem arz etmektedir. Bu bakımdan ülkemizin e-devlet üzerinden hizmet sunması bir gereklilik halini almıştır (Şişman vd., 2009).

Türkiye' de e-devlet çalışmalarının temelleri, 1972 yılında MERNİS (Merkezi Nüfus İdaresi Sistemi) ile atılmıştır (Altın, 2008). Ülkemizde giderek içinden çıkılmaz bir hal alan bürokratik süreçlerin e-devlet sayesinde minimize edilmesi amaçlanmış, basılı belge

kullanımının azaltılması ve bu sayede zaman, işgücü ve kırtasiyecilik masraflarından tasarruf sağlanması öngörülmüştür (Uçmaz, 2009).

Türkiye Ulusal Enformasyon Altyapısı Ana Planı (TUENA), Türkiye’de enformasyon (bilgilendirme) teknolojilerinin kullanımı için gerekli altyapının kurulmasını, bu alan için gerekli düzenleme ve yönelimlerin tespitini amaçlamaktadır. Ayrıca Türkiye'nin enformasyon alanında geleceğe dönük vizyonunu ve kurumsal yapılanma önerilerini ortaya koymaktadır. Ulaştırma Bakanlığı ve TÜBİTAK tarafından hazırlanan bu plan, 1999 yılında kullanıma sunulmuştur. (URL-11, 2019).

Balcı’ya (2008) göre 2000’li yıllarla beraber teknolojik gelişmelerin, ekonomik ve toplumsal hayattaki değişimlerin bilgi ve iletişim teknolojisi bazlı bir sisteme geçişi zorunlu kılmıştır. Bu çerçevede 15-16 Haziran 2001’de Göteborg’da yapılan Avrupa Birliği Liderler Zirvesinde Türkiye’ nin de aralarında bulunduğu ülkeler tarafından ‘e-Avrupa’ projesine imza atılmış ve proje kapsamında bilgi toplumunun temel altyapısının tesisi hedeflenmiştir. E-Avrupa projesinin akabinde ülkemizde Başbakanlık koordinasyonunda ‘e-Türkiye’ çalışmaları başlatılmıştır. (Güreler, 2011).

Başbakanlık sorumluluğunda başlatılan KAMUNET (1998-2002) ve e-Türkiye girişimi (2001-2003), ülkemizde e-devlete geçiş sürecindeki önemli basamakları oluşturmuştur. 2003 yılından itibaren e-Dönüşüm Türkiye Projesi başlatılırken projenin koordinasyonunu sağlamak amacıyla Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı bünyesinde Bilgi Toplumu Dairesi kurulmuştur. 73 eylem planından oluşan Kısa Dönem Eylem Planı, Başbakanlık genelgesi ile hayata geçirilmiştir. Projenin takibatı için e-Dönüşüm Türkiye İcra Kurulu kurulmuştur. İcra Kurulu, 16 Aralık 2004 tarihli toplantısında e-Dönüşüm Türkiye Projesi 2005 Yılı Eylem Planı’nı kabul etmiştir (Karaaslan, 2011).

E-devlet, bir parçası olarak bilgi toplumuna dönüşümde önemli bir misyon üstlenmiştir. E-devletin etkin bir biçimde kullanımı, birbiri ile uyumlu, şeffaf ve basite indirgenmiş iş süreçlerini barındıran bir yapılanmayı zorunlu kılmaktadır. Bu çerçevede birlikte çalışabilirliği mümkün kılmanın en temel araçlarından birisi, kurumların kullanacakları ortak norm ve standartları belirlemeleri, bilgi sistemlerini ve uyumlaştırılmış e-devlet hizmetlerini bu norm ve standartlar çerçevesinde geliştirmeleridir (Resmi Gazete, 2005).

18 Aralık 2008 tarihinde hizmete giren E-Devlet Kapısı Projesi, Türkiye’ de kurumlar bünyesinde sunulan elektronik tabanlı hizmetlerin tek elden yürütülememesi sorununun giderilmesine yönelik atılmış bir adımdır. Bu proje ile birlikte tüm e-devlet faaliyetleri tek

elden yürütülmesi amaçlanmıştır. Projenin öncelikli hedefi, kamusal hizmetlerin, vatandaşlara, işletmelere ve kamu kurumlarına bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanmak suretiyle etkin ve verimli bir şekilde ulaşımını sağlamaktır (Çarıkçı, 2010).

E-devlet kapısı ile birlikte devlet hizmetlerinde bilgi, iletişim ve kalite standartlarının belirlenmesi planlanmıştır. E-devlet kapısı, bilgilendirme hizmetleri ve elektronik hizmetler şeklinde iki ayrı başlık altında hizmet sunumu gerçekleştirirken e-hizmet alınabilecek linklere yer verilmek suretiyle ilgililerin hizmete süratli bir şekilde ulaşması sağlanmaktadır (URL-12, 2019).

E-devlet çalışmaları, 2006-2010 yılları arasında Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı içerisinde sürdürülmüştür. Türkiye’de e-devlet çalışmalarının da içinde yer aldığı Bilgi Toplumu Stratejisinin ikinci aşaması sayılabilecek sekiz ana eksenli Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı 2014-2018 taslağı, Kalkınma Bakanlığı tarafından hazırlanarak kamuoyu ile paylaşılmıştır (T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2014).

1.7.3. E- Devletin Amaçları

E-devlet modelinin öncelikli amaçlarından biri, devletin bütün paydaşlarının kurumsal bilgilere hızlı ve doğru biçimde ulaşmasını sağlamaktır (Odabaş, 2008).

Devletler, gereksinim duyduğu bilgilere mümkün olan en kısa zamanda ve yüksek doğrulukla ulaşmayı hedeflerken diğer yandan kamuya açılmasında mahsur görülmeyen verileri de olabildiğince geniş kitlelere ulaştırmayı amaçlamaktadır. E-devlet, devletlerin bu amaçlarına hizmet etme noktasında oldukça önemli bir fonksiyonu icra etmektedir. E-devlet, bir yandan devletin vatandaşlardan defalarca aynı bilgileri isteme ihtiyacını ortadan kaldırırken diğer taraftan vatandaşların merkezi bir ağ aracılığı ile kamusal bilgilere tek elden doğru ve hızlı bir şekilde ulaşımının sağlandığı bütüncül bir sistemi vaat etmektedir (Karaaslan, 2011).

E-devlet uygulamalarında hedeflenen amaçlar şu şekilde sıralanmaktadır:

- Kamu hizmetlerinin vatandaşların ihtiyaçları göz önüne alınarak yeniden ele alınması ve hizmet kalitesinin artırılması,
- Kamu kurumlarına olan güvenin artırılması,
- Kamu hizmetlerinin sunumundaki maliyetlerin asgari düzeye indirilmesi,
- Haftanın her gün ve saati hizmet alabilme olanağına erişilmesi,

- Kamu hizmetlerinin denetlenebilirliğinin sağlanması, gayrimeşru kazanç kapılarının kapatılması,
- Vatandaşların kamu faaliyetlerine etkin bir biçimde katılabilmesi, kamu hizmetlerine ülkenin her yerinden eşit şartlarda ulaşılabilmesi,
- Bürokrasiyi en aza indirip hizmetlerin mümkün olan en kısa sürede sunulması,
- Kamu kurumları arasında bilgi bütünlüğü ve koordinasyonun temini,
- Merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasında etkili bir iletişim ağının kurulması,
- Devlet kurumlarının verimli bir işleyişe kavuşturulması, gelirlerin artırılması ve ekonomik gelişmenin sağlanması,
- Kamu yönetiminin hantal ve iş görmez imajının değişmesi,
- Karar vericilerin bilgiye dayalı karar verme süreçlerinin geliştirilmesi ve hızlandırılması (Güreler, 2011).

1.7.4. E-Devlet Modeli ile Elde Edilen Kazanımlar

Klasik devlet anlayışı ile sunulan kamu hizmetleri, bürokratik süreçlerin ağırlık kazandığı, basit işlemlerin karmaşık bir hal aldığı, fazla sayıda personel ve memura ihtiyaç duyulan kurum yapılarının olduğu bir ortam hazırlamaktadır. Bürokrasinin fazla olduğu iş süreçlerinde basit işlemler için dahi birçok imzalı belgeye ihtiyaç duyulmakta, bu durum hizmetin gecikmesine ve hizmet maliyetlerinin artmasına sebep olmaktadır (Yıldırım ve Karakurt, 2019).

Uçkan'a (2003) göre e-devlet uygulamalarının küresel çapta hızlı bir şekilde kabul görülmesinde geçmişte sunulan hizmetlerin hantal, verimsiz ve şeffaflıktan uzak yapısının payı bulunmaktadır. E-devlet öncesinde özellikle hizmetlerin sunumundaki gizliliğin vatandaşlar nezdinde devlete olan güveni sarstığı görülmekteydi. E-devlet ile beraber daha düşük bir maliyette kaliteli hizmet ile sürdürülebilir bir kaynak yönetiminin sağlanmasının yanı sıra vatandaşların kamu hizmetlerinin sunumuna dair memnuniyet, etkin katılım ve güveninin arttığı gözlenmektedir (Güreler, 2011).

Kamu hizmetlerinin dijital ortama taşınması, kamusal faaliyetlerin şeffaflaştırılması, vatandaşların kamu hizmetlerine katılımının artırılması, e-devlet ile elde edilen önemli kazanımlar arasında sayılmaktadır. (Gökbunar ve Baştan, 2004).

E-devlet ile elde edilen kazanımlar aşağıda sıralanmaktadır:

- Kamu kurumlarının sunmuş olduğu hizmetlerde verimlilik üst seviyeye çıkarılırken klasik hizmet sunum anlayışına hakim olan bürokratik süreçler ortadan kaldırılarak daha düşük maliyetli hizmet sunumu gerçekleştirilmektedir.
- Elektronik ortamda sunulan hizmet anlayışı, kamu personelinin sebep olabileceği hataları asgari düzeye indirmektedir.
- Vatandaşların kamusal süreçlere dahil artmaktadır. Katılımcılığın artması ile demokratik ve şeffaf devlet anlayışının güçlenmesine katkıda bulunmaktadır.
- Doğru bilgilere kısa zamanda, her yerden ve eşit bir şekilde ulaşma olanağı, vatandaşın devlet hizmetlerinden duyduğu memnuniyeti artırmaktadır.
- Kamusal işlemlerin yürütülmesinde basılı kağıda olan gereksinim azalmakta, böylece kamu hizmetlerinin sunumu konusunda devletin ekonomik yükü hafiflemektedir (Karaaslan ,2011).

1.8. Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP)

UYAP, adli süreçlerde zaman, maliyet açısından tasarruf sağlamak, işlem süreçlerini hızlandırmak, ulaşılabilir verilerle denetlenebilir bir yargı yapısını inşa etmek amacıyla Adalet Bakanlığı tarafından geliştirilen bir bilişim sistemi olarak ifade edilmektedir (Güzel ve Deligöz, 2014).

UYAP, e-adalet sisteminin bir parçası olarak yargı alanındaki e-devlet uygulamalarının işlevini üstlenirken (Sezer ve Sarı, 2017) adalet hizmetlerine etkinlik ve hız kazandıran en önemli uygulama olarak dikkat çekmektedir (Arslaner ve Şekerci, 2014). UYAP uygulamaları, ulusal ve uluslararası alanda elde ettiği başarılar ile e-devlet uygulamalarının önemli bir ögesi olduğunu kanıtlamaktadır. Adli hizmetlerde etkinlik, verimlilik, hız ve tasarruf sağlamak suretiyle Adalet Bakanlığı'nın son dönemdeki en önemli projesi olarak yerini almaktadır (Türkan ve Erdinçertürk, 2017). UYAP'ın küresel ve ulusal bazdaki başarılarına çalışmanın ilerleyen kısımlarında ayrı bir başlık altında değinilecektir.

UYAP, yargı kararlarının çevrimiçi olarak sorgulanabildiği, yargılama esnasından ortaya çıkabilecek hataların en az düzeye indirildiği, adliye çalışanlarının mesai saatleri ve adliye dışında belge temin edebildiği, dava süreçlerinde meydana gelebilecek zaman kayıplarının azaltıldığı, merkez teşkilatı ile tüm taşra teşkilatının birbirleri ve diğer kamu kurumları ile veri ve belge akışını ortak bir elektronik ortamdan sağladığı sistem olarak adlandırılmaktadır. (Öztemiz, 2018).

Kalem'e (2011) göre UYAP, elektronik imza altyapısına uygun olarak geliştirilen, yargı birimlerinin aralarında belge alış verişi yapmasına imkan veren bir sistem olarak ifade edilirken ülkemizin özellikle yargı alanında çok yüksek düzeyde bilgisayarlaşmanın olduğu ülkeler arasında görüldüğüne dikkat çekilmektedir (Yüksel ve Yüksel, 2019).

Köksal'a (2008) göre vatandaşların internet bağlantısı olan herhangi bir yerden çevrimiçi dilekçe ile dava açma, devlet uygulamalarını denetleme, yargı ve icra uygulamalarıyla ilgili süreçlerdeki aşamaları izleme olanağı veren UYAP bilişim sisteminin yeryüzünün en ileri, en büyük bilişim sistemlerinden biri haline gelmiştir (Songur, 2015).

Ülkemizde en geniş e-devlet projelerinden birisi olan UYAP, güçlü altyapısıyla dikkat çekmektedir. Türkiye' deki hemen hemen bütün e-adalet hizmetlerinin UYAP üzerinden yürütüldüğü düşünülünce projenin kapsamı daha iyi anlaşılmaktadır. UYAP, anayasal temel haklardan sayılan vatandaşların en kısa süre içerisinde, en az masrafla haklarını aramalarına da imkân tanımaktadır (Ölmez, 2016).

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) (URL-13, 2019) 6. maddesi ve Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (Resmi Gazete, 1982) 141. maddesinin son fıkrası, davaların makul sürede tamamlanmasını hükme bağlayarak suretiyle oluşabilecek hak kayıplarını önlemeyi amaçlamaktadır. UYAP, bilişim çağına uygun hızlı, etkin, verimli yapısı ile ulusal ve küresel mevzuatlara uygun bir yargılama sürecinin önünü açmaktadır. (Batır, 2013).

1.8.1. UYAP Bilgi Sistemleri

E-devlet kapısının adalet hizmetleri konusunda en önemli bileşeni olan UYAP, Vatandaş, Avukat, Kurumsal, Bilirkişi, E-Satış ve SMS Bilgi Sistemleri aracılığıyla hizmet sunmaktadır (URL-14, 2019).

Kaya ve Güneş'e (2011) göre UYAP vatandaş portalı, yurttaşların UYAP kapsamındaki adli ve idari uyuşmazlıkları takip edebildiği, dava dosyalarının hangi aşamada olduğu hakkında bilgi edinebildiği bir sistemi ifade etmektedir. Vatandaş Bilgi Sistemi sayesinde kullanıcıların e-sistem üzerinden dava açma, harç ödeme türünde işlemleri gerçekleştirebilmektedir (Ölmez, 2016). UYAP Vatandaş Bilgi Sistemine e-imza ve mobil imza ile erişim sağlanmakta, vatandaşlara yetkileri dâhilinde sistemdeki dava dosyalarını ayrıntılarıyla inceleyebilme, dava dosyalarına evrak ekleyebilme ve bu dosyalardan suret alabilme olanağı tanınmaktadır (Güneş, 2012).

Avukat Bilgi Sistemi (Avukat Portalı), baroya bağı avukatların veya resmi kurum avukatlarının dava ve hukuk değişik iş dosyalarına erişmesine imkan tanıyan, bu sayede avukatların dava ve icra takibi yapabildiği, dava dosyalarından örnekler alabildiği, elektronik imza yoluyla belge alış verişinde bulunabildiği, duruşma günlerini online olarak öğrenebildiği, harç ve masraf ödemelerini web tabanlı yazılımlar üzerinden gerçekleştirilebildiği sistem olarak izah (Songur, 2015).

Kurumsal Bilgi Sistemi, ülke genelindeki kamu kurum ve kuruluşlar ile şirketlerin taraf olduğu davaları elektronik ortamda takibine imkan tanıyan Adalet Bakanlığı' nın sunduğu e- adalet hizmeti olarak ifade edilmektedir (Güzel ve Deligöz, 2014).

Bilirkişi Bilgi Sistemi, bilirkişilerin adliyeye gitmeden dosyaları inceleyip, raporlarını portal üzerinden hazırlayarak teslim ettikleri ve yine bu portal üzerinden ücretlerinin hesaplanarak tahsil edilebildiği kağıtsız ofis ortamında yargılamayı hızlandıracak bir projedir (URL-15, 2019).

UYAP SMS Bilgi Sistemi, mahkeme kararları ve diğer adli işlemler ile ilgili bilgilerin ilgililerin cep telefonlarına kısa mesaj gönderilmesi üzerine hizmet veren bir sistem olarak tanımlanmaktadır. Sözü edilen sistem, adli ve idari mahkemeler ile icra daireleri gibi yargı organları tarafından davanın taraflarına iletilmesi gereken bilgi, veri ve duyuruların mobil iletişim sistemleri aracılığı ile iletilmesini amaçlamaktadır Bu sistem sayesinde davanın tarafları ve avukatlar, dava açılması, icra takibi başlatılması, duruşma tarihi gibi bilgileri adliyeye gitmeden cep telefonlarına gönderilen kısa mesajlarla öğrenebilmektedir (URL-16, 2019).

1.8.2. UYAP' ın Hedefleri ve Yararları

UYAP sistemi, yargılama sürecindeki zaman kaybını önleyerek hak sahiplerinin mağduriyetine mani olmayı, basılı belge ihtiyacını minimum seviyede tutarak tasarruf sağlamayı, yargı birimlerinin gereksinim duyduğu bilgi ve belgeleri tek bir çatı altında toplayarak kurumlar arası uzun soluklu yazışmaların önüne geçmeyi, bürokrasiyi devre dışı bırakarak zaman, maliyet ve personel açısından maksimum fayda sağlamayı ilke edinmektedir (Sezer ve Sarı, 2017).

UYAP, yargı süreçlerinin hızlı, doğru, tutarlı ve şeffaf ilerlemesine katkıda bulunurken ulaşılabilir ve denetlenebilir yapısıyla usulsüzlük ve yolsuzluk riskini de en alt seviyeye çekmektedir. UYAP' ın daha önce açılmış davaları sisteminde muhafaza ediyor olması, bir

yandan mükerrer dava açılmasının önüne geçmekte, diğer taraftan söz konusu davalara dair verilere ulaşılarak hızlı işleyen adalet mekanizmasını geliştirmektedir. (Demirhan ve Türkoğlu, 2014).

UYAP projesi ile elde edilen önemli kazanımları şu şekilde özetlemek mümkündür:

- Dosyalardaki tüm belge ve evraklar, elektronik ortama aktarıldığından dosyaların arşivlemesi elektronik ortamda yapılmakta, hâkim ve Cumhuriyet savcılarının arşivdeki dosyalara erişimi daha hızlı, kolay ve güvenli bir şekilde olmaktadır.
- Yargı sistemi içindeki birimler arasında yazışmalar, Doküman Yönetim Sistemi ile kâğıtsız ofis mantığında yapılmaktadır. Sistem üzerinden yürütülen yargı süreçlerinde belge ve formlar açısından standart sağlanmakta, dava süreleri kısalmaktadır.
- Davalarda ve soruşturma için gerekli belgelerin posta yoluyla temini uzun zamanlar alırken kurum ve birimler arasındaki belge paylaşımının UYAP sistemi üzerinden gerçekleştirilmesi önemli bir zaman tasarrufu sağlamaktadır.
- Sistemin iç yapısında mevcut olan uyarı sistemi sayesinde yasa ve usul mevzuatına aykırı işlemlerin veya kullanıcıdan kaynaklı hataların önüne geçilebilmektedir.
- Yargı sisteminin ilişkili olduğu ve altyapısı tamamlanmış dış birimler ile mesaj tabanlı veri alış-verişi sağlanmaktadır.
- Sistemde güncel mevzuat, içtihat, genelge, kanun, tüzük, yönetmelik, emsal karar ve metinler gibi bilgi ve belgelerin yer aldığı bilgi bankası bulunmaktadır. Böylece artık geçerliliğini yitirmiş yasaların temel alındığı yargılama sonucu oluşabilecek mağduriyetlerin önüne geçilmektedir.
- Güvenlik ve gizlilik ilkesi doğrultusunda dosyaların sadece ilgili personel tarafından görülmesi sağlanmaktadır.
- UYAP sistemi sayısal imza altyapısına uygun olarak geliştirilmiştir. T.C. kimlik numarası bazlı çalışan bu sistem, yetkili kullanıcıların dosyadaki tarafların tüm geçmişine erişebilmesini, mükerrer itham ya da birleşmiş suç olup olmadığını kontrol imkânı sağlamaktadır (Özker, 2010).

1.9. Gayrimenkul Davalar

1.9.1. El Atmanın Önlenmesi Davaları

El atmanın önlenmesi davaları, kamulaştırmatsız el atma, geçit hakkı, kaynak hakkı, komşuluk hukukuna aykırılığın giderilmesi, mecra irtifakı, ölünceye kadar bakma sözleşmesinden kaynaklı davalar, satın almaya dayalı davalar, satış vaadi sözleşmesine dayalı davalar, tapu tahsisi belgesine dayalı davalar, taşınmazın orman niteliğinin çekişmeli olması, taşkın inşaat, üst hakkı (URL-17, 2018) gibi geniş yelpazede konulara ayrılmaktadır.

Şahiniz'e (2006) göre el atmanın türlerinden olan kamulaştırmatsız el atma, bir kanuni hükme dayanmadan, usulüne uygun bir kamulaştırma kararı almadan veya taşınmazın ederine uygun bir bedel ödemededen özel mülkiyetteki bir malın tamamına veya bir kısmına kamu tüzel kişiliğine haiz bir kurumca hukuki olmayan bir şekilde el konulması olarak tanımlanmaktadır (Göktepe, 2010).

Kamulaştırmanın el atmanın unsurlarını ifade etmek mümkündür:

- El Atılan Taşınmazın Özel Mülkiyete Ait Olması: Kamulaştırmatsız el atma, sadece tapulu taşınmazlar hakkında söz konusu olmaktadır. Yargıtay, bir malın taşınmaz mal kategorisine dahil edilebilmesini, o malın bir şahıs tarafından elde edilmeye yani temellüğe uygun olmasına ve taşınmazın tapu kütüğünde kaydının bulunmasına bağlamaktadır.
- El Atmanın Kamulaştırma Yetkisine Sahip İdare Tarafından Kamu Yararı İçin Gerçekleşmesi: Özel mülkiyetteki bir taşınmaz üzerinde idarece gerçekleştirilen hukuk dışı eylemin kamulaştırmatsız el atma ya da alelade haksız fiil eylemlerinden hangisine dâhil olunacağı, eylemde bulunan idarenin kamulaştırma yetkisine sahipliliği, bu yetkinin idarenin görev alanına giren bir amaca ve kamu yararına uygun olarak kullanılmışlığı ile ölçülenmektedir. Şöyle ki kamulaştırma yetkisine sahip, görev alanı içerisinde kamu yararına uygun olarak eylemi gerçekleştiren idarenin gerçekleştirdiği hak ihlali, kamulaştırmatsız el atma ile özdeşleşmektedir. Bu kriterlerden herhangi birine sahip olmayan idarenin eylemi ise haksız fiil olarak nitelendirilmektedir. Haksız fiile maruz kalan malikin idareden el atmanın önlenmesi ve tazminat talepleri bulunmaktadır.
- Kamulaştırma İşleminin Hiç Yapılmamış veya Tamamlanmamış Olması: Hayta'ya (2014) ve Ulusoy'a (2004) göre kamulaştırma işlemlerinin 2942 sayılı Kamulaştırma

Kanunu (Resmi Gazete, 1983) ile belirlenen usul ve esaslarla uyum içerisinde gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde kamulaştırma işlemlerinin geçersizlik kazanmakta ve bunun neticesinde taşınmaza el atılması sonucu kamulaştırmaz el atma vuku bulunmaktadır.

- Taşınmaza Fiilen ve Sürekli Olarak El Atılması: Böke'ye (2006) ve Yazıcıoğlu'na (2008) göre fiilen el atma ile taşınmaz malikinin mülkiyet hakkının engellenmesi, mülkiyet hakkının sağladığı yetkileri kullanamayacak hale getirilmesi kastedilmektedir. Hayta'ya (2014) ve Ulusoy'a (2004) göre fiilen el atmanın yanında sürekli olarak yani sahiplenmek kastı ile taşınmaza el atmak, kamulaştırmaz el atmanın önünü açmaktadır. Çınar'a (2005) göre ise sürekli el atmanın taşınmaz malikinin mülkiyeti üzerindeki haklarını tamamen ortadan kaldıracak kalıcı nitelikte olmasına dikkat çekmekte, kalıcı nitelikte olmayan el atmaların kamulaştırmaz el atmadan bahsi güçleştireceğine vurgu yapmaktadır (Atakur, 2017).

Kamulaştırmaz el atma kavramının ilk olarak geçtiği 16.05.1956 tarih ve 1/6 E-K sayılı Yargıtay kararında taşınmaz sahibini rıza göstermesi halinde taşınmazın bedeli karşılığı idareye devrolunabileceği, aksi takdirde malikin idare aleyhinde müdahalenin men'i davası açabileceğine ilişkin hüküm yer almıştır (Tuna, 2012).

Taşınmazına kamulaştırmaz olarak el konulan malik, sorumlu idare aleyhinde El atmanın önlenmesi(müdahalenin men'i) davası (i), Bedel davası (ii), Tazminat davası (iii) ve Ecri misil davası (iv) açabilmektedir; fakat bu davalardan el atmanın önlenmesi davasının açılması, mülkiyet hakkına yönelen hukuka aykırı bir müdahalenin bulunması ve bu müdahalenin halihazırda devam ediyor olması ile mümkün olmaktadır (Karaca, 2018).

Yalçınduran'a (2015) göre bedel davası, hukuki bir düzenlemeden ziyade Yargıtay kararları neticesinde ortaya çıkan bir kavramı ifade etmektedir. Bu dava yolu ile taşınmazına el atılan malikin kamulaştırmaz el atmaya rıza göstermesi durumunda taşınmazına mukabil bir bedeli, ilgili idareden talep edebilmektedir. Kamulaştırmaz el atmadan kaynaklı bedel davasında taşınmaz bedelinin tespiti yanında zararların tazmini için tazminat davası da açılabilmektedir (Özdemir, 2018).

Özülkü ve Temel'e (2013) göre ecri misil, kötü niyetli zilyedin ödemekle sorumlu olduğu haksız işgal tazminatı olarak tanımlanırken taşınmaz sahibi, tazminat davalarının yanında haksız işgale karşılık ecri misil davası da açabilmektedir. Kalabalık' a (2009) göre ecri misil tazminatından kastedilene, haksız el atma eylemini gerçekleştiren idarenin

taşınmaz sahibine taşınmazını kullanamadığı süre için ödediği kira miktarı olarak ifade edilmektedir (Ünğan, 2018).

Yazıcıoğlu' na (2008) göre ecri misil, kötü niyetli zilyet, yani eylemi gerçekleştiren kişi veya kurumun mal üzerinde herhangi bir hakka sahip olmadığını bilmesi ile vuku bulmakta, üzerinde haksız eylem gerçekleştirilen taşınmaz, kiraya verilebilecek nitelikte ise taşınmazın zararına bakılmaksızın haksız filli gerçekleştirenler aleyhinde tazminat hükmü verilebilmektedir (Özdemir, 2018).

Hayta'ya (2014) göre ecri misil davası, bir çeşit kira bedeli olması sebebiyle, kira bedeli talebinde bulunulması için öngörülen zamanaşımı süresine tabi bulunmakta, söz konusu süre ise dava tarihinden geriye doğru 5 yıllık bir zaman dilimini kapsamaktadır (Atakur, 2017).

1.9.2. Kadastro Davaları

Alkan ve Can' a (2009) göre kadastro kavramı, taşınmazların ve mülkiyet hakkının kayıt altına alınması ve zaman içerisindeki değişikliklerinin takip edilmesine duyulan ihtiyaç ile ortaya çıkmıştır. Erkan' a (2010) göre ise kadastro, ülkedeki her türlü arazinin yer ve konumlarının, yüzölçümlerinin, değerlerinin, üzerinde bulunan hak ve yükümlülüklerinin devlet eliyle plana ya da diğer bir deyişle haritaya bağlanması işlemi olarak tanımlanmaktadır (Çağatay, 2012).

Kadastro ile taşınmazların sınır ve mülkiyet durumlarının belirlenmesi yoluyla bu taşınmazların geometrik ve hukuki durumlarının tespitine çalışılmaktadır. 'Geometrik kadastro' ile taşınmaz sınırlarının tespiti gerçekleştirilirken 'hukuki kadastro' ile taşınmazın maliki veya malikleri belirlenmektedir. (Altaş, 1999). Kadastro ile taşınmaz mülkiyetin güvencesi olarak nitelendirilebilecek tapu sicillerinin oluşturulması ve bu şekilde taşınmaz üzerindeki haklarının teminat altına alınmasının yanında güvenli bir şekilde el değiştirmenin sağlanması hedeflenmektedir (Gençay, 2012).

Kadastro, insan ve toprak arasındaki ilişkileri düzenleme, taşınmazlara dair mülkiyet bilgilerini toplanmasını sağlama ve tüm bu bilgileri teknik esaslara bağlamayı misyon edinmektedir (Çağatay, 2012).

3402 sayılı 'Kadastro Kanunu' (Resmi Gazete, 1987) ile Kadastro Kanununun 47. Maddesine dayanılarak çıkarılan 'Kadastro Bilirkişileri Hakkında Yönetmelik' (Resmi Gazete, 1987), kadastro davalarında bilirkişilik kurumuna ilişkin hükümler getirmiştir.

Kadastro Kanunu 3. Madde: “ Kadastro ekibi; en az iki kadastro teknisyeni, mahalle veya köy muhtarı ile üç bilirkişiden oluşur.” Hükmü ile kadastro ekibinde yer alacak bilirkişilere yer verilmiştir. Kadastro Kanunu 7. Madde: “ Kadastro teknisyenleri hazır buldukları takdirde mal sahipleri ile ilgililerin huzurunda, varsa harita, tapu ve vergi kayıtları ile diğer belgeleri, en az üç bilirkişi ile muhtarın bilgilerinden yararlanarak inceler ve mahalline uygular...” Hükmü ile sınır tespiti aşamasında bilirkişilerin görevleri belirlenmektedir. Kadastro Kanunu 9. Madde: “ Kadastro tutanağı düzenlendikten sonra kadastro ekibi çalışma alanında işlerini bitirinceye kadar tespitlere itiraz edilebilir. İtiraz, kadastro teknisyenliğine veya kadastro müdürlüğüne yapılır. Bu durumda itirazla ilgili tutanak veya ekleri en geç on gün içinde kadastro komisyonuna intikal ettirilir. İtiraz sadece uygulanan belgelerin geçerliliği hakkında yapılabilir. Bir belgeye dayanmayan itirazlar incelenmez. İtiraz edenin ilan süresi içinde dava açma hakkı saklıdır.” hükmü ile bilirkişilerin de yer aldığı kadastro ekibinin tespitine ilişkin itiraz ve dava süreleri ile itirazların yapılacağı birimler hakkında bilgiler sunulmaktadır. Kadastro Kanunu 36. Madde : “ Taraflardan her biri dava harcını, dinlenmesini talep ettiği tanık ve bilirkişi ücretini ve diğer yargılama giderlerini karşılamak zorundadır. Davacı hâkim tarafından belirlenecek süre içinde gerekli giderleri mahkeme veznesine yatırmadığı takdirde, onunla ilgili delillere dayanmaktan vazgeçmiş sayılır. Bu Kanun gereğince resen yapılması gereken soruşturma ve tebligat işlemleri için zaruri giderler, ileride haksız çıkacak taraftan alınmak üzere bütçeye konulan ödenekten karşılanır. Kadastro hâkimi, dava harcı, yargılama giderlerinin tespit ve hesaplanmasında ilgili taşınmaz mala ait son beyan dönemi emlak vergisi değerini esas alır...” hükmü ile kadastro davalarında bilirkişi ücretlerinin de yer aldığı mali konulara dair bilgiler verilmektedir. Yönetmelik kapsamında ise kadastro davalarında bilirkişi olarak görevlendirilen şahısların seçimi, nitelikleri, görev yapma usul ve esasları düzenlenmiştir (Soydan ve Biyan, 2016).

Adli yargının nihai karar verici organı olan Yargıtay, genel olarak kadastro davalarında dava konusu üzerinde bir talep olmaksızın yani re’sen bir araştırma yetkisine sahip bulunmamaktadır. Bununla birlikte söz konusu durumun bazı kadastro davaları için istisnaları mevcuttur. Kadastro tutanağında hak sahibi olduğunu iddia eden şahısların taraf bulunduğu Kadastro Kanununun 10. maddesi uyarınca kadastro komisyonlarınca gönderilen tutanıklara ait davalarda (i), mahkemeden yenilik doğurucu nitelikte karar alınması gerektirmeyen Kadastro Kanununun 27. maddesi uyarınca mahalli hukuk mahkemelerinden aktarılan davalarda (ii) ve 30 günlük askı ilan süresi içinde açılan kadastro tespitine itiraz

davasında dava açan mirasçıdan başka mirasçıların da bulunduğunun anlaşılması hallerinde (iii)Yargıtay'ın re'sen araştırma yetkisi bulunmaktadır (Özmumcu, 2014).

Kadastro Kanunu 12. Maddesine göre 30 günlük itiraz süresi içinde itiraz edilmeyen tutanaklar kesinleşirken 6831 sayılı Orman Kanunu (Resmi Gazete, 1956) kapsamında yapılan işlemlerde tutanakların kesinleşme süresi 6 ay olarak tayin edilmektedir. Kadastro Kanunu ile Orman Kanunu kapsamında yapılan kadastral işlemler arasındaki bir başka fark ise kesinleşmiş tutanaklara ilişkin itiraz sürelerinde belirlemektedir. Kadastro Kanununda söz konusu kesinleşmiş tutanaklara itiraz süresi, taşınmazın tapulu veya tapusuz olmasına bakılmaksızın 10 yıl iken Orman Kanunu kapsamında hazırlanıp kesinleşmiş tutanaklarda sadece tapulu taşınmazlarda 10 yıllık bir itiraz süresi bulunmaktadır. (Ayanoğlu, 1992).

2012 yılında Orman Genel Müdürlüğü (OGM) bünyesinde çalışan orman mühendisleri, Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü (TKGM) ve yargı mensuplarından oluşan 183 kişi üzerinde yürütülen anket çalışmasında katılımcılara “Orman kadastrounda yaşanan en önemli sorunlar” başlığı altında soru yöneltmiştir. Ankete katılanlar, Tescil sorunu (%18,4) ve genel kadastro ile orman kadastroundan doğan çakışma sorunu (%15,5) seçeneklerinden sonra ‘Orman idaresi ve vatandaşların hemen her çalışmaya itiraz etmesi ve açılan davaların çok uzun sürmesi’ (%14,3) şeklinde cevap vermiştir (Gençay, 2012). Buradan alınan yanıtlar, orman kadastrou üzerinde yürütülen davaların istenilen seviyede tamamlanamadığına işaret etmesi bakımından önemlidir.

1.9.3. Kamulaştırma Davaları

Kamulaştırmanın gerek 1961 Anayasası (Resmi Gazete, 1961) gerekse 1982 Anayasasında (Resmi Gazete, 1982) net bir tanımı bulunmamakla birlikte 1961 Anayasasının 38. Maddesi ve 1982 Anayasasının 46. maddesinde kamulaştırmanın temel unsurlarına yer verilmiştir. Buna göre, ‘ devlet ve kamu tüzel kişilerinin özel mülkiyetteki taşınmazları, kamu yararı gözetilerek ve taşınmaz bedelinin gerçek karşılıklarını peşin ödemek şartıyla kamulaştırmaya ve bunlar üzerinde irtifak kurmaya hakları yetkileri bulunmaktadır.’ (Yeniay, 2013).

Günday’a (2011) göre 1982 Anayasasının 46. Maddesinde çizilen çerçeveden yola çıkılarak; “Kamulaştırma, devlet ve kamu tüzel kişilerinin, kamu yararının gerektirdiği hallerde, karşılığını peşin ödemek şartıyla, özel mülkiyette bulunan taşınmaz bir malın

tamamına veya bir kısmına, kanunda gösterilen esas ve usullere göre zorla el atmasıdır” tanımını yapmak mümkün olacaktır (Özel, 2013).

Bir başka tanıma göre, “kamulaştırma, devlet ve kamu tüzel kişileri tarafından kamu yararı için gerekli özel kişilere ait taşınmaz malların ve kaynakların kanunla gösterilen esas ve usullere göre yetkili organlarca verilen karar uyarınca ve istisnai projeler dışında parası peşin ödenerek zorla mülkiyetinin alınması veya üzerinde irtifak kurulmasıdır” (Şahin ve Gürsoy, 2016).

Kamulaştırma işlemleri için davanın konusuna göre idari ve adli yargıda dava açılabilir. İdare Hukuku kapsamında kamulaştırma işleminin denetlenmesi ve işlemin iptali için açılan iptal davalarında taşınmazın bulunduğu yer İdare Mahkemeleri yetkili kılınmaktadır. Buna karşın idarenin açabileceği kamulaştırma bedelinin indirilmesi ve maddi hata davaları ile malik, zilyet veya diğer ilgililerin açabileceği kamulaştırma bedelinin artırılması ve maddi hataların düzeltilmesi davaları, adli yargının görev sahasında bulunmaktadır (Ercan, 2000).

Kamulaştırma davaları için adli mahkemelere bedel tespiti ve tescil, hasat edilmemiş ürün bedelinin tahsili istemi, kamulaştırma yoluyla irtifak hakkı tesisi, maddi hatanın düzeltilmesi istemi, taşınmazın geri alınması istemi, taşınmazın tescili istemi, vazgeçme sebebiyle bedel iadesi istemi davaları (URL-17, 2018) gibi çeşitli başlıklar altında davalar açılabilir.

Kamulaştırma usulünden doğan davalar arasında uygulamada en sık rastlanan davalar, kamulaştırma bedelinin artırılması davaları olup (Ercan, 2000) çalışmanın bu bölümünde kamulaştırma bedelinin tespiti ve maddi hataların düzeltilmesi davalarına ilişkin bilgiler verilecektir.

2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu 37. Maddesi: “Bu Kanundan doğan tüm anlaşmazlıkların adli yargıda çözümlenmesi gerekenleri, taşınmaz malın bulunduğu yer asliye hukuk mahkemelerinde basit yargılama usulü ile görülür.” hükmü ile kamulaştırma işlemlerinde adli yargıda çözümlenmesi gerekli tüm uyuşmazlıklar için asliye hukuk mahkemesinin yetkilendirildiği açıkça belirtilmiştir. Kamulaştırma bedeline ilişkin ilk derece adli mahkemelerde alınan kararların temyiz yolu açık olmakla beraber , tescile ilişkin verilen karar nihai olup temyizi mümkün bulunmamaktadır. (Pehlivan, 2008).

2942 sayılı ‘Kamulaştırma Kanunu’ (Resmi Gazete, 1983) kamulaştırma davalarında bilirkişilik kurumuna ilişkin hükümler getirmiştir. Kamulaştırma Kanunu 9. Madde: “ İdare, tapulama veya kadastrosu yapılmamış yerlerin durumunun tespiti için mahallin mülki

amirine müracaatla, kamulaştırma yapılacak yerde iki asıl ve iki yedek olmak üzere dört bilirkişinin seçilmesini ister. Mülki amir idarenin bu istemi üzerine sekiz gün içerisinde bilirkişilerin seçilmesini ve sulh hukuk mahkemesinde yeminlerinin yaptırılarak isimlerinin kamulaştırmayı yapacak idareye bildirilmesini sağlar. Tespit sırasında muhtar veya vekili, ihtiyar kurulundan iki üye ve iki bilirkişi birlikte görev yaparlar. Bu tespitte görev yapan muhtar veya vekili, ihtiyar kurulu üyeleri ile bilirkişilere çalıştıkları günler için 29 uncu maddeye göre ödeme yapılır.” hükmü ile kamulaştırması düşünülen taşınmazın kadastro görmemiş yerlerde bulunması durumunda bu yerin kadastro tespitinde bilirkişilerin görevlendirilmesi, yapacağı çalışmalar ile bilirkişi ücretine ilişkin bilgiler verilmektedir. Kamulaştırma Kanunu 10. Madde: “... Mahkemece yapılan duruşmada tarafların bedelde anlaşamamaları halinde hakim, en geç on gün içinde keşif ve otuz gün sonrası için de duruşma günü tayin ederek, 15 inci maddede sayılan bilirkişiler marifetiyle ve tüm ilgililerin huzurunda taşınmaz malın değerini tespit için mahallinde keşif yapar.... Bilirkişiler, taraflar ve diğer ilgililerin beyanını da dikkate alarak, 11 inci maddedeki esaslar doğrultusunda taşınmaz malın değerini belirten raporlarını onbeş gün içinde mahkemeye verirler. Mahkeme bu raporu, duruşma günü beklenmeksizin taraflara tebliğ eder. Yapılacak duruşmaya hakim, taraflar veya vekillerini ve bilirkişileri çağırır. Bu duruşmada tarafların bilirkişi raporlarına varsa itirazları dinlenir ve bilirkişilerin bu itirazlara karşı beyanları alınır.” Hükmü ile kamulaştırma bedelinin mahkemece tespiti ve taşınmaz malın idare adına tescili aşamasında tarafların bedelde anlaşamaması durumunda bilirkişilerin üstleneceği görev üzerinde durulmaktadır. Kamulaştırma Kanunu 19. Madde: “... Kamulaştırılması kararlaştırılan tapuda kayıtlı olmayan taşınmaz malın, 3402 sayılı Kadastro Kanununun 16 ncı maddesinde sayılan kamu mallarından olmadığı, taşınmaz malın zilyedi mevcut olup da zilyetlikle iktisap iddiasında bulunulduğunun tespiti halinde, 9 uncu madde gereğince seçilen bilirkişiler marifetiyle mahallinde tahkikat yapar, delilleri toplar ve keyfiyeti bir tutanakla belirtir. Bu tutanakta, taşınmazın yüzölçümü, zilyedin kimliği, vergi kaydı, zilyetliğin başlangıç tarihi ve süresi, mülkiyeti kazanma şartlarının gerçekleşip gerçekleşmediği belirtilir....” Hükmü ile tapuda kayıtlı olmayan taşınmaz malların tescili ve zilyedin haklarına ilişkin bilirkişilerin görev tanımı yapılmaktadır. Kamulaştırma Kanunu 29. Madde: “ 10 uncu madde uyarınca mahkeme heyetinin harcırahları, 15 inci madde uyarınca mahkemece oluşturulan bilirkişilerin ve keşifte dinlenen muhtarın mahkemece takdir edilecek ücretleri ile, tapu harçları ve bu Kanunun gerektirdiği diğer giderler kamulaştırmayı

yapan idarece ödenir.” Hükmü ile bilirkişi ücretlerinin ödenmesi hususunda sorumluluğu olan birim tespit edilmektedir (Soydan ve Biyan, 2016).

Kamulaştırma davalarında görev alacak bilirkişi kurulu, dava konusunun niteliği göz önüne alınarak belirlenmektedir. Kurulda görev alacak bilirkişilerden üç tanesi ihtisas odası listelerinden, iki tanesi ise il veya ilçe idare kurulunca bildirilen listede bulunan o yerde taşınmaz mal sahibi mühendis, mimar veya şehir plancılarından seçilmektedir. Uygulamada teknik bilirkişi sıfatına sahip şahısların seçiminde konunun uzmanlık alanına göre seçim yapılması gerekmektedir (Karagöl, 2009).

Kamulaştırmaya konu taşınmazın bedel tespitinin yapılmasında göz önünde bulundurulması ve bilirkişi kurulu raporlarında yer alması gereken unsurlar, Kamulaştırma Kanunu (Resmi Gazete, 1983) 11. maddede düzenlenmiştir:

- ✓ Taşınmazın cins ve nevi,
- ✓ Yüz ölçümü
- ✓ Kıymetini etkileyebilecek bütün nitelik ve unsurlarını ve her unsurun ayrı ayrı değeri
- ✓ Varsa vergi beyanı
- ✓ Kamulaştırma tarihindeki resmi makamlarca yapılmış kıymet takdirleri
- ✓ Arazilerde, taşınmaz mal veya kaynağın kamulaştırma tarihindeki mevki ve şartlarına göre ve olduğu gibi kullanılması halinde getireceği net geliri
- ✓ Arsalarda, kamulaştırma gününden önceki özel amacı olmayan emsal satışlara göre satış değeri
- ✓ Yapılarda, resmi birim fiyatları ve yapı maliyet hesaplarını ve yıpranma payı
- ✓ Bedelin tespitinde etkili olacak diğer objektif ölçüler

Çınar’a (2005) göre kamulaştırma esnasında kimi zaman arazi üzerinde bulunan muhdesatların unutulması, kimi zaman çıplak arazinin kamulaştırılırken üzerindeki unsurların kamulaştırma bedeli kapsamına alınmaması, kimi zaman da kamulaştırmaya konu taşınmazın tapuda yer alan gerçek yüzölçümünün eksik gösterilmesi gibi sebeplerden ortaya çıkan maddi ve fiziki hatalar ortaya çıkabilmektedir. Bu tür hatalardan malikin zarar görme olasılığını ortadan kaldırmak adına açılan davalar ‘maddi hata düzeltim davaları’ olarak tanımlanmaktadır (Pehlivan, 2008).

Kamulaştırma Kanunu 14. Maddesinde maddi hataların düzeltim davasına ilişkin hükümler düzenlenmiştir. Söz konusu maddenin 1. Fıkrası: “Kamulaştırmaya konu taşınmaz malın maliki tarafından 10 uncu madde gereğince mahkemece yapılan tebligat gününden, kendilerine tebligat yapılamayanlara tebligat yerine geçmek üzere mahkemece gazete ile

yapılan ilan tarihinden itibaren otuz gün içinde, kamulaştırma işlemine karşı idari yargıda iptal ve maddi hatalara karşı da adli yargıda düzeltim davası açılabilir.”; 4. Fıkrası:” İdare, kamulaştırma belgelerinin mahkemeye verildiği günden itibaren otuz gün içinde maddi hatalara karşı adli yargıda düzeltim davası açılabilir. Kamulaştırma Kanunu’nun 14/3 maddesi gereğince, idare tarafından, kamulaştırma belgelerinin mahkemeye verildiği günden itibaren otuz gün içerisinde maddi hatalara karşı adli yargıda düzeltim davası açılabilecektir.” Şeklinde düzenlenmiştir (Karagöl, 2009).

1.9.4. Kat Mülkiyeti Davaları

Kat mülkiyeti davalarına ilişkin sürecin sağlıklı bir biçimde ifade edilebilmesi adına kat mülkiyeti ile ilişkili bazı kavramların tanımlanmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu (Resmi Gazete, 1965), ‘Genel Hükümler’ başlıklı 1. Bölümünün 2. Maddesinde ana gayrimenkul, ana yapı, bağımsız bölüm, ortak yerler, kullanma hakkı, arsa payı, kat maliki gibi kat mülkiyeti ile ilişkilendirilebilecek birçok kavram tanımlanmaktadır. İlgili kanun maddesine göre ‘Kat mülkiyetine konu olan gayrimenkulün bütününe, ana gayrimenkul; yalnız esas yapı kısmına, ana yapı; ana gayrimenkulün ayrı ayrı ve başlı başına kullanılmaya elverişli olup bu kanun hükümlerine göre bağımsız mülkiyete konu olan bölümlerine, bağımsız bölüm; bağımsız bölümler üzerinde kurulan mülkiyet hakkına, kat mülkiyeti ve bu hakka sahip olanlara, kat maliki; ana gayrimenkulün bağımsız bölümleri dışında kalıp, korunma ve ortaklaşa kullanma veya faydalanmaya yarayan yerlerine, ortak yerler; kat maliklerinin ortak malik sıfatı ile paydaşı buldukları bu yerler üzerindeki faydalanma haklarına, kullanma hakkı; arsanın, bu Kanunda yazılı esasa göre bağımsız bölümlere tahsis edilen ortak mülkiyet paylarına, arsa payı olarak tanımlanmaktadır (Çoruhlu vd., 2015). Aynı kanun maddesinde ‘ eklenti, bir bağımsız bölümün dışında olup, doğrudan doğruya o bölüme tahsis edilmiş olan yerler; kat irtifakı, bir arsa üzerinde ileride kat mülkiyetine konu olmak üzere yapılacak veya yapılmakta olan bir veya birden çok yapının bağımsız bölümleri için o arsanın maliki veya ortak malikleri tarafından Kat Mülkiyeti Kanunu hükümlerine göre kurulan irtifak hakkı; kat irtifak sahibi, irtifak hakkına sahip olanlar; sözleşme ise, kat mülkiyetinin veya irtifakının kurulmasına ait resmi senet’ olarak ifade edilmektedir (Resmi Gazete, 1965).

Kat mülkiyeti ve kat irtifakı kurulurken bağımsız bölümlerin konum ve büyüklükleri dikkate alınarak hesaplanan değerlerle orantılı olan paydaşların arsa payı oranlarının ortak mülkiyet esaslarına göre açıkça gösterilmesi gerekmektedir (Çoruhlu vd., 2015).

Arsa payı karşılığı kat yapımı sözleşmesi, uygulamada sıklıkla karşılaşılan bir sözleşme çeşididir. Arsa payı karşılığı kat yapımı sözleşmesi, 'arsa sahibinin arsasına ait belli payları yükleniciye ve üçüncü kişiye devretmeyi, yüklenicinin ise bu pay karşılığında arsa üzerinde bağımsız bölümler yapma ve bu bağımsız bölümlerden arsa sahibinin payına ait olan kısmı devir borcu altına girdiği sözleşme' olarak tanımlanmaktadır. Bu sözleşmede arsa sahibi, arsa paylarını yükleniciye devretmeyi taahhüt etmekte; yüklenici ise, bağımsız bölüm inşa etmeyi ve arsa sahibine devretmeyi borçlanmaktadır (Durak, 2015).

Kat karşılığı inşaat sözleşmesi olarak da bilinen arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesinin meydan gelebilmesi için arsa sahibi ile yüklenici arasında geçerli bir anlaşma yapılması (i), yüklenicinin arsa sahibine ait taşınmaz üzerine inşaat yapma ve inşaat teslim etme sorumluluğunu alması (ii), arsa sahibinin taşınmaz devretme borcunu üstlenmesi (iii) şartlarının yerine getirilmesi gerekmektedir (Can, 2016).

Kat mülkiyetine ilişkin açılacak davalar ve sürecin nasıl işleyeceği Kat Mülkiyeti Kanunu (KMK) (Resmi Gazete, 1965) içerisinde kendine yer bulmuştur:

Kat mülkiyetine dönüşüme müsait bir taşınmaz üzerindeki ortaklığın giderilmesi davalarının söz konusu taşınmazın kat mülkiyetine dönüştürülmesi ve maliklere payları ile orantılı bağımsız bölümlerin verilmesi suretiyle gerçekleştirilebileceği vurgulanmaktadır (KMK md.10, Ek fıkra: 15/2/2018-7099/4 md.). Kat irtifakı paydaşlarının arsaları üzerine yapılacak yapının sözleşmede belirtilen süre içerisinde tamamlanmasını isteme, durumu dava etme hakları bulunmaktadır (KMK md.17).

Gider ve avansını ödemeyen kat maliki için diğer kat malikleri veya yöneticinin dava açma hakları saklı tutulmaktadır. Kat malikleri, ödemede yaşanan gecikmelerden doğan gecikme tazminatını ödeme borcunu da üstlenmek durumundadır (KMK md.20, Değişik birinci fıkra:13/4/1983-2814/9 md).

Kat maliklerinden birisi, diğer kat maliklerine karşı borç ve sorumluluklarını yerine getirmekten imtina eder ve bu durum diğer kat malikleri için çekilmez bir hal alırsa borcu yerine getirmeyen bireyin mülkiyet haklarının devri konusunda diğer kat maliklerince dava açılabilir (KMK Md. 25). Aksu'ya (2013) göre KMK 25. maddesi uyarınca maliklerinin haklarını çekilmez biçimde ihlal eden kat maliki aleyhinde diğer kat malikleri tarafından zorunlu devir davası açılabilir. Oturma, sükna gibi mülkiyet hakkı dışında taşınmazdan yararlananların zorunlu devir davası açma yetkileri ise bulunmamaktadır (Gelmez, 2018).

Kat malikleri tarafından alınan kararlara aykırı yönde oy kullanan kat malikleri, taşınmazın bulunduğu yer sulh hukuk mahkemesine başvurarak kurul kararlarının iptalini isteyebilmektedir (KMK Md. 33, değişik birinci fıkra: 14/11/2007-5711/17 md.). Aksu'ya (2013) göre KMK 33. Maddesi genel bir hüküm içermekte olup KMK 25. maddede zorunlu devir davası açabilmek için gerekli olan kat maliki olmak şartının bu madde kapsamında açılacak davalarda aranmamaktadır. Kat maliki olmayan şahısların da KMK 33. madde hükümleri uyarınca diğer hak sahipleri aleyhinde dava açma yetkisi bulunmaktadır (Gelmez, 2018).

Medeni Kanunun yürürlüğe girdiği tarih olan 1 Ocak 2002 tarihinden önce hava hakkı, oda mülkiyeti gibi isimler altında kurulmuş hakların kat mülkiyeti veya kat irtifakına çevrilmesi için farklı durumlardan doğan hükümler söz konusudur. Taşınmaz, yapı bölümleri barındırıyorsa hak sahipleri aralarında yapacakları bir sözleşme ile değerleri oranında ilgili kanun hükümlerine göre kat mülkiyeti kurabilirler; fakat sahip olunan hak, sadece hava hakkından ibaret olup yapı bölümler mevcut değilse hak sahipleri arsada ortak paydaş olunarak hakları kat irtifakına dönüştürülebilir. Hak sahiplerinin kanunda belirtilen süre içerisinde dava açmaması durumunda ise hakların kat mülkiyetine veya kat irtifakına çevrilme süreci, hak sahiplerinden birinin başvurusu veya doğrudan doğruya, tapu idaresi tarafından yönetilmektedir. Tapuda alınan kararlara karşı hak sahiplerinin 1 ay içerisinde taşınmazın bulunduğu yer sulh hukuk mahkemesine dava açabilmektedir (KMK md.52).

Paylı mülkiyette paydaşıktan çıkarmak için gereken şartlar, TMK 696. maddede sayılmaktadır. Buna göre gerek kendi tutum ve davranışları gerekse malın kullanılmasını bıraktığı veya fiillerinden sorumlu olduğu kişilerin tutum ve davranışları sebebiyle diğer paydaşlara karşı olan sorumluluklarını ağır biçimde ihlal eden paydaşın paylı mülkiyet ilişkisinin devamını çekilmez hale getirmesi halinde mahkeme kararı ile paydaşıktan çıkarılabileceği düzenlenmiştir (Gelmez, 2018).

2814 sayılı '23 Haziran 1965 Tarihli ve 634 Sayılı Kat Mülkiyeti Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Bu Kanuna Bazı Maddeler Eklenmesine Dair Kanun' (Resmi Gazete, 1983) Ek 1. Madde ile Kat Mülkiyeti Kanunu kapsamında ortaya çıkan uyuşmazlıkların çözümü için yetkili mahkemenin sulh hukuk mahkemeleri olduğunu ifade etmektedir (Gelmez, 2018).

1.9.5. Tapu İptali ve Tescil Davaları

Tapu sicili, taşınmazlar üzerindeki hakları göstermek üzere tutulmaktadır (TMK, md. 997). Tapu siciline arazi (i), taşınmaz üzerindeki bağımsız ve sürekli haklar (ii) ile kat mülkiyetine konu bağımsız bölümler (iii) (TMK md. 998) kaydedilirken özel mülkiyete tâbi olmayan ve kamunun yararlanmasına ayrılan taşınmazlar, bunlara ilişkin tescili gerekli bir aynî hakkın kurulması söz konusu olmadıkça kütüğe kaydolunmaz (TMK md. 999).

TMK'nın 705. Maddesi tapulu taşınmaz mülkiyeti tescille kazanılacağını ifade etmektedir. Medeni Kanun 713. Madde: "Tapu kütüğünde kayıtlı olmayan bir taşınmazı davasız ve aralıksız olarak yirmi yıl süreyle ve malik sıfatıyla zilyetliğinde bulduran kişi, o taşınmazın tamamı, bir parçası veya bir payı üzerindeki mülkiyet hakkının tapu kütüğüne tesciline karar verilmesini isteyebilir." hükmü ile seklindeki tescil dışı taşınmaz mülkiyeti kazanım yollarından biri olan olağanüstü zamanaşımı yoluyla mülkiyetin kazanılması düzenlenmiştir (Serengil, 2010).

TMK' da kayıt, tapu kütüğü ve kat mülkiyeti kütüğüne bir taşınmaz için sayfa açılması; tescil ise tapuya kayıtlı bir taşınmazdaki aynî hakların niteliğinin ve hak sahibi olan gerçek veya tüzel kişinin ad, soyadı veya unvanı ile yazılması şeklinde ifade edilmektedir (Özmen ve Aydın, 2014).

Mülkiyet (i), taşınmaz üzerinde kurulmuş olan veya o taşınmaz lehine başka taşınmaz üzerinde kurulmuş bulunan irtifak hakları ile taşınmaz yükü (ii) ve taşınmaz üzerindeki rehin hakları (iii) tapu kütüğünün özel sütunlarına tescil ettirilir (TMK md. 1000).

Taşınmaz bilgilerinin hukuki geçerlilik kazanabilmesi için bir tapu kütüğüne ya da kat mülkiyeti kütüğüne tescili gerekirken tapu sicili bilgileri için başka sicillerde de bilgi tutulur. Tapu kütüğü, kat mülkiyeti kütüğü, yevmiye defteri, resmi belgeler, ana sicilleri oluştururken mal sahipleri sicili, aziller sicili, düzeltmeler sicili, kamu orta malları sicili ise yardımcı siciller olarak adlandırılmaktadır (Alkan ve Cömert, 2005).

Tapu iptal ve tescil davaları, gayrimenkul davalarının konu çeşitliliği açısından en kapsamlı dava türlerinden biri (URL-17, 2018) olarak görülmektedir. Söz konusu dava konularının her biri ayrı bir çalışma konusu olabilecek düzeyde olduğundan bu bölümde tapu iptal ve tescil davalarıyla ilintili bazı konulara yer verilecektir.

4721 sayılı TMK 1027. Madde uyarınca ilgililerin yazılı rızaları olmadıkça tapu sicilinin tutulmasından kaynaklı hatalar, ancak mahkeme tarafından düzeltilebilirken

(Şimşek, 2014) tapu iptal ve tescil davalarının görüldüğü mahkeme, asliye hukuk mahkemeleridir (Özbek, 2017).

Dayanağını TMK 716. Madde 1. Fıkradan alan tescili isteme davası, sözleşmeden doğan alacak hakkına dayalı tescile zorlama (i), sebepsiz zenginleşmeden doğan alacak hakkına dayalı tescile zorlama (ii), haksız fiilden doğan alacak hakkına dayalı tescile zorlama (iii), kanundan doğan diğer borçlara dayalı tescile zorlama (iv) tescili isteme davaları olarak çeşitli sebeplerle açılabilmektedir. TMK 1025. Maddesinin 1.fırkası, aynı hakkı yolsuz bir biçimde ortadan kaldırılmış veya yolsuz bir tescil sonucu aynı hakkı zedelenmiş şahsın tapu sicilinin düzeltilmesi maksadıyla yolsuz tescilin düzeltilmesi (tapu sicilinin tashihi) davası açabileceğini öngörmektedir (Özmen ve Aydın, 2014).

Orman sınırları içinde kaldığı gerekçesiyle tapu iptali istenen taşınmazlar için iki farklı durumdan kaynaklanan dava söz konusu olabilmektedir. genel kadastro sonucu tapu verilen bir arazinin daha sonra orman kadastrosu çalışmalarında orman sınırları içerisinde kaldığının tespit edilmesi durumunun yanında genel kadastro öncesi yapılan orman kadastrosu çalışmalarının dikkate alınmayıp orman sınırları içerisinde kalan yerlere tapu verilmesi durumu da tapu iptali davalarının konusunu oluşturabilmektedir. (Gençay, 2016).

Orman sınırları içinde kalan tapulu arazilerin tapularının iptal edilmesi ve tazminat ödenmesi konusu ile ilgili anayasal bir düzenleme bulunmazken, 6831 sayılı Orman Kanununda da 2012 yılına dek herhangi bir düzenleme bulunmamaktaydı. 2012 yılında yürürlüğe giren 6292 sayılı “Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi ve Hazine Adına Orman Sınırları Dışına Çıkarılan Yerlerin Değerlendirilmesi ile Hazineye Ait Tarım Arazilerinin Satışı Hakkında Kanun ”un (Resmi Gazete, 2012) 7. Maddesi: “ ... Tapu ve kadastro veya imar mevzuatına göre ilgilileri adına oluşturulan ve tapuda halen kişiler adına kayıtlı olan taşınmazlardan Hazine adına orman sınırı dışına çıkarıldığı gerekçesiyle tapu kütüklerine 2/A veya 2/B belirtmesi bulunan veya konulan taşınmazların tapu kayıtları bedel alınmaksızın geçerli kabul edilir ve tapu kütüklerindeki 2/A veya 2/B belirtmeleri terkin edilerek tescilleri aynen devam eder, aynı gerekçeyle bu nitelikteki taşınmazlar hakkında dava açılmaz, açılan davalardan vazgeçilir, açılan davalar sonucunda tapularının iptaliyle Hazine adına tesciline karar verilen, kesinleşen ve tapuda henüz infaz edilmeyen taşınmazlar hakkında da aynı şekilde işlem yapılır...” hükmü ile tapuda kişiler adına kayıtlı bir yerin öncesi orman olduğu gerekçesi ile orman sayılıp daha sonra orman sınırları dışına çıkarılacak yerlerin koşullarını taşıdığı için de 2/B veya 2/A olarak belirlenmesi ile meydana gelen hak kayıpları engellenmiştir. (Gençay, 2016).

Devletin tapu sicilinin tutulmasından doğan sorumluluğu, TMK 1007. Madde ile düzenlenmiştir. Devletin tapu sicilinin tutulmasından doğan sorumluluğu asli ve kusursuz sorumluluk kapsamında değerlendirilmektedir. Devletin asli sorumluluğu, zarar gören şahsın başka yollara başvurmadan zararın tamamını devletten talep edebilmektedir. Devletin kusursuz sorumluluğu ise, oluşan zararda tapu çalışanlarının kusuru olup olmadığına bakılmadan zararın devlet tarafından karşılanmasını ifade etmektedir (Görgeç, 2016).

Tapu sicilinin tutulmasından doğan zararın tazmini, devlet aleyhine açılacak tazminat davası ile sağlanırken tazminat davalarının görüldüğü mahkemeler adli mahkemelerde görülmektedir. 6100 sayılı HMK 2. Maddesi kapsamında tapu sicilinin tutulmasından kaynaklı tazminat davalarının asliye hukuk mahkemelerinde görülmesi hükme bağlanmıştır. (Görgeç, 2016).

Çekişmeli hakların muhafazası adına tasarruf yetkisinin kısıtlanmasını kapsayan kararlar, mahkemelerce tapuya şerh düşülebilmektedir. Buradaki amaç, şahsi hakların üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilmesinin önüne açmak ve davalı konumundaki maliklerin mahkeme sürecinde hisselerinin devrinin önüne geçmektir. Yani çekişmeli şahsi hakların ortadan kaldırılmasına yönelik eylemleri bertaraf etmektir. Çekişmeli şahsi haklarla ilgili kararların alınma mercii taşınmazın bulunduğu yer asliye hukuk mahkemeleri olup alınan karar tedbir niteliği barındırmaktadır (Özbek, 2017).

Tapu iptal ve tescil davaları kapsamında değerlendirilen eski kaydın ihyası davalarını açabilmek için öncelikle idarece yapılan parselasyon işleminin iptali yönünde başvurunun olması gerekmektedir. Parselasyon süreci, idareler eliyle yürütülen süreçleri ifade ettiği için iptal davasının idari yargıda açılması gerekmektedir. Genel kabulün İdari yargıda açılan parselasyon işleminin iptali istenmeden doğrudan adli yargıda eski kaydın ihyası davası açılmayacağı yönünde olmasına karşın Yargıtay tarafından alınan bazı kararlar, doğrudan adli mahkemede eski kaydın ihyası davalarının açılabileceğine de işaret etmektedir. Davacı, itirazını parselasyon işlemine değil de doğrudan mülkiyetine yönelik bir ihlale yöneltebiliyorsa parselasyon işleminin iptal davası aranmadan doğrudan tapu iptal ve tescil davası açabilmektedir (Şimşek, 2014).

2. YAPILAN ÇALIŞMALAR

Çalışma kapsamında ‘Genel Bilgiler’ bölümünde ele alınan el atmanın önlenmesi, kadastro, kamulaştırma, tapu iptali ve tescil, tapu kaydında düzeltim ile kat mülkiyeti davaları kapsamında değerlendirilebilecek dava konuları, e-devlet kapısı aracılığı ile UYAP Vatandaş Portalı (URL-17, 2018) üzerinden elde edilmiştir. Asliye hukuk, sulh hukuk, kadastro mahkemeleri için ayrı ayrı sorgulamalar yapılarak çalışmaya konu dava türlerinin kapsamına giren dava konuları elde edilmiştir.

The screenshot shows the UYAP Vatandaş Portal interface. The 'Mahkeme Türü' (Court Type) dropdown menu is open, displaying a list of court types. The selected court type is 'ASLIYE HUKUK MAHKEMESİ'. The dropdown menu is open, showing a search bar and a list of court types. The list includes 'Kadastro' (Cadastral) and 'Kamulaştırma' (Expropriation). The 'Kadastro' section includes 'Kadastro (Komisyonca Devredilen)', 'Kadastro (Mahalli Mahkemeden Devredilen)', 'Kadastro (Orman Kadastrolarına İtiraz)', and 'Kadastro (Tespite İtiraza İlişkin)'. The 'Kamulaştırma' section includes 'Kamulaştırma (Bedel Tespiti Ve Tescil)' and 'Kamulaştırma (Hasat Edilmemiş Ürün Bedelinin Tahsil İstemi)'. Below the dropdown, there are several input fields: 'Taraf Sayısı' (Number of Parties) set to 2, 'Tanık Sayısı' (Number of Witnesses) set to 0, 'Vekil Sayısı' (Number of Counselors) set to 0, 'Bilirkişi Sayısı' (Number of Experts) set to 0, and 'Keşif Bilgisi' (Discovery Information) set to 'Yok'. The 'Mahsup Miktarı' (Settlement Amount) field is empty. The 'Dava Türü' (Case Type) dropdown is set to 'Dava Türü Seçiniz...'. The 'Dosya Türü' (Case Type) is set to 'Dava'. The 'Dava Esas Değeri' (Case Value) and 'Faiz Değeri' (Interest Value) fields are empty. The 'Mahkeme Türü' (Court Type) is set to 'ASLIYE HUKUK MAHKEMESİ'. The 'UYAP DESTEĞİ' (UYAP Support) logo is visible in the top right corner.

Şekil 9. UYAP vatandaş portalında mahkeme türüne göre dava konuları

Konularına göre gayrimenkul davaların ilk derece adli mahkemelerden hangisi/hangilerinin görev ve yetki sahasına dâhil olduğunu saptamak için yukarıda bahsi geçen kaynak (URL-17, 2018) haricinde sulh ve asliye hukuk mahkemelerinin görev sınırlarını belirleyen ‘Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin, Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun’ dan (Resmi Gazete, 2004) istifade edilirken Kadastro Mahkemeleri için bu mahkemelerin kuruluş ve görev tanımlarını içeren 3402 sayılı Kadastro Kanununun (Resmi Gazete, 1987) 24 ve 25. Maddesi ile geçici 1.maddedeki hükümlerden yararlanılmıştır. Yargıtay Hukuk Dairelerinin görevlerini tanımlayan Yargıtay

Büyük Genel Kurul Kararı' (Resmi Gazete, 2013) incelenerek dava konularına göre hangi dairenin yetkili kılındığı tespit edilmiştir. KTÜ Harita Mühendisliği bölümünde 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019 eğitim-öğretim dönemlerinde 'Taşınmaz Tabanlı Hukuki Süreçler' dersi alan lisans öğrencileri tarafından hazırlanan sunumlar titizlikle incelenmiş, davaların görüldüğü ilk ve üst derece adli mahkemeler gözlenmiş ve taşınmaz tabanlı olup çalışmaya dâhil edilen dava türlerinin kapsamına giren dava konuları ve adli merciler arasındaki ilişki netleştirilerek tablo formunda sunulmuştur (Tablo 5, Tablo 6, Tablo 7, Tablo 8, Tablo 9, Tablo 10).

Gayrimenkul davalarda görevlendirilen bilirkişilerin mahkemeye sunacakları bilirkişilik raporlarında ne tür belgelerin yer alması gerektiği, dava türlerine göre sınıflandırılmak istenmiş, bu doğrultuda KTÜ Harita Mühendisliği bölümünde 2016-2017, 2017-2018,2018-2019 eğitim-öğretim dönemlerinde 'Taşınmaz Tabanlı Hukuki Süreçler' dersi alan öğrenciler tarafından hazırlanan sunumlar özelinde Tablo 11 oluşturulmuştur. Tüm taşınmaz bazlı dava türlerini incelemek mümkün olmadığından temel nitelikteki dava türleri ekseninde ilerlenmiştir.

Gayrimenkul davalar, birçok farklı meslek kollarının dâhil olduğu geniş kapsamlı bir süreci ifade etmektedir. Çalışma kapsamında görev tanımı olabilecek meslek disiplinleri ile ilgili bilgileri bizzat o meslek grubuna mensup bireylerden almak, muhakkak daha sağlıklı bir analiz yapılabilmesinin önünü açmaktadır. Bu manada her bir meslek disiplininin gayrimenkul davalarla olan ilişkisini test etmek maksadıyla çevrimiçi olarak yanıtlanmaya uygun "Dava-Taşınmaz-Meslek Disiplinlerinin Araştırılması" başlığı altında anket formları geliştirilmiştir. Anket formları, temelde iki farklı açıdan analiz yapmaya uygun olacak şekilde tasarlanmıştır. Öncelikle taşınmaz tabanlı davalarda bilirkişi olarak görev yapmış/ yapabilecek çeşitli meslek kollarından çalışanlara, uygun formatta bir anket düzenlenmiş, daha sonra çalışma kapsamındaki meslek disiplinlerde lisans düzeyinde okutulan derslerin gayrimenkul dava konuları ile ilişkisini saptamaya olanak tanıyacak başka bir anket formu, her bir meslek disiplini için ayrı ayrı düzenlenmiştir.

Geliştirilen ilk anket formuyla katılımcılara cinsiyet, meslek disiplinleri, unvanları, çalıştıkları kurum, mesleki deneyimleri, eğitim durumları, herhangi bir uzmanlık belgesine sahip olup olmadıkları, daha önce taşınmaz tabanlı davalarda bilirkişi olarak görev alıp almadıkları, bu davalar için bilirkişi raporu düzenleyip düzenlemedikleri ve taşınmaz tabanlı davalar için rapor düzenleyen katılımcıların rapor düzenleme sıklığına dair çoktan seçmeli sorular yöneltilmiştir. Anket formunun son kısmında arsa-arazi-bina bazlı gayrimenkul

davaların yer aldığı tablo ile katılımcıların hangi dava türünün neresinde görev alabileceklerine dair analiz yapmaya olanak tanıyacak tablo sunulmuştur. Geliştirilen çevrimiçi anket formu, 15 Mart-1 Mayıs 2019 tarihleri arasında yanıtlanmaya açık bırakılmıştır, anket formu KTÜ bünyesindeki Harita Mühendisliği, İnşaat Mühendisliği, Mimarlık, Şehir ve Bölge Planlama, Orman Mühendisliği, Orman Endüstri Mühendisliği, Jeoloji Mühendisliği, Jeofizik Mühendisliği bölümleri, Çevre Bilimleri Anabilim dalı ve İİBF; Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi ve Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi akademisyenlerini kapsayan 260 öğretim üyesi ve öğretim elemanına; meslek disiplinlerinin Oda ve Türkiye Değerleme Uzmanları Birliği'ni (TDUB) içine alan 24 kuruluşa elektronik posta yoluyla gönderilmiştir. Anket sonuçlarına ait veriler, tablolar ve grafikler halinde sunulmuştur (Tablo 12, Tablo 13, Tablo 14, Tablo 15, Tablo 16, Tablo 17, Tablo 18, Tablo 19, Tablo 20, Tablo 21, Tablo 22, Tablo 23, Tablo 24, Şekil 10, Şekil 11, Şekil 12).

“Dava-Taşınmaz-Meslek Disiplinlerinin Araştırılması” başlığı altında çalışmaya konu meslek disiplinlerinde lisans düzeyinde verilen zorunlu/seçmeli derslerin ne kadarının arazi yönetimi ile bağı olduğunun, dolayısıyla fakülte veya bölümlerden mezun olan bireylerin gayrimenkul davalarda görev alabilme bakımından ne derece donanım sahibi olabileceğinin tespitine çalışılmıştır. Bu amaç doğrultusunda hazırlanacak anket formları için öncelikle Çevre Mühendisliği, Harita Mühendisliği, İnşaat Mühendisliği, Jeoloji Mühendisliği, Jeofizik Mühendisliği, Mimarlık, Orman Mühendisliği, Şehir ve Bölge Planlama bölümleri ile Ziraat Fakültesi ve Hukuk Fakültelerinde okutulan derslerin ders içeriğine ulaşılmıştır. Ders içerikleri için ağırlıklı olarak KTÜ bünyesindeki bölüm ve fakültelerin ders bilgi paketleri (URL-18, 2019) mercek altına alınmış, Ziraat Fakültesi için Çukurova Üniversitesi ders kataloğu (URL-19, 2019), Çevre Mühendisliği bölümü için ise Yıldız Teknik Üniversitesi ders bilgi paketlerinden (URL-20, 2019) yararlanılmıştır. Derslerin analizi sonrası arazi yönetimi ve taşınmaz tabanlı davalar özelinde dersler, zorunlu/seçmeli ayrımı gözetilerek belirlenmiş ve temel nitelikteki dava konularıyla beraber anket formuna dâhil edilmiştir.

Ders-dava ilişkisini gösteren tablo, katılımcılar için birden fazla seçenek işaretlemeye uygun olarak düzenlenmiştir. Tablo dışında akademisyenlerin ‘unvan’ ve ‘görev yaptıkları üniversite’ yi içeren çoktan seçmeli sorular sorulmuştur.

Anketler, her bir meslek disiplini için ayrı ayrı hazırlanmıştır. Ülke genelinde çalışma kapsamına dâhil edilen bölüm ve fakültelere sahip üniversiteler tespit edilmeye çalışılmış ve bu süreç, ‘Yükseköğretim Program Atlasının web sayfası (URL-21, 2019) üzerinden

yürütülmüştür. Belirlenen üniversitelerin ilgili bölüm sayfalarına ve akademik personel iletişim bilgilerine büyük oranda ulaşılmış ve buradan akademisyen mail adresleri temin edilmiştir. Web sayfası veya akademik personel bilgi sistemine erişilemeyen üniversiteler ise çalışma kapsamına alınamamıştır. Anket formu, 15 Nisan-18 Mayıs 2019 tarihleri arasında yanıtlanmaya açık bırakılmıştır.

Tablo 25'te sunulan üniversitelerin Harita/Geomatik Mühendisliği bölümü akademisyenleri için 292 adet e-posta adresine ulaşılrken bu adreslere farklı zaman dilimlerinde 3 kez mail atılmış, toplamda 900'e yakın posta gönderimi yapılmıştır. Bazı akademisyenlerin birden fazla e-posta adresine sahip olması bakımından ulaşılan mail adresi sayısı ile akademisyen sayısı arasında bir bağ kurmak sağlıklı olmayacaktır. 29 akademisyenin katıldığı anket çalışmasına dair veriler, tablolar halinde sunulmuştur (Tablo 25, Tablo 26, Tablo 27, Tablo 28).

Tablo 29'da listelenen çeşitli üniversitelerin İnşaat Mühendisliği bölümü akademisyenleri için 1569 adet e-posta adresine ulaşılrken bu adreslere farklı zaman dilimlerinde 3 kez mail atılmış, toplamda 5000'e yakın posta gönderimi yapılmıştır. 50 akademisyenin katıldığı anket çalışmasına dair veriler, tablolar halinde sunulmuştur (Tablo 29, Tablo 30, Tablo 31, Tablo 32).

Tablo 33'te sunulan üniversitelerin Çevre Mühendisliği bölümü akademisyenleri için 512 adet e-posta adresine ulaşılrken bu adreslere farklı zaman dilimlerinde 3 kez mail atılmış, toplamda 1500'ün üzerinde posta gönderimi yapılmıştır. 56 akademisyenin destek verdiği anket çalışmasına dair veriler, tablolar halinde sunulmuştur (Tablo 33, Tablo 34, Tablo 35, Tablo 36).

Tablo 37'de sunulan çeşitli üniversitelerin Mimarlık bölümü akademisyenleri için 820 adet e-posta adresine ulaşılrken bu adreslere farklı zaman dilimlerinde 3 kez mail atılmış, toplamda 2500'e yakın posta gönderimi yapılmıştır. 19 akademisyenin destek verdiği anket çalışmasına dair veriler, tablolar halinde sunulmuştur (Tablo 37, Tablo 38, Tablo 39, Tablo 40).

Tablo 41'de sunulan çeşitli üniversitelerin Jeoloji Mühendisliği bölümü akademisyenleri için 493 adet e-posta adresine ulaşılrken bu adreslere farklı zaman dilimlerinde 3 kez mail atılmış, toplamda 1500'e yakın posta gönderimi yapılmıştır. 34 akademisyenin destek verdiği anket çalışmasına dair veriler, tablolar halinde sunulmuştur (Tablo 41, Tablo 42, Tablo 43, Tablo 44).

Tablo 45'te sunulan çeşitli üniversitelerin Jeofizik Mühendisliği bölümü akademisyenleri için 93 adet e-posta adresine ulaşılırken bu adreslere farklı zaman dilimlerinde 3 kez mail atılmış, toplamda 300'e yakın posta gönderimi yapılmıştır. 14 akademisyenin destek verdiği anket çalışmasına dair veriler, tablolar halinde sunulmuştur (Tablo 45, Tablo 46, Tablo 47, Tablo 48).

Tablo 49'da sunulan çeşitli üniversitelerin Orman Mühendisliği bölümü akademisyenleri için 286 adet e-posta adresine ulaşılırken bu adreslere farklı zaman dilimlerinde 3 kez mail atılmış, toplamda 850' nin üzerinde posta gönderimi yapılmıştır. 31 akademisyenin destek verdiği anket çalışmasına dair veriler, tablolar halinde sunulmuştur (Tablo 49, Tablo 50, Tablo 51, Tablo 52).

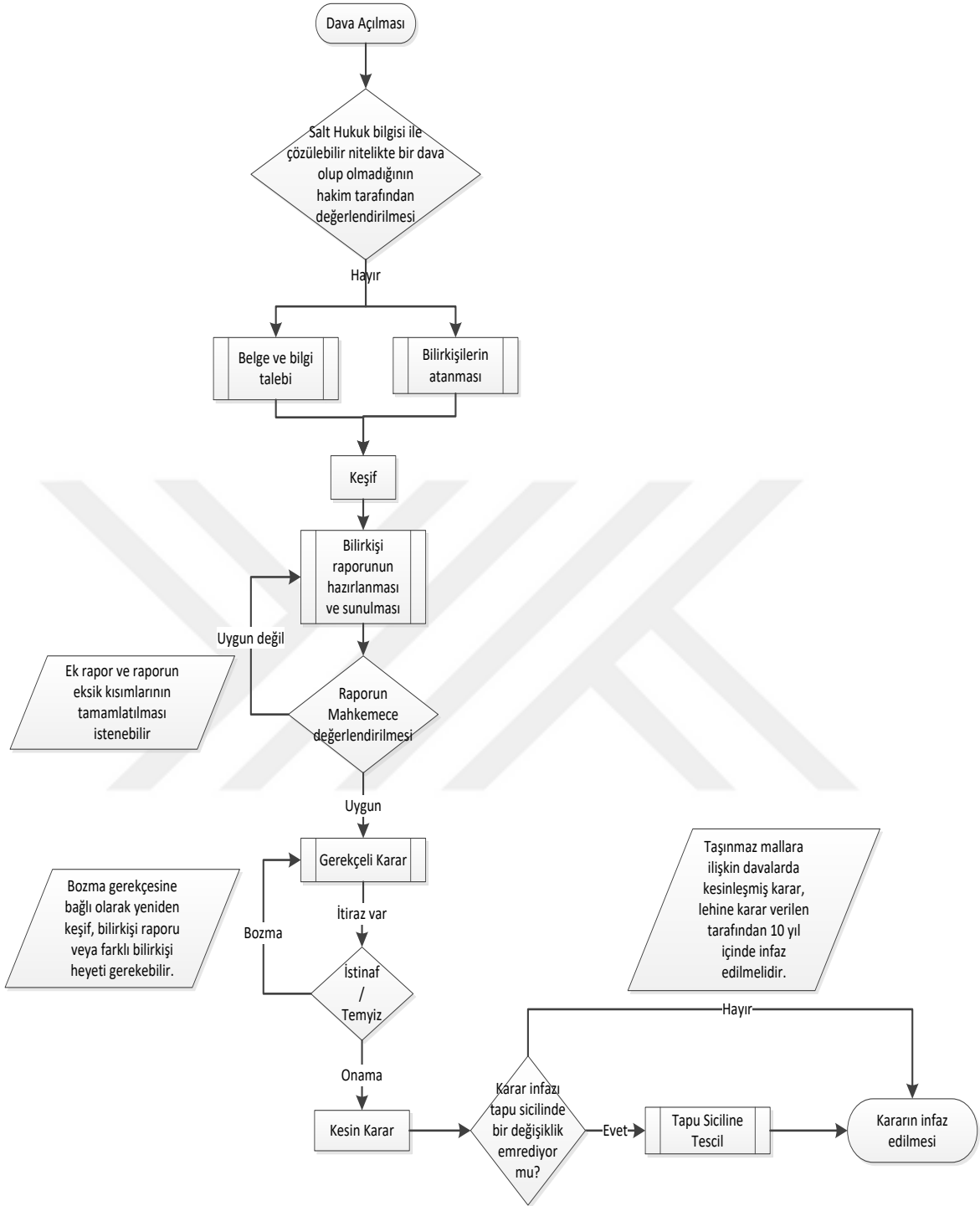
Tablo 53'te çeşitli üniversitelerin Şehir ve Bölge Planlama bölümü akademisyenleri için 310 adet e-posta adresine ulaşılırken bu adreslere farklı zaman dilimlerinde 3 kez mail atılmış, toplamda 930 posta gönderimi yapılmıştır. 13 akademisyenin destek verdiği anket çalışmasına dair veriler, tablolar halinde sunulmuştur (Tablo 53, Tablo 54, Tablo 55, Tablo 56).

Tablo 57'de çeşitli üniversitelerin Ziraat Fakültesi akademisyenleri için 681 adet e-posta adresine ulaşılırken bu adreslere farklı zaman dilimlerinde 3 kez mail atılmış, toplamda 2000 civarında posta gönderimi yapılmıştır. 20 akademisyenin destek verdiği anket çalışmasına dair veriler, tablolar halinde sunulmuştur (Tablo 57, Tablo 58, Tablo 59, Tablo 60).

Tablo 61'de çeşitli üniversitelerin Hukuk Fakültesi akademisyenleri için 587 adet e-posta adresine ulaşılırken bu adreslere farklı zaman dilimlerinde 3 kez mail atılmış, toplamda 1700 civarında posta gönderimi yapılmıştır. 12 akademisyenin destek verdiği anket çalışmasına dair veriler, tablolar halinde sunulmuştur (Tablo 61, Tablo 62, Tablo 63, Tablo 64).

Çalışmanın son bölümünde LADM'ye uygun şekilde geliştirilen TUCBS veri temaları dikkate alınarak, arazi idaresi sistemlerinde mevcut olan ve olmayan bilgilerin ele alındığı, UML diyagramları ile modellenen ve UYAP entegrasyonu ile uygulama imkânı bulabilecek bir nesne tabanlı veri modeli tasarımı gerçekleştirilmiştir. Veri modeli tasarımı kapsamında hazırlanan iş akış diyagramı aşağıda verilmiştir (Şekil 10).

UML'nin use case (kullanım durum) (Şekil 11), activity (etkinlik) (Şekil 12), sequence (sıralama) (Şekil 13), package (paket) (Şekil 14), class (sınıf) (Şekil 15) diyagramları üzerinden dava süreçleri görsel hale getirilmiştir.

Şekil 10. UML iş akış diyagramı ile gayrimenkul dava sürecinin görselleştirilmesi

3. BULGULAR VE İRDELEMELER

3.1. Türkiye’de Gayrimenkul Davalarında Yetkili İlk ve Üst Derece Adli Mahkemelerin Analizi

Çalışma kapsamında Türkiye’ de gayrimenkul davalarda yetkili ilk ve üst derece adli mahkemelerin tespitinin yapılması için el atmanın önlenmesi, kadastro, kamulaştırma, tapu iptali ve tescil, tapu kaydında düzeltim ile kat mülkiyeti davaları mercek altına alınmıştır.

El atmanın önlenmesi davalarına ait veriler (Tablo 5) incelendiğinde gayrimenkul ile ilişkilendirilebilecek 18 adet dava konusu tespit edilmiştir. Bu davaların “taşınmazın orman niteliğinin çekişmeli olması” konulu dava dışında ilk derece adli düzeyde asliye hukuk mahkemelerinde görüldüğü saptanmıştır. Taşınmazın orman niteliğinin çekişmeli olması davalarında ise kadastro mahkemelerinin asliye hukuk mahkemeleri ile yetkili olduğu tespit edilmiştir. Sulh hukuk mahkemeleri için ise görev ve yetki tanımına rastlanılmamıştır. Temyiz aşamasında ise Yargıtay hukuk dairelerinden 1., 5., 14., 18. ve 20. Hukuk dairelerinin dahil olduğu süreçler söz konusu olmaktadır. 8’ er davada 1. ve 14. Hukuk dairesinin, 1 davada ise 20. Hukuk dairesinin tek başlarına yetkilendirildiği tespit edilirken “kamulaştırmasız el koyma” davalarında ise 5. Hukuk dairesi ile 18. Hukuk dairesinin dava şartlarına göre görev alabileceği saptanmıştır.

Kadastro davalarında yetkili ilk ve üst derece adli mahkemelere ilişkin irdemeler, Tablo 6 üzerindeki veriler üzerinden yapılacaktır. Kadastro davaları için 4 adet dava konusu tespit edilirken bu davaların hem asliye hem kadastro mahkemelerinde görülebildiği sonucuna varılmıştır, sulh hukuk mahkemeleri için bahse konu davalar için görev tanımı yapılmamıştır. “Komisyon tarafından devredilen”, “mahalli mahkemeden devredilen” ve “tespite itiraz” davalarında dava şartlarına göre 7. Hukuk dairesi ve 16. Hukuk dairesi yetkili kılınmakta, “orman kadastrasına itiraz” davalarında ise 20. Hukuk dairesi görev yapmaktadır.

Tablo 5. El atmanın önlenmesi davalarında yetkili adli mahkemeler

Dava Konusu	İlk Derece Mahkemeler			Temyiz Organı (Yargıtay)
	Asliye Hukuk	Sulh Hukuk	Kadastro	
Elatmanın Önlenmesi, Ecrimisil ve Tazminat	✓			1.H.D.
Geçit Hakkı	✓			14.H.D.
Kamulaştırmasız El Koyma	✓			5.H.D. İle 18. H.D.
Kaynak Hakkı	✓			14.H.D.
Komşuluk Hukukuna Aykırlığın Giderilmesi Amacıyla Elatmanın Önlenmesi	✓			14. H.D.
Mecra İrtifakına Elatmanın Önlenmesi	✓			14. H.D.
Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesinden Kaynaklı	✓			1.H.D.
Satın Almaya Dayalı	✓			1.H.D.
Satış Vaadi Sözleşmesine Dayalı	✓			14.H.D.
Tapu Tahsisi Belgesine Dayalı	✓			14.H.D.
Tapulu Taşınmazlar	✓			1.H.D.
Tapulu Taşınmazlarda Komşuluk Hukukuna Aykırlık	✓			14.H.D.
Tapulu Taşınmazlarda Yararlanma Anlaşmasına Aykırlık	✓			1.H.D.
Taşınmazın Orman Niteliğinin Çekişmeli Olması	✓	✓		20. H.D.
Taşkın İnşaat	✓			1.H.D.
Üst Hakkı	✓			14. H.D.
Elatmanın Önlenmesi Amacıyla Yıkım/ Yıkım ve Tazminat/ Yıkım ve Ecrimisil	✓			1.H.D.
Zilyet Olunan Taşınmazlar	✓			1.H.D.

Tablo 6. Kadastro davalarında yetkili adli mahkemeler

Dava Konusu	İlk Derece Mahkemeler			Temyiz Organı (Yargıtay)
	Asliye Hukuk	Sulh Hukuk	Kadastro	
Komisyon Tarafından Devredilen	✓		✓	7.H.D. İle 16.H.D.
Mahalli Mahkemeden Devedilen	✓		✓	7.H.D. İle 16.H.D.
Orman Kadastro İtiraz	✓		✓	20.H.D.
Tespite İtiraz	✓		✓	7.H.D. İle 16.H.D.

Tablo 7. Kamulaştırma davalarının görüldüğü adli mahkemeler

Dava Konusu	İlk Derece Mahkemeler			Temyiz Organı (Yargıtay)
	Asliye Hukuk	Sulh Hukuk	Kadastro	
Bedel Tespiti ve Tescil	✓		✓	5.H.D. İle 18. H.D
Hasat Edilmemiş Ürün Bedelinin Tahsili İstemi	✓		✓	5.H.D. İle 18. H.D
Bedelin Artırılması İstemi	✓		✓	5.H.D. İle 18. H.D
Kamulaştırma Yoluyla İrtifak Hakkı Tesisi	✓		✓	14.H.D.
Maddi Hatanın Düzeltmesi İstemi	✓		✓	5.H.D. İle 18. H.D
Taşınmazın Geri Alınması İstemi	✓		✓	5.H.D. İle 18. H.D
Taşınmazın Tescili İstemi	✓		✓	5.H.D. İle 18. H.D.
Vazgeçme Sebebiyle Bedel İadesi İstemi	✓		✓	5.H.D. İle 18. H.D

Kamulaştırma temelli 8 adet dava konusunu içeren Tablo 7 incelendiğinde söz konusu dava konularının tamamında asliye hukuk mahkemeleri ile kadastro mahkemelerinin yetkili olduğu, sulh hukuk mahkemelerinin ise bu kapsamda görev sahasının olmadığı görülmüştür. 7 davada dava şartlarına göre 5. Hukuk dairesi veya 18. Hukuk dairesinin yetkili olduğu, “kamulaştırma yoluyla irtifak hakkı tesisi” davasında ise yetkinin 14. Hukuk dairesine verildiği gözlenmiştir.

Kat mülkiyetini ilgilendiren 17 adet davanın görüldüğü ilk ve üst derece adli mahkemeler, Tablo 8 ile gösterilmiştir. “Ortaklığın giderilmesi” ve “İmar Yasasına Göre Ortaklaştırılan Taşınmazda Ortaklığın Giderilmesi” davalarında sulh hukuk ve kadastro mahkemelerinin, kalan tüm davalarda ise asliye hukuk ve kadastro mahkemelerinin görev tanımlarına ulaşılmıştır. “Arsa paylarının düzeltilmesi” davaları için 23. Hukuk dairesi, diğer davalarda 18. Hukuk dairesi temyiz görevini üstlenmektedir.

Tapu iptali ve tescil ekseninde açılacak dava konularına dair verileri barındıran Tablo 9 incelendiğinde tapu iptal ve tescil davalarının gayrimenkul davalarda önemli bir yer teşkil ettiği anlaşılmaktadır. Saptanan 34 adet davadan “zilyetliğe dayalı” davalarda sulh hukuk mahkemesi, “taşınmazın orman niteliğinin çekişmeli olması” davalarında asliye hukuk mahkemesi ve kadastro mahkemesi yetkili iken diğer davaların tamamının asliye hukuk mahkemesinde görüldüğü saptanmıştır. Tapu iptal ve tescil davalarının Yargıtay düzeyinde görüldüğü hukuk dairelerine bakıldığında ise 14 davada 14. Hukuk dairesi, 11 tanesinde 1. Hukuk dairesi, 6 tanesinde 8. Hukuk dairesi yetkili kılınmıştır. “İmar ihyaya dayalı” davalar 5. Hukuk dairesinin yetki ve görev kapsamına girerken “kişilerce orman değildir iddiası” ve “taşınmazın orman niteliğinin çekişmeli olması” davalarında 20. Hukuk dairesi görevlendirilmiştir.

Tapu kaydında düzeltim davalarına bağlı olarak açılan 7 adet dava tespit edilmiş ve adli mahkemelerin görev ve yetkilerine ilişkin bilgilerle beraber Tablo 10’da verilmiştir. Bu davalar ilk derecede asliye hukuk mahkemesinin görev ve yetkisine dâhil olunurken “yüzölçümü düzeltilmesi” davaları Yargıtay 14. Hukuk dairesi, “tapu sicilinin tutulmasından hatalar” davaları ise Yargıtay 5. Hukuk dairesi, diğer davalar ise 1. Hukuk dairesi bünyesinde görülmektedir.

Tablo 8. Kat mülkiyeti davalarının görüldüğü adli mahkemeler

Dava Konusu	İlk Derece Mahkemeler			Temyiz Organı (Yargıtay)
	Asliye Hukuk	Sulh Hukuk	Kadastro	
Arsa Paylarının Düzeltilmesi	✓		✓	23.H.D.
Bağımsız Bölüm Mülkiyetinin Devri	✓		✓	18.H.D.
Bağımsız Bölüme Giriş İzni Verilmesi İstemi	✓		✓	18.H.D.
Bağımsız Bölümlerin Yasak İşlerde Kullanılmasının Önlenmesi İstemi	✓		✓	18.H.D.
Defter ve Belgelerin Teslimi İstemi	✓		✓	18.H.D.
Eski Hale Getirme İstemi	✓		✓	18.H.D.
Gecikme Tazminatı İstemi	✓		✓	18.H.D.
Giriş İzni Yüzünden Bağımsız Bölümde Oluşan Zararın Tazmini İstemi	✓		✓	18.H.D.
İlave Bağımsız Bölümün Tescili	✓		✓	18.H.D.
İmar Yasasına Göre Ortaklaştırılan Taşınmazda Ortaklığın Giderilmesi		✓	✓	18.H.D.
Kat Malikleri Kurulu Kararının İptali	✓		✓	18.H.D.
Meskenin İşyeri Olarak Kullanılmasının Önlenmesi	✓		✓	18.H.D.
Ortak Yerlere Elatmanın Önlenmesi	✓		✓	18.H.D.
Ortak Yerlere Verilen Zararın Tahsili	✓		✓	18.H.D.
Ortaklığın Giderilmesi		✓	✓	18.H.D.
Projeye Aykırılığın Eski Hale Getirilmesi	✓		✓	18.H.D.
Yönetim Planının İptali	✓		✓	18.H.D.

Tablo 9. Tapu iptal ve tescil davalarının görüldüğü adli mahkemeler

Dava Konusu	İlk Derece Mahkemeler			Üst Mahkeme(Yargıtay)
	<i>Asliye Hukuk</i>	<i>Sulh Hukuk</i>	<i>Kadastro</i>	
Çifte Tapu İddiasına Dayalı	✓			8.H.D.
İmar İhyaya Dayalı	✓			5.H.D.
Kadastral Parselin İhyası	✓			14. H.D. .
Muris Muvazaası	✓			1.H.D.
Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesi	✓			14.H.D.
Önalım Hakkı	✓			14. H.D..
Satın Almaya Dayalı	✓			14. H.D.
Satış Vaadi Sözleşmesi	✓			14. H.D.
Takas	✓			14.H.D.
Tapu Dışı Satın Alma	✓			8.H.D.
Taşkın Bina Yapımı	✓			14. H.D.
Yeni Arazi Oluşumu	✓			8. H.D.
Yüklenciden İşyeri/Konut Alımı	✓			14.H.D.
Zilyetliğe Dayalı		✓		8. H.D.
2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu Kaynaklı	✓			1.H.D.
3367 Sayılı Yasadan Kaynaklı	✓			1.H.D.
Alım Hakkı	✓			14. H.D.
Bağıştan Rücu	✓			1.H.D.
Başkasının Taşınmazına Bina Yapımı	✓			14. H.D.
Devletin Hüküm ve Tasarrufu Altındaki Yer İddiası	✓			8.H.D.

Tablo 9'un Devamı

Gaiplik Sebebiyle Hazine Adına Tescil	✓			1.H.D.
Gayrimenkul Satış Vaadi Sözleşmesi	✓			14. H.D.
Geri Alım Hakkı	✓			14.H.D.
Kıyı Kanunu Kaynaklı	✓			1.H.D.
Kişilerce Orman Değildir İddiası	✓			20. H.D.
Kişilerce Özel Mülke Konu Olduğu İddiası	✓			1.H.D.
Köy Kanunu Kaynaklı	✓			1.H.D.
Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesine Aykırılık	✓			14.H.D.
Şirket Ortağının Aynı Sermaye Koyması	✓			1.H.D.
Taşınmazın Orman Niteliğinin Çekişmeli Olması	✓		✓	20. H.D.
Tespitten Önceki Hukuki Sebepler	✓			1. H.D.
Vakıf Taşınmazı İddiası	✓			1.H.D.
Yasal Mal Rejiminden Kaynaklı	✓			8.H.D.
Yükleniciden Konut Alımına Dayalı	✓			14. H.D.

Tablo 10. Tapu kaydında düzeltim davalarının görüldüğü adli mahkemeler

Dava Konusu	İlk Derece Mahkemeler			Üst Mahkeme(Yargıtay)
	Asliye Hukuk	Sulh Hukuk	Kadastro	
Kayıt Düzetim İstemi	✓			1.H.D.
Tapu Kaydında Dayanak Belgelere Aykırılık Yazımı Düzeltimi	✓			1.H.D.
Terkin İstemi	✓			1.H.D.
Tespitten Önceki Hukuki Sebeplere Dayalı	✓			1.H.D.
Şerh İptali	✓			1.H.D.
Yüzölçümü Düzeltmesi	✓			14.H.D.
Tapu Sicillerin Tutulmasındaki Hatalardan Kaynaklı Tazminat	✓			5.H.D.

3.2. Gayrimenkul Davaları Kapsamında Hazırlanan Bilirkişi Raporlarının Analizi

Davaların çözümünü hukuki bilgi ile çözümlenemediği, bir başka ifadeyle çözümü uzmanlık, özel veya teknik bilgiye muhtaç durumlarda bilirkişiye başvurma, Türk Hukukunda sıklıkla başvurulan bir yöntem (Akil, 2011; Güler ve Karaca, 2017; Meriç vd., 2016; Papakçı, 2016) olmasına karşın davaların türüne göre bilirkişi raporlarında hangi bilgi/belgelerin bulunması gerektiğine dair standart bir veri paylaşımına ulaşılamamaktadır.

KTÜ Harita Mühendisliği bölümünde 2016-2017, 2017-2018,2018-2019 eğitim-öğretim dönemlerinde ‘Taşınmaz Tabanlı Hukuki Süreçler’ dersi alan lisans öğrencileri tarafından hazırlanan sunumlar, bu noktadaki eksikliğin giderilmesi açısından atılmış bir adım olarak değerlendirilebilmektedir. Sunumlarda yer alan, çalışmaya konu dava türlerinin her birine ait 3-5 arasında değişen dava dosyaları titizlikle incelenmiş, burada yer alan bilirkişi raporları, özellikle mercak altına alınarak aşağıda yer alan Tablo 11 oluşturulmuştur.

Tablo 11’de yer alan ilk 7 dava türü, çalışma kapsamında ayrıntılı bilgiler verilen dava türleri olup bu dava türlerine ilaveten yargıda sıklıkla dava konusu olan imar, ayni/şahsi hakların tesisi, taşkın inşaat nedeniyle tazminat ve izale-i şuyu (ortaklığın giderilmesi) konuları da çalışmanın bu bölümünde irdelenmiştir.

Taşınmazın konumu (mahalle, ada, parsel no vb.), taşınmazın cins ve nevi, taşınmazın yüzölçümü, tapu kayıtları, vergi beyanı, taşınmazın imar durumu, yapılaşma koşulları, kadastro pafta örneği, keşif ölçü krokisi, koordine ve alan özet çizelgesi ve uydu veya yer fotoğrafları, çalışmaya konu dava türlerinde bilirkişi raporlarında bulunması gereken ortak belgeler olarak göze çarpmaktadır. Bu belgelere ek olarak;

- El atmanın önlenmesi davalarında taşınmazın arsa değeri, işgale uğrayan alan hesabını gösterir belge, ecri misil tazminat hesabını gösterir belge, kıyı kenar çizgisi tespiti verileri, amenajman planı, kapitalizasyon faiz oranı, taşınmazın yapı alanı, sınıfı, değeri vb. bilgi ve belgeler,
- Kadastro davalarında kıyı kenar çizgisi tespiti verileri, amenajman planı,
- Kamulaştırma davalarında emsal taşınmazlarla mukayese, taşınmazın arsa değeri, işgale uğrayan alan hesabını gösterir belge, ecri misil tazminat hesabını gösterir belge, hak tesisi kurulabilecek güzergâhlar, kıyı kenar çizgisi tespiti verileri, amenajman planı, kapitalizasyon faiz oranı, taşınmazın yapı alanı, sınıfı, değeri vb. bilgi ve belgeler,
- Kat mülkiyeti davalarında taşınmazın arsa değeri,
- Tapu iptali ve tescil (orman) davalarında amenajman planı,
- Tapu iptali ve tescil (kıyı kenar) davalarında kıyı kenar çizgisi tespiti verileri,
- Ayni/şahsi hakların tesisi davalarında işgale uğrayan alan hesabını gösterir belge, ecri misil tazminat hesabını gösterir belge, hak tesisi kurulabilecek güzergâhlar,
- Taşkın inşaat nedeniyle tazminat davalarında işgale uğrayan alan hesabını gösterir belge, ecri misil tazminat hesabını gösterir belge, kapitalizasyon faiz oranı, taşınmazın yapı alanı, sınıfı, değeri vb. bilgi ve belgeler,
- İzale-i şuyu davalarında taşınmazın arsa değeri, taşınmazın yapı alanı, sınıfı, değeri vb. bilgi ve belgeler bilirkişi raporlarına dahil edilmektedir.

Tablo 11. Gayrimenkul davalarında bilirkişi raporlarında yer alan belgeler

Belge	Dava Kodu	Taşınmazın konumu(mahalle, ada, parsel no vb.)	Taşınmazın cins ve nevi	Taşınmazın yüzölçümü	Tapu kayıtları	Vergi beyanı	Taşınmazın imar durumu	Yapılaşma koşulları	Kadastro pafta örneği	Keşif ölçü krokisi	Koordine ve alan özet çizelgesi	Uydu veya yer fotoğrafları	Emsal taşınmazlarla mukayese	Taşınmazın arsa değeri	İşgale uğrayan alan hesabı	Ecir misil tazminat hesabı	Hak tesisi kurulabilecek güzergâhlar	Kıyı kenar çizgisi tespiti verileri	Amenajman planı	Kapitalizasyon Faiz Oranı	Taşınmazın yapı alanı, sınıfı, değeri vb. bilgi ve belgeler	
	1																					
	2																					
	3																					
	4																					
	5																					
	6																					
	7																					
	8																					
	9																					
	10																					
	11																					
		1.El atmanın önlenmesi 2.Kadastro 3.Kamulaştırma 4.Kat mülkiyeti 5.Tapu iptali ve tescil (kadastro) 6.Tapu iptali ve tescil (orman)										7.Tapu iptali ve tescil (kıyı kenar) 8. İmar 9. Aynı/şahsi hakların tesisi (geçit, mecra vb.) 10. Taşkın inşaat nedeniyle tazminat 11. İzale-i şuyu										

3.3. Aktif Bilirkişilik Yapmış/Yapabilecek Çalışanlar ile Dava Konularının İlişkilerinin İrdelenmesi

“Dava-Taşınmaz-Meslek Disiplinlerinin Araştırılması” başlığı altında hazırlanan ilk anket formu ile Taşınmaz tabanlı davalarda bilirkişi olarak görev yapmış/yapabilecek çeşitli meslek kollarından çalışanlara çeşitli sorular yöneltilmiş ve yanıtlar üzerinde analizler yapılmıştır.

Tablo 12. Katılımcıların cinsiyetlerine göre dağılımı

	Frekans (Sayı)	Yüzde (%)
Erkek	62	79,5
Kadın	16	20,5
TOPLAM	78	100,0

Katılımcıların cinsiyetlerine göre dağılımına bakıldığında ankete katılanların 62’sini (%79,5) erkek katılımcılar, 16’sını (%20,5) kadın katılımcılar oluşturmaktadır.

Katılımcıların meslek disiplinlerine göre dağılımı analiz edildiğinde İnşaat Mühendisi olanların sayısının 15 (% 19,2), Harita Mühendisi olanların sayısının 13 (% 16,7), İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunu olanların sayısının 10 (% 12,6), Orman Mühendisi olanların sayısının 7 (% 9,0), Ziraat Mühendisi olanların sayısının ise 2 (% 2,6) olduğu saptanmıştır. Jeoloji ve Jeofizik Mühendisi olanlardan 6’sar (% 7,7), Mimar ve Çevre Mühendisi olanlardan 4’er (% 5,1), Şehir ve Bölge Plancısı ile Makina Mühendisi olanlardan 3’er (% 3,9), Endüstri Mühendisi, İşletme Mühendisi, Metalürji Mühendisi, Teknisyen ve Veteriner Hekim olanlardan 1’er (% 1,3) katılımcı ankette yer almıştır.

Ankete katılanların meslek disiplinleri açısından dağılımına bakıldığında (Tablo 13) İnşaat Mühendisi, Harita Mühendisi ve İİBF mezunlarının (toplam 38 kişi) katılımcıların yaklaşık olarak yarısını teşkil ettiğini görmek mümkündür. Kalan 13 farklı meslek disiplininden ise 40 çalışan ankette yer almıştır. Bu manada anket sonuçlarının ağırlıklı olarak İnşaat Mühendisi, Harita Mühendisi ve İİBF mezunu çalışanlar etrafında şekilleneceği anlaşılmaktadır.

Tablo 13. Katılımcıların meslek disiplinlerine göre dağılımı

	Frekans (Sayı)	Yüzde (%)
İnşaat Mühendisi	15	19,2
Harita Mühendisi	13	16,7
İİBF Mezunu	10	12,6
Orman Mühendisi	7	9,0
Jeoloji Mühendisi	6	7,7
Jeofizik Mühendisi	6	7,7
Mimar	4	5,1
Çevre Mühendisi	4	5,1
Şehir ve Bölge Plancısı	3	3,9
Makina Mühendisi	3	3,9
Ziraat Mühendisi	2	2,6
Endüstri Mühendisi	1	1,3
İşletme Mühendisi	1	1,3
Metalürji Mühendisi	1	1,3
Teknisyen	1	1,3
Veteriner Hekim	1	1,3
TOPLAM	78	100,0

Unvanlara göre dağılımda akademisyen unvanlarının, akademisyenlerin kendi içerisindeki payına bakıldığında ise ‘Profesör Doktor’ unvanına sahip bireylerin yüksek katılımı dikkat çekmektedir. “Unvanınız nedir?” sorusuna katılımcıların % 30,7’si (24 kişi) Profesör Doktor, % 16,6’sı (13 kişi) Mühendis, % 15,3 (12 kişi) Doktor Öğretim Üyesi, %9,0’u (7 kişi) Doçent Doktor, % 6,4’ü (5 kişi) Yüksek Mühendis, %5,1’i (4 kişi) Araştırma Görevlisi yanıtını vermiştir. Katılımcılardan 2’sher tanesi (% 2,6) Doktor Mühendis, Gayrimenkul Değerleme Uzmanı ve Tekniker unvanları ile ankete katılım sağlarken 1’er tane (% 1,3) ise Şehir Plancısı, Öğretim Elemanı, Taşınmaz Değerleme ve Geliştirme Uzmanı, Uzman, Mali Hizmetler Uzman Yardımcısı, Üretim Planlama ve Kontrol Yöneticisi unvanına sahip katılımcı ankete katkı sunmuştur. Tabloda görüldüğü üzere bir katılımcı, unvan ile ilgili soruya Profesör Doktor, Doçent Doktor veya Doktor Öğretim

Üyesi unvanı belirtmeksizin sadece ‘öğretim üyesi’ cevabını vermiş, bu yanıtın çalışmada aynı şekilde kullanılması uygun görülmüştür.

Tablo 14. Katılımcıların unvanlarına göre dağılımı

	Frekans (Sayı)	Yüzde (%)
Profesör Doktor	24	30,7
Mühendis	13	16,6
Doktor Öğretim Üyesi	12	15,3
Doçent Doktor.	7	9,0
Yüksek Mühendis	5	6,4
Araştırma Görevlisi	4	5,1
Doktor Mühendis	2	2,6
Gayrimenkul Değerleme Uzmanı	2	2,6
Tekniker	2	2,6
Şehir Plancısı	1	1,3
Öğretim Üyesi	1	1,3
Öğretim Elemanı	1	1,3
Taşınmaz Değerleme ve Geliştirme Uzmanı	1	1,3
Uzman	1	1,3
Mali Hizmetler Uzman Yardımcısı	1	1,3
Üretim Planlama ve Kontrol Yöneticisi	1	1,3
TOPLAM	78	100,0

Ankete katılanlar unvanları bakımından ele alındığında (Tablo 14) Prof. Dr. (24 kişi), Doç. Dr. (7 kişi), Dr. Öğr. Üyesi (12 kişi), Arş. Gör. (4 kişi), Öğretim Elemanı (1 kişi) ve “Öğretim Üyesi” unvanı ile ankete katılan 1 akademisyen ile beraber toplam akademisyen sayısının 49 olduğu, bu sayının toplam katılımcılara oranının % 63’e tekabül ettiği saptanmıştır. Mühendislerin payına bakıldığında ise Dr. Mühendis (2 kişi) ve Yüksek Mühendis (5 kişi) unvanlı çalışanlar ile beraber 20 kişilik bir katılım söz konusudur ki bu da toplam katılımcıların yaklaşık % 26’sını oluşturmaktadır. Kalan % 10’luk dilimi ise 7 farklı unvandan katılımcı teşkil etmektedir. Unvan bazında bakıldığında akademisyen ve mühendis unvanına sahip katılımcılar ekseninde bir analiz olacağı anlaşılmaktadır.

Katılımcı unvanlarının mezun olunan fakülte ve bölümlere göre dağılımını gösteren Tablo 15 incelendiğinde İnşaat Mühendisliği, Harita Mühendisliği ve İİBF mezunu katılımcıları, 6'şar farklı unvan ile ankete katılım gösterip unvan çeşitliliği bakımından da bu meslek disiplinlerinin ön plana çıktığı görülmektedir. Bu bölüm ve fakülte mezunlarını 4 farklı unvanla katılım sağlayan Çevre Mühendisliği ve Jeofizik bölümü mezunları takip etmiştir. İnşaat Mühendisi mezunu katılımcıların tamamını mühendisler (9 kişi) ve akademisyenler (6 kişi) oluşturmakta iken Harita Mühendisliği mezunu katılımcılardan ise mühendisler (8 kişi) ve akademisyenler (3 kişi) dışında gayrimenkul değerlendirme uzmanı unvanlı (2 kişi) ankete katılım göstermiştir. Orman Mühendisliği (7 kişi), Jeofizik Mühendisliği (6 kişi), Çevre Mühendisliği (4 kişi), Mimarlık (4 kişi), İşletme Mühendisliği (1 kişi), Metalürji Mühendisliği (1 kişi), Veterinerlik (1 kişi) bölümlerinden mezun olan katılımcıların tamamının akademisyen unvanı taşıdığı görülmektedir.

Unvanların mezun olunan bölüm ve fakülte bazlı dağılımında İnşaat Mühendisliği mezunlarının 7 mühendis, 3 Profesör Doktor, 2 Doktor Öğretim Üyesi, 1'er tane Araştırma Görevlisi, Yüksek Mühendis ve Doktor Mühendis şeklinde dağılımı görülmektedir.

Harita Mühendisliği mezunları, anket çalışmasına 4'er adet mühendis ve Yüksek Mühendis, 2 Gayrimenkul Değerleme Uzmanı ve 1'er adet Doçent Doktor, Öğretim Üyesi ve Araştırma Görevlisi şeklinde katkı sunmuştur.

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının unvan eksenli dağılımları; 3'er Profesör Doktor ve Doktor Öğretim Üyesi ile 1'er Gayrimenkul Değerleme Uzmanı, Uzman ve Uzman Yardımcısı şeklindedir. Burada katılımcılardan 1 tanesi İİBF mezunu olmasına karşın tekniker olarak görevini sürdürmektedir.

Katılımcılardan Orman Mühendisliği mezunu olanlardan Profesör Doktor unvanlı katılımcı sayısı 4, Doçent Doktor sayısı 2 ve Doktor Öğretim Üyesi sayısı 1 olarak tespit edilmiştir.

Jeoloji Mühendisliği mezunlarının 5 Profesör Doktor ve 1 Doktor Mühendis; Jeofizik Mühendisliği mezunlarının 3 Profesör Doktor ve 1'er Doçent Doktor, Doktor Öğretim Üyesi, Araştırma Görevlisi; Mimarlık bölümü mezunlarının 2'şer Profesör Doktor ve Doktor Öğretim Üyesi; Çevre Mühendisliği mezunlarının 1'er Profesör Doktor, Doçent Doktor, Araştırma Görevlisi ve Öğretim Elemanı; Şehir ve Bölge Planlama mezunlarının 1'er Doçent Doktor, Doktor Öğretim Üyesi ile Şehir ve Bölge Plancısı; Makina Mühendisliği mezunlarının 1'er Profesör Doktor, Doktor Öğretim Üyesi ve mühendis; Ziraat Fakültesi mezunlarının ise 1'er Doçent Doktor ve mühendis unvanına sahip katılımcı ile temsil

Tablo 16. Katılımcıların çalıştıkları kurumlara göre dağılımı

	Frekans (Sayı)	Yüzde (%)
Üniversite	52	66,6
Özel Sektör	6	7,6
Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü	5	6,4
Belediye	4	5,1
AFAD Genel Müdürlüğü	3	3,9
DOKAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı	3	3,9
Karayolları Genel Müdürlüğü	1	1,3
Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	1	1,3
Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	1	1,3
Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı 12. Bölge Müdürlüğü	1	1,3
Şehir Plancıları Odası	1	1,3
TOPLAM	78	100,0

Katılımcıların 'çalıştıkları kurum'a ilişkin sorulara verdikleri yanıtların dağılımında (Tablo 16) Üniversitenin payı % 66,6 (52 kişi), Özel sektörün payı % 7,6 (6 kişi), Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün payı % 6,4 (5 kişi), Belediyenin payı % 5,1 (4 kişi) olarak tespit edilmiştir. AFAD Genel Müdürlüğü ile DOKAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı çalışanı olarak 3'er (% 3,9), Karayolları Genel Müdürlüğü, Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı 12. Bölge Müdürlüğü ile Şehir Plancıları Odası çalışanı olarak 1'er (% 1,3) kişinin ankete katılımları söz konusudur.

Katılımcıların çalıştıkları kurumlara göre dağılımı (Tablo 16) analiz edildiğinde her 3 kişiden 2'sinin üniversiteler bünyesinde görev aldığı görülmüştür. Bu durum, % 63'lük bir paya sahip olan akademisyen verileri ile uygunluk göstermektedir. Yine katılımcıların eğitim durumlarına göre dağılımı (Tablo 18) incelendiğinde doktora ve yüksek lisans mezunlarının toplam payının % 90'lara yaklaştığı görülmüştür. Bu oranın ortaya çıkmasında akademisyenlerin yanında doktora ve yüksek lisans mezunu çalışanların da ankette önemli bir paya sahip olmasının rolü bulunmaktadır.

Tablo 17. Katılımcıların mesleki deneyimlerine göre dağılımı

	Frekans (Sayı)	Yüzde (%)
10 yıla kadar	12	15,4
10-19 yıl arası	26	33,3
20-29 yıl arası	23	29,5
30 yıl ve üzeri	17	21,8
TOPLAM	78	100,0

Anket formunda yer alan katılımcıların mesleki deneyimlerine ilişkin verilerin (Tablo 17) analizine imkân sunacak soruya verilen yanıtlara bakıldığında 26 (% 33,3) katılımcının 10-19 yıl arası, 23 (% 29,5) katılımcının 20-29 yıl arası, 17 (% 21,8) katılımcının 30 yıl ve üzeri, 12 (% 15,4) katılımcının ise 10 yıla kadar mesleki deneyime sahip olduğu gözlenmiştir.

Tablo 18. Katılımcıların eğitim durumlarına göre dağılımı

	Frekans (Sayı)	Yüzde (%)
Lisans	10	12,8
Yüksek Lisans	18	23,1
Doktora	50	64,1
TOPLAM	78	100,0

Katılımcıların eğitim durumlarına göre dağılımında doktoranın payı % 64,1 (50 kişi), % 23,1 (18 kişi), % 12,8 (10 kişi) olarak saptanmıştır (Tablo 18).

Katılımcıların herhangi bir uzmanlık belgesine sahip olup olmadıklarını test eden anket sorusu, birden fazla uzmanlık belgesine sahip olunabileceği ihtimali sebebi ile birden fazla seçenek işaretlenebilecek şekilde tasarlanmıştır. Bu sebeple Tablo 19'daki toplam sayının katılımcı sayısının üzerinde olması doğal karşılanılabilir.

Tablo 19. Katılımcıların uzmanlık belgelerine göre dağılımı

	Frekans (Sayı)
Uzmanlık Belgesine Sahip Olmayanlar	56
Taşınmaz Değerleme/Geliştirme Uzmanı	12
İş Sağlığı ve Güvenliği Uzmanı	7
SPK Lisanslı Değerleme Uzmanı	6
İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitici Belgesi	1
Uzlaştırıcı	1
AB Bölgesel Çevre Uzmanı	1
Tapu ve Kadastro Uzmanı	1

Katılımcıların 56 tanesi “herhangi bir uzmanlık belgem bulunmamaktadır” seçeneğini işaretlerken geri kalan 22 katılımcıdan Taşınmaz Değerleme/Geliştirme Uzmanı belgesine sahip olanların sayısı 12, İş Sağlığı ve Güvenliği Uzmanı belgesine sahip olanların sayısı 7, SPK Lisanslı Değerleme Uzman belgesine sahip olanların sayısı 6 olarak tespit edilirken 1’er kişinin de İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitici Belgesi, Uzlaştırıcı, AB Bölgesel Çevre Uzmanı, Tapu ve Kadastro Uzmanı belgelerine sahip olduğu görülmüştür

Tablo 20. Katılımcıların taşınmaz tabanlı davalarda bilirkişi olarak görev alma ve rapor düzenleme durumuna göre dağılımı

	Frekans (Sayı)	Yüzde (%)
Evet	40	51,3
Hayır	38	48,7
TOPLAM	78	100,0

Geliştirilen anket formunda katılımcıların gayrimenkul davalarda bilirkişi olarak görev yapma ve bu doğrultuda bilirkişi raporu hazırlama durumları için sorular ayrı ayrı hazırlansa da davalarda bilirkişi olarak görev yapan bireylerin aynı zamanda en az bir kez bilirkişi raporu hazırlamış olmaları sebebiyle farklı sorulara aynı sayı ve oranda yanıtlar verilmiştir. Bu sebeple bu sorular tek çatı altında toplanarak Tablo 20 ile sunulmuştur.

Katılımcıların % 51,3 (40 kişi) taşınmaz tabanlı davalarda en az bir kez yer alıp bu doğrultuda en az bir kez rapor düzenlediğini ifade ederken % 48,3 (38 kişi) bu hususta herhangi bir deneyime sahip olmadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 21. Katılımcıların taşınmaz tabanlı davalarda bilirkişi raporu düzenleme sıklığına göre dağılımı

	Frekans (Sayı)	Yüzde (%)
20'ye yakın	12	30,0
20-50 arası	6	15,0
50-100 arası	5	12,5
100 ve üzeri	17	42,5
TOPLAM	40	100,0

Gayrimenkul davalarda bilirkişi raporu düzenleyen 40 kişi içerisinde 17'sinin (% 42,5) 100 ve üzerinde, 12'sinin (% 30,0) 20'nin altında, 6'sının (% 15,0) 20-50 arasında, 5'inin (% 12,5) ise 50-100 arasında bilirkişi raporu hazırladığı saptanmıştır (Tablo 21).

Katılımcıların taşınmaz tabanlı davalarda bilirkişi olarak görev alma deneyimlerinin analizi, Tablo 20 ve Tablo 21'in bütüncül bir değerlendirmesi ile mümkün olmuştur. Ankete katılanların taşınmaz tabanlı davalarda bilirkişi olarak görev alma ve almama oranlarında denge söz konusudur. Bilirkişi olarak görev alan katılımcılar arasında ise 100 ve üzerinde rapor düzenleyenlerin bilirkişi olarak görev alıp rapor düzenleyen toplam katılımcıların yaklaşık yarısını oluşturması, güvenilir bilgiler elde etme noktasında olumlu bir gösterge olarak değerlendirilmiştir.

Geliştirilen anket formunun son basamağında, "sizce, mesleki disiplininiz aşağıda türleri verilen arsa - arazi - bina nitelikli taşınmaz mallara ilişkin davaların hangilerinde bilirkişi olarak görev alabilir?" sorusu ile çalışmaya konu meslek disiplinlerinin niteliklerine göre hangi gayrimenkul davalarda bilirkişi olarak görev alabileceği ölçümlenmek istenmiştir. Gayrimenkul dava konularının tamamı üzerinden bir çalışma yürütmek mümkün olmadığından emsal nitelikte belirli dava konuları seçilmiştir. Bu dava konuları niteliklerine göre arsa-arazi-bina olarak sınıflandırılmıştır ve katılımcıların yanıtları sayısal olarak Tablo 22'de sunulmuştur.

Tablo 22. Katılımcıların meslek disiplinlerine göre hangi gayrimenkul davalarında görev alabileceğinin dağılımı

Dava Konuları	Nitelik	ARAZİ	ARSA	BİNA
Arsa Payının Düzeltilmesi İstemi		23	23	16
Arsa Paylarının Düzeltilmesi ve Denkleştirme Davası		22	21	19
Aynen İfa İstemi		11	13	9
Bağımsız Bölüm Üzerindeki Müdahalenin Önlenmesi Davası		16	17	19
Bağımsız Bölümden Geçilmesine İzin Verilmesi Davası		16	16	16
Ecri misil (Haksız İşgal) Davası		26	22	18
El Atmanın Önlenmesi		22	21	17
Geçit, Mecra vb. aynı/şahsi hakkın kurulması Davası		20	22	13
Gider ve Avans Payını Ödemeyen Kat Maliki Hakkında Dava		8	10	14
Hatalı Hisse Payı (Bağımsız Bölümde Düzeltme)		16	16	16
İmar Planı Değişikliği		25	23	18
İmar Uygulaması (3194/15-16.madde ve 18. Md. Uygulaması; 2981/10c, EK1 uygulaması)		23	24	17
İnşaatın Kaldırılması Talebi		14	17	23
İrtifakın Terkinin İstemi		18	17	14
Kadastro (Tespit davası)		23	18	10
Kadastro (Yenileme ve teknik hata düzeltme)		20	19	11

Tablo 22'nin Devamı

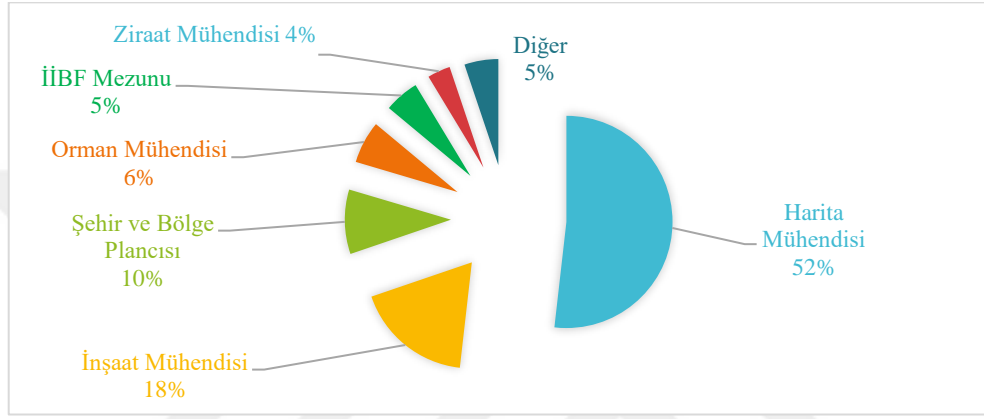
Kamulaştırılan Taşınmazın Geri Alınması Davası	23	23	19
Kamulaştırma (Bedel)	30	29	24
Kamulaştırma (Kamu Yararı)	26	27	21
Kamulaştırmaz El Atma(Hukuki El Atma)	23	24	20
Kamulaştırmaz El Atma(Kal-Yıkım Davası)	22	22	20
Kamulaştırmaz El Atma(Men'i Müdahale Davası)	24	23	20
Kamulaştırmaz El Atma(Tazminat Davası)	22	20	18
Kat Mülkiyetinin Devri İstemi	13	14	18
Kat Mülkiyetinin Kurulması İstemi	13	15	19
Maliklerin Haklarına Karşı Yapılan Tecavüzün Önlenmesi Davası	21	23	22
Ortak Yere El Atmanın Önlenmesi İstemi	19	21	19
Ortaklığın Giderilmesi(İzale-i Şuyu) Davası	21	23	18
Satış Akdinin Feshi ve Tapu İptali Davası (Kat Karşılığı İnşaat Sözleşmesi, Muvazaalı Satış İşlemi vs.)	15	20	17
Şüfa Hakkı Davası	13	17	15
Tahliye Davası	14	16	14
Tapu İptali, Tapu İptali ve Tescil (Kadastro)	22	22	18
Tapu İptali, Tapu İptali ve Tescil (Kıyı)	18	18	16
Tapu İptali, Tapu İptali ve Tescil (Orman)	25	21	18
Tapu İşleminin İptali İstemi	18	19	19
Tapu Sicilinin Tutulmasından Doğan Zararların Tazmini Davası	13	14	12
Tashih Davaları	11	10	10
Taşkın İnşaat Nedeniyle Tazminat Davası	17	20	18
Tazminat Davası	20	18	16
Tenkis Davası	12	14	10
Vakıf Şerhi ve Taviz Bedeli Davası	13	15	12
TOPLAM	771	787	683

Tablo 23. Meslek disiplinlerinin dava niteliğine göre dağılımı

Nitelik	Arazi	Arsa	Bina	TOPLAM
Meslek Disiplini				
Harita Mühendisi	401	399	232	1032
İnşaat Mühendisi	139	229	282	650
Şehir ve Bölge Plancısı	76	76	76	228
İİBF Mezunu	41	39	26	106
Orman Mühendisi	50	14	0	64
Mimar	2	6	47	55
Teknisyen (TKGM)	11	11	10	32
Ziraat Mühendisi	27	0	0	27
Makine Mühendisi	8	9	7	24
Jeoloji Mühendisi	15	0	0	15
Jeofizik Mühendisi	3	3	3	9
Çevre Mühendisi	1	1	-	2
Endüstri Mühendisi	-	-	-	-
Metalürji Mühendisi	-	-	-	-
İşletme Mühendisi	-	-	-	-
Veteriner Hekim	-	-	-	-

Anket kapsamında yer alan gayrimenkul davaların arazi/arsa/bina nitelikli olması durumunda hangi meslek disiplinlerinin davalarda yer alabileceğinin analizine Tablo 23 ile erişmek mümkün olmaktadır. Burada anket kapsamında yer alan ve Tablo 22’de sunulan 41 adet dava konusunda, katılımcıların arazi/arsa/bina niteliklerini gösteren sütunlardaki yaptıkları toplam işaretlemeleri ele alınmış ve meslek disiplinlerine göre dağılım ortaya koyulmuştur. Bu kapsamda anketin ‘arazi’ sütunu, ankete katılan Harita Mühendisleri tarafından toplam 401, İnşaat Mühendisleri tarafından toplam 139, Şehir ve Bölge Plancıları tarafından toplam 76, Orman Mühendisleri tarafından toplam 50, İİBF mezunları tarafından toplam 41 kez, Ziraat Mühendisleri tarafından 27 kez işaretlenirken kalan meslek disiplinlerinin onay kutusunu toplam işaretleme sayıları 40’ta kalmıştır. Anketin ‘arsa’ sütunu, ankete katılan Harita Mühendisleri tarafından toplam 399, İnşaat Mühendisleri tarafından toplam 229, Şehir ve Bölge Plancıları tarafından toplam 76, İİBF mezunları tarafından toplam 39 defa işaretlenirken kalan meslek disiplinlerinin onay kutusunu toplam

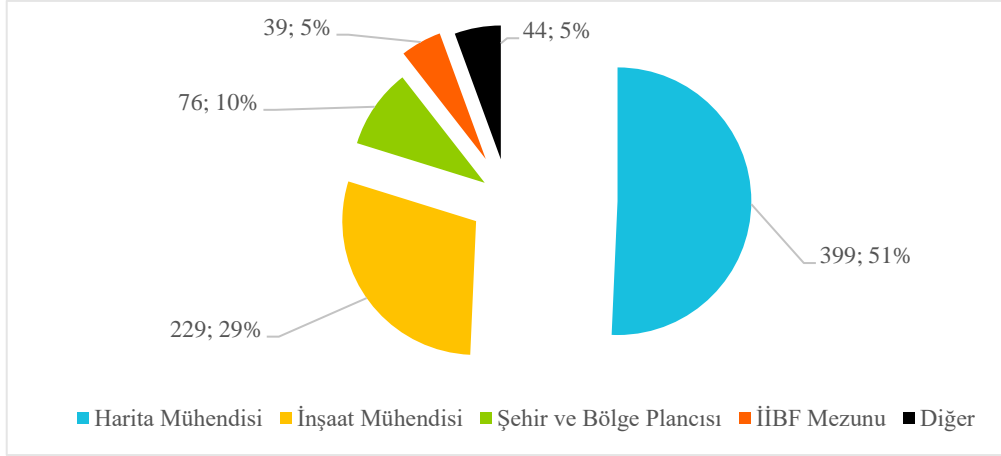
işaretleme sayıları 44 olarak belirlenmiştir. Son olarak anketin ‘bina’ sütunu, ankete katılan İnşaat Mühendisleri tarafından toplam 282, Harita Mühendisleri tarafından toplam 232, Şehir ve Bölge Plancıları tarafından toplam 76, Mimarlar tarafından toplam 47, İİBF mezunları tarafından toplam 26 kez işaretlenirken kalan meslek disiplinlerinin onay kutusunu toplam işaretleme sayıları 20 olarak hesaplanmıştır. Bu verilerin yüzdesel olarak dağılımları Şekil 11, Şekil 12 ve Şekil 13’te sunulmuştur.

Şekil 11. ‘Arazi’ nitelikli davalarda meslek disiplinlerinin dağılımı

Ankete konu davaların arazi nitelikli olanlarında görev alabilme eğilimleri incelendiğinde (Şekil 11) Harita Mühendislerinin payının %52, İnşaat Mühendislerinin payının %18, Şehir ve Bölge Plancılarının payının ise %10 olduğu görülmektedir. Diğer meslek disiplinlerinin ise payının ise yaklaşık %20 seviyesinde kaldığı belirlenmiştir.

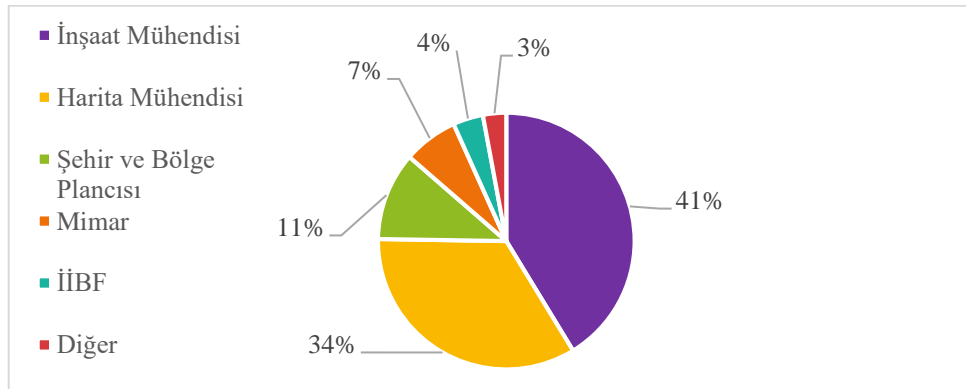
Arazi nitelikli davalarda katılımcılar arasında Harita Mühendislerinin büyük payı gözlenirken İnşaat Mühendisi ile Şehir ve Bölge Plancıları ile birlikte 3 meslek disiplinin payının %80’lere ulaştığı saptanmıştır.

Şekil 12. 'Arsa' nitelikli davaların meslek disiplinlerinin dağılımı

Arsa nitelikli davalarda görev alabilme durumu incelendiğinde Harita Mühendislerinin payının %51, İnşaat Mühendislerinin payının ise %29 olduğu görülmektedir. Kalan yaklaşık %20'lik dilimin %10'unu Şehir ve Bölge Plancıları, %5'ini ise İİBF mezunu katılımcılar teşkil etmiştir. Geri kalan meslek disiplinlerinin payı ise %5'lerde kalmıştır.

Arsa nitelikli davalar ile arazi nitelikli davalarda Harita Mühendislerinin payı yaklaşık olarak aynı iken İnşaat Mühendisi katılımcıların arsa nitelikli davalarda oransal olarak %29 seviyesine çıktığı gözlenmiştir. Arsa nitelikli davalarda Harita ve İnşaat Mühendisi katılımcılar %80'lik dilimi teşkil ederek baskın bir konumda bulunmaktadır (Şekil 12).

Şekil 13. 'Bina' nitelikli davaların meslek disiplinlerine göre dağılımı

Ankete konu davaların bina nitelikli çözümlenmesinde (Şekil 13) İnşaat Mühendislerinin payının %41, Harita Mühendislerinin payının %34, Şehir ve Bölge

Plancılarının payının ise %11 olduğu görülmektedir. Kalan yaklaşık %15'lik dilim ise diğer meslek disiplinlerinden oluşmuştur.

Arazi ve arsa nitelikli davalarda Harita Mühendisi katılımcıların yoğunluğu dikkat çekmişken burada İnşaat Mühendisi katılımcıların ilk sırayı aldığı gözlenmektedir, yine bu 2 meslek disiplininin toplam payı %75'leri bulmaktadır.

Katılımcı yanıtlarının meslek disiplinleri açısından analizini yapmak amacıyla oluşturulan Tablo 24'e dahil edilecek meslek disiplinlerinde, meslek disiplinlerinin dava niteliklerine göre davalarda görev alabilme sorusuna verilen yanıtlar (Tablo 23) baz alınmış ve burada yoğunluk gösteren Harita Mühendisleri, İnşaat Mühendisleri, Şehir ve Bölge Plancıları, İİBF mezunları özelinde bir görsel hazırlanmıştır.

Harita mühendisi katılımcılar (13 kişi), arazi ve arsa nitelikli davalar içerisinde en fazla Arsa Payının Düzeltilmesi İstemi, Tapu İptali, Tapu İptali ve Tescil (Kıyı), Tapu İptali, Tapu İptali ve Tescil (Orman) (12 işaretleme) davalarında görev alabileceklerini düşünürken aynı nitelikli davalardan Gider ve Avans Payını Ödemeyen Kat Maliki Hakkında Dava (5 işaretleme) ve İnşaatın Kaldırılması Talebi (6 işaretleme) davalarında görev alabileceklerini düşünenler en az seviyede kalmıştır. Harita Mühendislerinin bina nitelikli davalarda görev alabilmesini düşünen katılımcı sayısının ise her bir dava için 7 veya 7'nin altında kaldığı görülmektedir.

İnşaat mühendisi katılımcılardan (15 kişi), Kamulaştırma (Bedel) (8 işaretleme), Kamulaştırma (Kamu Yararı) (8 işaretleme), Taşkın İnşaat Nedeniyle Tazminat Davası (6 işaretleme) davaları hariç, arazi nitelikli davalarda görev alabileceğini düşünenlerinin sayısı 5 ve 5'in altında kalmıştır. Aynen İfa İstemi, Gider ve Avans Payını Ödemeyen Kat Maliki Hakkında Dava, Kadastro (Tespit davası) için 1 katılımcı işaretleme yaparken arazi nitelikli Tashih Davalarında görev alabileceğini düşünen İnşaat Mühendisi bulunmamıştır. Arsa nitelikli davalarda Kamulaştırma (Bedel) Davası (10 işaretleme) ile Ecri misil (Haksız İşgal) Davası (9 işaretleme), en yüksek katılımcı tercihinin sahip olmuştur. Hatalı Hisse Payı (Bağımsız Bölümde Düzeltme), Kadastro (Yenileme ve teknik hata düzeltme), Kat Mülkiyetinin Devri İstemi, Tapu Sicilinin Tutulmasından Doğan Zararların Tazmini Davası için 3 işaretleme, Kadastro (Tespit davası) için 2 işaretleme yapılırken Tashih Davaları için herhangi bir işaretleme yapılmamıştır. Bina nitelikli davalarda ise İnşaatın Kaldırılması Talebi, Kamulaştırma (Bedel), Kamulaştırma (Kamu Yararı), Taşkın İnşaat Nedeniyle Tazminat Davası için 10 ve üzerinde katılımcı tarafından işaretleme yapılırken İmar Planı

Değişikliği, Kadastro (Tespit davası), Kadastro (Yenileme ve teknik hata düzeltme) (3 katılımcı), Tashih Davaları (2 katılımcı) en az paya sahip olmuştur.

Katılımcılar arasında Şehir ve Bölge Plancılarının sayısı az olmasına rağmen (3 katılımcı) anket formunda yer alan davalar arasında Gider ve Avans Payını Ödemeyen Kat Maliki Hakkında Dava dışında, arazi-arsa-bina nitelikli tüm davalarda görev alabileceklerini belirten en az 1 Şehir ve Bölge Plancısı bulunmaktadır. Bu meslek disiplini, Harita ve İnşaat Mühendislerinin ardından anket tablosunda en fazla işaretleme yapan 3. Meslek grubu olarak ön plana çıkmıştır. Katılımcıların tamamı, arsa, arazi veya bina nitelikli İmar Planı Değişikliği, İmar Uygulaması, İnşaatın Kaldırılması Talebi, Kamulaştırma (Bedel), Kamulaştırma (Kamu Yararı), Kamulaştırmaz El Atma (Hukuki El Atma), Kamulaştırmaz El Atma(Kal-Yıkım Davası), Kamulaştırmaz El Atma (Men'i Müdahale Davası) davalarında bilirkişi olarak görev yapabileceklerini belirtmiştir.

İİBF mezunu katılımcı sayısı 10 olup katılımcılar, arsa, arazi veya bina nitelikli davalardan her birine 1, 2, 3 ve en fazla 4 işaretleme yapmıştır. Katılımcıların tamamı, arazi nitelikli davalardan 14 tanesinde, arsa nitelikli davalardan 15 tanesinde, bina nitelikli davalardan ise 19 tanesinde bilirkişi olarak görev alamayacakları yönünde görüş belirtmişlerdir.

Tablo 24. Katılımcı yanıtlarının meslek disiplinleri açısından analiz tablosu

<i>HM: Harita Mühendisi</i>					<i>İİBF: İktisadi ve İdari Bilimler Fak. Mezunu</i>							
<i>ŞBP: Şehir ve Bölge Plancısı</i>					<i>İM: İnşaat Mühendisi</i>							
<i>Yeşil: Yanıt verilmeyen hücreler</i>									<i>Sarı: 10 ve üzeri yanıtlar</i>			
Dava Konusu	ARAZİ				ARSA				BİNA			
	HM	İM	İİBF	ŞBP	HM	İM	İİBF	ŞBP	HM	İM	İİBF	ŞBP
Arsa Payının Düzeltilmesi İstemi	12	4	1	2	12	6	1	2	6	8	1	2
Arsa Paylarının Düzeltilmesi ve Denkleştirme Davası	11	5	1	2	11	6	1	2	6	6	1	2
Aynen İfa İstemi	8	1		1	8	4		1	4	4		1
Bağımsız Bölüm Üzerindeki Müdahalenin Önlenmesi Davası	8	3		2	8	5		2	5	8		2
Bağımsız Bölümden Geçilmesine İzin Verilmesi Davası	7	4		2	7	5		2	6	7		2
Ecri misil (Haksız İşgal) Davası	10	5	1	2	9	9	1	2	5	9	1	2
El Atmanın Önlenmesi	11	4	1	1	11	6	1	1	5	8	1	1
Geçit, Mecra vb. aynı/şahsi hakkın kurulması Davası	11	4	1	2	11	7	1	2	5	6		2
Gider ve Avans Payını Ödemeyen Kat Maliki Hakkında Dava	5	1	1		4	4	1		3	8	1	
Hatalı Hisse Payı (Bağımsız Bölümde Düzeltme)	11	2	1	2	11	3	1	2	6	6		2

Tablo 24 'ün Devamı

İmar Planı Değişikliği	10	3	1	3	10	5	1	3	6	3	1	3
İmar Uygulaması	11	4	1	3	11	6	1	3	5	5	1	3
İnşaatın Kaldırılması Talebi	6	3		3	6	7		3	5	10		3
İrtifakın Terkinin İstemi	9	2		2	9	5		2	5	5		2
Kadastro (Tespit davası)	11	1		1	11	2		1	5	3		1
Kadastro (Yenileme ve teknik hata düzeltme)	11	2	1	1	11	3	1	1	6	3	1	1
Kamulaştırılan Taşınmazın Geri Alınması Davası	11	5	1	2	11	8	1	2	6	8	1	2
Kamulaştırma (Bedel)	10	8	3	3	10	10	4	3	6	10	2	3
Kamulaştırma (Kamu Yararı)	10	8	2	3	10	7	2	3	5	11		3
Kamulaştırmaz El Atma(Hukuki El Atma)	11	5	2	3	11	8	2	3	6	9	1	3
Kamulaştırmaz El Atma(Kal-Yıkım Davası)	10	4	2	3	10	7	2	3	6	9	1	3
Kamulaştırmaz El Atma(Men'i Müdahale Davası)	11	5	2	3	11	7	2	3	6	9	1	3
Kamulaştırmaz El Atma(Tazminat Davası)	8	5	2	1	11	7	1	1	6	9	1	1
Kat Mülkiyetinin Devri İstemi	8	2	2	1	8	3	2	1	5	7	2	1
Kat Mülkiyetinin Kurulması İstemi	10	2	1	2	8	4	1	2	5	8	1	2

Tablo 24'ün Devamı

Maliklerin Haklarına Karşı Yapılan Tecavüzün Önlenmesi Davası	10	4	3	2	10	8	2	2	6	8	2	2
Ortak Yere El Atmanın Önlenmesi İstemi	10	3	2	2	10	6	2	2	6	7	1	2
Ortaklığın Giderilmesi(İzale-i Şuyu) Davası	11	4	2	2	11	7	2	2	6	8	1	2
Satış Akdinin Feshi ve Tapu İptali Davası (Kat Karşılığı İnşaat Sözleşmesi, Muvazaalı Satış İşlemi vs.)	10	3	1	1	10	8	1	1	6	8	1	1
Şüfa Hakkı Davası	9	2		2	9	6		2	6	7		2
Tahliye Davası	9	2	1	1	9	5	1	1	5	6	1	1
Tapu İptali, Tapu İptali ve Tescil (Kadastro)	11	3		2	11	6		2	7	8		2
Tapu İptali, Tapu İptali ve Tescil (Kıyı)	12	3	1	2	12	5	1	2	7	7		2
Tapu İptali, Tapu İptali ve Tescil (Orman)	12	3			12	4		2	7	6		2
Tapu İşleminin İptali İstemi	11	5	1	2	11	5		2	7	7		2
Tapu Sicilinin Tutulmasından Doğan Zararların Tazmini Davası	10	2		1	10	3		1	7	4		1
Tashih Davaları	9			1	9			1	7	2		1
Taşkın İnşaat Nedeniyle Tazminat Davası	9	6		2	9	8		2	5	10		2
Tazminat Davası	8	3	3	1	8	6	3	1	5	7	3	1
Tenkis Davası	9	2		1	9	4		1	5	4		1
Vakıf Şerhi ve Taviz Bedeli Davası	9	2		2	9	4		2	6	4		2

3.4. Lisans Düzeyinde Okutulan Dersler ile Dava Konularının İlişkilendirilmesi

Çalışmanın bu bölümü, taşınmaz tabanlı davalarda bilirkişi olarak görev alan/alabilecek meslek disiplinlerinde lisans düzeyinde okutulan zorunlu/seçmeli derslerin temel gayrimenkul dava konuları ile ilişkisini, her bir meslek disiplini için ayrı ayrı hazırlanan anket formlarına verilen yanıtlar üzerinden irdeleme üzerine inşa edilmiştir.

Harita/Geomatik Mühendisliği bölümü akademik personelleri ile elektronik posta aracılığı ile iletişim kurulabilen üniversitelerin listesi, Tablo 25 ile verilmiştir. Çalışma kapsamında 22 üniversitenin ilgili bölümlerinin akademik personellerine başvurulmuştur.

Artvin Çoruh Üniversitesinden 1, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesinden 1, Erciyes Üniversitesinden 1, Gümüşhane Üniversitesinden 1, Hacettepe Üniversitesinden 1, Harran Üniversitesinden 2, İstanbul Teknik Üniversitesinden 6, İzmir Katip Çelebi Üniversitesinden 3, Karadeniz Teknik Üniversitesinden 1, Kocaeli Üniversitesinden 2, Necmettin Erbakan Üniversitesinden 2, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesinden 1, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesinden 2, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesinden 3, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesinden 2 akademisyen, ankete katılım göstermiştir (Tablo 26).

Tablo 25. Harita/Geomatik mühendisliği bölümüne sahip, çalışmaya konu üniversiteler

Afyon Kocatepe Üniversitesi	*Harran Üniversitesi	*Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
Aksaray Üniversitesi	*İstanbul Teknik Üniversitesi	*Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi
*Artvin Çoruh Üniversitesi	*İzmir Katip Çelebi Üniversitesi	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
*Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi	*Karadeniz Teknik Üniversitesi	*Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
*Erciyes Üniversitesi	*Kocaeli Üniversitesi	Uşak Üniversitesi
Gebze Teknik Üniversitesi	Konya Teknik Üniversitesi	Yıldız Teknik Üniversitesi
*Gümüşhane Üniversitesi	*Necmettin Erbakan Üniversitesi	*Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi
*Hacettepe Üniversitesi		

*Ankete Harita Mühendisliği bölümünden katılım sağlayan üniversiteler

Tablo 26. Ankete katılan harita mühendisliği akademisyenlerinin çalıştıkları üniversiteye göre dağılımı

Üniversite	Frekans (Sayı)
Artvin Çoruh Üniversitesi	1
Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi	1
Erciyes Üniversitesi	1
Gümüşhane Üniversitesi	1
Hacettepe Üniversitesi	1
Harran Üniversitesi	2
İstanbul Teknik Üniversitesi	6
İzmir Katip Çelebi Üniversitesi	3
Karadeniz Teknik Üniversitesi	1
Kocaeli Üniversitesi	2
Necmettin Erbakan Üniversitesi	2
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	1
Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi	2
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	3
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	2

Tablo 27. Ankete katılan harita mühendisliği akademisyenlerinin unvana göre dağılımı

Unvan	Frekans (Sayı)	Yüzde (%)
Profesör Doktor	4	13,8
Doçent Doktor	5	17,2
Doktor Öğretim Üyesi	10	34,5
Araştırma Görevlisi	10	34,5
TOPLAM	29	100,0

Harita Mühendisliği bölümünden ankete katılan 29 akademisyenin unvanlarına göre dağılımı, 10 (%34,5) Dr. Öğr. Üyesi, 10 (%34,5) Arş. Gör., 5 (%17,2) Doç. Dr. ve 4 (%13,8) Prof. Dr. şeklinde olmuştur (Tablo 27). Harita Mühendisliği özelinde Dr. Öğr. Üyesi ve Arş. Gör. Unvanına sahip katılımcıların toplam payı %70'e yakın olduğundan araştırma

sonuçlarının ekseriyetle bu unvana sahip bireyler etrafında şekillendiğini söylemek mümkün olacaktır.

KTÜ Harita Mühendisliği bünyesinde arazi yönetimi ile ilişkili 7 zorunlu/17 seçmeli dersin yanında Harita Mühendisliği bölümüne sahip başka üniversitelerde zorunlu olarak okutulan Arazi Yönetimi ve Kamu Ölçmeleri derslerinin temel gayrimenkul dava konuları ile ilişkisini gösteren tablo, aşağıda sunulmuştur (Tablo 28).

Dava konuları özelinde bakıldığında katılımcılar, lisans düzeyinde okutulan dersler ile en fazla sırasıyla kamulaştırma, imar uygulamaları ve planlama konuları arasında ilişki olduğuna işaret ederken en az sırasıyla mimari proje uygulamaları, toprak bilgisi ve ecri misil konuları arasında bağlantı olduğunu düşünmektedir.

Zorunlu derslere ait veriler incelendiğinde en fazla payın toplam 234 işaretleme ile Taşınmaz Mal Hukuku, en az payın ise toplam 114 işaretleme ile Kamu Ölçmeleri dersine ait olduğu saptanmıştır. Diğer zorunlu dersler ise Bölge ve Şehir Planlama (208 işaretleme), Kadastro Bilgisi (198 işaretleme), Kentsel Alan Düzenlemesi(191 işaretleme), Kırsal Alan Düzenlemesi (181 işaretleme), Taşınmaz Değerlemesi(170 işaretleme), Proje Planlaması (127 işaretleme), Arazi yönetimi (117 işaretleme) şeklinde sıralanmaktadır.

Tablo 28. Harita mühendisliği bölümü lisans dersleri-gayrimenkul dava konuları ilişkisi

<u>Zorunlu dersler</u>	<u>Seçmeli dersler</u>	
1.Taşınmaz Mal Hukuku	10.Mühendislik Mekaniği	19.Korunan Alanlarda Arazi Yönetimi Uygulamaları
2.Kadastro Bilgisi	11.Plaka Tektoniği	20.Tapu Uygulamaları
3.Bölge ve Şehir Planlama	12.Deniz Ekolojisi	21..Kadastro Verileri ve Uygulamaları
4.Proje Planlaması	13.Deprem Jeolojisi	22.Taşınmaz Tabanlı Hukuki Süreçler
5.Kentsel Alan Düzenlemesi (Arsa ve Arazi Düzenlemesi)	14.Ulaşım	23.İmar Uygulama ve Çevre İlişkileri
6.Kırsal Alan Düzenlemesi (Arazi Toplulaştırması)	15.Kıyı ve Liman Yapıları	24.Arazi Yönetiminde Uygulama Problemleri
7.Taşınmaz Değerlemesi	16.Kıyı Alanları Yönetimi	25.Yapılmış Alanlarda İmar Uygulamaları
8. Kamu ölçmeleri	17.Altıyapı Kadastro	26.Kamulaştırma Tekniği
9. Arazi yönetimi	18.Kadastro Uygulamaları	

Tablo 28'in Devamı

Dava Konusu																			
	Kamulaştırma	Planlama	İmar uygulamaları.	Kırsal alan düzenlemesi	Kat Mülkiyeti	İrtifak Hakkı	Tapu	Kadastro	Kentsel altyapı tesisler,	Ulaşım	Mimari proje uygulamaları	Yapı-bina bilgisi	Tarım Araçları	Toprak Bilgisi	Orman	Kıyı - Deniz -Su	ÇED	Kent. Dönüşüm	Ecri misil
Ders No																			
1	23	6	12	14	21	19	25	18	6	4	4	9	10	5	12	9	5	12	19
2	15	6	12	9	11	13	19	23	6	5	6	4	12	3	17	14	2	7	12
3	10	21	17	6	5	5	17	4	17	18	14	12	4	3	7	12	12	18	3
4	6	16	8	6	3	2	5	3	10	11	8	6	5	3	3	5	11	11	1
5	18	19	18	3	10	12	1	7	19	13	12	11	1	3	3	4	11	18	3
6	16	17	9	21	1	10	9	8	9	2	1	21	21	14	4	7	2	3	
7	14	6	9	7	11	11	9	11	8	9	10	16	7	6	4	5	5	9	6
8	11	7	11	7	5	6	11	8	5	5	2	2	5	2	5	5	1	4	4
9	8	9	8	10	4	6	6	8	5	4	2	1	8	4	5	6	3	7	4
10							7		1	4	1	4						1	
11	1	2	2					1	1	2		2		1			1	1	
12	1	1		1			1			1		1		1		9	4		
13		2	2						1	2		3				1	4	1	
14	4	5	3	5		2			6	9	2	1	1	1	1	1	2	2	
15		4	1				1	1	1	4	1	3				7	3		
16	3	5	3	2		2	1	4		3	1	1	1	2	2	8	4	3	1
17	3	4	4	3	1	5	1	8	8	4	3	2				1	2	3	1
18	8	5	5	5	7	4	2	9	4	1	1	2	6	5	6	4	3	4	5
19	5	8	6	5	1	1	8	5	2	2	1	2	6	4	4	2	7	5	4
20	6	2	4	3	8	8	4	6	1	1	1	2	4	1	2	2	2	6	4
21	7	3	5	7	7	8	9	10	4	1	2	2	5	4	7	3	2	5	6
22	8	5	10	6	10	7	9	8	3	2	2	3	4	2	4	4	5	8	5
23	5	5	11	3	2	1	8	4	4	3	1	2	2	2	2	3	8	5	3
24	6	7	6	9	4	4	1	8	6	5	1	2	8	7	6	5	6	6	3
25	8	8	10		8	6	4	6	7	4	1	7			1	1	2	9	2
26	11	5	7	7	4	5	6	5	5	4	5	1	7	3	2	1	2	4	2
Top.	197	178	183	139	123	137	164	165	130	130	83	102	117	83	107	116	114	151	91

İnşaat Mühendisliği bölümü akademik personelleri ile elektronik posta aracılığı ile iletişim kurulabilen üniversitelerin listesi, Tablo 29 ile verilmiştir. Çalışma kapsamında 74 üniversitenin ilgili bölümlerinin akademik personellerine başvurulmuş ve toplam 29 üniversiteden ankete katılım sağlanmıştır.

Abdullah Gül Üniversitesi 2, Adana Bilim ve Teknolojileri Üniversitesi 1, Akdeniz Üniversitesi 2, Atatürk Üniversitesi 2, Batman Üniversitesi 1, Bayburt Üniversitesi 3, Bingöl Üniversitesi 1, Bitlis Eren Üniversitesi 2, Bursa Teknik Üniversitesi 2, Bursa Uludağ Üniversitesi 3, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi 1, Çukurova Üniversitesi 2, Dicle Üniversitesi 2, Erciyes Üniversitesi 2, Erzurum Teknik Üniversitesi 2, Fırat Üniversitesi 4, Gaziantep Üniversitesi 1, Giresun Üniversitesi 1, Gümüşhane Üniversitesi 1, Harran Üniversitesi 1, İnönü Üniversitesi 1, İskenderun Teknik Üniversitesi 3, İstanbul Teknik Üniversitesi 1, Karadeniz Teknik Üniversitesi 1, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi 2, Kırıkkale Üniversitesi 1, Kırklareli Üniversitesi 2, Konya Teknik Üniversitesi 1, Manisa Celal Bayar Üniversitesi 1 akademik personelle ankete katılım sağlamıştır (Tablo 30).

Tablo 29. İnşaat mühendisliği bölümüne sahip, çalışmaya konu üniversiteler

*Abdullah Gül Üniversitesi	Çankırı Karatekin Üniversitesi	Iğdır Üniversitesi	Munzur Üniversitesi
*Adana Bilim ve Teknolojileri Üniversitesi	*Çukurova Üniversitesi	Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi	Necmettin Erbakan Üniversitesi
Adıyaman Üniversitesi	*Dicle Üniversitesi	*İnönü Üniversitesi	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Afyon Kocatepe Üniversitesi	Dokuz Eylül Üniversitesi	*İskenderun Teknik Üniversitesi	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
*Akdeniz Üniversitesi	Ege Üniversitesi	*İstanbul Teknik Üniversitesi	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Aksaray Üniversitesi	*Erciyes Üniversitesi	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi	Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi	*Karadeniz Teknik Üniversitesi	Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi
*Atatürk Üniversitesi	*Erzurum Teknik Üniversitesi	*Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi	Pamukkale Üniversitesi
Balıkesir Üniversitesi	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	Kastamonu Üniversitesi	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
Bartın Üniversitesi	Eskişehir Teknik Üniversitesi	*Kırıkkale Üniversitesi	Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi
*Batman Üniversitesi	*Fırat Üniversitesi	*Kırklareli Üniversitesi	Sakarya Üniversitesi

Tablo 29'un Devamı

*Bayburt Üniversitesi	Gazi Üniversitesi	Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi	Süleyman Demirel Üniversitesi
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi	*Gaziantep Üniversitesi	Kilis 7 Aralık Üniversitesi	Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
*Bingöl Üniversitesi	Gebze Teknik Üniversitesi	Kocaeli Üniversitesi	Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
*Bitlis Eren Üniversitesi	*Giresun Üniversitesi	*Konya Teknik Üniversitesi	Uşak Üniversitesi
Boğaziçi Üniversitesi	*Gümüşhane Üniversitesi	Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
*Bursa Teknik Üniversitesi	Hacettepe Üniversitesi	*Manisa Celal Bayar Üniversitesi	Yıldız Teknik Üniversitesi
*Bursa Uludağ Üniversitesi	*Harran Üniversitesi	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	Yozgat Bozok Üniversitesi
*Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi		

* Anketeye İnşaat Mühendisliği bölümünden katılım sağlayan üniversiteler

Tablo 30. Anketeye katılan inşaat mühendisliği akademisyenlerinin çalıştıkları üniversiteye göre dağılımı

Üniversite	Frekans (Sayı)
Abdullah Gül Üniversitesi	2
Adana Bilim ve Teknolojileri Üniversitesi	1
Akdeniz Üniversitesi	2
Atatürk Üniversitesi	2
Batman Üniversitesi	1
Bayburt Üniversitesi	3
Bingöl Üniversitesi	1
Bitlis Eren Üniversitesi	2
Bursa Teknik Üniversitesi	2
Bursa Uludağ Üniversitesi	3
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	1
Çukurova Üniversitesi	2
Dicle Üniversitesi	2
Erciyes Üniversitesi	2

Tablo 30'un Devamı

Erzurum Teknik Üniversitesi	2
Fırat Üniversitesi	4
Gaziantep Üniversitesi	1
Giresun Üniversitesi	1
Gümüşhane Üniversitesi	1
Harran Üniversitesi	1
İnönü Üniversitesi	1
İskenderun Teknik Üniversitesi	3
İstanbul Teknik Üniversitesi	1
Karadeniz Teknik Üniversitesi	1
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi	2
Kırıkkale Üniversitesi	1
Kırklareli Üniversitesi	2
Konya Teknik Üniversitesi	1
Manisa Celal Bayar Üniversitesi	1

Tablo 31. Ankete katılan inşaat mühendisliği akademisyenlerinin unvana göre dağılımı

Unvan	Frekans (Sayı)	Yüzde (%)
Profesör Doktor	12	24,0
Doçent Doktor	9	18,0
Doktor Öğretim Üyesi	13	26,0
Araştırma Görevlisi	15	30,0
Öğretim Görevlisi	1	2,0
TOPLAM	50	100,0

İnşaat Mühendisliği bölümünden ankete katılan 50 akademisyenin unvanlarına göre dağılımı, 15 (%30,0) Arş. Gör., 13 (%26,0) Dr. Öğr. Üyesi, 12 (%24,0) Prof. Dr., 9 (%18,0) Doç. Dr. ve 1 (%2,0) Öğr. Gör. şeklinde olmuştur (Tablo 31). Katılım sayıları dikkate alındığında Öğr. Gör. dışında diğer unvanlara sahip bireylerin homojen bir biçimde ankete katılım gösterdikleri söylenebilir.

KTÜ İnşaat Mühendisliği bünyesinde arazi yönetimi ile ilişkili 12 zorunlu/15 seçmeli dersin temel gayrimenkul dava konuları ile ilişkisini gösteren t aşağıda sunulmuştur (Tablo 32).

Dava konuları özelinde bakıldığında katılımcılar, lisans düzeyinde okutulan dersler ile en fazla sırasıyla planlama, yapı-bina bilgisi ve imar uygulamaları konuları arasında ilişki olduğuna işaret ederken en az sırasıyla ecri misil, kadastro ve orman konuları arasında bağlantı olduğunu düşünmektedir.

Zorunlu derslere ait veriler incelendiğinde en fazla payın toplam 219 işaretleme ile Ulaşım, toplam 61 işaretleme ile en az payın ise Çelik Yapılar dersine ait olduğu saptanmıştır. Diğer zorunlu dersler ise Mühendislik Jeolojisi (157 işaretleme), Hidroloji (157 işaretleme), Zemin Mekaniği (153 işaretleme), Su Kaynakları (121 işaretleme), Yapı Malzemesi (109 işaretleme), Malzeme Bilimi (79 işaretleme), Temeller (77 işaretleme), Betonarme (76 işaretleme), Mukavemet (74 işaretleme), Yapı Statiği (67 işaretleme) şeklinde sıralanmaktadır.

Tablo 32. İnşaat mühendisliği bölümü lisans dersleri-gayrimenkul dava konuları ilişkisi

Zorunlu dersler		Seçmeli dersler	
1.Mühendislik Jeolojisi	7.Ulaşım	13.İnsan ve Çevre	21.Deprem Mühendisliğine Giriş
2.Malzeme Bilimi	8.Yapı Statiği	14.İnşaat Sözleşmeleri	22.Sığ Temellere Giriş
3.Mukavemet	9.Betonarme	15.Mimarlık Bilgisi	23.Kıyı ve Liman Yapıları
4.Yapı Malzemesi	10.Çelik Yapılar	16.Yapı Elemanları	24.Demiryolu
5.Hidroloji	11.Temeller	17.Kıyı Mühendisliği	25.Asfalt Kaplamalar
6.Zemin Mekaniği	12.Su Kaynakları	18.Yapı Metraji ve Maliyeti	26.Parke Taşı Kaplamalı Yol Tasarımı
		19.Geleneksel Yapı Malzemeleri	27.Depreme Dayanıklı Yapı Tasarımına Giriş
		20.İnşaat Mühendisliğinde Çevre Sistemleri	

Tablo 32'nin Devamı

Dava Konusu	Kamulaştırma	Planlama	İmar uygulamaları.	Kırsal alan düzenlemesi	Kat Mülkiyeti	İrtifak Hakkı	Tapu	Kadastro	Kentsel altyapı tesisler,	Ulaşım	Mimari proje uygulamaları	Yapı-bina bilgisi	Tarım Araçları	Toprak Bilgisi	Orman	Kıyı – Deniz -Su	ÇED	Kent Dönüşüm	Ecri misil	Ders No
1	11	11	13	15	3	4	4	7	12	6	3	2	13	20	12	4	7	7	2	
2	1	9	3	5	5		1		6	3	9	18	1	2	3		3	6	2	
3		8	6	6	7	4	2		3	2	9	15			1		2	6		
4	3	10	5	8	8	2	3		5	5	12	20	3	4	3		3	9	2	
5	10	17	10	16	1		1	1	14	6	2	2	15	4	11	19	17	5	1	
6	11	12	15	8	3	5	2	3	13	11	6	7	9	18	4	5	7	8		
7	28	28	21	22	5	5	6	8	14	31	6		6	5	4	1	9	10	3	
8	1	8	7	1	3	3	1		3		8	13		1			2	6	2	
9	1	6	11	3	7	2	3		3		9	14		1			1	6		
10	1	7	8	2	4	1	3		1		6	13					1	4		
11	3	7	10	6	3	2	2	1	4	2	4	11		4		1	2	4		
12	9	9	12	11	1	1	1	2	8	4	2	3	9	6	5	12	9	5		
13	15	15	13	20	5	3	4	2	7	5	3	4	12	7	13	5	21	13	5	
14	27	18	27	11	30	27	26	16	7	3	6	7	3	1	3	1	4	13	15	
15	16	17	17	13	13	10	12	7	7	2	25	18			1	1	2	11	6	
16	3	9	7	2	5	2	1	1	5	1	10	15		2		2	2	5	4	
17	7	8	1	2	1				3	3	1	1		2	2	23	6	3	1	
18	14	18	8	5	8	8	5	5	6	3	7	15	1	1		1	2	6	6	
19	1	9	3	2	2		1		4	1	6	12	2	1			2	6	2	
20	6	11	10	12	2	2	2	2	9	5	4	4	6	8	9	9	13	11	4	
21	7	10	6	4	3	1	2	1	4		6	11		4	1	1	2	9	1	
22	2	5	2	1	2		1		4		3	8	1	6		2	1	4		
23	2	11	6	1	1	1		2	5	4	2	2		3	1	19	8	2	1	
24	7	14	5	4				1	5	14		12	2	2	1	1	3	2		
25	4	10	3	2		1		1	4	16		8	1	3		1	4	3		
26	3	9	3	4	1	1		1	4	12		7	2	1		1	2	2		
27	4	9	4	1	3	2	2	2	3	2	7	16	1	2		3	1	9	1	
Top.	197	305	236	187	126	87	85	63	163	141	156	258	87	108	74	112	136	175	58	

Çevre Mühendisliği bölümü akademik personelleri ile elektronik posta aracılığı ile iletişim kurulabilen üniversitelerin listesi, Tablo 33 ile verilmiştir. Çalışma kapsamında 27 üniversitenin ilgili bölümlerinin akademik personellerine başvurulmuş ve Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bursa Teknik Üniversitesi, Pamukkale Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Konya Teknik Üniversitesi dışında kalan toplam 22 üniversiteden ankete katılım sağlanmıştır.

Akdeniz Üniversitesi 2, Balıkesir Üniversitesi 1, Bursa Uludağ Üniversitesi 4, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi 2, Çukurova Üniversitesi 1, Düzce Üniversitesi 1, Erciyes Üniversitesi 3, Eskişehir Teknik Üniversitesi 1, Gebze Teknik Üniversitesi 5, Hacettepe Üniversitesi 1, İstanbul Teknik Üniversitesi 4, İstanbul Üniversitesi 4, Kocaeli Üniversitesi 5, Marmara Üniversitesi 3, Mersin Üniversitesi 2, Ondokuz Mayıs Üniversitesi 1, Orta Doğu Teknik Üniversitesi 3, Sakarya Üniversitesi 2, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi 4, Süleyman Demirel Üniversitesi 1, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi 3, Yıldız Teknik Üniversitesi 3 akademisyenle çalışmaya katkı sunmuştur (Tablo 34).

Tablo 33. Çevre mühendisliği bölümüne sahip, çalışmaya konu üniversiteler

*Akdeniz Üniversitesi	*Erciyes Üniversitesi	*Mersin Üniversitesi
*Balıkesir Üniversitesi	*Eskişehir Teknik Üniversitesi	*Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	*Gebze Teknik Üniversitesi	*Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Bursa Teknik Üniversitesi	*Hacettepe Üniversitesi	Pamukkale Üniversitesi
*Bursa Uludağ Üniversitesi	*İstanbul Teknik Üniversitesi	*Sakarya Üniversitesi
*Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	*İstanbul Üniversitesi	*Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
*Çukurova Üniversitesi	*Kocaeli Üniversitesi	*Süleyman Demirel Üniversitesi
Dokuz Eylül Üniversitesi	Konya Teknik Üniversitesi	*Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
*Düzce Üniversitesi	*Marmara Üniversitesi	*Yıldız Teknik Üniversitesi

* Ankete Çevre Mühendisliği bölümünden katılım sağlayan üniversiteler

Tablo 34. Ankete katılan çevre mühendisliği akademisyenlerinin çalıştıkları üniversiteye göre dağılımı

Üniversite	Frekans (Sayı)
Akdeniz Üniversitesi	2
Balıkesir Üniversitesi	1
Bursa Uludağ Üniversitesi	4
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	2
Çukurova Üniversitesi	1
Düzce Üniversitesi	1
Erciyes Üniversitesi	3
Eskişehir Teknik Üniversitesi	1
Gebze Teknik Üniversitesi	5
Hacettepe Üniversitesi	1
İstanbul Teknik Üniversitesi	4
İstanbul Üniversitesi	4
Kocaeli Üniversitesi	5
Marmara Üniversitesi	3
Mersin Üniversitesi	2
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	1
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	3
Sakarya Üniversitesi	2
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	4
Süleyman Demirel Üniversitesi	1
Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi	3
Yıldız Teknik Üniversitesi	3

Çevre mühendisliği bölümünden ankete katılan 56 akademisyenin unvanlarına göre dağılımı, 19 (%33,9) Arş. Gör., 14 (%25,0) Doç. Dr., 13 (%23,2) Prof. Dr. ve 10 (%17,9) Dr. Öğr. Üyesi şeklindedir (Tablo 35). Katılım sayıları dikkate alındığında unvanlar temelinde homojen bir katılımdan söz edilebilir.

Tablo 35. Ankete katılan çevre mühendisliği akademisyenlerinin unvana göre dağılımı

Unvan	Frekans (Sayı)	Yüzde (%)
Profesör Doktor	13	23,2
Doçent Doktor	14	25,0
Doktor Öğretim Üyesi	10	17,9
Araştırma Görevlisi	19	33,9
TOPLAM	56	100,0

Yıldız Teknik Üniversitesi Çevre Mühendisliği bünyesinde arazi yönetimi ile ilişkili 8 zorunlu/9 seçmeli dersin temel gayrimenkul dava konuları ile ilişkisini gösteren tablo, aşağıda sunulmuştur (Tablo 36).

Dava konuları özelinde bakıldığında katılımcılar, lisans düzeyinde okutulan dersler ile en fazla sırasıyla çevresel etki değerlendirme (ÇED), kentsel altyapı tesisleri ve kıyı-deniz-su konuları arasında ilişki olduğuna işaret ederken en az sırasıyla ecri misil, irtifak hakkı ve kat mülkiyeti konuları arasında bağlantı olduğunu düşünmektedir.

Zorunlu derslere ait veriler incelendiğinde en fazla payın toplam 426 işaretleme ile Ekoloji, toplam 131 işaretleme ile en az payın ise Malzeme Bilimi ve Mühendisliği dersine ait olduğu saptanmıştır. Diğer zorunlu dersler ise Atık Suların Uzaklaştırılması (324 işaretleme), Katı Atıklar (315 işaretleme), Hava Kirliliği Kontrolü (235 işaretleme), Çevre Kimyası (163 işaretleme), Statik-Mukavemet (161 işaretleme), Zemin Mekaniği ve Temel İnşaatı (137 işaretleme) şeklinde sıralanmaktadır.

Tablo 36. Çevre mühendisliği bölümü lisans dersleri-gayrimenkul dava konuları ilişkisi

		<u>Zorunlu dersler</u>									<u>Seçmeli dersler</u>									
		1.Ekoloji		5.Hava Kirliliği Kontrolü		9.Çevre Mühendisliğinde Hidroloji		14.Deniz Biyolojisi												
		2.Çevre Kimyası		6.Malzeme Bilimi ve Mühendisliği		10.Entegre Havza Yönetimi		15.Toprak ve Yeraltı Suyu Kirlenmesi												
		3.Katı Atıklar		7.Statik-Mukavemet		11.Deniz Kirliliği		16.Çevre Jeolojisi												
		4.Atık Suların Uzaklaştırılması		8.Zemin Mekaniği ve Temel İnşaatı		12.Çevresel Etki Değerlendirmesi		17.Su Mühendisliğinde Yapı Sistemleri												
Dava Konusu	Ders No	Kamulaştırma	Planlama	İmar uygulamaları.	Kırsal alan düzenlemesi	Kat Mülkiyeti	İrtifak Hakkı	Tapu	Kadastro	Kentsel altyapı tesisler,	Ulaşım	Mimari proje uygulamaları	Yapı-bina bilgisi	Tarım Arazileri	Toprak Bilgisi	Orman	Kıyı - Deniz -Su	ÇED	Kent. Dönüşüm	Ecri misil
1	24	22	23	36	5	6	6	15	17	17	16	7	41	39	41	41	38	26	5	
2	3	4	3	6				1	18	7	3		19	21	14	28	27	4	3	
3	17	32	19	19	7	3	9	6	34	13	10	7	23	23	11	16	36	25	2	
4	21	33	24	19	7	3	8	7	50	10	13	8	14	11	6	29	35	20	2	
5	11	24	17	13	3	3	2	3	17	27	9	6	11	6	13	10	35	20		
6		3	7	1	5	4	4	2	16	5	20	25	1	3	1	2	5	18	3	
7	5	7	15	1	13	6	9	6	15	4	28	18		3		2	3	17	2	
8	5	8	16	5	8	8	6	7	16	7	12	1	1	8	1	1	3	13	3	
9	2	10	3	10	1			2	9	4	3		12	10	3	18	12	2		
10	20	21	13	21	1		4	6	14	10	3		22	14	13	21	21	10	2	
11	3	9	3	4		1	1	2	11	3	3	6	4	3	2	24	16	6	1	
12	23	21	16	18	1	1	8	7	17	17	11		19	16	17	16	31	18	6	
13	9	11	5	12		1	1	3	10	5	1		11	7	5	21	14	2		
14	1	4	2	1		1			5	5			3	2	2	21	15			
15	7	15	7	13	1	1		5	16	9	4		22	22	11	15	17	06		
16	6	8	11	10	1	2	2	5	13	8	4	5	10	20	7	4	14	12	1	
17	8	13	11	4	1	11	2	2	21	3	9	9	4	3	3	9	9	11	22	
Top.	165	245	195	193	54	41	62	79	299	154	149	92	217	211	150	278	331	210	32	

Mimarlık bölümü akademik personelleri ile elektronik posta aracılığı ile iletişim kurulabilen üniversitelerin listesi, Tablo 37 ile verilmiştir. Çalışma kapsamında 38 üniversitenin ilgili bölümlerinin akademik personellerine başvurulmuş ve toplam 12 üniversitenin akademik personellerinden ankete katılım sağlanmıştır.

Abdullah Gül Üniversitesi 1, Bursa Teknik Üniversitesi 2, Dicle Üniversitesi 2, Erciyes Üniversitesi 2, Gaziantep Üniversitesi 1, Karabük Üniversitesi 2, Karadeniz Teknik Üniversitesi 4, Kırklareli Üniversitesi 1, Mardin Artuklu Üniversitesi 1, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi 1, Necmettin Erbakan Üniversitesi 1, Yıldız Teknik Üniversitesi 1 akademisyen ile katılım göstermiştir (Tablo 38).

Tablo 37. Mimarlık bölümüne sahip, çalışmaya konu üniversiteler

*Abdullah Gül Üniversitesi	*Dicle Üniversitesi	*Kırklareli Üniversitesi	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi	Dokuz Eylül Üniversitesi	Kocaeli Üniversitesi	Pamukkale Üniversitesi
Akdeniz Üniversitesi	Düzce Üniversitesi	Konya Teknik Üniversitesi	Sakarya Üniversitesi
Aksaray Üniversitesi	Erciyes Üniversitesi	*Mardin Artuklu Üniversitesi	Siirt Üniversitesi
Artvin Çoruh Üniversitesi	Fırat Üniversitesi	Mersin Üniversitesi	Süleyman Demirel Üniversitesi
Atatürk Üniversitesi	Gazi Üniversitesi	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
Balıkesir Üniversitesi	*Gaziantep Üniversitesi	*Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	Trakya Üniversitesi
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	*Karabük Üniversitesi	*Necmettin Erbakan Üniversitesi	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
*Bursa Teknik Üniversitesi	*Karadeniz Teknik Üniversitesi	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	*Yıldız Teknik Üniversitesi
Bursa Uludağ Üniversitesi	Yozgat Bozok Üniversitesi		

* Ankete Mimarlık bölümünden katılım sağlayan üniversiteler

Tablo 38. Ankete katılan mimarlık bölümü akademisyenlerinin çalıştıkları üniversiteye göre dağılımı

Üniversite	Frekans (Sayı)
Abdullah Gül Üniversitesi	1
Bursa Teknik Üniversitesi	2
Dicle Üniversitesi	2
Erciyes Üniversitesi	2
Gaziantep Üniversitesi	1
Karabük Üniversitesi	2
Karadeniz Teknik Üniversitesi	4
Kırklareli Üniversitesi	1
Mardin Artuklu Üniversitesi	1
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	1
Necmettin Erbakan Üniversitesi	1
Yıldız Teknik Üniversitesi	1

Mimarlık bölümünden ankete katılan 19 akademisyenin unvanlarına göre dağılımı, 9 (%47,4) Dr. Öğr. Üyesi, 4'er (%21,1) Doç. Dr. ve Arş. Gör., 1'er (%5,2) Prof. Dr. ve Öğr. Gör. şeklinde olmuştur (Tablo 39). Mimarlık bölümüne ilişkin analizde katılımcıların yaklaşık olarak yarısını oluşturan Dr. Öğr. Üyesi bireylerin görüşlerinin belirleyici olacağı sonucuna varılabilir.

Tablo 39. Ankete katılan mimarlık bölümü akademisyenlerinin unvana göre dağılımı

Unvan	Frekans (Sayı)	Yüzde (%)
Profesör Doktor	1	5,2
Doçent Doktor	4	21,1
Doktor Öğretim Üyesi	9	47,4
Araştırma Görevlisi	4	21,1
Öğretim Görevlisi	1	5,2
TOPLAM	19	100,0

KTÜ Mimarlık bölümü bünyesinde arazi yönetimi ile ilişkili 16 zorunlu/13 seçmeli dersin temel gayrimenkul dava konuları ile ilişkisi, Tablo 40'da sunulmuştur.

Dava konuları özelinde bakıldığında katılımcılar, lisans düzeyinde okutulan dersler ile en fazla sırasıyla planlama, imar uygulamaları ve kırsal alan düzenlemesi konuları arasında ilişki olduğuna işaret ederken en az sırasıyla ecri misil, orman ve tarım arazileri konuları arasında bağlantı olduğunu düşünmektedir.

Zorunlu derslere ait veriler incelendiğinde en fazla payın toplam 135 işaretleme ile Şehircilik Proje, toplam 28 işaretleme ile en az payın ise Statik Mukavemet dersine ait olduğu saptanmıştır. Diğer zorunlu dersler ise Şehircilik ve İmar Hukuku (134 işaretleme), Mimari Proje (102 işaretleme), Röleve ve Restorasyon Projesi (89 işaretleme), Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon (88 işaretleme), Mimari Anlatım/Proje (85 işaretleme), . Fiziksel Çevre Bilgisi (65 işaretleme), Yapı Projesi (61 işaretleme), Yapı Bilgisi (61 işaretleme), Yapım Üretim Teknikleri (60 işaretleme), Bina Bilgisi (55 işaretleme), Betonarme Yapılar (43 işaretleme), Yapı Malzemesi (42 işaretleme), Yapı Elemanları (39 işaretleme), Yapı Statiği (31 işaretleme) şeklinde sıralanmaktadır.

Tablo 40. Mimarlık bölümü lisans dersleri-gayrimenkul dava konuları ilişkisi

Zorunlu dersler		Seçmeli dersler	
1.Yapı Bilgisi	10. Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon	17..Kent Okumaları	24.Kentsel Tasarım Bilgisi
2.Statik Mukavemet	11. Mimari Proje	18.Çağdaş Restorasyon Uygulamaları	25.Restorasyon
3.Bina Bilgisi	12. Şehircilik ve İmar Hukuku	19.Çelik Yapılar	26.Ekoloji ve Mimarlık
4.Yapı Malzemesi	13. Şehircilik Proje	20.Yapılı Çevreye Yaklaşım	27.Peyzaj Tasarım
5.Mimari Anlatım/Proje	14. Röleve ve Restorasyon Projesi	21.Kentsel Mekân Düzenleme	28.Depreme Dayanıklı Yapı Tasarımı
6.Yapı Statiği	15. Yapım Üretim Teknikleri	22.Yapılı Çevrelerde Ekolojik Tasarım	29.Kentsel Alt Yapı
7.Yapı Elemanları	16. Yapı Projesi	23.Mekân Üzerine Okumalar	

Tablo 40'ın Devamı

Dava Konusu	Kamulaştırma	Planlama	İmar uygulamaları.	Kırsal alan düzenlemesi	Kat Mülkiyeti	İrftak Hakkı	Tapu	Kadastro	Kentsel altyapı tesisler,	Ulaşım	Mimari proje uygulamaları	Yapı-bina bilgisi	Tarım Araçları	Toprak Bilgisi	Orman	Kıyı - Deniz -Su	ÇED	Kent. Dönüşüm	Ecri misil
Ders No																			
1		9	8	3	3		2	2	1	1	6	8	1	3	1	4	4	4	
2	2	6	2						1		4	6		2		2	1		
3	2	11	7	3	3	2	1	1	2		5	8	1	1	1	2		2	
4	1	4	3	3							5	8	1	3	1	5	2	1	1
5	4	12	9	5	4	4	4	3	3	5	7	7	1	2	1	2	3	4	
6		6	4								4	5		3		2		1	
7		8	3	3						1	5	7		2		2	1		
8	1	8	5	1				1	2	1	5	6		1		2	1	1	
9	3	9	5	7			1	1	2	1	6	6		2	1	3	5	4	
10	9	12	10	11	5	1	4	2	1	2	3	4	1	1	1	1	2	6	2
11	6	13	10	7	7	5	6	3	3	4	5	7	1	2	1	1	3	6	1
12	13	11	13	10	12	5	12	6	5	6	3	1	3	4	2	4	4	6	2
13	12	11	13	8	8	12	10	6	4	4	3	2	4	4	3	5	4	7	2
14	6	11	7	9	2	9	3	2	1	2	4	4	1	1	1	4	1	5	2
15		11	2	5		3		1			5	7	2	3	1	2	1	2	
16	1	12	3	2	2		2	2			4	7	1	2		2	3	2	
17	6	12	8	2	3	2	1	2	2	1	5	2	1	2	2	1	2	6	1
18	2	11	6	5	3	2	2	1	1	2	5	3	1	2	1	3	2	2	
19		8	5	4		2					5	5		2		1	1		
20	7	14	6	7	5		2	2	3	4	4	4	1	1	1	1	4	4	
21	8	11	10	6	3	4	3	2	4	5	3	1	1	1		5	2	5	1
22	3	10	4	8	1	1	1	1	1	5	5	3	3	4	2	3	3	3	
23	3	8	5	4	1	2		1		2	5	4	1	1		3	1	3	
24	7	12	7	7	2	2	1	2	5	2	4	1	3	3	1	2	1	4	1
25	5	11	7	6	2	3	2	1	2	4	3	4	1	1	1	4	3	2	1
26	3	8	4	7	1	1	1	1	1	1	4	3	6	5	4	1	2	2	
27	5	10	7	6	1	1	1	1	1	1	3	1	5	5	4	4	1	1	
28	1	11	5	2	1	2			2	1	3	4		2		2	1	2	
29	2	11	7	5	2	2	1	3	6	4	3	2	3	3	2	3	1	4	
Top.	112	291	185	146	71	65	60	47	53	59	126	130	43	68	32	76	59	85	14

Jeoloji Mühendisliği bölümü akademik personelleri ile elektronik posta aracılığı ile iletişim kurulabilen üniversitelerin listesi, Tablo 41 ile verilmiştir. Çalışma kapsamında 17 üniversitenin ilgili bölümlerinin akademik personellerine başvurulmuş ve toplam 11 üniversitenin akademik personellerinden ankete katılım sağlanmıştır.

Akdeniz Üniversitesi 2, Ankara Üniversitesi 5, Çukurova Üniversitesi 2, Fırat Üniversitesi 1, Hacettepe Üniversitesi 5, İstanbul Teknik Üniversitesi 7, Karadeniz Teknik Üniversitesi 6, Kocaeli Üniversitesi 1, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi 1, Orta Doğu Teknik Üniversitesi 3, Pamukkale Üniversitesi 1 akademisyen ile katılım göstermiştir (Tablo 42).

Tablo 41. Jeoloji mühendisliği bölümüne sahip, çalışmaya konu üniversiteler

*Akdeniz Üniversitesi	*Hacettepe Üniversitesi	Kütahya Dumlupınar Üniversitesi
*Ankara Üniversitesi	*İstanbul Teknik Üniversitesi	*Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	İstanbul Üniversitesi	*Orta Doğu Teknik Üniversitesi
*Çukurova Üniversitesi	*Karadeniz Teknik Üniversitesi	*Pamukkale Üniversitesi
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	*Kocaeli Üniversitesi	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
*Fırat Üniversitesi	Konya Teknik Üniversitesi	

* Ankete Jeoloji Mühendisliği bölümünden katılım sağlayan üniversiteler

Jeoloji Mühendisliği bölümünden ankete katılan 34 akademisyenin unvanlarına göre dağılımı, 13 (%38,2) Prof. Dr., 11 (%32,4) Arş. Gör., 8 (%23,5) Doç. Dr. ve 2 (%5,9) Dr. Öğr. Üyesi şeklindedir (Tablo 43). Katılım sayıları dikkate alındığında Dr. Öğr. Üyesi dışında diğer unvanlara sahip bireylerin homojen bir biçimde ankete katılım gösterdikleri söylenebilir.

Tablo 42. Ankete katılan jeoloji mühendisliği akademisyenlerinin çalıştıkları üniversiteye göre dağılımı

Üniversite	Frekans (Sayı)
Akdeniz Üniversitesi	2
Ankara Üniversitesi	5
Çukurova Üniversitesi	2
Fırat Üniversitesi	1
Hacettepe Üniversitesi	5
İstanbul Teknik Üniversitesi	7
Karadeniz Teknik Üniversitesi	6
Kocaeli Üniversitesi	1
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	1
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	3
Pamukkale Üniversitesi	1

Tablo 43. Ankete katılan jeoloji mühendisliği akademisyenlerinin unvana göre dağılımı

Unvan	Frekans (Sayı)	Yüzde (%)
Profesör Doktor	13	38,2
Doçent Doktor	8	23,5
Doktor Öğretim Üyesi	2	5,9
Araştırma Görevlisi	11	32,4
TOPLAM	34	100,0

KTÜ Jeoloji Mühendisliği bünyesinde arazi yönetimi ile ilişkili 6 zorunlu/5 seçmeli dersin temel gayrimenkul dava konuları ile ilişkisini gösteren tablo, aşağıda sunulmuştur.

Dava konuları özelinde bakıldığında katılımcılar, lisans düzeyinde okutulan dersler ile en fazla sırasıyla kentsel altyapı tesisleri, imar uygulamaları ve planlama konuları arasında ilişki olduğuna işaret ederken en az sırasıyla ecri misil, irtifak hakkı ve kat mülkiyeti konuları arasında bağlantı olduğunu düşünmektedir.

Zorunlu derslere ait veriler incelendiğinde en fazla payın toplam 297 işaretleme ile Mühendislik Jeolojisi, en az payın ise toplam 96 işaretleme ile Mukavemet dersine ait olduğu saptanmıştır. Diğer zorunlu dersler ise Hidrojeoloji (295 işaretleme), Zemin Mekaniği (211 işaretleme), Yapısal Jeoloji (191 işaretleme), Mühendislik Mekaniği (112 işaretleme) şeklinde sıralanmaktadır.

Tablo 44. Jeoloji mühendisliği bölümü lisans dersleri-gayrimenkul dava konuları ilişkisi

<u>Zorunlu dersler</u>		<u>Seçmeli dersler</u>																		
1.Mühendislik Mekaniği		7.Çevre ve Toplum																		
2.Yapısal Jeoloji		8.ÇED Uygulamaları																		
3.Mukavemet		9.Yer altı Jeolojisi																		
4.Zemin Mekaniği		10.Plaka Tektoniği																		
5.Hidrojeoloji		11.Deniz Jeolojisi																		
6.Mühendislik Jeolojisi																				
Dava Konusu	Ders No	Kamulaştırma	Planlama	İmar uygulamaları.	Kursal alan düzenlemesi	Kat Mülkiyeti	İrtifak Hakkı	Tapu	Kadastro	Kentsel altyapı tesisler,	Ulaşım	Mimari proje uygulamaları	Yapı-bina bilgisi	Tarım Arazileri	Toprak Bilgisi	Orman	Kıyı – Deniz -Şu	ÇED	Kent. Dönüşüm	Ecri misil
1	3	11	12	3	5		2	1	13	12	12	17	1	2		2	5	9	1	
2	9	21	17	13	3		5	6	17	15	14	9	6	4	5	13	14	15	3	
3	2	7	11	2	4	3	2	1	11	6	10	13		1	2	4	6	8		
4	8	18	19	5	6	2	10	9	20	20	18	19	9	11	3	6	9	13		
5	16	18	19	23	1	5	7	10	24	13	13	10	24	16	16	28	24	18	5	
6	18	23	25	16	10	6	12	12	26	30	23	24	9	8	6	12	12	19		
7	23	20	19	22	13	15	15	13	14	19	16	7	20	16	20	16	27	24	13	
8	8	8	8	8	2	2	6	5	7	7	8	4	8	8	10	7	16	12	4	
9	7	4	4	4			2	1	9	7	5	3	4	3	1	3	5	2	2	
10	2	1							1	1	1	1				2				
11	3	3	1				2	2	4	2	1	1	2		1	14	3	4	2	
Top.	99	134	135	96	44	33	63	60	146	132	121	108	83	69	64	107	121	124	32	

Jeofizik Mühendisliği bölümü akademik personelleri ile elektronik posta aracılığı ile iletişim kurulabilen üniversitelerin listesi, Tablo 45 ile verilmiştir. Çalışma kapsamında 6 üniversitenin ilgili bölümlerinin akademik personellerine başvurulmuştur. İstanbul Üniversitesi ve Karadeniz Teknik Üniversitesi 5'er, Ankara Üniversitesi ve Kocaeli Üniversitesi 2'ser akademisyen ile katılım göstermiştir (Tablo 46).

Tablo 45. Jeofizik mühendisliği bölümüne sahip, çalışmaya konu üniversiteler

*Ankara Üniversitesi	*Karadeniz Teknik Üniversitesi
*İstanbul Üniversitesi	*Kocaeli Üniversitesi
İstanbul Teknik Üniversitesi	Sakarya Üniversitesi

* Ankete Jeofizik Mühendisliği bölümünden katılım sağlayan üniversiteler

Tablo 46. Ankete katılan jeofizik mühendisliği akademisyenlerinin çalıştıkları üniversiteye göre dağılımı

Üniversite	Frekans (Sayı)
Ankara Üniversitesi	2
İstanbul Üniversitesi	5
Karadeniz Teknik Üniversitesi	5
Kocaeli Üniversitesi	2

Tablo 47. Ankete katılan jeofizik mühendisliği akademisyenlerinin unvana göre dağılımı

Unvan	Frekans (Sayı)	Yüzde (%)
Profesör Doktor	6	42,8
Doçent Doktor	2	14,3
Doktor Öğretim Üyesi	2	14,3
Araştırma Görevlisi	4	28,6
TOPLAM	14	100,0

Jeofizik Mühendisliği bölümünden ankete katılan 14 akademisyenin unvanlarına göre dağılımı, 6 (%42,8) Prof. Dr., 4 (%28,6) Arş. Gör., 2'ser (%14,3) Doç. Dr. ve Dr. Öğr. Üyesi şeklindedir (Tablo 47).

KTÜ Jeofizik Mühendisliği bünyesinde arazi yönetimi ile ilişkili 9 zorunlu/2 seçmeli dersin temel gayrimenkul dava konuları ile ilişkisini gösteren Tablo 48, aşağıda sunulmuştur.

Dava konuları özelinde bakıldığında katılımcılar, lisans düzeyinde okutulan dersler ile en fazla sırasıyla kentsel dönüşüm, ulaşım ve planlama konuları arasında ilişki olduğuna işaret ederken en az sırasıyla ecri misil, kat mülkiyeti ve orman konuları arasında bağlantı olduğunu düşünmektedir.

Zorunlu derslere ait veriler incelendiğinde en fazla payın toplam 121 işaretleme ile Mühendislik Sismolojisi, en az payın ise toplam 37 işaretleme ile Sismotektonik dersine ait olduğu saptanmıştır. Diğer zorunlu dersler ise Mühendislik Jeofiziği (100 işaretleme), Mühendislik Jeolojisi (99 işaretleme), Sismik Prospeksiyon (86 işaretleme), Sismoloji (72 işaretleme), Sismik Yorumlama (62 işaretleme), Yapısal Jeoloji (51 işaretleme), Mühendislik Mekaniği (51 işaretleme) şeklinde sıralanmaktadır.

Tablo 48. Jeofizik mühendisliği bölümü lisans dersleri-gayrimenkul dava konuları ilişkisi

Zorunlu dersler		Seçmeli dersler																	
1.Yapısal Jeoloji		10.Deniz Jeofiziği																	
2.Sismoloji		11.Deprem Mühendisliğinde Jeofizik Uygulamaları																	
3.Mühendislik Jeolojisi																			
4.Mühendislik Mekanığı																			
5.Sismik Prospeksiyon																			
6.Sismik Yorumlama																			
7.Mühendislik Sismolojisi																			
8.Mühendislik Jeofiziği																			
9.Sismotektonik																			
Dava Konusu	Kamulaştırma	Planlama	İmar uygulamaları.	Kırsal alan düzenlemesi	Kat Mülkiyeti	İrtifak Hakkı	Tapu	Kadastro	Kentsel altyapı tesisler,	Ulaşım	Mimari proje uygulamaları	Yapı-bina bilgisi	Tarım Araçları	Toprak Bilgisi	Orman	Kıyı - Deniz -Su	ÇED	Kent. Dönüşüm	Ecri misil
Ders no																			
1		5	2	5			1	1	3	4	1	1	4	4	4	4	5	6	
2	4	9	7	6	1		2	2	6	6	4	4	1	1		4	5	7	1
3	8	7	9	6	2	5	2	3	8	10	6	6	4	3	1	1	6	8	1
4	3	5	7	1	1	4	1		4	6	1	6	1	1			1	5	
5	2	4	5	7	1		1	1	9	7	4	6	5	6	1	4	9	8	1
6	3	4	5	3	3		1	1	4	6	3	3	2	2		3	6	6	1
7	8	10	9	6	1	6	4	4	10	11	7	8	4	3	2	3	6	10	2
8	8	9	8	5		3	3	3	7	10	5	7	3	4	2	3	5	7	
9	4	4	3	1		2		1	1		1	1	2		2		4	2	
10	1								2	1						7	1	1	
11	8	8	6	3	3	3	5	5	4	6	5	8	3	2	12	4	3	7	1
Top.	49	65	61	43	12	23	20	21	58	67	37	50	29	26	13	33	51	67	7

Orman Mühendisliği bölümü akademik personelleri ile elektronik posta aracılığı ile iletişim kurulabilen üniversitelerin listesi, Tablo 49 ile verilmiştir. Çalışma kapsamında 10 üniversitenin ilgili bölümlerinin akademik personellerine başvurulmuş ve Bartın Üniversitesi haricinde toplam 9 üniversitenin akademik personellerinden ankete katılım sağlanmıştır. Artvin Çoruh Üniversitesi 1, Bursa Teknik Üniversitesi 4, Çankırı Karatekin Üniversitesi 3, Düzce Üniversitesi 3, Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi 4, İstanbul Üniversitesi 9, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi 1, Karabük Üniversitesi 2, Karadeniz Teknik Üniversitesi 4 akademisyen ile katılım göstermiştir (Tablo 50).

Tablo 49. Orman mühendisliği bölümüne sahip, çalışmaya konu üniversiteler

*Artvin Çoruh Üniversitesi	*Düzce Üniversitesi	*Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
Bartın Üniversitesi	*Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi	*Karabük Üniversitesi
*Bursa Teknik Üniversitesi	*İstanbul Üniversitesi	*Karadeniz Teknik Üniversitesi
*Çankırı Karatekin Üniversitesi		

* Ankete Orman Mühendisliği bölümünden katılım sağlayan üniversiteler

Tablo 50. Ankete katılan orman mühendisliği akademisyenlerinin çalıştıkları üniversiteye göre dağılımı

Üniversite	Frekans (Sayı)
Artvin Çoruh Üniversitesi	1
Bursa Teknik Üniversitesi	4
Çankırı Karatekin Üniversitesi	3
Düzce Üniversitesi	3
Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi	4
İstanbul Üniversitesi	9
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	1
Karabük Üniversitesi	2
Karadeniz Teknik Üniversitesi	4

Orman Mühendisliği bölümünden ankete katılan 31 akademisyenin unvanlarına göre dağılımı, 11 (%35,5) Dr. Öğr. Üyesi, 9 (%29,0) Arş. Gör., 7 (%22,6) Doç. Dr., 4 (%12,9) Prof. Dr. şeklinde olmuştur (Tablo 51). Katılım sayıları dikkate alındığında unvanlar temelinde homojen bir katılımdan söz edilebilir.

Tablo 51. Ankete katılan orman mühendisliği akademisyenlerinin unvana göre dağılımı

Unvan	Frekans (Sayı)	Yüzde (%)
Profesör Doktor	4	12,9
Doçent Doktor	7	22,6
Doktor Öğretim Üyesi	11	35,5
Araştırma Görevlisi	9	29,0
TOPLAM	31	100,0

KTÜ Orman Mühendisliği bünyesinde arazi yönetimi ile ilişkili 13 zorunlu/11 seçmeli dersin temel gayrimenkul dava konuları ile ilişkisini gösteren tablo, aşağıda sunulmuştur (Tablo 52).

Dava konuları özelinde bakıldığında katılımcılar, lisans düzeyinde okutulan dersler ile en fazla sırasıyla orman, planlama ve çevresel etki değerlendirme (ÇED) konuları arasında ilişki olduğuna işaret ederken en az sırasıyla kat mülkiyeti, ecri misil ve yapı-bina bilgisi konuları arasında bağlantı olduğunu düşünmektedir.

Zorunlu derslere ait veriler incelendiğinde en fazla payın toplam 221 işaretleme ile Ormancılık Hukuku, en az payın ise toplam 37 işaretleme ile Ormancılık İş Bilgisi ve Güvenliği dersine ait olduğu saptanmıştır. Diğer zorunlu dersler ise Ölçme ve Kadastro (199 işaretleme), Havza Amenajmanı (149 işaretleme), Ormancılık Politikası (137 işaretleme), Orman Ekolojisi (117 işaretleme), Orman Yolları (115 işaretleme), Orman Koruma (94 işaretleme), Toprak İlmi (87 işaretleme), Erozyon ve Sel Kontrolü (86 işaretleme), Orman Amenajmanı (63 işaretleme), Amenajmanın Temel Esasları (46 işaretleme), Orman İşletme Ekonomisi (44 işaretleme) şeklinde sıralanmaktadır.

Tablo 52. Orman mühendisliği bölümü lisans dersleri-gayrimenkul dava konuları ilişkisi

Zorunlu dersler		Seçmeli dersler																							
1.Ölçme ve Kadastro		8.Havza Amenajmanı		14.Ormanlıkta İnşaat Bilgisi								20.Milli Park Yönetimi													
2.Ormanlık Hukuku		9.Orman İşletme Ekonomisi		15.Türkiye'nin Ekolojik Bölgeleri								21.Tarımsal Ormanlık													
3.Ormanlık İş Bilgisi ve Güvenliği		10.Erozyon ve Sel Kontrolü		16.Genel Ekoloji								22.Mera Amenajmanı													
4.Toprak İlimi		11.Amenajmanın Temel Esasları		17.Orman İçi Su Kaynakları								23.Korunan Alanların Planlanması													
5.Orman Ekolojisi		12.Ormanlık Politikası		18.Çayır-Mera Ekolojisi								24.Çevre Koruma													
6.Orman Koruma		13.Orman Amenajmanı		19.Havza Hidrolojisi																					
7.Orman Yolları																									
Dava Konusu	Kamulaştırma	Planlama	İmar uygulamaları.	Kırsal alan düzenlemesi	Kat Mülkiyeti	İrtifak Hakkı	Tapu	Kadastro	Kentsel altyapı tesisler,	Ulaşım	Mimari proje uygulamaları	Yapı-bina bilgisi	Tarım Arazileri	Toprak Bilgisi	Orman	Kıyı – Deniz -Su	ÇED	Kent. Dönüşüm	Ecri misil						
Ders No	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
1	21	13	18	7	5	10	19	27	9	9	9	6	6		17	3	2	10	7						
2	27	6	16	5	14	23	23	19	6	2	2	2	6	1	21	4	14	7	21						
3		2							4	2	3	7		1	15		2								
4	1	4	1	5				1	3	1			15	24	19		7	1	1						
5	3	6	2	5				2	2	1	1		9	19	26	10	19	5	2						
6	3	8	5	5	1	3	2	3		3	1		7	5	23	2	11	5	1						
7	4	12	4	5		1		3	5	27	10	8	1	3	17	2	5	1							
8	3	19	5	12		3		3	3	1	5	2	17	16	20	13	15	4							
9	1	7	1	3		1	1		3						13		3	1	1						
10	1	11	4	5				1	3		3	3	6	11	13	7	7	1							
11		11		1				3					1	2	14		3								
12	13	11	8	13	6	9	6	8	4	2	2	2	4	2	13	5	8	3	6						
13		17		3		1		3		1			3	4	15	1	2								
14	1	4	5		7	1	4	4	7	11	13	16		1	8		3	2	1						
15		6	1	2					1				4	8	17	7	7								
16		3	1	6		1			3				4	11	15	7	6	4							
17	1	5		7						2			3	5	14	14	4								
18		5		10				3		1			8	11	13	3	5								
19	1	4	1	5					5		1	1	3	10	12	11	7								
20	4	11	4	7	2	5	2	2		2	3	3	1	4	12	4	9	1	1						
21		5		9		1		1		1			15	7	13		4	2							
22	1	6	2	7				1					7	9	10		4		1						
23	4	10	5	7	1	3	1	3	1	3	2	1	3	5	13	9	11	4	1						
24	3	7	8	9	2	3	1	2	10	4	6	3	5	7	10	10	18	9	1						
Top.	92	193	91	138	38	65	59	89	69	73	61	54	128	166	354	111	176	60	44						

Şehir ve Bölge Planlama bölümü akademik personelleri ile elektronik posta aracılığı ile iletişim kurulabilen üniversitelerin listesi, Tablo 53 ile verilmiştir. Çalışma kapsamında 22 üniversitenin ilgili bölümlerinin akademik personellerine başvurulmuş ve toplam 11 üniversiteden ankete katılım sağlanmıştır.

Bursa Teknik Üniversitesi 1, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi 1, Dokuz Eylül Üniversitesi 2, Gazi Üniversitesi 2, Gebze Teknik Üniversitesi 1, İzmir Demokrasi Üniversitesi 1, Karadeniz Teknik Üniversitesi 1, Mersin Üniversitesi 1, Orta Doğu Teknik Üniversitesi 1, Pamukkale Üniversitesi 1, Yıldız Teknik Üniversitesi 1 akademisyenle çalışmaya katkı sunmuştur (Tablo 54).

Tablo 53. Şehir ve bölge planlama bölümüne sahip, çalışmaya konu üniversiteler

Akdeniz Üniversitesi	*Gebze Teknik Üniversitesi	Necmettin Erbakan Üniversitesi
Amasya Üniversitesi	İstanbul Teknik Üniversitesi	*Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Atatürk Üniversitesi	*İzmir Demokrasi Üniversitesi	*Pamukkale Üniversitesi
*Bursa Teknik Üniversitesi	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü	Süleyman Demirel Üniversitesi
*Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	*Karadeniz Teknik Üniversitesi	Uşak Üniversitesi
*Dokuz Eylül Üniversitesi	Kırklareli Üniversitesi	*Yıldız Teknik Üniversitesi
Erciyes Üniversitesi	*Mersin Üniversitesi	Yozgat Bozok Üniversitesi
*Gazi Üniversitesi		

* Ankete Şehir ve Bölge Planlama bölümünden katılım sağlayan üniversiteler

Şehir ve Bölge Planlama bölümünden ankete katılan 13 akademisyenin unvanlarına göre dağılımı, 5'er (%38,5) Dr. Öğr. Üyesi ve Arş. Gör., 2 (%15,4) Doç. Dr. ve 1 (%7,6) Prof. Dr. şeklinde olmuştur (Tablo 55). Şehir ve Bölge Planlama bölümü üzerinde yapılacak analizlerde katılımcıların %75'inden fazlasını oluşturan Dr. Öğr. Üyesi ve Arş. Gör. unvanına sahip bireylerin önemli bir rolü olacaktır.

KTÜ Şehir ve Bölge Planlama bölümü bünyesinde arazi yönetimi ile ilişkili 9 zorunlu/11 seçmeli dersin temel gayrimenkul dava konuları ile ilişkisini gösteren tablo, aşağıda sunulmuştur (Tablo 56).

Dava konuları özelinde bakıldığında katılımcılar, lisans düzeyinde okutulan dersler ile en fazla sırasıyla planlama, çevresel etki değerlendirme (ÇED) ve imar uygulamaları

konuları arasında ilişki olduğuna işaret ederken en az sırasıyla, eciri misil, kat mülkiyeti ve irtifak hakkı konuları arasında bağlantı olduğunu düşünmektedir.

Zorunlu derslere ait veriler incelendiğinde en fazla payın toplam 149 işaretleme ile Arazi Kullanımı Planlaması, en az payın ise toplam 50 işaretleme ile Kentsel Tasarım İlke ve Yöntemleri dersine ait olduğu saptanmıştır. Diğer zorunlu dersler ise Planlamada Yasal-Yönetimsel Çerçeve (110 işaretleme), Kentsel Koruma (84 işaretleme), Kentsel Teknik Altyapı (75 işaretleme), Kentsel Ulaşım Planlaması (74 işaretleme), Bölge Planlama (73 işaretleme), Planlamada Anlatım - İletim Teknikleri (61 işaretleme), Planlama Teori ve Teknikleri (54 işaretleme) şeklinde sıralanmaktadır.

Tablo 54. Ankete katılan şehir ve bölge planlama bölümü akademisyenlerinin çalıştıkları üniversiteye göre dağılımı

Üniversite	Frekans (Sayı)
Bursa Teknik Üniversitesi	1
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	1
Dokuz Eylül Üniversitesi	2
Gazi Üniversitesi	2
Gebze Teknik Üniversitesi	1
İzmir Demokrasi Üniversitesi	1
Karadeniz Teknik Üniversitesi	1
Mersin Üniversitesi	1
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	1
Pamukkale Üniversitesi	1
Yıldız Teknik Üniversitesi	1

Tablo 55. Ankete katılan şehir ve bölge planlama bölümü akademisyenlerinin unvana göre dağılımı

Unvan	Frekans (Sayı)	Yüzde (%)
Profesör Doktor	1	7,6
Doçent Doktor	2	15,4
Doktor Öğretim Üyesi	5	38,5
Araştırma Görevlisi	5	38,5
TOPLAM	13	100,0

Tablo 56. Şehir ve bölge planlama bölümü lisans dersleri-gayrimenkul dava konuları ilişkisi

Zorunlu dersler		Seçmeli dersler																			
1.Planlamada Anlatım - İletim Teknikleri		6.Kentsel Koruma		10.Peyzaj Planlama ve Tasarımı									16.Su Yapıları ve Çevre Yönetimi								
2.Arazi Kullanımı Planlaması		7.Kentsel Ulaşım Planlaması		11.Sürdürülebilir Planlama									17.Kentsel Tasarım Politika ve Uygulamaları								
3.Kentsel Teknik Altyapı		8.Kentsel Tasarım İlke ve Yöntemleri		12.Kent ve Ekoloji									18.Kentsel Açık Alanlar ve Tasarım İlkeleri								
4.Bölge Planlama		9.Planlamada Yasal- Yönetmelik Çerçeve		13.Mimarlık Bilgisi									19.Doğal Afetler ve Planlama								
5.Planlama Teori ve Teknikleri				14.Turizm Alanları Planlaması									20.Kamu Ölçmeleri								
				15.Kırsal Planlama																	
Dava Konusu	Kamulaştırma	Planlama	İmar uygulamaları.	Kırsal alan düzenlemesi	Kat Mülkiyeti	İrtifak Hakkı	Tapu	Kadastro	Kentsel altyapı tesisler,	Ulaşım	Mimari proje uygulamaları	Yapı-bina bilgisi	Tarım Araçları	Toprak Bilgisi	Orman	Kıyı – Deniz -Su	ÇED	Kent. Dönüşüm	Ecri misil		
Ders no	2	7	4	2	2	2	2	2	3	3	6	5	2	3	3	4	2	4	2		
1	2	7	4	2	2	2	2	2	3	3	6	5	2	3	3	4	2	4	2		
2	10	12	11	10	3	6	7	7	8	10	4	6	9	9	6	7	9	7	6		
3	7	8	6	3	1		3	4	12	8		2	1	3	1	2	7	2	2		
4	1	9	1	9			2	1	4	7			6	5	7	8	8	1			
5	4	10	4	4	2	2	2	2	2	2	1	1	2	1	1	1	3	4	1		
6	5	8	7	3	4	3	3	3	2	3	7	7	3	3	3	3	3	8			
7	7	9	8	1		1	1	4	9	12		1	1	1	1	2	6	3			
8	1	6	3	1	1	1	1	1	2	3	6	5			1	1	2	6	1		
9	7	8	8	3	8	8	8	8	2	2	2	3	3	3	3	3	7	9	6		
10	1	6	2	6			1	1	3	2	2	2	5	5	4	6	1	2			
11		7	3	5					4	5	1	1	7	6	7	7	7	3			
12	1	6	1	5					3	3			6	6	6	5	7	1			
13	1	2	3		4	3	3	3	2	1	8	9						4	1		
14	3	7	5	2				1	3	4			1	1	3	5	5	3			
15	1	7	2	9			1	2	2	5	1		9	8	7	5	7	2			
16	2	5	1	3			2	3	5	2			2	2	2	8	3	1			
17	3	7	6	1	1	1	1	2	2	4	4	4	1	1	1	2	2	4			
18	3	5	4	2			2	2	2	2	2	2	2	2	1	2		3	1		
19	4	8	2	1			1		4	3	2	3	4	5	5	4	7	5			
20	6	2	5	1	3	3	5	5	1	1	2	1	3	2	2	3	2	4	3		
Top.	69	139	86	71	29	32	45	51	75	83	48	53	67	66	64	78	88	76	23		

Ziraat Fakültesi akademik personelleri ile elektronik posta aracılığı ile iletişim kurulabilen üniversitelerin listesi, Tablo 57 ile verilmiştir. Çalışma kapsamında 26 üniversitenin ilgili bölümlerinin akademik personellerine başvurulmuş ve toplam 12 üniversiteden ankete katılım sağlanmıştır.

Ankara Üniversitesi 3, Atatürk Üniversitesi 1, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi 1, Çukurova Üniversitesi 2, Ege Üniversitesi 1, Iğdır Üniversitesi 2, Ondokuz Mayıs Üniversitesi 4, Ordu Üniversitesi 2, Rize Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi 1, Siirt Üniversitesi 1, Uşak Üniversitesi 1, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi 1 akademisyenle çalışmaya katkı sunmuştur (Tablo 58).

Tablo 57. Ziraat fakültesine sahip, çalışmaya konu üniversiteler

Akdeniz Üniversitesi	Düzce Üniversitesi	*Rize Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
*Ankara Üniversitesi	*Ege Üniversitesi	*Siirt Üniversitesi
*Atatürk Üniversitesi	Harran Üniversitesi	Şırnak Üniversitesi
Bingöl Üniversitesi	Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi	Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	*Iğdır Üniversitesi	Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Bursa Uludağ Üniversitesi	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	*Uşak Üniversitesi
*Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi	*Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
*Çukurova Üniversitesi	*Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Yozgat Bozok Üniversitesi
Dicle Üniversitesi	*Ordu Üniversitesi	

*Ankete Ziraat Fakültesinden katılım sağlayan üniversiteler

Tablo 58. Ankete katılan ziraat fakültesi akademisyenlerinin çalıştıkları üniversiteye göre dağılımı

Üniversite	Frekans (Sayı)
Ankara Üniversitesi	3
Atatürk Üniversitesi	1
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	1
Çukurova Üniversitesi	2
Ege Üniversitesi	1
Iğdır Üniversitesi	2
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	4
Ordu Üniversitesi	2
Rize Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	1
Siirt Üniversitesi	1
Uşak Üniversitesi	1
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	1

Ziraat Fakültesinden ankete katılan 20 akademisyenin unvanlarına göre dağılımı, 8 (%40,0) Prof. Dr., 5 (%25,0) Arş. Gör., 4 (%20,0) Doç. Dr., 3 (%15,0) Dr. Öğr. Üyesi şeklinde olmuştur (Tablo 59). Katılım sayıları dikkate alındığında unvanlar temelinde homojen bir katılımdan söz edilebilir.

Tablo 59. Ankete katılan ziraat fakültesi akademisyenlerinin unvana göre dağılımı

Unvan	Frekans (Sayı)	Yüzde (%)
Profesör Doktor	8	40,0
Doçent Doktor	4	20,0
Doktor Öğretim Üyesi	3	15,0
Araştırma Görevlisi	5	25,0
TOPLAM	20	100,0

Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi bünyesinde arazi yönetimi ile ilişkili 18 zorunlu/11 seçmeli dersin temel gayrimenkul dava konuları ile ilişkisini gösteren tablo, aşağıda sunulmuştur (Tablo 60).

Dava konuları özelinde bakıldığında katılımcılar, lisans düzeyinde okutulan dersler ile en fazla sırasıyla kırsal alan düzenlemesi, kamulaştırma ve çevresel etki değerlendirme (ÇED) konuları arasında ilişki olduğuna işaret ederken en az sırasıyla, kat mülkiyeti, irtifak hakkı ve ecri misil konuları arasında bağlantı olduğunu düşünmektedir.

Zorunlu derslere ait veriler incelendiğinde en fazla payın toplam 160 işaretleme ile Toprak Bilimi, en az payın ise toplam 24 işaretleme ile Mukavemet dersine ait olduğu saptanmıştır. Diğer zorunlu dersler ise Tarım ve Çevre (144 işaretleme), Jeoloji (130 işaretleme), Tarımsal Ekoloji (119 işaretleme), Toprak Verimliliği (113 işaretleme), Tarımsal Yapılar ve Sulama (84 işaretleme), Sulama ve Drenaj (72 işaretleme), Mühendislik Mekaniği (67 işaretleme), Arazi Toplulaştırma (58 işaretleme), Turizm ve Rekreasyon Alan Planlaması (57 işaretleme), Mimarlık Bilgisi (50 işaretleme), Çevresel Etki Değerlendirme (50 işaretleme), Doğa Koruma (49 işaretleme), Peyzaj Ekolojisi (34 işaretleme), Çayır Mera Amenajmanı (33 işaretleme), Çayır Mera Islahı (28 işaretleme), Statik (25 işaretleme) şeklinde sıralanmaktadır.

Tablo 60. Ziraat fakültesi lisans dersleri-gayrimenkul dava konuları ilişkisi

<u>Zorunlu dersler</u>		<u>Seçmeli dersler</u>	
1.Jeoloji	10.Çayır Mera Islahı	19.Yapı Bilgisi	25.Sürdürülebilir Doğal Kaynak Kullanımı
2.Tarımsal Ekoloji	11.Peyzaj Ekolojisi	20.Kıyı Alanları Yönetimi	26.Sürdürülebilir Toprak Yönetimi
3.Toprak Bilimi	12.Doğa Koruma	21.Malzeme Bilgisi	27.Sorunlu Toprakların Islahı
4.Tarımsal Yapılar ve Sulama	13.Mimarlık Bilgisi	22.Zemin Mekaniği	28.Toprak Bitki Su İlişkileri
5.Mühendislik Mekaniği	14.Çevresel Etki Değerlendirme	23.Tarımsal Değer Bıçme	29.Betonarme
6.Tarım ve Çevre	15.Turizm ve Rekreasyon Alan Planlaması	24.Tarım Hukuku	
7.Sulama ve Drenaj	16.Statik		
8.Toprak Verimliliği	17.Mukavemet		
9.Çayır Mera Amenajmanı	18.Arazi Toplulaştırma		

Tablo 60'ın Devamı

Dava Konusu	Kamulaştırma	Planlama	İmar uygulamaları.	Kırsal alan düzenlemesi	Kat Mülkiyeti	İrtifak Hakkı	Tapu	Kadastro	Kentsel altyapı tesisler,	Ulaşım	Mimari proje uygulamaları	Yapı-bina bilgisi	Tarım Araçları	Toprak Bilgisi	Orman	Kıyı – Deniz -Su	ÇED	Kent. Dönüşüm	Ecri misil
Ders No																			
1	5	9	10	5	8	6	6	7	9	9	8	9	5	4	4	6	7	8	4
2	9	6	5	12	1	2	3	3	6	5	2	2	9	6	13	5	13	11	4
3	9	9	12	9	1	2	6	4	11	6	4	6	16	13	14	6	12	11	6
4	6	9	4	7	1	3	2	2	5	2	2	2	9	5	2	5	7	3	4
5	1	4	6	3	5	4	3	3	6	4	4	4	1	1		2	5	5	1
6	13	12	10	11	2	3	6	8	9	6	5	6	9	7	6	5	11	5	4
7	7	7	4	6		1	1	2	4	2	1	1	6	6	1	5	5	3	3
8	9	6	9	10		1	2	2	5	4	2		9	13	7	6	9	7	4
9	3	2	2	3		1	1	1					3	2	2	1	2		1
10	3	1		2		1	1	1					3	2	1	1	2		
11	3	2	2	2	1		1		1	1	2	1			2	1	2	2	
12	4	3	4	4			2	2	3	2	2	1	3	1	2	2	2		
13	1	3	4	1	4	2	3	3	3	3	3	2					1	3	1
14	5	2	2	2	1	1	1	2	3	4	1		1	1	2	2	4	2	
15	2	4	3	4			1	2	4	3	3	2	1	2	2	3	3	3	
16		1						1	2	1	2	1						1	
17		1	1	1						1	1	2							
18	4	3	3	3		2	4	3	1	1			3	3	3	1	3	1	2
19	1		1	1	1	1	1		1		1	1		1				1	1
20	1	1	2	2			1	2		1						2	1		1
21		1	1						1		2	2						1	
22		1		1					1		2	2	1					1	
23	2			2		1	1	2	1	2	1		2	1			1		2
24	3	1		3	1	2	2	2	1	1	1	1	3	2	2	2	2	1	3
25	5	3	4	4	1	1	1	1	3	1	1		2		1	2	2	2	1
26	3	2	2	4	1	2	2	1	2				3	2	2	3	3	2	2
27	2	1		1		1		1		2			1	2	1		1		
28	1	1		1		1	1	1					2	2	1	1	1		
29			1	1	1		1	1	2	1	2	3	1					1	
Top.	102	95	92	105	29	38	53	58	83	64	52	48	93	76	68	61	99	74	44

Hukuk Fakültesi akademik personelleri ile elektronik posta aracılığı ile iletişim kurulabilen üniversitelerin listesi, Tablo 61 ile verilmiştir. Çalışma kapsamında 30 üniversitenin ilgili bölümlerinin akademik personellerine başvurulmuş ve toplam 6 üniversiteden ankete katılım sağlanmıştır.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi 1, Pamukkale Üniversitesi 2, Sakarya Üniversitesi 1, Trabzon Üniversitesi 1, Türk-Alman Üniversitesi 4, Yalova Üniversitesi 3 akademisyenle katılımda bulunmuştur (Tablo 62).

Tablo 61. Hukuk fakültesine sahip, çalışmaya konu üniversiteler

Afyon Kocatepe Üniversitesi	Dokuz Eylül Üniversitesi	Kırklareli Üniversitesi
Anadolu Üniversitesi	Erciyes Üniversitesi	Necmettin Erbakan Üniversitesi
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi	*Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi	Gaziantep Üniversitesi	*Pamukkale Üniversitesi
Ankara Üniversitesi	Hacettepe Üniversitesi	*Sakarya Üniversitesi
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	İnönü Üniversitesi	Selçuk Üniversitesi
Atatürk Üniversitesi	İstanbul Üniversitesi	Süleyman Demirel Üniversitesi
Bursa Uludağ Üniversitesi	İstanbul Medeniyet Üniversitesi	*Trabzon Üniversitesi
Çukurova Üniversitesi	İzmir Demokrasi Üniversitesi	*Türk-Alman Üniversitesi
Dicle Üniversitesi	Kırıkkale Üniversitesi	*Yalova Üniversitesi

Tablo 62. Ankete katılan hukuk fakültesi akademisyenlerinin çalıştıkları üniversiteye göre dağılımı

Üniversite	Frekans (Sayı)
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	1
Pamukkale Üniversitesi	2
Sakarya Üniversitesi	1
Trabzon Üniversitesi	1
Türk-Alman Üniversitesi	4
Yalova Üniversitesi	3

Hukuk Fakültesinden ankete katılan 12 akademisyenin unvanlarına göre dağılımı, 6 (%50,0) Arş. Gör., 4 (%33,3) Dr. Öğr. Üyesi ve 2 (%16,7) Prof. Dr. şeklinde olur iken Doçent seviyesinde bir katılım gerçekleşmemiştir (Tablo 63).

Tablo 63. Ankete katılan hukuk fakültesi akademisyenlerinin unvana göre dağılımı

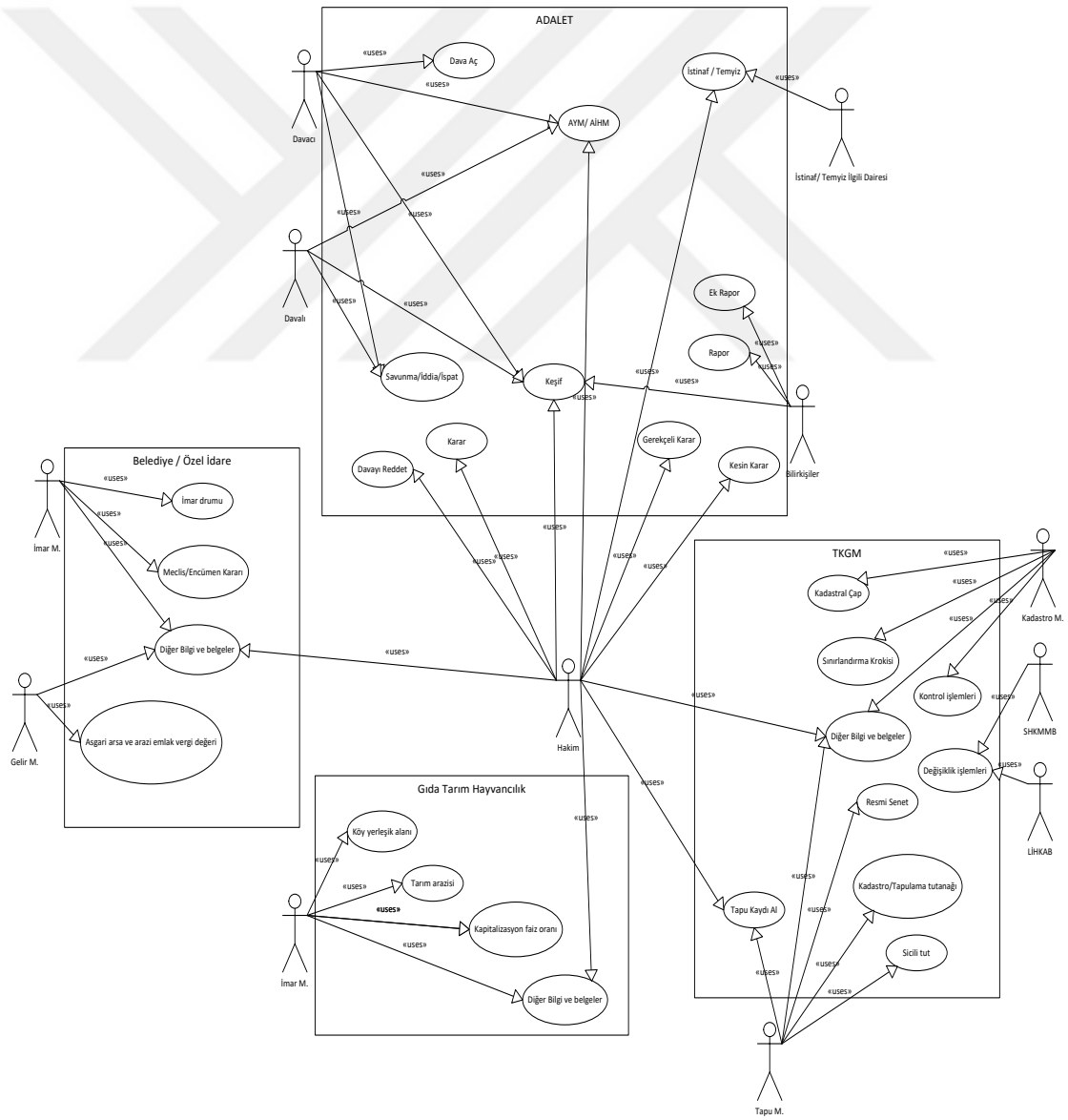
Unvan	Frekans (Sayı)	Yüzde (%)
Profesör Doktor	2	16,7
Doçent Doktor	-	-
Doktor Öğretim Üyesi	4	33,3
Araştırma Görevlisi	6	50,0
TOPLAM	12	100,0

Trabzon Üniversitesi Hukuk Fakültesi bünyesinde arazi yönetimi ile ilişkili 8 zorunlu/2 seçmeli dersin temel gayrimenkul dava konuları ile ilişkisini gösteren tablo, aşağıda sunulmuştur (Tablo 64).

Dava konuları özelinde bakıldığında katılımcılar, lisans düzeyinde okutulan dersler ile en fazla sırasıyla tarım arazileri, orman ve kıyı-deniz-su konuları arasında ilişki olduğuna işaret ederken en az sırasıyla kentsel altyapı tesisleri, ulaşım ve imar uygulamaları konuları arasında bağlantı olduğunu düşünmektedir.

Zorunlu derslere ait veriler incelendiğinde en fazla payın toplam 118 işaretleme ile İdare Hukuku, en az payın ise toplam 2 işaretleme ile İcra ve İflas Hukuku dersine ait olduğu saptanmıştır. Diğer zorunlu dersler ise Eşya Hukuku (67 işaretleme), Medeni Hukuk (52 işaretleme), Borçlar Hukuku (28 işaretleme), Genel Kamu Hukuku (8 işaretleme), Miras Hukuku (7 işaretleme), Medeni Usul Hukuku (5 işaretleme) şeklinde sıralanmaktadır.

duyulan verileri, hangi aktörlerin hangi kurumlardan ne şekilde temin etmesi gerektiğine ilişkin bağlantıları rahatlıkla görmek mümkün olmaktadır. Şöyle ki dava sürecinde veriye ihtiyaç duyan aktörleri, davacı, davalı, hâkim bilirkişi gibi bireyler oluştururken verinin temininde Tapu Müdürlüğü, Kadastro Müdürlüğü, İmar Müdürlüğü vb. kurumlar rol almaktadır. Veri alış-verişi haricinde aktörlerin sistem içerisinde hak, yetki ve görev tanımlarına da rastlanılmaktadır. Dava süreci içerisinde hâkimin davayı kabul/ret etme, kesin karar, gerekçeli karar alma gibi fonksiyonları eda ettiği görülürken bilirkişilerin davaya atanması sonrası keşif, rapor hazırlama, talep halinde ek rapor hazırlama gibi görevlere tabi tutulduğu anlaşılmaktadır.

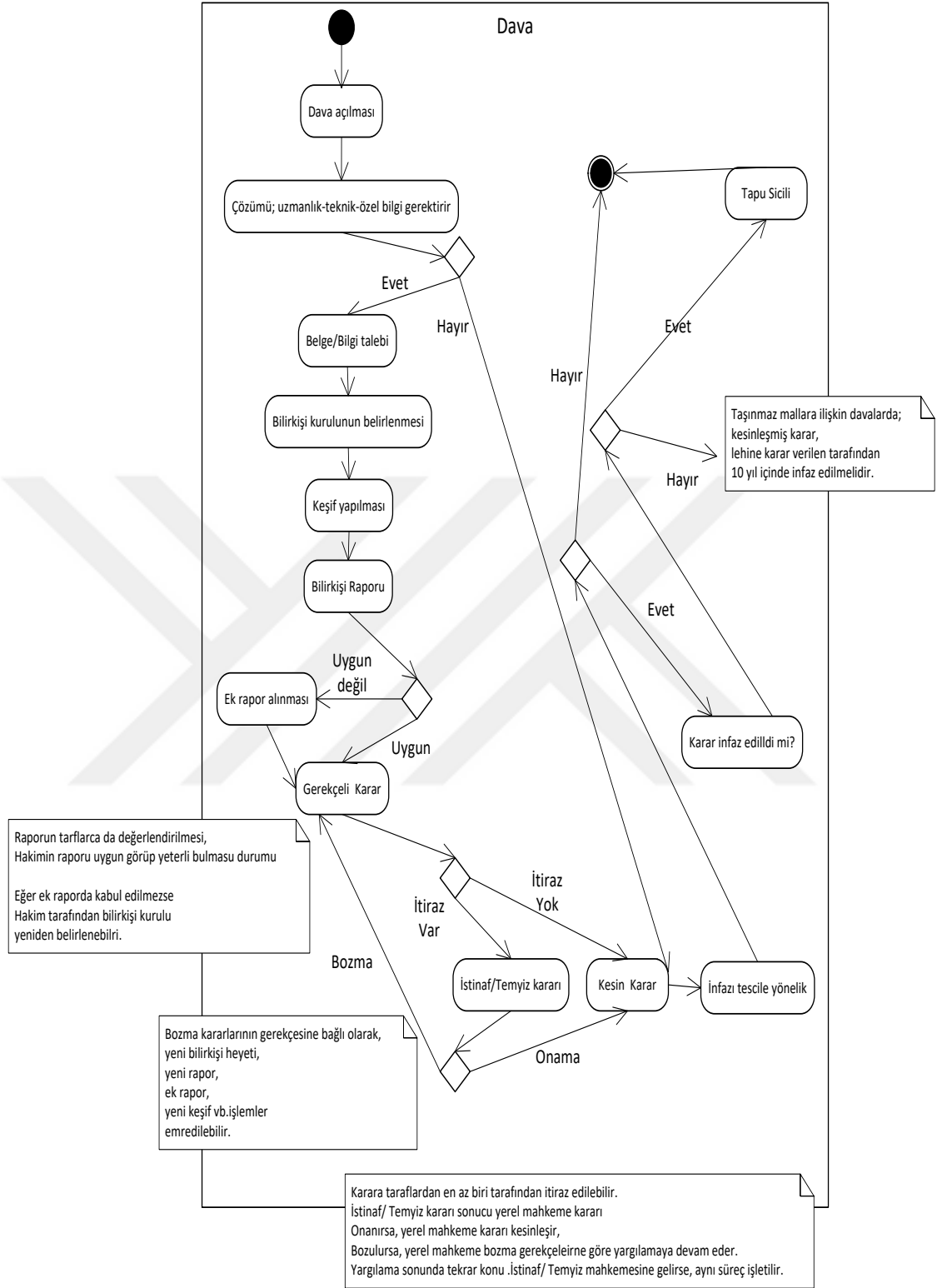

Şekil 14. UML use case diyagramı ile gayrimenkul dava sürecinin görselleştirilmesi

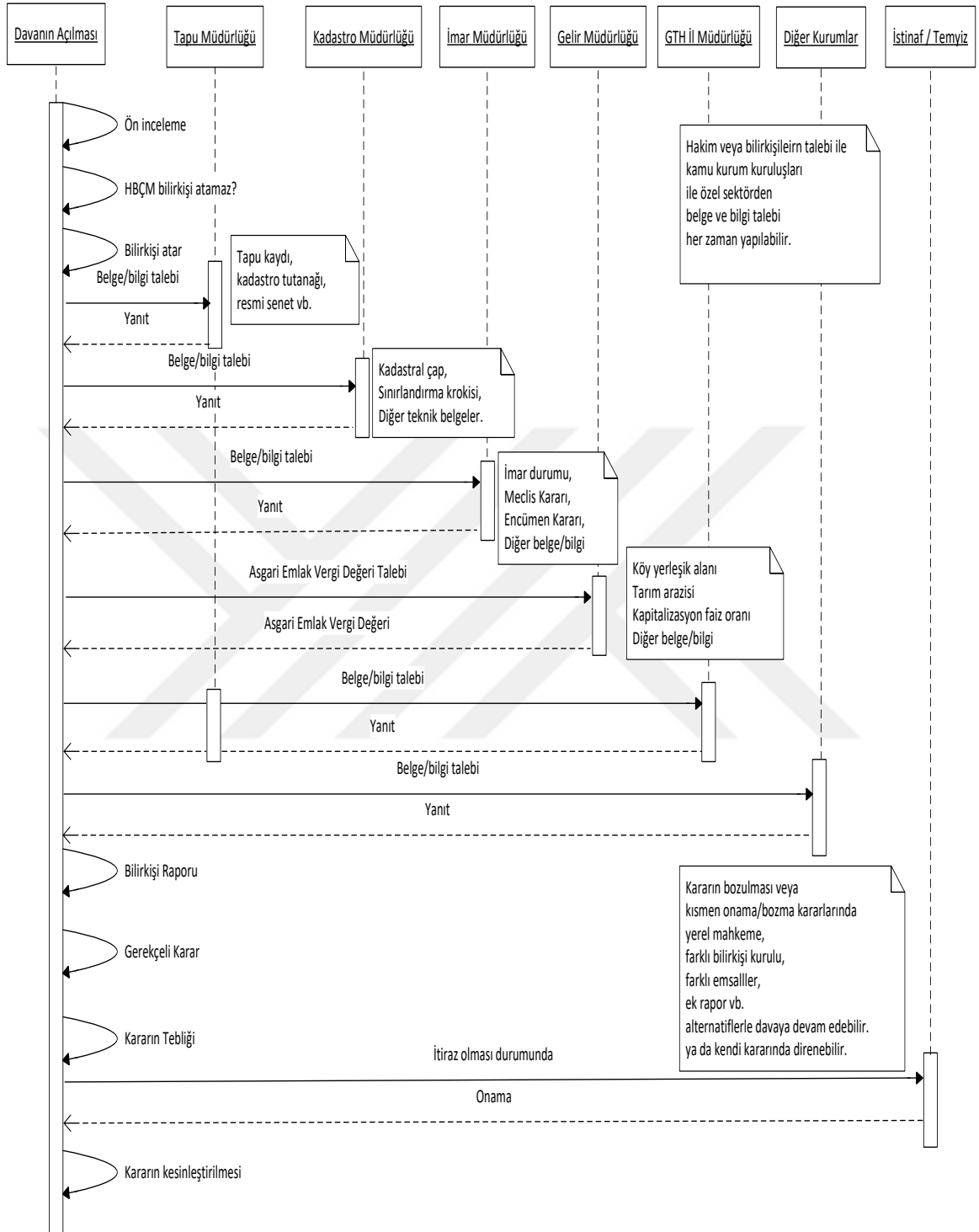
‘Gayrimenkul dava sürecinin activity diyagramı ile gösterimi’ Şekil 15’te sunulmuştur. Activity diyagramı ile gayrimenkul davaların açılmasından infazı gerektiren mahkeme kararları için tapuya tescil, infazı gerektirmeyen kararlar için ise kararın kesinleşmesine kadar olan süreç ayrıntıları ile ifade edilmektedir. Activity diyagramı üzerinden süreç ele alındığında davanın hukuki bilgi üzerinden çözümü mümkün ise davanın daha kısa sürede sonuçlanma ihtimali son derece yüksek görünmektedir; fakat özellikle çalışmaya konu taşınmaz tabanlı davalarda, genel itibariyle çözümün teknik veya özel bilgi gerektiren durumlar ortaya çıkarması ve bilirkişilere başvurulması, sürecin girift bir yapıya büründüğüne işaret etmektedir. Bilirkişi kurulunun belirlenmesi, keşif, raporun hazırlanması, raporun mahkemece kabul görüp görmeyeceği, duruma göre ek rapor istenmesi, en nihayetinde yeni bir bilirkişi kurulunun oluşturulmasının talep edilmesi, istinaf mahkemesinin ilk derece mahkeme kararını keşif veya bilirkişi raporundaki eksiklikler sebebiyle bozması gibi süreçler, çözümü uzmanlık gerektiren davalarda devreye girmektedir.

Şekil 16’da sunulan sequence (sıralama/silsile) diyagramı ile activity diyagramı üzerinden modellenen sürecin biraz daha genişletilmesi hedeflenmiştir. Özellikle mahkemelerin bilgi/belge istemi aşamasında sürece dahil olacak kurumların hangi öncelikte, ne tür verilerin temininden sorumlu olduklarını ifade eden sequence diyagramının sürece en önemli katkısı, kurumların veri temini esnasındaki öncelik ve sonralık durumlarının bir arada görülmesine olanak tanınmasıdır. Sequence diyagramı ile süreç içerisinde yer alan Tapu Müdürlüğü, Kadastro Müdürlüğü, İmar Müdürlüğü, Gelir Müdürlüğü gibi bütün kurumlar, kurumlardan talep edilebilecek belgeler, belirli bir sıralama çerçevesinde sunulmaktadır.

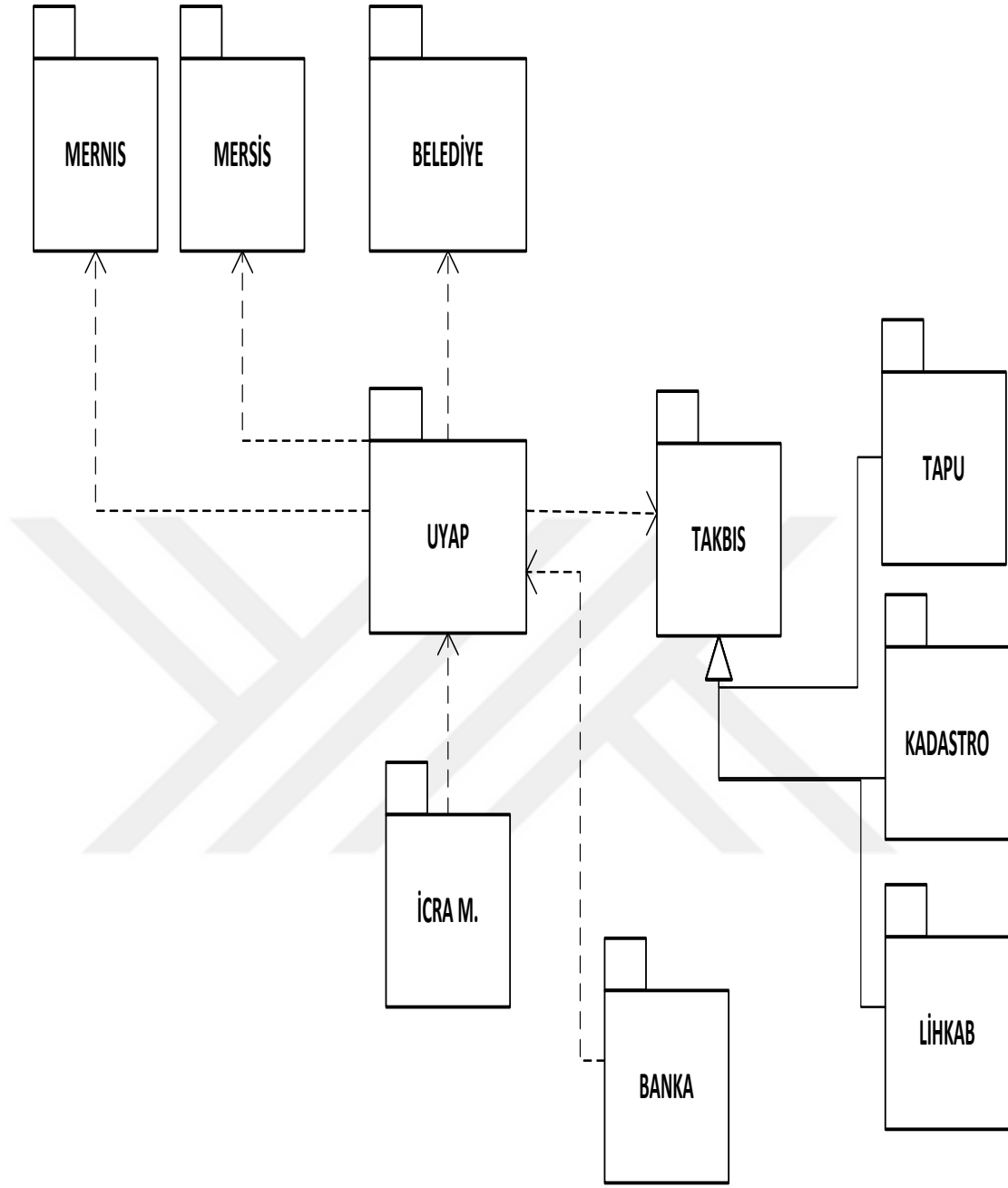
UYAP’ın e-devletin diğer paydaşları ile ilişkisinin görsel olarak sunulması için UML’nin package (paket) diyagramından yararlanılmıştır (Şekil 17). Gayrimenkul dava sürecinin merkezinde e-devletin adalet kolunu temsil eden UYAP bulunmaktadır. Package diyagramı ile dava süreçlerinin etkin bir biçimde yürütülmesi için UYAP’ın e-devletin hangi paydaşları ile entegre hale gelmesi gerektiği modellenmiştir. Kurumlar arası veri alış-verişinin elektronik ortamda yapılması, zaman ve mali tasarruf açısından önem arz etmektedir.

Şekil 15. UML activity diyagramı ile gayrimenkul dava sürecinin görselleştirilmesi

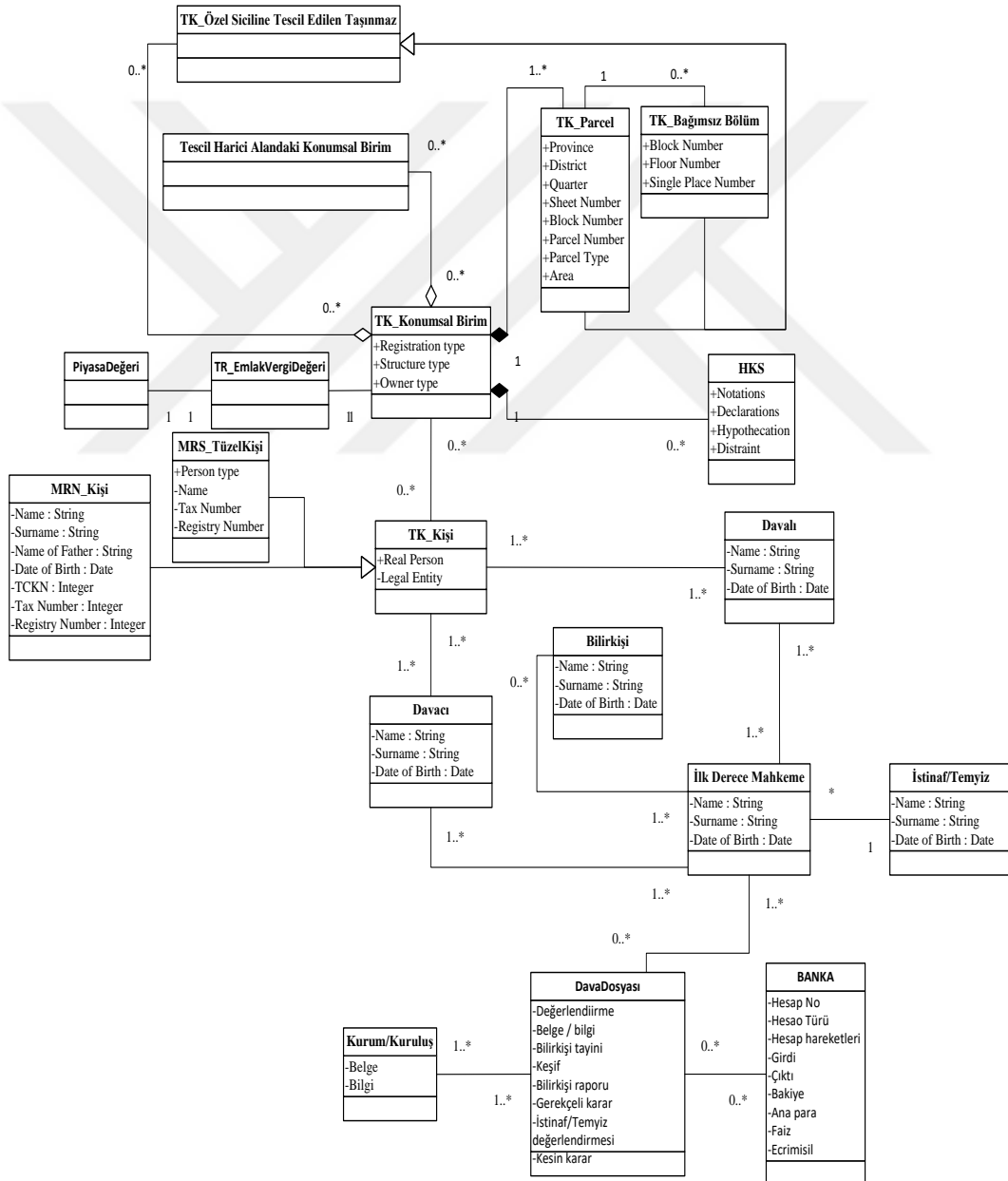
Şekil 16. UML sequence diyagramı ile gayrimenkul dava sürecinin görselleştirilmesi

Şekil 17. UML paket diyagramı ile UYAP'ın e-devletin diğer paydaşları ile ilişkisinin görselleştirilmesi

Taşınmaz tabanlı dava sürecine dâhil olan sınıfların birbirleri ile etkileşimlerini ifade eden class diyagramı, Şekil 18'de sunulmuştur. Her bir sınıfın tanımlanması için gerekli nitelikler, o sınıf içerisine yazılmıştır. Örneğin, parsel sınıfını tanımlamak için parselin bulunduğu il, ilçe, mahalle, ada ve parsel numarası gibi unsurların bilinmesi gerekmekte olup bu nitelikler parsel sınıfının alt kısmında yerini almıştır.

Sistemde tasarlanan sınıflarda; ‘TK_’ ön eki, parsel, bağımsız bölüm ve konumsal birim için TKGM tarafından üretilen verilerin tasarlanan sistemle olan ilişkisini göstermektedir. Yani TK_ ön eki TKGM veri tabanına erişerek mevcut sistemler üzerinden, tasarlanan sisteme veri olarak aktarılabilen sınıfları temsil etmektedir. ‘MRN_’ ön eki, Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü’nün MERNİS projesinden, ‘MRS_’ ön eki ise Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Merkezi kayıt Sistemi olan MERSİS’ten elde edilen sınıfları göstermektedir.

Şekil 18. UML class diyagramı ile gayrimenkul dava sürecinin görselleştirilmesi

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Gayrimenkul davaları, adli ilk derece mahkemelerde yüksek paya sahip davalar grubunda yer almaktadır. Sulh hukuk mahkemelerine 2017 yılında açılan davaların yaklaşık %65'i, asliye hukuk mahkemelerine açılan davaların %25'i ve kadastro mahkemelerine açılan davaların tamamı, konu bakımından doğrudan veya dolaylı olarak mülkiyet hakkı ihlali ile ilişkilendirilebilecek sınıfa dâhil olmaktadır. 2010-2017 yılları arasında ilk derece adli mahkemelerde davaların ortalama görülme sürelerinin asliye hukukta yaklaşık 1 yıl, kadastro mahkemelerinde ise yaklaşık 2 yılı bulduğu tespit edilmiştir. Adli mahkemede bazen istinaf bazen de temyiz görevi gören Yargıtay'da da haliyle bu sürenin, ortalama 6 ayın üzerinde olduğu görülmüştür. Gayrimenkul davaların adli mahkemedeki payı gözetildiğinde bu davaların görülme sürelerinin kısalması, genel ortalama sürelerinin de aşağıya çekilmesine zemin hazırlayacaktır.

Bu çalışmada gerek geliştirilen anket formları ile kurulması önerilen etkin bilirkişilik müessesesi gerekse nesne tabanlı veri modelinin yaygın kullanılan türlerinden olan UML diyagramları üzerinden taşınmaz tabanlı dava süreçlerinin tanımlanması, özünde davaların ortalama görülme sürelerinin asgariye çekilmesi gayesi taşımaktadır.

Çalışma özelinde taşınmaz mallara ilişkin bazı dava türleri, gerçek uygulamalar üzerinden ele alınarak incelenmiştir. Bu davalar; El atmanın önlenmesi davaları, Kadastro davaları, Kamulaştırma davaları, Kat mülkiyeti davaları ve Tapu iptal ve tescil davaları olarak belirlenmiştir. Bu dava türlerine ilişkin gerçek dava dosyalarına sunulan ve kararlara esas 3-5'şer rapor örneği incelenmiştir. Tüm bu taşınmaz davalarında; taşınmazın konumu (mahalle, ada, parsel no vb.), taşınmazın cins ve nevi, taşınmazın yüzölçümü, tapu kayıtları, vergi beyanı, taşınmazın imar durumu, yapılaşma koşulları, kadastro pafta örneği, keşif ölçü krokisi, koordine ve alan özet çizelgesi, uydu veya yer fotoğrafları istisnasız olarak yer etmiştir. Bu verilerin tamamı tapu ve kadastro verileri olarak TUCBS Tapu-Kadastro veri teması ile e-devlet içinde olması hedeflenen veriler olarak bilinmektedir. Bu tip verilerin online olarak e-devlet ve UYAP aracılığı ile TAKBİS veri tabanından elde edilmesi sağlanması mümkün gözükmemektedir.

Ayrıca; emsal taşınmazlarla mukayese, taşınmazın arsa değeri, işgale uğrayan alan hesabı, ecri misil tazminat hesabı, hak tesisi kurulabilecek güzergâhlar, kıyı kenar çizgisi

tespiti verileri, amenajman planı, kapitalizasyon faiz oranı, taşınmazın yapı alanı, sınıfı, değeri vb. bilgi ve belgelerde bazı dosyalarda yer bulmuştur. İkinci grupta yer alan bazı verilerin arazi çalışması ve bazı verilerin ise büro çalışmaları ile elde edilebilecek nitelikteki veriler olduğu bilinmektedir. Özellikle büro çalışması ile elde edilebilecek verilerin e-devlet üzerinde elde edilmesi sağlanabilir. Ancak diğer verilerin temini noktasında arazi çalışması yapıp ardından özel ve teknik bilgi ile bu çalışmayı yorumlamak gerekmektedir.

Geliştirilen ilk anket formunda aktif olarak bilirkişilik yapma potansiyeli olanlar ile bilirkişilik yapanların büyük bir bölümünün akademisyenlerden oluştuğu, bunların çoğunun ise profesör ağırlıklı olduğu göze çarpmaktadır. Çoğunluk ise İnşaat ve Harita Mühendisliği ile İİBF ve Orman, Jeoloji ve Jeofizik mühendisliği bölümlerinden mezun ve deneyimli kişilerden oluşmaktadır. Örneklem grubunu oluşturan 78 katılımcının 40 tanesi taşınmaz tabanlı davalarda bilirkişi olarak görev yapmış ve yapmakta olanlardan oluşmuştur. Bunların ise %70'inin 20 ve üzeri sayıda bilirkişi raporu hazırladığı görülmektedir. Rapor düzenleyen örneklem grubu içinde 100 üzerinde 17 kişinin bulunduğu dikkat çekmektedir.

Meslek disiplinlerinin anket formunda yer alan 41 adet davanın niteliklerine göre hangilerinde görev alabileceklerine ilişkin soruda Harita mühendislerinin arazi nitelikli davalarda %52, arsa nitelikli olanlarda ise %51 ile ilk sırayı aldığı görülürken bina nitelikli davalarda ise %41 ile İnşaat mühendisleri ön plana çıkmaktadır. Bu durum ankete katılımda İnşaat ve Harita mühendislerinin yüksek paya sahip olması ile izah edilebileceği gibi anket formunda yer alan dava konularının bu meslek disiplinlerinin uzmanlık alanlarına daha fazla girdiği sonucuna da varılabilir.

Taşınmaz tabanlı davalarda bilirkişi olarak görev alan/alabilecek meslek disiplinlerinde lisans düzeyinde okutulan zorunlu/seçmeli derslerin temel gayrimenkul dava konuları ile ilişkisini öngörmek amaçlı geliştirilen diğer anket formunda, lisans dersleri ile planlama ve imar uygulamalarına dayalı davalar arasında yüksek bir bağıntı gözlenirken ecrimisil, irtifak hakkı ve kat mülkiyeti ile ilişkilendirilen ders sayısı, azınlıkta kalmıştır.

Meslek disiplinlerinin arazi-arsa-bina nitelikli davalarda bilirkişi olarak görev alıp alamayacaklarını test eden ankete verilen cevaplar ile lisans düzeyindeki derslerin dava konuları ile ilişkisini ortaya koyan anket cevapları arasında bir uyumdan bahsedilebilir. Örneğin, yukarıda ifade edildiği üzere Harita Mühendislerinin bina nitelikli davalardan ziyade arazi ve arsa nitelikli davalarda bilirkişi olarak görev yapma eğiliminde oldukları saptanmıştı. Lisans düzeyindeki derslerin mimari proje uygulama ve yapı-bina bilgisi ilişkilendirilme sayısındaki azlık ve kamulaştırma, imar uygulamaları gibi arazi ve arsayı da

kapsayacak konular üzerindeki yoğunluk, eğilimin bu anket formu üzerinde de devam ettiğini göstermektedir. Benzer örnekleri, İnşaat Mühendisleri, Mimarlar, Şehir ve Bölge Plancıları ile Ziraat Mühendisleri üzerinden de test etmek mümkün görünmektedir.

Lisans düzeyinde verilen derslerde, beklenildiği üzere Çevre Mühendisliğindeki derslerin çevresel etki değerlendirmeye dayalı davalar, Orman Mühendisliğindeki derslerin orman tabanlı davalar, Şehir ve Bölge Planlama derslerinin planlamaya dayalı davalar, Mimarlık ve İnşaat Mühendisliği derslerinin ise yapı-bina ve mimari proje uygulamalarına dayalı davalar, Ziraat Fakültesi derslerinin ise toprak, tarım arazilerine dayalı davalar ile yüksek ilintisi saptanmıştır.

Bölüm veya fakültelerde ortak olarak alınan verilen dersler, haliyle farklı meslek disiplinlerinin aynı dava üzerinde bilirkişi olarak görev yapabilmesinin önünü açmaktadır. Özellikle Harita Mühendisliği, İnşaat Mühendisliği ve Şehir ve Bölge Planlama bölümlerinde verilen seçmeli derslerde bu geçirgenlik görülmektedir. Aynı şekilde Jeoloji Mühendisliği ve Jeofizik Mühendisliği bölümlerinde de bazı zorunlu ve seçmeli derslerin ortak olduğu görülmüştür. Bu durumdan ortaya çıkabilecek yetki karmaşasının önüne geçmenin yolu, herhangi bir dava konusu ile ilişkilendirilebilecek ders sayısının tespiti ile mümkün olabilir. Burada ortaya çıkabilecek eşitlik durumunda verilen derslerin zorunlu mu, seçmeli mi olduklarının, derslerin dönemlik kaç saat üzerinden verildiğinin saptaması yapılabilir. En nihayetinde dava deneyimi, başarı durumu gibi kriterler gözetilerek bilirkişi ataması yapılabilir.

Çalışmanın son basamağını gayrimenkul dava sürecinin nesne tabanlı veri modelinin yaygın unsurlarından UML diyagramları ile görselleştirilmesi oluşturmuştur. Geliştirilen veri modeli ile hem sürece dâhil olan gerçek ve tüzel kişilerin görev, yetki ve sorumlulukları açık bir şekilde sunularak dava sürelerinin istenen seviyeye çekilmesi hem de mülkiyet hakkının önemli bir parçası olan gayrimenkul dava süreçlerinin başından sonuna kadar 3. kişiler tarafından rahat bir şekilde kavranması amaçlanmıştır.

UML iş akış diyagramı ve activity diyagramları ile dava süreci net bir biçimde ortaya konulmuş, çalışmanın temelini oluşturan bilirkişilik kurumunun davalara dâhil olma şartları, yapılması gerekenler belirtilmiştir. UML use case diyagramları, taşınmaz tabanlı davalarda yer alabilecek aktörlerin kimler olacağını, ihtiyaç duyulan verilerin hangi kurumdan ne şekilde temin edileceğini göstermiş, bir nevi süreç içerisine dâhil olan aktörlerin görev tanımlarına ilişkin bilgiler sunmuştur. UML sequence diyagramları üzerinden ihtiyaç

duyulan verilerin temininde kurumların öncelik/sonralık durumları belirlenmiştir. UML package diyagramı, e-devlet üzerinden veri elde etmeye imkân sunan kurumlar ile e-devletin yargı ayağını teşkil eden UYAP arasındaki ilişkiyi ortaya koyarken class diyagramı ile sürece dâhil olan her bir sınıfın tanımlanması için gerekli niteliklere erişim olanaklı hale getirilmiştir.

Tasarlanan nesne tabanlı model ile dava sürelerinden bazı iyileştirmeler yapmak mümkün olacaktır; fakat daha etkili bir sonuç almak için bu davalarda görev alabilecek bilirkişilere ilişkin daha etkin ölçütler getirip bunun bir yazılım üzerinden kontrol ve güncellemesini yapmak gerekmektedir. Bu çalışmada yapılan anket yöntemine benzer bir sistem ile meslek disiplinlerinin hangi davalarda bilirkişi olarak görev alabileceklerinin bir standarda kavuşturulması gerekmektedir. Bunun için mezun olunan bölümde alınan dersler, sahip olunan diploma, sertifika ve belgeler, dava deneyimi, dava kapsamında hazırlanan bilirkişi raporlarının mahkemelerce kabul görme oranı gibi kriterler, otomasyon üzerinden yürütülmeli, davanın maddi/manevi önem derecesine göre bu kriterlerden bazıları veya tamamı devreye sokulmalıdır. Bunun yanında bilirkişiler, görev aldıkları davalar için raporunda bulundurması gereken bilgi/belgeleri sistem üzerinden anında görüp verilerin temin edileceği kurumlar ile aynı sistem üzerinden iletişim kurabilmelidir. Nihayetinde mahkeme başkanının birkaç tuş ile bilirkişi atayabildiği, hem hâkimin hem de bilirkişilerin ihtiyaç duyulan verilere ulaşabildiği bir sistem inşa edilmelidir. Böylece ulusal ve uluslararası yasalarda öngörüldüğü üzere makul sürelerde tamamlanan davalar ile olası hak kayıplarının önüne geçilmelidir.

5. KAYNAKLAR

- Abacı, N., 2002. Osmanlı Dönemi Bilirkişilik Uygulamaları Üzerine Bir Araştırma, Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 3, 75-84.
- Akadal, E., 2013. Mezun Takip Sistemlerinin Gerekliliği ve İstanbul Üniversitesi için Mezun Takip Sistemi Uygulaması: EYOKA, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Akil, C., 2011. Medeni Yargılama Hukukunda Mahkeme Tarafından Atanan Bilirkişi-Uzman Tanık Ayrımı, Ankara Barosu Dergisi, 2, 171-183.
- Akkaya, L.E., 2011. Kadastro Davalarında Yargılama Usulü Ve Delillerin Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aksel, İ., 2010. Türk Yargı Teşkilatı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Aksu, A., 2013. Kat Mülkiyetinin Devri Zorunluluğu, Adalet Yayınevi, Ankara.
- Alangoya, Y., Yıldırım, M. K., Deren, N.Y., 2011. Medeni Usul Hukuku Esasları, 8.Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul.
- Alkan, M. ve Can, E., 2009. Tapu ve Kadastro Bilgi Sisteminin (TAKBİS) Geçmişi ve Gelişim Sürecinin Dünya Perspektifi Bazında İrdelenmesi, TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası 12. Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı, Ankara.
- Alkan, M. ve Cömert, Ç., 2005. Tapu Ve Kadastro Verilerinin Zamansal Analizlerine Duyulan İhtiyaç, TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası 10. Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı, 28 Mart - 1 Nisan, Ankara.
- Alkan, M. ve Polat, Z.A., 2018. Analysis of Studies on the Land Administration Domain Model in Turkey, LADM2018: The 7th Land Administration Domain Model Workshop, 11-13 Nisan, Zagreb, Hırvatistan, 213-222.
- Altaş, H., 1999. Kadastro Tespiti Anında Malik Hanesi Boş Bırakılan Tapulu Taşınmazların Hukuki Durumu, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 48, 1, 177-185.
- Altın, E., 2008. Türkiye’de Elektronik İmza ve Elektronik Devlet Uygulamaları: Elektronik Belge Yönetimi Açısından Bir Değerlendirme Denemesi, Türk Kütüphaneciliği Dergisi, 3, 279-295.
- Arifoğlu, A., Körnes, A., Yazıcı, A., Akgül, M.K. ve Ayvalı, A., 2002. E-Devlet Yolunda

Türkiye, Türkiye Bilişim Derneği Yayınları, Ankara.

Arslaner, H. ve Şekerci, D., 2014. Türkiye’de Adalet Hizmetlerinin Niteliği Ve Bu Hizmetlerin Bütçe Üzerindeki Yükü, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1, 1, 31-48.

Aşçıoğlu Ç., 2001. Bilirkişilik Kavramı ve Görev Sınırları, Barolar Birliği Bilirkişilik Sempozyumu, Kasım, Samsun, 25-107.

Atakur, R.Y., 2017. Mahkeme Kararları Işığında Türk Hukukunda Kamulaştırmasız El Atma Sorunu, Yüksek Lisans Tezi, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Ayan, M., 1999. Kadastro Mahkemesi, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 7, 1-2, 221-241.

Ayanoğlu, S., 1992. Genel Kadastro-Orman Kadastro İlişkileri Üzerinde İncelemeler, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 42, 3-4, 79-92.

Aydınoğlu, A.Ç., 2009. Türkiye İçin Coğrafi Veri Değişim Modelinin Geliştirilmesi, Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

Aydınoğlu, A.Ç. ve Bovkır, R., 2017. Generic Land Registry and Cadastre Data Model Supporting Interoperability Based on International Standards for Turkey, Land Use Policy, 68, 59-71.

Balcı, A., 2008. E-Devlet: Kamu Yönetiminde Yeni Perspektifler, Fırsatlar ve Zorluklar, Kamu Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar, (Sorunlar, Tartışmalar, Çözüm Önerileri, Modeller, Dünya ve Türkiye Yansımaları), Editör: Asım Balcı, Ahmet Nohutçu, Namık Kemal Öztürk, Bayram Coşkun, Gözden Geçirilmiş İkinci Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Balcı, A. ve Kırılmaz, H., 2009. Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma Kapsamında e-Devlet Uygulamaları, Türk İdare Dergisi, 463-464, 45-70.

Başpınar, V., 2009. Mülkiyet Hakkını İhlal Eden Müdahaleler, Yetkin Yayınları, Ankara.

Batır, U., 2013. e-Devlet Uygulamalarından Adalet Bakanlığı Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi Portalı (Uyap)’ın Etkinliğini Belirlemeye Yönelik Ankara Barosu Avukatları Üzerine Bir Alan Araştırması, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ankara.

Benli, H.E., 2015. Yargı Sisteminin Etkin İşleyişi ve Ekonomik Büyüme: Türkiye Örneği, 1980-2010, Doktora Tezi, Atılım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Bilen, M. ve Şanver, C., 2002. Genişleyen Devletin Bunalımı ve E-devlet, Kocaeli Üniversitesi I. Ulusal Bilgi Ekonomi ve Yönetim Kongresi, İzmit, 101-117.

Bilge, Y., 2018. Ankara Üniversitesi’nde Bilirkişilik, bkalistay.ankara.edu.tr/bilirkisi.doc,

1 Aralık 2018.

- Bovkır, R. ve Aydınöğlu, A.Ç., 2018. Providing Land Value İnförmatıon from Geographic Data İnfrastructure by Using Fuzzy Logic Analysis Approach, Land Use Policy, 78, 46-60.
- Bozkurt, A., 2006. Hukukun Öyküsü, 1. Baskı, Ankara Barosu Yayınları, Ankara.
- Böke, V., 2006. Kamulaştırmasız El Atma Davaları, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Bruce, J. W., 1998. Tenure Brief, Review of Tenure Terminology, Land Tenure Center, An Institute for Research and Education on Social Structure, Rural Institutions, Resource Use, and Development, University of Wisconsin, Madison.
- Can, H.B., 2016. Kat Karşılığı Arsasını Yükleniciye Veren Kooperatiflerin Vergisel Yükümlülükleri, Mali Çözüm Dergisi, Mayıs-Haziran, 147-152.
- Canbolat, T., 2016. Bilirkişilik Kanun Tasarı Taslağının İş Yargısı Yönünden Değerlendirilmesi, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, 74, 251-268.
- Centel, N. ve Zafer, H., 2008. Ceza Muhakemesi Hukuku, 6. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul.
- Çağatay, U., 2012. Kadastroda Yeni Yaklaşım lar ve Kentsel Yapıya Etkileri, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 10, 2, 188-203.
- Çarıkcı, O., 2010. Türkiye’de E-Devlet Uygulamaları Üzerine Bir Araştırma, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12, 95- 122.
- Çete, M., 2008. Türkiye İçin Bir Arazi İdare Sistemi Yaklaşımı, Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Çete, M. ve Yomralıoğlu, T., 2009. Türkiye İçin Bir Arazi İdare Sistemi Yaklaşımı, HKM Dergisi, 100, 1-43.
- Çete, M., 2015. Kadastro 2014’ün ve Türkiye Kadastro sununun Geleceđi, 15. Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı Bildiriler Kitabı, 25-28 Mart, Ankara.
- Çevikbaş, R., 2009. Türkiye’de E-devlet ve E-İmza Altyapısı Uygulamaları, Türk İdare Dergisi, 463-464, 71-92.
- Çınar, S., 2009. Türk Vergi Hukukunda Bilirkişilik Kurumu ve Analizi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çınar, T., 2005. Kamulaştırma ve Kamulaştırmasız El Atma Davaları, Kartal Yayınevi, Ankara.
- Çoruhlu, Y.E. ve Demir, O., 2014. Vakıflarda Kamulaştırma Süreçlerinin Araştırılması, Ankara Barosu Dergisi, 3, 21-54.

- Çoruhlu, Y.E., Demir, O. ve Yıldız, O., 2015. 3B Kadastro Nesnesi: Hava Hakkı ve Kat Mülkiyetine Yönelik Gelişim Süreci Analizi, Ankara Barosu Dergisi, 3, 397-419.
- Çoruhlu, Y.E., İnan, H.İ., Yılmaz, H. ve Demir, O., 2015. Vakıf Taşınmaz Coğrafi Veri Modeli, Sigma Mühendislik ve Fen Bilimleri Dergisi, 33, 4, 539-559.
- Çoruhlu, Y.E., Demir, O., Yıldız, O. ve Yılmaz, H., 2016. Kültür Varlığı Tescilli Taşınmazların, Kurucu Vakıfları Adına Tescili: Vakıflar Kanunu 30.Madde Uygulaması, İstanbul Barosu Dergisi, 90, 1, 35-58.
- Çoruhlu, Y.E. ve Yıldız, O., 2017. Geographical Data Model for Cultural Immovable Properties, Survey Review, 1-14.
- Çoruhlu, Y.E. ve Toludan, T. ve Yıldız, O., 2018. Development of Data Model for “Buying and Selling” of Immovable Property via UML Diagrams, FIG Congress, May 6-11, Istanbul, Turkey.
- Çoruhlu, Y.E., 2019. Arazi Yönetiminde Mezarlıklar Ve Mezarlık Türleri, 6. Uluslararası Matematik, Mühendislik ve Fen ve Sağlık Bilimleri Kongresi, 8-10 Mart, Adana.
- Çoruhlu, Y.E. ve Toludan, T., 2019. Data Model Development for ‘Buying and Selling’ Transactions as a Real Estate Acquisition Method, Survey Review, 1-12.
- Demirhan, Y. ve Türkoğlu, İ., 2014. Türkiye’de E-Devlet Uygulamalarının Bazı Yönetim Süreçlerine Etkisinin Örnek Projeler Bağlamında Değerlendirilmesi, Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, 10, 22, 235-256.
- Deryal, Y., 2012. Türk Hukukunda Bilirkişilik, 4. Baskı, Ankara.
- Develioglu, F. 2003. Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat, 20. Baskı, Ankara.
- Doğru, O., 2003. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihatları, 1.Cilt, Ankara.
- Donay, S., 2009. Ceza Muhakemesi Şerhi, İstanbul.
- Dönmez, B., 2007. Yeni CMK’da Bilirkişilik Kavramı, DEÜHFD, 9, 1145-1177.
- Durak, Y., 2015. Arsa Payı Karşılığı Kat Yapımı Sözleşmesi, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 6, 3, 207-252.
- Durman, O., 2002. Yargıtay Kararları Işığında Kadastro Mahkemelerinde Yargılama, Beta Basımevi, İstanbul.
- Durmaz, A., 2015. Ceza Muhakemesi Hukukunda Bilirkişilik , Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Egenhofer, 1992. M. J. ve Frank, A. U., Object-Oriented Modeling for GIS , URISA Journal, 4, 2, 3-19.

- Ercan, İ., 2000. Yargıtay Kararlarında Oluşan Son Eğilimlerle Kamulaştırma, Acele İşlerde El Koyma, Acele Kamulaştırma, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Eren, F., 1974. Mülkiyet Kavramı, A.Recai Seçkin'e Armağan, Ankara.
- Erkan, H., 2010. Kadastro Bilgisi, Güncellenmiş Yeni Baskı, TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası Yayını, Ankara.
- Ersoy, Y., 2000. Türk Ceza Hukukunda Bilirkişilik ve Uygulamadan Doğan Sorunlar, Ankara Barosu Hukuk Kurultayı, 12-16 Ocak, Ankara, 429-479.
- Gelmez, N.K., 2018. Kat Mülkiyeti Kanununa Göre Mülkiyetin Zorunlu Devri, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Gemalmaz, M.S., 1997. İnsan Hakları Hukukunun Genel Teorisine Giriş, 1. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul.
- Gençay, G., 2012. Orman Kadastrounun Güncel Sorunları Üzerinde Hukuksal İncelemeler, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 62, 2, 173-195.
- Gençay, G., 2016. Orman Sınırları İçinde Tapu İptali Kararlarının Mülkiyet Hakkını İhlal Etmesi Sorunu, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 66, 1, 75-89.
- Gökbunar, R. ve Baştan, S., 2004. Kamu Hizmetlerinin Sunumunda E-Devletle İlgili Yeni Gelişmeler: Tümüleşik E-Devlet Sistemlerine Doğru, Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (D.E.Ü.İ.İ.B.F) Dergisi, 19, 1, 71-89.
- Göktepe, H.S., 2010. Türk Hukukunda Kamulaştırma-Kamulaştırmaz El Atma ve Eşya Hukuku Yönünden Sorunları, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Görgeç, B., 2016. Devletin Tapu Sicilinin Tutulmasından Doğan Sorumluluğu, Rücu Hakkı ve Tabi Olduğu Zamanaşımı, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 22, 3, 1185-1220.
- Görgülü, H.H., 2005. Veri Zarflama Analizi ve Türk Yargı Sisteminin Etkinliğinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Güler, A. ve Karaca, C., Bilirkişilik Müessesesi ve Vergilendirilmesi, 2017. Proceedings of 2nd International Conference on Scientific Cooperation for the, Future in the Economics and Administrative Sciences, September 6-8, Thessaloniki, Greece, 159-164.
- Günday, M., 2011. İdare Hukuku, 10.Baskı, İmaj Yayınları, Ankara.
- Güneş, M., 2012. Uyap Bilişim Sisteminin Bilgi Yaratma, Koruma ve Transfer Etme Açısından Adalet Bakanlığı Çalışanlarının Örgütsel Öğrenme Sürecine Etkisinin

İncelenmesi: Uzman Kullanıcılar Üzerine Bir Uygulama, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Güreler, Ş., 2011. Kamuda Etkinlik, Verimlilik ve e-Devlet, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Güzel, D. ve Deligöz, K., 2014. Uyap Bilişim Sisteminin Türk Yargı Sisteminde Kullanılmasının Toplam Kalite Yönetimi Açısından İncelenmesi, Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 4, 7, 63-78.

Hancı, İ. H., 2003. Bilirkişilik ve Çapraz Sorgu, 1. Baskı, Ankara.

Hayta, M.A., 2014. Kamulaştırma ve Kamulaştırmaz El Koyma Davaları, Ankara.

İnan, H.İ., 2010. Arazi İdare Sisteminin Tarım Bileşeni Olarak Konumsal Veri Modeli Geliştirilmesi, Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

İnan, H.İ., Sagris V., Devos W. ve Milenov, P., 2010. Data Model for The Collaboration between Land Administration Systems and Agricultural Land Parcel Identification Systems, Journal of Environmental Management, 91, 12, 2440-2454.

İnan, H.İ. ve Yomralıoğlu, T., 2011. Arazi İdaresi İçin Konumsal Modelleme, HMK Dergisi, 104, 21-29.

İnce, M., 2001. Elektronik Devlet, Kamu Hizmetlerinin Sunulmasında Yeni İmkânlar, DPT, Mayıs, Ankara.

Kalabalık, H., 2009. İmar Planlarının Uygulanmasında Kamulaştırma Kısıtlılık İlişkisi ve Karşılaşılan Sorunlar, Sakarya Barosu Dergisi, 1, 35-92.

Kalem, S., 2011. Türkiye’de Adalet Erişim Göstergeler ve Öneriler, TESEV yayınları, İstanbul.

Karaaslan, Y., 2011. Kurumsal Çerçeve E-Devlet: Dünya Uygulamaları Işığında Türkiye Örneği, Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İzmir.

Karaburun, G., 2017. Karar Örnekleriyle Yargıtay'ın Bilirkişiliğe Bakışı ve Bilirkişiliğin Sorunları, Adli Tıp Bülteni, 22, 3, 200-207.

Karaca, İ., 2018. Kamulaştırmaz El Atma, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Karagöl, Ö., 2009. Kamulaştırma Davalarında Bedel Tespiti Esasları, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Karagülmez, A., 2010. Elektronik Devlet Kavramı, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, 2, 449-476.

Kaufmann, J. ve Steudler, D., 1998. Cadastre 2014- a Vision for a Future Cadastral System,

FIG Publication, Switzerland.

- Kaufmann, J., 2014. Review and Impact of the Six Statements of Cadastre 2014, FIG Publication, 61, 10-17.
- Kaya, A. ve Güneş M., 2011. Ulusal Yargı Ağı Projesi I, , Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- Kaya, A. ve Mursül, D., 2017. Dijital Türkiye Projesi Kapsamında Kamu Hizmetlerinin Dönüşümü, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1, 4.
- Kaya, G., 2014. Bilişsel Beceri Öğretiminde Ontoloji Tabanlı Bilişsel Destek Sisteminin Tasarımı, Uygulanması ve Değerlendirilmesi, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kendi, A., 2011. Emniyet Kritik Sistemlerde Model Tabanlı Doğrulama ve Gereksinim Gözden Geçirme, 5. Ulusal Yazılım Mühendisliği Sempozyumu, 26-28 Eylül, Bildiriler Kitabı: 258-261.
- Kırçova, İ., 2003. E-devlet Uygulamaları ve Ekonomiye Etkileri, Yayın No:38, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, İstanbul.
- Kilim, E.E., 2009. Türkiye’de Adalet Yönetimi, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kök, A.N., 2017. 6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu Neler Getirdi?, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, 0, 10, 445-454.
- Köksal, A., 2008. Türkiye’nin Bilişim Toplumuna Dönüşüm Uz görüşünde Önemli Bir Adım: UYAP Ulusal Yargı Ağı Projesi, Uluslararası Hukuk Sempozyumu.
- Kunter, N., Yenisey, F. ve Nuhoğlu, A., 2008. Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku, 16. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul.
- Kuran, H., 2005. Devlet Baba'dan, E-Devlet’e Türkiye İçin E-Devlet Modeli: Analiz ve Model Önerisi, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Kuru, B., Arslan, R. ve Yılmaz, E., 2005. Medeni Usul Hukuku, Yetkin Basım ve Dağıtım, Ankara.
- Küçükyağcı, N., 2012. Geçmişten Günümüze Türk Yargı Sistemi ve Yargı Bürokrasisi, Başbakanlık Uzmanlık Tezi, Ankara.
- Lemmen, C. and Oosterom, V.P., 2013. The Land Administration Domain Model Standard, 5th Land Administration Domain Model Workshop, 24-25 September, Kuala Lumpur, Malaysia.
- Lemmen, C. ve Oosterom, V.P., 2014. LADM and its Role in Establishing Cadastral Systems, FIG Publication, 61, 34-38.

- Lemmen, C., Oosterom, V.P., Bennett, R., 2015. the Land Administration Domain Model, Land Use Policy, 39, 535-545.
- Mecek, H., 2011. Ceza Muhakemesinde Bilirkişilik, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Meriç, A., Erkuş, H. ve Kaygusuzoğlu, M., 2016. Bilirkişilik Müessesesinde Yaşanan Sorunlarla İlgili Muhasebe Meslek Mensupları ve Hâkimlerin Algısı Üzerine Bir Araştırma, Muhasebe ve Finansman Dergisi, 71, 23-48.
- Muşul, T., 2012. Medeni Usul Hukuku, Adalet Yayınevi, Ankara.
- Odabaş, H. ve Polat, C., 2008. E-Devlet Bilişim Sistemlerinde Kurumsal Bilgi ve Belge Yönetimi, Balkan Ülkeleri Kütüphaneler Arası Bilgi-Belge Yönetimi ve İşbirliği Sempozyumu, Edirne, 1-11.
- Odabaş, H., 2008. Elektronik Belge Düzenleme Yaklaşımları ve Türkiye’de E-Devlet Uygulamalarında Elektronik Belge Yönetimi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12, 2, 121-142.
- Oğuzman, K. ve Seliçi, Ö., 1998. Eşya Hukuku, 5. Baskı, İstanbul.
- Oosterom, P., Lemmen, C., Ingvarsson, T., van der Molen, P., Ploeger, H., Quak, W., Stoter, J., Zevenbergen, J., 2006. The Core Cadastral Domain Model, Computers, Environment and Urban Systems, 30, 627-660.
- Organ, İ. ve Sevinç C., 2016. Vergi Yargılamasında Bilirkişilik Kurumu ve Bilirkişilik Kanun Tasarısının Getireceği Yenilikler, Maliye Dergisi, 170, 116-130.
- Ölmez, M.Y., 2016. Küreselleşme Bağlamında Elektronik Devlet (E-Devlet) Uygulamaları ve Ulusal Yargı Ağı Projesi (Uyap), Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Öntan, Y., 2014. Ceza Muhakemesi Hukukunda Bilirkişilik, Ankara.
- Özaykut, S., 2004. Adli ve İdari Yargı Ayrımının Görev Yönünden Analitik İncelenmesi, Ankara.
- Özbek, M.S., 2017. Tapu Kütüğüne Şerh Edilen Çekişmeli Hakların Korunmasına İlişkin İhtiyatî Tedbir Kararlarının Doğurduğu Tasarruf Kısıtlamaları, Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 3, 1, 65-91.
- Özbek, V.Ö., 2006. Ceza Muhakemesi Hukuku, 1. Baskı, Ankara.
- Özbek, V.Ö., Kanbur, M.N., Doğan, K., Bacaksız, P. ve Tepe, İ., 2014. Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 7. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara.
- Özdemir, Y., 2018. Türk Hukukunda Kamulaştırmasız El Atma, Yüksek Lisans Tezi, KTO Karatay Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

- Özel, S., 2013. Anayasal Mülkiyet Hakkı Açısından Kamulaştırma, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Özker, R., 2010. Adalet Bakanlığı Ulusal Yargı Ağı Projesi (Uyap)'ın Adalet Bakanlığı Çalışanları Üzerindeki Etkisi Üzerine Bir Alan Araştırması, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özmen, E.S. ve Aydın, G.S., 2014. Tapu İptal Davası Olarak Yanlış Adlandırma ile Açılan Davalar (Tescili İsteme Davası/ Yolsuz Tescilin Düzeltilmesi Davası), İstanbul Barosu Dergisi, 88, 6, 179-215.
- Özmumcu, S., 2014. Türk Hukukunda Yargıtay Kararları Işığında Re'sen Araştırma İlkesi, Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 4, 2, 145-171.
- Öztemiz, S., 2018. Sosyal Bilişim Üzerine Kavramsal Bir Değerlendirme, Bilişim Teknolojileri Dergisi, 11, 4, 309-319.
- Özülkü T. ve Temel C., 2013. Açıklamalı - İçtihatlı Uygulamada Kamulaştırmadan Doğan Davalar Kamulaştırmaz El Atma Davaları, Bilge Yayınevi, Ankara.
- Papakçı, A., 2016. Hukuki Bilirkişilik, Marmara Üniversitesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 22, 1, 433-456.
- Pamukoğlu, K. ve Ocak, M., 2007. Bilişim Teknolojilerinin Devletin Etkinliğindeki Rolü ve İnternet Üzerinden Satış Uygulaması, Harita Dergisi, 137, 54-71.
- Parlak, B. ve Sobacı, M. Z., 2005. Kuram ve Uygulamada Kamu Yönetimi Ulusal ve Küresel Perspektifler, Alfa Yayınları, Bursa.
- Pehlivan, C., 2008. Kamulaştırmada Bedel Tespiti, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Pekcanıtez, H., Atalay, O. ve Özekes, M., 2005. Medeni Usul Hukuku, Yetkin Basım ve Dağıtım, Ankara.
- Polat, Z.A. ve Alkan, M., 2018. Design Spatial and Non-Spatial Data Modelling Based on the Ladm Structure for Land Registry and Cadastral System in Turkey, Sigma Journal of Engineering and Natural Sciences, 36, 4, 1081-1095.
- Polat, Z.A., Alkan, M., Oosterom, V.P. ve Lemmen, C., 2018. A LADM-Based Temporal Cadastral Information System for Modelling of Easement Rights – a Case Study of Turkey, Survey Review, 1-12.
- Sağ, M.A., 2014. Java İş Uygulamaları İçin Yazılım İşlevsel Büyüklüğünün İşletim İzlerinden Ölçülmesi, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Saralioğlu, M.Ö., Demir, O., Çoruhlu, Y.E. ve Saralioğlu, E., 2017. Data Model Design for Qualified Natural-Protected Area in Turkey, Survey Review, (2017), 1-12.

- Serengil, Ş., 2010. Olağanüstü Zamanaşımı Yoluyla Taşınmaz Mülkiyetin Kazanılması, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, 68, 1-2, 219-243.
- Sevük, H.Y., 2006. Ceza Muhakemesi Hukukunda Bilirkişilik, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası (İÜHFİM), 64, 49-107.
- Sezer, Ö. ve Sarı, C., 2017. Yeni Kamu Yönetimi Anlayışının Türk Yargı Sistemine Etkileri, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9, 20, 196-215.
- Songur, L., 2015. Ulusal Yargı Ağı Projesi (Uyap)'In Adli Yargı Teşkilatının İşleyişine Getirdiği Yenilikler Üzerine Bir Araştırma "Konya İli Örneği", Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Soyaslan, D., 2001. Ceza Hukukunda Bilirkişilik ve Bilirkişi Raporunun Bağlayıcılığı, Türkiye Barolar Birliği Bilirkişilik Sempozyumu, 9-10 Kasım, Ankara, 271-298.
- Soydan, B., 2010. Türk Vergi Yargısında Bilirkişilik, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, İstanbul.
- Soydan, B. ve Biyan, Ö., 2016. Bilirkişilik Kurumsallaşıyor mu? Bilirkişilik Kanunu Kapsamında Bir Değerlendirme, Vergi Sorunları Dergisi, 339, 126-145.
- Stuedler D., 2004. A Framework for the Evaluation of Land Administration Systems, PhD Thesis, The University of Melbourne, Department of Geomatics, Australia.
- Şahin K. ve Gürsoy A.K., 2016. Tarım Alanlarının Kamulaştırmasında Değer Biçmede Karşılaşılan Sorunlar (İğdır İli Örneği), XII. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi, 25-27 Mayıs, 935-942.
- Şahiniz, S., 2006. Teoride ve Uygulamada Kamulaştırmamız El koyma, Seçkin Yayınevi, Ankara.
- Şener, E., 2001. Hukuk Sözlüğü, 1. Baskı, Ankara.
- Şimşek, S., 2014. Arazi ve Arsa Düzenlemesi İşlemlerinin İptaline İlişkin Yargı Kararının Sonuçları ve Eski Halin İhyası İçin Açılacak Davalarda Görevli Yargı Meselesi, Adalet Dergisi, 48, 291-308.
- Şişman, A., Sesli, F.A. ve Alkış, Z., 2009. E-Government Concept and E-Government Applications in Turkey, African Journal of Business Management, 3, 11, 649-658.
- Taş, İ.E., Uçacak, K. ve Çiçek, Y., 2017. Türk Kamu Yönetiminde Yaşanan Dijital Dönüşümün Bürokratik İşlemlerin Azaltılması Üzerindeki Etkileri, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 22, Kayfor15 Özel Sayısı, 2303-2319.
- T.C. Resmi Gazete, 23 Haziran 1965 Tarihli ve 634 Sayılı Kat Mülkiyeti Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Bu Kanuna Bazı Maddeler Eklenmesine Dair Kanun. (18018), 14.4.1983.

- T.C. Resmi Gazete, Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun. (25606), 7.10.2004.
- T.C. Resmi Gazete, Başbakanlık 2005/20 sayılı Genelgesi. (25897), 5.8.2005.
- T.C. Resmi Gazete, Bilirkişilik Kanunu. (29898), 24.11.2016.
- T.C. Resmi Gazete, Bilirkişilik Yönetmeliği. (30143), 3.8.2017.
- T.C. Resmi Gazete, Ceza Muhakemesi Kanunu. (25673), 17.12.2004.
- T.C. Resmi Gazete, Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu. (6032), 15.6.1945.
- T.C. Resmi Gazete, Hukuk Muhakemeleri Kanunu. (27836), 4.2.2011.
- T.C. Resmi Gazete, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu. (622, 623, 624) , 2, 3, 4.7.1927.
- T.C. Resmi Gazete, İcra ve İflas Kanunu. (2128), 19.6.1932.
- T.C. Resmi Gazete, Kadastro Kanunu. (19512), 9.7.1987.
- T.C. Resmi Gazete, Kadastro Bilirkişileri Hakkında Yönetmelik. (19618), 28.10.1987.
- T.C. Resmi Gazete, Kamulaştırma Kanunu. (18215), 8.11.1983.
- T.C. Resmi Gazete, Kat Mülkiyeti Kanunu. (12038), 2.7.1965.
- T.C. Resmi Gazete, Orman Kanunu. (9402), 8.9.1956.
- T.C. Resmi Gazete, Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi ve Hazine Adına Orman Sınırları Dışına Çıkarılan Yerlerin Değerlendirilmesi ile Hazineye Ait Tarım Arazilerinin Satışı Hakkında Kanun. (28275), 26.4.2012.
- T.C. Resmi Gazete, Tapulama Kanunu. (12346), 12.7.1966.
- T.C. Resmi Gazete, T.C. 1961 Anayasası. (10859), 20.7.1961.
- T.C. Resmi Gazete, T.C. 1982 Anayasası. (17863), 9.11.1982.
- T.C. Resmi Gazete, Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu, (25880), 19.7.2005.
- T.C. Resmi Gazete, Türk Medeni Kanunu. (24607), 8.12.2001.
- T.C. Resmi Gazete, Türk Borçlar Kanunu. (27836), 4.2.2011.
- T.C. Resmi Gazete, Yargıtay Büyük Genel Kurul Kararı. (28540), 26.1.2013.
- T.C. Resmi Gazete, Yargıtay Kanunu. (17953), 8.2. 1983.

- T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2014-2018 Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı-Taslak, Ankara, 2014.
- Toroslu, N., 2012. Ceza hukuku Özel Kısım, Savaş Yayınları, 6. Baskı, Ankara.
- Tuna, T., 2012. Türk Hukukunda Kamulaştırma ve Kamulaştırmaz El Atma Yoluyla Mülkiyet Hakkına Müdahale ve A.İ.H.M. ' in Mülkiyet Hakkına Müdahalelere Bakışı, Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Turhan, M., 2003. Değişen Egemenlik Anlayışının, Hak ve Özgürlüklerin Korunmasına Etkileri ve Türk Anayasa Mahkemesi, Anayasa Yargısı, 20. Cilt, Ankara.
- Türk, D., 2005. İnşaat Sözleşmelerinde Uyuşmazlıklar Ve Uyuşmazlıkların Çözüm Yolları, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Türkan, A. ve Erdiñçertürk, A., 2017. Akademik Çalışmalar Bağlamında Uyar'a Bakış, Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dicle Adalet Dergisi, 1, 2, 69-86.
- Türkay, İ., 2017. 6754 Sayılı Bilirkişilik Kanununun Genel Değerlendirilmesi, Mali Çözüm Dergisi, 139, 111-135.
- Uçkan, Ö., 2003. E-Devlet, E-Demokrasi ve Türkiye, Literatür Yayıncılık, İstanbul.
- Uçmaz, M., 2009. Türkiye'de Sayısal İmza (E-İmza) ve Adalet Bakanlığı'nda E-İmza Kullanımının Değerlendirilmesi, Afyon Kocatepe Üniversitesi (AKÜ) Fen Bilimleri Dergisi, 2, 51-59.
- Ulusoy, Y., 2004. Yargıtay Kararları Işığında Kamulaştırmaz El Atma, Ankara.
- Umur, Z., 1985. Roma Hukuku (Eşya Hukuku), İstanbul.
- URL-1, http://www.csb.gov.tr/db/cbs/editordosya/TUCBS_KavramsalModel1_1.pdf, TUCBS Kavramsal Model, 1 Mayıs 2019.
- URL-2, <http://www.uml.org/what-is-uml.htm> , Introduction to UML. 5 Mayıs 2019.
- URL-3, <https://sites.google.com/site/modernyazilimgelistirme/uml/umldiyagramlari/faaliyet-diyagramlari>, UML Faaliyet Diyagramları. 7 Mayıs 2019.
- URL-4, <https://sites.google.com/site/modernyazilimgelistirme/uml/uml-diyagramlari/sinif-diyagramlari>, UML Sınıf Diyagramları, 7 Mayıs 2019.
- URL-5, http://harunozer.com/makale/uml_sinif_diyagrami_class_diagram.htm, UML Sınıf Diyagramları, 7 Mayıs 2019.
- URL-6, <https://sites.google.com/site/modernyazilimelistirme/uml/uml-diyagramlari/silsile-diyagrami>, UML Silsile Diyagramları, 7 Mayıs 2019.

- URL-7, <https://sites.google.com/site/modernyazilimgelistirme/uml/uml-diyagramlari/use-case-diyagramlar>, UML Kullanım Durum Diyagramları, 15 Mayıs 2019.
- URL-8, https://en.wikipedia.org/wiki/Use_case_diagram, UML Kullanım Durum Diyagramları, 15 Mayıs 2019.
- URL-9, <https://www.visual-paradigm.com/guide/uml-unified-modelling-language/what-is-use-case-diagram/>, UML Kullanım Durum Diyagramları, 15 Mayıs 2019.
- URL-10, http://www.adlisicil.adalet.gov.tr/istatistik_2017/istatistik2017.pdf, Adli İstatistik 2017 Yayını, 10 Eylül 2018.
- URL-11, http://www.tbd.org.tr/usr_img/cd/kamubib14/raporlarPDF/RP2-2010.pdf, E-Devlet Üst Yapısı. 17 Ocak 2019.
- URL-12, <http://www.turksat.com.tr/>, E-Devlet Kapısı. 17 Ocak 2019.
- URL-13, <http://www.danistay.gov.tr/upload/avrupainsanhaklarisozlesmesi.pdf>, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, 17 Ocak 2019.
- URL-14, <https://www.uyap.gov.tr/>, UYAP Bilgi Sistemleri, 3 Mart 2019.
- URL-15, www.bilirkisi.uyap.gov.tr/bilirkisiportal/index.html , Bilirkişi Portalı Eğitimi, 6 Mart 2019.
- URL-16, <http://www.sms.uyap.gov.tr/nedir.html> , UYAP SMS Bilgi Sistemi, 6 Mart 2019.
- URL-17, <https://vatandas.uyap.gov.tr/main/jsp/vatandas/index.jsp?menuId=12581> , Dava Türleri, 8 Ağustos 2018.
- URL-18, <http://www.katalog.ktu.edu.tr/>, KTÜ Ders Bilgi Paketi, 12 Mart 2019.
- URL-19, https://eobs.cu.edu.tr/SistemDetay_tr.aspx?OgrTurId=2, Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bilgi Paketi/Ders Kataloğu, 15 Mart 2019.
- URL-20, <http://www.cem.yildiz.edu.tr/page/5/Ders%20%C4%B0%C3%A7erikleri/11>, Yıldız Teknik Üniversitesi Çevre Mühendisliği Ders İçerikleri, 16 Mart 2019.
- URL-21, <https://yokatlas.yok.gov.tr/>, Lisans Tercih Sihirbazı, 10 Mart 2019.
- Uslu, G. ve Sesli, F.A., 2011. Türkiye İçin Deniz Kadastrosunun Önemi, TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası 13. Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı, 18-22 Nisan, Ankara.
- Uymaz, S.A., Kahramanlı, Ş., 2016. UML ile Sanal Kampüs Modellemesi, *Sujest Dergisi*, 4, 2, 87-99.
- Üngan, Y., 2018. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Kamulaştırmazsız El

Atma, Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Ünver, Y. ve Hakeri, H., 2010. Ceza Muhakemesi Hukuku, 3. Baskı, Ankara.

Worboys, M. F., Hearnshaw, H. M. ve Maguire, D. J., 1990. Object-Oriented Data Modelling for Spatial Databases, International Journal of Geographical Information Systems, 4, 4, 369–383.

Yalçınduran, T., 2015. Kamulaştırmatsız El Koyma, Yetkin Yayınları, Ankara.

Yavuz, S., 2018. İmar Hukukunda Hukuki El Atma, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Yazarkan, H. ve Kaygın, C.Y., 2016. Mali Nitelikli Uyuşmazlık Davalarında Bilirkişilik Uygulamasına Karşı Adli Muhasebecilik: Ordu Adliyesi Örneği, Business and Economics Research Journal, 7, 1, 161-180.

Yazıcıoğlu, Ş.İ., 2008. Kamulaştırmatsız El Atma, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Yeniay, L., 2013. Kamulaştırma İşlemi, Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.

Yenisey, F., 2007. Ceza Muhakemesi Hukukunda (Hukuka Uygun Bir Şekilde Elde Edilmiş) Delil, Ceza Hukuku Dergisi, 4, 5 – 60.

Yeşil, U., 2015. Uyuşmazlık Mahkemesi Ve Türk Yargı Sisteminde Görev ve Hüküm Uyuşmazlıklarının Çözüm Usulü, Doktora Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.

Yeşilbudak, M., Kahraman, H.T. ve Karacan, H., 2011. Veri Madenciliğinde Nesne Yönelimli Birleştirici Hiyerarşik Kümeleme Modeli, Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi, 26, 1, 27-39.

Yıldırım, R., Odyakmaz, Z., Atik, A.Ç., Çalışkan, A. Z., Ersöz, A. K. ve Deniz, Y., 2011. İdare Mahkemeleri Örneğinde Bilirkişilik Uygulamaları, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 19, 1, 9-38.

Yıldırım, H.ve Karakurt, E., E-Devlet ve Uygulamaları, http://www.isguc.org/%20arc_view.php?%20ex=205 , 5 Ocak 2019.

Yıldız, A.K., 2006. Ceza Muhakemesi Hukukunda Bilirkişilik, EÜHFD, 10, 3-4, (Atatürk'ün 125. Doğum Yılına Armağan), 273-345.

Yılmaz, E., 2005. İstinaf, Yetkin Yayınevi, Ankara.

Yılmaz, E., 2010. Uygulamada Bilirkişilik ve Bilirkişi Raporları, Mali Hukuk Dergisi, 62.

Yüksel, H. ve Yüksel, A.E.B., Hukuk Mahkemelerinde Yalın Düşünce,

<https://docplayer.biz.tr/3849178-Hukuk-mahkemelerinde-yalin-dusunce.html>, 3 Şubat 2019.

ÖZGEÇMİŞ

21.06.1990 tarihinde Adıyaman'da doğdu. İlköğrenimini Adıyaman Cumhuriyet İlköğretim Okulunda, ortaöğrenimini ise Adıyaman Atatürk Lisesinde tamamladı. 2009 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Harita Mühendisliği Bölümüne girmeye hak kazanırken 2014 yılında bölümden mezun oldu. 2016 yılında KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Harita Mühendisliği Anabilim dalında lisansüstü eğitimine başladı. Avrasya Üniversitesi Harita Mühendisliği bölümünde Araştırma Görevlisi olarak görev yaptı. İyi düzeyde İngilizce bilmektedir

